

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.68

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.68

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.68

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.68

li nō laxaret. Igit pmo mō mot⁹ nō est
i deo. s. nālis ⁊ hoc pbat p qtuor rōes
1. dīa ē qz oīs mot⁹ ē ad qetē ⁊ pp idi/
gētā sicut dicit plūs. 3. pl. s. deus null⁹
us eget. s. dā ē cū sit ubiqz nō hz necesse
de loco ad locū moueri. tertia ē qz nō ē i
eo grauitas vl leuitas pp quā surtū ⁊ d
orsus moueat. qrtā ē qz cū de⁹ i seipo sp
maneat nō hz necesse locū ppriū ⁊ sibi
nālez extra se q̄rere sic alie creature. Itē
scdo mō nō mouet. s. motu violēto. qz nō
fit ei violentia. Job. 9. Si fortitudo q̄rit
robustissimus ē. Itē tertio mō nō mouet
s. motu volūtario. qz in ope nō laxat vt
aīalia pterea nra mēs ē instabil. qz mō
pfcim⁹ mō defcim⁹. mō reminiscimur
mō obliuiscimur. mō volum⁹ mō nolu/
mus. mō diffusis cogitatōib⁹ atqz effe/
ctiōib⁹ ⁊ p̄siliis huc atqz illuc vagamur
deus at sp se hz equali ⁊ imobilē. Itē
alius ē mot⁹ circularis ali⁹ rectus. alius
obliquus. Circularis ē corpoz supiorz
put firmamētū mouet fm formā qdez
vt dicit plūs pmo celi. nō fm substantiā
hoc ē dices qz nō mouet ad locū. s. i loco
Adotus at rectus sursum ē. vl deorsum
fm qz corpora sferiora mouent pp leui/
tatē vl grauitatē. Adotus obliqu⁹ cōpo/
situs ē ex recto ⁊ circulari. vñ qd reflecti/
tur hz a motu circulari. qd vñ luealit p
cedit hz a recto. Nullo at istoz modoz
mouet de⁹. qz pprietates istoz motuz
nō pueniūt ei possumus at dicere qz illi
mot⁹ deo pueniūt multie. vt dicat mo/
neri motu circulari oīa regēdo ⁊ guber/
nādo. Itē motu recto bonos remunerā/
do. Itē motu obliquo malos puniēdo.
Eodē mō posset dici qz deus mouetur
motu nāli. quo solita. s. bonitate oib⁹ cre/
aturis p captū eay se cōicat. Itē motu
violēto quo peccatores iuste dānat. Itē
motu volūtario quo cūcta in eē pseruat
Sic pōt exponi dictū philosophi qz ali/
gnant. motū acētro ⁊ ad cētrū. ⁊ circa cē/
trū. qm deus mouet ad cētrū i icarnati/
one ⁊ cētro i ascēsiōe. ⁊ circa cētrū i p̄di/
catōe pp hec ⁊ his filia dī i li⁹ sapientie

xl. Spūs scūs ⁊ mobilis ⁊ stabilis est.
mobil⁹ qz facit sātōs mōbiles ad bñ ope/
rādū ⁊ i bona pfcere. Stabil⁹ at qz dat i
bono pseruare vl mobilis in via. stabil⁹
i p̄ria. vl mobilis i actiuis. stabilis i p̄re/
platiuis vl mobilis in aliis scīs stabil⁹ in
xpo. Isa. ii. Regesect sup eum spūs dñi
⁊ c. Sciēdū qz qdā opatōes attribuitur
deo fm causatitē ⁊ cēntiā. vt scire que/
dā fm cālitatē. ⁊ nō cēntiā vt comedere
⁊ currere quedā fm cēntiā ⁊ nō cālitatē
vt creare ⁊ iustificare quedā nec sic nec
sic vt peccare ⁊ mētiri ⁊ huiusmodi.

De simplicitate dei. Cap. 20
Implex ē de⁹ ⁊ angel⁹ ⁊ aīa sed
differēt. qz i dō idē ē qd ē. ⁊ quo
ē ⁊ hec ē p̄fca simplicitas. hec sola icrea/
ta nā hāc sibi vēdicat simplicitatē. vt nō
aliū ⁊ aliū. alibi. ⁊ alibi. mō ⁊ mō inueni/
at. In eo nēpe qd hz. ⁊ qd ē. sp ⁊ vno
mō ē. s. āgelo ⁊ i aīa differēt qd ē ⁊ quo
ē. ⁊ iō ē ibi qdā alteritas. ⁊ cōpositio. I
ibi nō sit dimēsiō q̄tatis vñ mercuri⁹
Insup celestib⁹ est vnita i celestib⁹ alte/
ritas. i subcelestib⁹ plalitas. Simplex ē
itaqz de⁹ i cēntiā. qz nihil ei accīs cē pōt
īmo p̄fecta simplicitas ibi ē cū nō sit ibi
possibil⁹ additio. qz qcqd ē in deo de⁹ est
vñ Leo papa. Simplicis diuinitatis nāe
nihil addi. Vmīnū pōt qz sp ē qd ē. cui p/
priū est s̄p̄iternū esse cui idē est vīuē ⁊ i/
telligē verūcū multiplex est i donis ap⁹.
ad Cor. 12. Alii dāt fmo sapie. ⁊ c. Jac.
cor. p. Vñ da. op. ⁊ oē do. p. ⁊ c. Itē n. i
deo ē p̄positio p̄tū integraliū vt i domo.
nec p̄tū p̄entialiū. vt i aīa nec q̄tis ⁊
dīay. vt i spē nāe māe ⁊ forme. vt i cor/
porib⁹. nec coacernatōis vnitatū. vt i nu/
mero. nec qd ē ⁊ quo ē vt i angelo nec
s̄b̄stāt e ⁊ accidētis. vt i diuīduo. nec cor/
porec s̄b̄stātne. ⁊ i corpoz. vt i boīe. de/
his ber. Itē p̄tib⁹ p̄sistit de⁹ vt corpoz nec
affectib⁹ distat. vt aīa. nec formis s̄b̄stāt
vt oē qd scīm ē. Itē oē qd oīdīr rōe. qz cū
oē p̄positū sit posteri⁹ oib⁹ suis cōponē/
tib⁹. nec pmo principio. s. deo qcqd sit p/
us oīz deqū ē. p̄mū p̄tū. nō esse p̄positū

¶ Preterea nullū ppositū ē totū suū esse
de⁹ igr cū sit suū esse nō erit ppositus.
vñ Ber. ¶ Ad ē format⁹ deus. forma est.
nō est effect⁹ deus oīz efficiēs cā est. n
est cōpositus deus simplex. est.

De excellentia dei.

Caplin.

21

d ¶ Inīne dignitatis excellentia tāta
ē q mēs de deo cogitās deficit.

Lū sit. n. icōphēbibilis. Sēsus. n. nō pei
pit. cū sit inuisibil. Lingua ipm nō expli
cat sit ineffabilis locus eū n caput cū sit i
circūscriptibil. Scriptura eū explicat. cū
sit inestimabil. T ps eū nō mēsurat eūz
sit imēsurabil. vñus eū nō attingit cū sit
inaccessibilis desideria et vota trāsgredi
tur cū sit insupabilis vl incōpabil. et bre
uiter oīs creatura ad deū cōpata defectū
bz qz finitū ad infinitū nulla ē pportio. Ec
ce pz qz dīna excellētia nullū eget. qz sibi
sufficit. qm optim⁹ ē. ¶ Ad. n. indiget cor
pō. vt sic. nec locovt alicubi sint. nec tpe
vt aliqn sit nec cā vt aliūde sit. nec forma
vt materia sit. nec subiecto in quo substi
tat l cui assistat. Sūt et alia q soli diuine
maiestati pueniūt. et nulli alteri creature
in qbus excellētia sue dignitatis appare
ret. sicut ē eē cōpotētē oibonū oīficiētē. qz
cognoscit oī pntia pterita et futura. et oīa
singularia simul actu solus cognoscit et
ea q sub sūt libero arbitrio. et cogitatōes
hoīz solus cognoscit p seipm. Itē ad ip
sum solū ptenet vbiqz pntēz eē de nihilo
res creare. in instāti opari in opatōe qe
tū eē. mirabilia facere ex auctoritate d q
libz creatura facere qd vult volūtātē ho
minis cognoscere. in icm oculi mortuos
suscitare. cēnne hoīs illabi peccata dimit
tere grāz infūdere. in igne ppetuo corp⁹
seruare. Qñ aliqd creature puenit qd cō
puit creatori tā excellēti⁹ de deo dī. vt si
i creatura ē potētia in deo sit sūma potē
tia. si sapiētia. in deo sit sūma potentia et
sic de aliis. Unde et hmoi dñr de deo in
suprelatio pp qd deus dī potētissimus
sapiētissimus optim⁹. pulcherim⁹ et sic
de aliis. Aug. in lib: o de trinitate. Opo:

tet deus cui⁹ ē. et sūme cūcta sentire atqz
intelligere nec mori. nec corūpi. nec mu
tari posse nec corp⁹ cē. sz spūs cōpotētissi
mū mītissimū optimū. beatissimū fatea
mur pōt et pter auctoritatē rō intelligi. si
ne. assignari. qz bona sūt excellēti⁹ i deo
qz in creatura. qz sp ē aliqd nobili⁹ in cā
qz in cāto. videm⁹ et qz aq purior ē i fon
te qz in riuo. ¶ Radii quoqz solis lucidio
res sunt in ipso sole qz in aere et dulcedo
maior est in melle qz in molito.

De notionibus dei. Cap. 22

n ¶ Oriones dei sūt quqz. s. pñtas.
filiatio. pcessio. inascibilitas et cōis
spiratio. ¶ Dīa ē pñs. sed a filii. tertia spi
ritus sācti. qrtā pñs. quinta pñs et filii.
Tres prime notōes dñr psonales eo q p
sonas faciūt. et eas pprie distinguūt. et il
le sūt tres vnitates triū psonaz qbus p
sone dñr tres. vñ lz pñ plures beat p
prietates. tri pñ pñtate tri vnus est idi
uisus est in se. et diuisus ab aliis. Inasci
bilitas at est in pñ. et sumit pñtate co
q pñ sit a nullo et tri pñ significat distin
ctionē psonalē sicut ouis nō signata p h
ipsū distinguīt a signatis. Similiter cōis spi
ratio est vna notio. et illa vnitas est idez i
pñ et filio. et ē distincta ab oī alia notioe
¶ Notādū igr qz pprie loquēdo tres sunt
pprietates psonales. s. pñtas. filiatio. et
pcessio. qz psonalis pprietas est q vni so
li pñe puenit et cā ab oī alia re distinguīt
¶ Relatōes vō sūt quatuor. qz vna est pñs
ad filiū. s. pñtas alia filiū ad pñz. s. filia
tio. tertia est pñs et filiū ad spūs sāctū. s.
cōis spiratio. qrtā spūs sācti ad pñm et
filiū. s. pcessio. ¶ Notōes at sūt quqz. qz q
libet relatio ē notio. et pterea inascibilitas
q pñ puenit p pñtationē relatōis ad ali
qd principiū nō est relatio. ¶ Notōes hñt
multa notia dñr. n. distinctōes. qz psonas
distinguūt. dñr relatōes. qz pñone p eas
ad se muticē referūt. dñr quoqz. pprieta
tes. qz pprie pñs insūt. ¶ Nota regulas
notionū. nulla notio de alia pñcat. Itēz
qlibet notio ē essētia diuina q est deus
Itē cēs notōes sūt vna essētia. Itē nul

la notio inest diuine essentie q̄ distinguit
nec distinguit. Itē notōes sup̄te abstra-
ctiue p̄dicant de essentia sed sup̄te p̄creti-
ue. nō vñ bñ dī essentia s̄ p̄ritas. s̄ nō
dī essentia generās. Itē notio sp̄ ip̄ortat
dignitatē. Itē sup̄ta notōe nō ponit p̄so-
na. q̄: aliqd̄ puenit notioni q̄ nō puenit
p̄sone. Itē notōi. n. puenit p̄p̄e distinguere
s̄ p̄sone distinguit.

De noib⁹ diuinis. L. 23

Ad ne nomē qd̄ de deo dī. aut eēn-
tiale. aut p̄sonale aut noiale ē. Essē-
tialiū qdā sūt substantia. vt de⁹ creator. ⁊
filia. qdā vō adiectiua. vt bonus. cētus
imēsus. ⁊ h̄mōi. Personalia sunt. vt p̄-
fili⁹. ⁊ sp̄s factus. Actionalia sūt vt p̄-
ritas. filiatio. inascribilitas ⁊ spiratio cōis
De his notādū ē q̄ nom̄ subāle. vñ eēn-
tiale substantiū ⁊ abstractū nullo mō pōt
trahi ad supponēdū p̄ p̄sona. vñ false sūt
hec. Essentia genuit essentia. vñ diuinitas
genuit diuinitatis. Act⁹. n. gn̄atōis sp̄ po-
nēdus est in p̄creto. S̄ p̄creta s̄ sint eēn-
tialia trahi tñ pōt ad supponēdū p̄ p̄so-
na. ⁊ hec p̄ vba notōalia. vñ p̄positōes
notōales. vñ vñ sūt he. de⁹ genuit deum
creator creatorē. vñ de⁹ de deo. Silr de
noib⁹ q̄ media sūt vt lumē d̄ lumine. Itē
hoc nomē sapia s̄ sit abstractū vt sapia
de sapia. Essentialiū at̄ adiectiuorū qdāz
p̄dicāt pure diuinā subāz. vt bon⁹ ⁊ ens
qdā eēntiā diuinā p̄notādo p̄uationē p̄n-
cipii ⁊ finis vt eternus. vñ certe mēsure
locali vt imēsus. qdā p̄ncipali signifi-
cāt eēntiā diuinā ⁊ p̄notāt effectū in crea-
tura actu vt creat. iustificat vñ in h̄itu vt
iustus ⁊ misericors vñ in potētia vt oīpo-
tēs. Sūt qdā vba quorū nec significatio
nec modus significādi deo puenit vt cur-
rere ⁊ ābulare. nā modus est varia incli-
natio aī varios ei⁹ affectus demonstrās
Modus significādi nihil aliud ē q̄ dispō-
sitiō q̄ p̄stituit intellectū sub tali mō itel-
ligēdi. ⁊ p̄ p̄his ip̄az rē. cū ego de deo dī
ābulare tēcurrē ⁊ h̄mōi significatō horū
put sūt actu deo nō puenit. Modus at̄
significādi q̄ qdā importat ip̄fectionē dī-

co quo ad motū. q̄ qdē mor⁹ necessitatis
deo puenire absolutū est. Quedā sūt quo-
rū significatio deo puenit. sed nō modo
significādi vt creare facere qdā quorū si-
gnificatio ē deo puenit vt p̄z in hoc vbo
Ero. Qui est misit me ad vos. Et notā
dū q̄ oīa q̄ sūt p̄fectōis de deo dīr q̄ at̄
sūt imp̄fectōis nō dīr. Cū dīr aut s̄m
assūptōes hūane nāe. vñ trāslatiue dīr.
Itē in diuinis tñ sūt duo modi p̄dicādi
s̄. p̄ modū substantiē. ⁊ p̄ modū relatiōis
sed subā p̄tinet vnitates ⁊ relatio multi-
plicat trinitatē. Quedā nomina q̄ de deo
dīr eternaliter. vt dīs ⁊ misericors que
cōnotant effectūz in creatura s̄m habitū
Quedā vero t̄paliter. vt dīator ⁊ mise-
rator q̄ connotāt effectū in creatura s̄m
actū qdāz p̄laliū. vt p̄sone. Quedā sin-
gulariter. vt de⁹. Quedā p̄p̄ie vt p̄p̄ie
tates p̄sonarū. Quedā appropriate. vt po-
tentia sapientia. Quedā positine vt iust⁹
Quedā p̄uatiue vt immortalis. ⁊ hec ma-
gis p̄p̄ie dīr de deo q̄ positina. q̄ me-
lius dī de deo qd̄ nō fit. q̄ qd̄ fit. Que-
dā trāslatiue sūt. vt agn⁹ leo. q̄ symbolicē
de deo dīr. Duplex ē. n. theologia sym-
bolica vñ ⁊ mystica. Symbolica noīat
deū ab inferiori. Mystica a superiori.
Symbolica noīat deū p̄ p̄uenientia re-
cū dī leo. agn⁹ ⁊ h̄mōi. Mystica vō. i. oc-
cultā noīat deū p̄ hoc q̄ in occulto d̄ ip̄o
sentit p̄ intellectuālē visionē siue p̄teplati-
onē. vt q̄i nominat deū suauē. dulcem.
dīlectū. ⁊ h̄mōi. Utrobīq̄z tñ p̄ creatur-
as nominat. sed in symbolica p̄ exterior-
es. in mystica p̄ interiores ⁊ digniores
affectus quos anima supra se recipit. ⁊
ita imponit p̄ donū sapientie. h̄mōi pro-
p̄riū ē. p̄finitū est cognosce q̄ualis sit
deus. Quedā dīr collectivē. ut trinitas
trinus. Quedā relatiue. vt equalis simi-
lis. Quedā respectiue ad creaturas vt
creator. refugū. Et hec noīa nō dicūt re-
lationēz dī ad aliud. sed alia h̄nt relatio-
nē ad ipsūz vel ad ipsa. Duo sunt p̄inci-
palia noīa dī. s̄. q̄ est. ⁊ bonū. Itē p̄-
mū significat dī eē absolutū in se. ⁊ sic

p[ro]siderat. ut infinitū. p[er] se d[icitu]r notat eē di-
 uinū. ut cā fecit. n. de oia p[er] bonitatē su-
 a. Intelligit sup[er]p[ro]p[ri]e qd. et h[oc] p[er] nois
 eēntialia. ut de[us] diuinitas potētia eēntia
 natura. Item supponit quis pro perso-
 na. supponitur que p[ro]notione. I[tem] d[icitu]r
 p[er] neutru[m] gen[us] d[icitu]r subā diuina p[er] masculi-
 nū p[er]sona. p[er] femininū notio. et p[er] hoc p[er] 3
 q[ui] n[on] d[icitu]r cātan i hymno. vn[us] p[er]i cū filio.
 q[ui] p[er]i et fili[us] n[on] sūt vn[us] in p[er]sona. s[ed] vnū in
 subā. vn[us] magis cātdū ē vnū p[er]i cū filio.

Ad de[us] est ineffabilis. Cap. 24.

n[on] I[tem] digne l[oc]u[m] p[ro]p[ri]e d[icitu]r deo dici p[ot]est
 p[er] ei[us] excellētiā. n[on] n[on] noia p[ro]p[ri]e
 de deo loquimur q[ui] noia significat subā in
 cū q[ui]tate. et ita intelligit ibi p[ro]positio for-
 me cū materia q[ui] in deo n[on] ē. nec p[er] p[ro]-
 noia. q[ui] d[icitu]r deo dicta cadūt a demōstrati-
 one. n[on] n[on] p[ot]est eē ibi demōstratio ad sensū
 cū sit icōp[ar]e[n]s nec demōstratio ad intel-
 lectū. cū sit icōgnoscibilis. Si ergo dicis
 q[ui] huiusmōdi p[ro]noia s[ed] I[tem] d[icitu]r cadūt
 a demōstratiōe cassā erūt et vana. Dicē
 dū ē q[ui] ibi ē demōstratio ad fidē. nec p[er] v[er]-
 ba q[ui] cū modis et formis. cū t[em]p[or]e s[ed] casu
 agēdi v[el] p[ar]tēdi significātia si s[ed] talia n[on]
 cadūt in deū. neq[ue] p[er] p[ar]ticipia q[ui] sequūtur
 nām nois et v[er]bi. nec p[er] alias p[ar]tes ofonē
 q[ui] n[on] sūt subicibiles v[el] predicabiles. Ex
 his p[er] 3 q[ui] deū n[on] possum[us] notificare p[er] dif-
 finitionē. s[ed] q[ui]tēcūq[ue] p[er] circūlocutionē. v[er]-
 ber. qd ē de[us]. ex quo oia p[er] quez oia. in
 quo oia Quid ē d[us]. quo nihil meli[us] co-
 gitari p[ot]est. Quid ē d[us]. volūtas oīpotēs be-
 niuolētissima v[er]it[as]. lūmē eternū. icōmuta-
 bilis rō. sūma beatitudo. inuisibil. inaccessi-
 bilis i se in suis spectabilis. et solus mira-
 bilis. Ad h[oc] mōis asserit aliqd de deo
 I[tem] d[icitu]r p[er] nālē rōez q[ui] dictat q[ui] vn[us] d[us] est
 remunerator bonoz. et punitor maloz
 sedo p[er] fidē q[ui] dicim[us] deū vnū eē in subā
 et trinū in p[er]sonis. etio p[er] sacra scripturā
 q[ui]rto p[er] rōes p[ro]bables. s[ed] p[er] extēiores opi-
 niones i p[re]dicatiōes. S[ed] in his duob[us] mo-
 dis n[on] ē imitēdū. nisi firmitatē h[ab]eat aliquo
 p[re]dicto:ū triū. Est. n. regula q[ui] q[ui]q[ue] as-
 serit aliqd de d[eo] qd n[on] ē sibi certū p[er] nā

lē rōez. l[oc]u[m] p[er] fidē vel p[er] sacra scripturā p[ro]su-
 mit et peccat. De ideis et li. vite. ca. 25.

De re et exēplar et rōnes sic in
 deo sūt q[ui] idea iportat cāz efficiē-
 tē p[ro]formē effectui. s[ed] exēplar cām
 formalē. rō vero cāz finalē. De[us]. n. oīz
 re et p[ri]ncipiū a quo sūt forma et exēplar
 ad cuius imitationē sūt. et finis ad quez
 sūt. I[tem] tria sic a se differunt q[ui] exēplar
 vnū ē. causata exēplar cōnotat cālitates.
 q[ui] v[er]o i cā sūt v[er]i fin rōnes et idee s[ed] plu-
 res. q[ui] ista respectu re d[icitu]r. Sūt itaq[ue]
 plures idee q[ui] cōnotāt cognitionem. Co-
 gnoscibilia at distinguūt in cognoscēte.
 Siliter et rōnes in deo plēs sūt. q[ui] sin-
 gula cāta sūt p[ro]p[ri]is rōnib[us]. Absurdum
 n[on] est dicē. ut ait Aug. equū creatū eē ca-
 rōne q[ui] hoīem. Sciēdū aut est q[ui] duplex
 ē pluralitas. vna qd ē rerū. et fin hoc
 n[on] sūt plures idee. siue exēplaria i deo i-
 mo vna res ē que oīz est exēplar. s[ed] eēn-
 tia diuina quā oia imitāt. inq[ui]tū bōa sūt
 Alia v[er]o ē s[ed] itelligētie rōez et s[ed] hoc plu-
 res idee s[ed] i deo. q[ui] n. oīs res inq[ui]tū sūt
 diuinā imitāt eēntiā. put ē imitabilis. n[on]
 tñ vno mō. s[ed] diuersimode et fin diuer-
 sos grad[us]. Sic igi[ter] diuina eēntia fin q[ui]
 ē imitabil hoc mō ab hac creata ē p[ro]p[ri]-
 rō huius creature. et s[ed] de aliis. v[er]i fin
 h[oc] plēs idee in deo s[ed] q[ui] intelligit diuina
 eēntia diuersos respect[us] quos res h[ab]ent ad
 ipsā eā imitātes diuersimode. hui[us] at n[on]
 solū itelligūt ab intellectu creato. s[ed] et ab i-
 creato ip[s]i[us] dei. Scit. n. deus. et ab e[ss]e no
 scuit q[ui] diuerse creature diuersimode ip-
 si[us] eēntiā eēnt imitate. et fin hoc ab eter-
 no fuerūt i mēte et dīna plēs idee fin q[ui]
 itelligūt. sicut rōnes p[ro]p[ri]e re et intelle-
 cte in deo. hoc. n. iportat nomē idee ut
 sit. s[ed] qdā forma intellecta ab agēte. ad cu-
 ius exēplū exiit op[us] p[er]ducē intēdit. Di-
 cendū ē ergo q[ui] l[oc]u[m] rōes in deo. et idee sint
 vna virtus et vna lux et essentia. d[icitu]r tñ
 plures rōes et idee p[er] pl[ur]alitates ideato-
 rū. cuius exēplū hapes in naturis. U[bi]
 demus. n. q[ui] omnes linee circuli vniunt[ur]
 in centro remote aut a centro differunt

ab invicem. Itē ideo sunt ut dicit Augu.
forme principales rerum que divina in
telligētia continent. Dicēdū ē igit qd sicut in
mēte artificis prius est forma rei quam
opus creat. sic ideo res an mūdū dīdēt
in mēte creatoris erāt. Itē. n. aliqd extra
se aspiciēbat s; qd mūdū faceret. Ex hoc
p; qd oīs creatura prius in deo existit qd
in se ipā vñ cū ab ipso p creationē pcessit
ab ipso quodāmodo distare cepit. vñ rōal
creatura ad ipm redire d; cui p; oīs dūm
era sūt aīq; eēt. et hoc pīdeas qd nō aliud
q; ipse sūt et erūt sic at ad locū vñ creūt
flumina reuertūt. Itē. put s; i deo dñr
vita qd iporat rōes boni. Jo. pmo. Qd
sem ē in ipso vita erat dñr et lux qd ipor
tat rōes vñ. Aug. sup ge. Creature i deo
sūt lux. hec iō dñr. q; i deo nō s; male ne
q; falsa. Dñs ē inter exēplar et libru vi
te. et speculū. Exēplar nāq; dñr respcū
reū vt creūtū. Lib vite respcū rez vt re
deūtū. S; speculū respcū rez vt cūtiū
De libro vite dicit vgo. de scō vic. qd lib
vite ē cū? origo etna i corruptibil? cētia
cognitio vā. scriptura i delectabil? inspectio d
siderabil. doctrīa facil? scia dulcis. pīdi
tas pscrutabilis. vba innumerabilia tñ
vñ vñ oīa. Alia vñ moralr loquendo
multiplī ē i deo. s. sicut ram? in arbore.
apis i flore. nanis i litore. fessus in thala
mo. thesaurus in agro. scriptura i libro
auctētia i nido. piscis i rino quelz res i si
bi. ppo. stella i firmamēto. imago i specu
lo. cera i sigillo. gēma i anro. mel in fauo
De appropriatis dñis psonis. Cap. 26
Uñis oīa cēntialia oīb? psonis qd
līt onenāt appropriat tñ pī potētia
filio sapia. spūi scō bōitas. et hoc pp ex
clusioz carnal? intellect? ne v; pī rōe anti
q;atis credat ipotēs fili? rōne iuētutis
credat i spūis scūs rōe ipetuosita
tis credat crudelis hec rō pīnet ad sim
plices. s. qd potētia nālī pīdit sapiāz et
verāq; bonā volūtātē. De attributis ita
q; ē loq; duplī aut fm rē. et sic oīo idē
sūt nec appropriat. aut fm rōes. et sic co
rūq; dā appropriat. qdā nō. nā appropā

tio nūbil aliū ē q; spūis attributio rōe
cū? pformitatis cū ppo alicui? psonē
sicut potētia h; similitudinē cū pīe qd ē pī
mū vñuers. le et sapia cū vbo. et bōitas
cū amore. Itē dēcāz appropriatiōē h;
cōsuetudo scripturaz qd oīa manifestat
ne potētie attribuit pī. sapie filio bonita
tis spūi scō. Alia ē appropriatio. Itē pīari
Eternitas i pīe qd nō h; pīcipiū i cēptis
in se. nec pīcipiū cēndī ab alio. Spēs in
imagine. s. i vbo. qd sūme pulchrū. vsus
i mūcre hoc ē i spūi scō. qd sūme pīcūz
et cōcūtiū ē. Itē p alia vba sic iīnnat
Aug. in pīe vñitas in filio cōlitas. In spū
scō cōlitasq; pīcordia. Cōuenit aut pī
vñitas qd sicut vñitas a nullo descēdit et
oīs pīalitas ab eo dīluit. sic de? pī a nul
lo ē et alie pīone ab ipso sūt. Itē dēreā sic
vñitas de se gignit vñitatē. ita d se pī cō
gnit alterū se. i. filiū. In filio vñ dī cō
litas quoq; ē pī. nō solū i potētia. sapia
et bōitate. s; et i hoc qd sicut pī dat suā
bonitatē alteri pīone. sic et fili? in spū scō
at ē vñitas. cōlitasq; pīcordia. sēu pīe
rō qd ē amor. s. bōz. i. pīis et filiū. Itē qūta
appropriatio ē qd in pīe ē rō pīcipiādi
et originādi. qd sūme pīcipiūz. In filio
vñ rō exēplādi qd sūme pulchrū. s; i spū
scō rō faciēdi. qd sūme bonum.

De potētia dei Cap. 27

p Potētia dei duplex ē. s. absoluta et
ordinata. Absoluta vñ pī. pīo mō
qd nō pōt. s. mō qd multa subsūt sue po
tētie qd nō onenūt sibi. vt facē mala posset
tñ ea cōgruētia. et sic posset ea facē. De?
pī oīa pōt oīb? mōis. qd pōt pducere
de nō eē i eē. et hoc pī creatōez. Itē pōt
ex icōplecto cōplectī facere. et hoc pī ppa
gatiōē. Itē pōt mutare vñ cōplectū in
aliud cōplectū sicut pī in trāsubstātiatōez
panis in corp? xpi. De talib? dicit Aug.
Deus deo aliqd posse. et nos intelligē nō
posse. Itē potētia dei apparet in mūdū mī
tlo medio. ac fine. In pīncipio qd qd res
creant de nūbilo. In medio at qd res ne
i nūbilo vñant suā potētia pīnet. In fine
vñ. qd mōuos mira celeritate suscitabit

Apparet quoq; potētia dei i reb⁹ spūa
lib⁹ q; cū diabol⁹ prātē hēat i nob imu
tādī sēū & sātālī. āgelus āt hzprātē sup
hoc & sī intellectū. Sol⁹ āt dō nō solū
h3 prātē sī tria pdcā. s3 ēt pōt mutar vo
lūtātē Aug. dicit q; dō nos puenit vt vel
lim⁹. & subseqt ne frustra velim⁹. s3 dō
sit oīpotēs. tñ nō attribuit ei act⁹ culpa
biles. vt mētiri & male velle. nec penales
vt mētūē & dolore. nec corpales. vt co
medere & dormire. nisi forte trāsūptue
nec act⁹ icōueniētes q pñt ēē triplr. p⁹ si
aligs act⁹ ptradicit die potētie. vt ē facē
maiorē se. 2. si ptradicit ei⁹ vītati. vt ē fa
cere aliqd sīl ēē & nō ēē. vl⁹ q pteritū sit
futurū. s3 si pdcit ei⁹ bōitati. vt dānare
Petru⁹ & saluā Iudā. De his Anselm⁹
Qdlibz icōueniēs & minuz ipossibile ē
apd deū. Idoz āt hoc ē rō. q; potētia di
cū sit pfectissima. nec ē de nībilo. nec sub
aliquo. vñ nō pī deficē peccādo. nec sue
cūbē patiēdo nec egē subfidiū in aliqb⁹
qrēdo. ac p hoc nec culpabilia. nec pena
lia. nec mālia pōt. Dicedū quoq; q dō
pōt oīa p se. vl⁹ p creaturaz illa dīco oīa
posse q sūt potētie. hoc āt sō dī. q; posse
peccare nō ē potētie. s3 īfirmitatī deo āt
pperit pfectū posse. & pfectū vīuū d q⁹
Dio. Dānatio ē nō peiore excessus. tñ
s3 oīuz pul. & bo. oīmeda & pfcā posses
sio. firma & nō valēs cadere fortitudo.
Notādū ergo q qdā opatōes attributū
tur deo sī cālitate & nō sī essentia. vt
comedē. currere qdā sī cētiaz. & non
sī cālitate. vt iustificare. creare. quedaz
nec sic. nec sic vt peccare.

De vīute miracolor. Cap. 28
q Tionā p diuinā potētia sūt mira
cula. iō de miracul⁹ agēdū aug.
āt illud vocat miraculū qdā arduū. aut
isolidū supra spez vl⁹ facultatē admiratis
appet. Ad hoc q aliqd sit miraculū q
tūor requirūt l⁹ deurrūt. sī mū ē q sit a dō
sī m q sit pē nāz. tertū q sit euidēs. q
tū q sit ad fidē corrobortōz vñ si aliqd
istoz qūtuor defuerit mirū dīcī pōt nī mi
raculū. Itō. q qdā sī supra nām. qdam

etra nām. qdā pter nāz. Supra nāz sē
illa qb⁹ nō ē sīle in nā. nec in potētia nāe
sicut ē vginē pere. Cōtra nāz sē q finne
vfu ptrario nāe. tñ terminant ad pfoz
miratē nāe. sicut ē eeci illuminatio. sed p
ter nām sūt q sūt ordine sili nāe. nō tñ p
principiū nāe. vt in mutatōe vgar in ser
pētes. q; illud potuisset fieri ordine nāe
p lōgā putrefactionē. vt p3 p ea q sūt
s3 rōes seīnales. verū tñ q; nō sūt. Itē
qñq3 pducit ab agēte sili successiue. hoc
attribuit nāe. & dī nāe. qñq3 pducitur
ab agēte dissili in instātū & hoc attribuit
deo. & dī miraculū. Sciēdū q qñq3 po
tētie aīe & ei⁹ actus ē nālis. sicut vīus &
videre qñq3 potētia ē miraculosa. & act⁹
ei⁹ nālis. vt qñ cec⁹ illuminat⁹ videt qñ
q3 vtrūq3 ē miraculosū vt pñs vginis
Itō. q miracula vl⁹ mira sūt qñq3 in
ente. vt statio solis. & ei⁹ retrocessio. qñ
sūt in vegetabili. sicut qñ vga Alarō flo
ruit. qñq3 in sensibili sicut sūt in locutōe
asine Balaā. qñq3 i rōali. sicut sūt i am
bulatōe claudoz. auditōe surdoz. susci
tatōe mortuoz in pñi vginis. Ut āt sci
mus qñ aliqd miraculū sit. Itō. dīam i
ter rōes cāles. seīnales & nāles. q; rō
causalis ē potētia passiua creature absq;
oī dispōne nāe. vt solūmō de⁹ ex ea faci
at qd vult. sicut sūt in pñi vginis. & in ta
lib⁹ sumpt⁹ ē miraculū. Itō āt seīnalis est
potētia passiua nāe. s3 cū dispōne remo
ta sicut sūt in vgis de qbus facti sūt ser
pētes. & hoc sem sūt in instātū. nā āt fecis
set idē. s3 nō nisi paulatiz p lōgā putrefa
ctōez. vñ p3 q ea q sūt sī m rōes seīales
pñz sē nālia. pñz miraculosa. Itō nālis ē
potētia cū dispōne pñiq. sicut p3 in mā
qñ ē in vltia sili dispōne. vt formā reci
piat. & sī m hūc modū ē rō nālis in gra
no seīato ad pductōez legetis & h ē mi
raculū. De sciētia dei. Cap. 29

Itē deus oīa pñtialiter & sīl pfecte
quoq3 & imutabil⁹. pñtial⁹ dico.
hoc est ita limpide. ac si cūcta cēt pñtial⁹
ter existētia. Simil⁹ ēt sicut oīa q; vidēdo
se. q sibi pñs ē oīa videt. Itē pfecte quoq;

q3. q1 cognitio ei? nec pot augeri nec mi-
nui. Scit et inmutabilr q? noscit oia p na-
tura sui intellect? q? e inmutabil. Dicendu
ergo q? de? cognoscit tpla eternalit. mu-
tabilia inmutabilr pringetia infallibilr. su-
tura pntialr. depedetia i depedet creatura
i create. alia vo a se. i se et p se. Mo. draz
int sciaz dei. xpi angeli. et hois. q? de? scit
oia sil videt. n. mltia inno. i. a se ipo. vi i
visioe dei n differt id qd videt. et p qd vi-
det sic i boie q videt p oculu. q? videt se
p se. et in se videt oia. xps at fz q? bo scit
oia q? scit ds scia visiois. lz n ita limpide
sic ds. Angel? vo dei forma bz intellectui
cu do. i. illa q? scit sil actu et scia visiois sic
ds lz nesciat oia q? scit ds. fz bo vnu solu
scit actu. q? lz videat multa. illa tn no vi-
det vno actu videdi. fz multis. i. p mul-
tas rez silindnes. Sapia dei lz in se ipa
n diuersificet. diuersa tn font noia. In
qstn. n. sapia dei cognoscina e passibiluz
di scia siue cognitio. Itē inqstū ē cogno-
scitina oīuz q? sūt in mūdo dī eē visio. in
qstū ē cognoscina eoz q? bñ sunt vī ap-
probatio. inqstū ē cognoscina futuroz dī
pūisio inqstū ē cognoscina eoz q? ab ipso
deo faciēda sūt dī dispō. inqstū ē cognosci-
na pmiādoz dī pdestinatio. inqstū est
cognoscina dānādoz dī reprobatio co-
gnitio oīa cu sit pscissima oīa cognoscit
distincaissime sub oib? pditōib? q? res
bñt et pp hoc futura scit futura pntia. et
bona approbāda. malaq? reprobāda.
Si at scit volueris qstū ds cognoscit ma-
la. Mo. adū q? pringit aliqd cognosci du-
plicif. aut p spēs ppriā aut p spēs alienā
Idēo mō pūatio. Itē p? mō cognoscit
lu. fō mō tenebre. Eodē mō qd ē q? pū-
mo mō cognoscit bonū. 2. mō malū. f. p
spēs oppositi bitus. Mihil. n. ē malū. nisi
boni pūatio. vñ dō ē q? ds cognoscit bo-
nū pūicū mēdiū. nā p eēntā snā cogno-
scit bitū oppositi malitje. et illo bitū me-
diāte. vi ē fipo deo cognoscēte cognoscit
defectū ei?. et iōdī mala a lōge cognoscē
vide pfa. Et alia a lōge cognoscit idest
male.

De pdestinatione.

Caplin.

30

p Redestinatōis diffinitōis assignā-
tur ab Aug. qmōz. Idēa ē pde-
stinatio ē pscia bñficior? dei scda ē. Idē
destinatio ē alie? ad gliaz pordinatio. ter-
tia ē. pdestinatio ē ppositū miserēdi. qrtā
ē. pdestinatio ē pparatio grē i pñi. et glo-
rie i futuro. In pūā diffinitōe notat oīa
cognitio. in fa electio. in itla volūtas. in
qrtā directio in finē. Idēdestinatōis cā-
efficiēs ds ē qstū ad effect? notatos i no-
mine pdestinatōis. Ad alis ē cā ē illa q? p-
destinat. fz formalis ē modus vl? ordo p-
destinatōis. q? primo dat grā. et opus h
glia. Cā finalis ē vt scim? scī et imaculatī
in oīpēū dī. Mo. draz int hec q? ponit.
Idēaul? apls. f. vocatōez. iustificatōez p-
destinatōez. et magnificatōez. Vocatō. n.
retrahit a malo. Iustificatio respicit initi-
ale bonū grē pdestinatio respicit grē bo-
nū finale. Magnificatio vo ē bonū glie
futura. l. dicas q? pdestinatio p grāz glo-
riā pparat. Vocatio grāz offert. Iustifi-
catio illā pfert. fz magnificatō p grāz glo-
riā multiplicat. Sciēdū q? duplex ē actō
in diuinis sic in nālīb? Una ponit aliqd
in re extra vt calor ignis. Alia nō vt visio
et sic visio in diuinis ē duplex actō. Alia vo
vt pdestinatio. q? nō infert reb? necessita-
tē. sic vbi grā. De? scit si iste sit comestur-
us hodie. vl? nō nihilomin? iste bz ptā
tē comedēdi. et manū ad os porrigendi.
q? si pdestinatio reb? necessitatē ipōceret
multa seqrent incōueniētiā frustra p-
poneret bonis pūia. et malis supplicia
Itē iniuste remuneraret boni. et puniret
mali. Itē maloz nfoz ds actor ē. Itē
nec speradi aliqd nec supplicadi illa esse t-
rō. Itē euacuaret libertas arbitri q? se bz
ad vtūqz. Itē nec bona faciētes ēēt lau-
dabiles mala faciētes vituperabiles.
Sciēdū tamē q? hoc est duplex. Si de-
us pūidet hoc. hoc necessario eueniet.
q? cōmētis est vera diuisiō falsa et est ibi
necessitas cōsequētie. nō consequētis.
q? lz ibi sit habitudo. siue illatio vñ? ca. 11

eborice ad alia nō tñ necesse est qd ipsi
 termini sint actu vbi gra. Si. hō ē aial ē
 necessitas est psequēte nō psequēte. nā
 hoc pōt nō ēē cū mā. tñ stabit. ⁊ de hoc
 hēmus exēplū. Vocu in libro de conso.
 Si aliqz videt aliquē facientē rotā. reces
 se est qd iste faciet rotā. nec tñ visus ei⁹ est
 cā illi⁹ factōis. sic deus videt mala illius
 opa nec tñ ē cā qre male opetur verū tñ
 fieri si pūisus ē. Itēz bonū exēplū. Si ali
 qz hz oculū tante pspicacitatis. vt vide
 ret futura. nō iō ligaret res ad eventūz.
 Itē artifex in mā nodosa bñ videt dese
 ctū effect⁹. nihil tñ est cā effect⁹. Itē due
 sūt pagine libri vite. Una ē pñtis iustitie
 a qua pōt qz deleri. Alia ē dispōis eter
 ne de q nullus delebit. Dñs est inter p
 destinationē ⁊ pñtiā. qz predestinatio est
 precognitio bonoz cū cāitate corū dē. s3
 pñtia dicit pēcognitionē mator sine cāita
 te q poti⁹ refidet penes liberū arbitriū.
 Cū dñs a factis qz pdestinatio ofonib⁹ ad
 iusat. nō ē sic intelligendū qz tpale cau
 set eternū. s3 hoc qstū ad effectū pdesti
 nationis iuuat ofo. i. quātū ad grāz ⁊ gli
 az. qz fin illa bñ coopat liberū arbitriūz
 pdestinatiōi. vñ sicut de⁹ aliquē saluādū
 puidet. sic ⁊ modūz quo saluari debeat
 pp qd stult⁹ ē q dicit Volo facē qd pla
 cuerit. qz si saluari debeo saluabo. I si dā
 nari dānabo. Sicut stult⁹ ē iūmms qz
 dicret. Volo comedē ⁊ bibē qd placu
 erit. qz si curari debeo curabo. vñ si mo
 ri debeo moriar. sic. n. fūtiles cēt ⁊ me
 dici ⁊ medicie. Sane si de⁹ pmittit libez
 arbitriū qd se hēat ad vtrū libet in malū
 cadē. hoc nō pmittit. nisi iustie. Rursus si
 p grāz pueniat nulli facit iniuriā. Cuz er
 go de⁹ malos dānat ⁊ re pbat opat fin
 iustitiā. qñ vō pdestinat agit fin grāz ⁊
 misericordiā q nō excludit iustitiā. Vlo
 lūrate at pma vult de⁹ oēs hoiez saluūz
 fieri mēstū hō est. Volūrate aut scda nō
 vult iustū hominē reprobū. inqstuz ipse
 est talis. Volūtas igit antecedēs respicit
 ordinez nāe in finez prout a deo pedita ē.
 voluntas vero cōsequēs respicit ordinez

pñone. prout ē libero arbitrio suo vñ alle
 no i finez disposita. Nec de realitate di
 cta sūt. s3 logice loquēdo cū saluatio hoī
 sit ptingens de necessitate determinari nō
 pōt qd enīz pōt esse ⁊ nō ēē cōtingēs nō
 necessariū. sicut philosophus dicit in li
 bro scdo pimen. Si vero qrit quare de
 us hūc pdestinauit sine elegit. ⁊ nō illūz.
 hoc inexplicabile est in hac vita mortali
 Ider hoc. n. exclamat. Ap⁹. Ro. xi. ca.
 O altitudo dñi sa. ⁊ s. dei. qz i cō. s3 vi.
 ⁊ i. u. ei⁹ Si. n. dicim⁹ qz reprobi repel
 lūt grāz hoc verūz ē. s3 si cēt pdestinati
 nō repellerēt finaliter vñ Aug. li. d. pde.
 scō. Vñ inqt que occulte humanis cordi
 b⁹ attribuit a nullo duro corde respuit
 iō qppe tribuit vt duritia cordiū aufera
 tur. De pñtia ⁊ reprobatiōe. La. 3i.
 Reprobatio ē vt ait Aug. pñtia ini
 r gatis quorū dā ⁊ pparatō dam
 nationis corū dē. vñ no. qz i repro
 batiōe tra s3 vñ ē pñtio iniquitatis ab
 eterno aliez. obduratiō. i. subtractio grāe
 i pñti. tñ ē pparatio pene cēne i futuro
 Si ergo qrit vtrū reprobatiō hēa cāz ex
 pte hoīs quātū ad pñtiū meritū hoīs nō
 ē cā quo ad. fin cā ē meritoria ⁊ effecti
 ua. ecōtra in pdestinatiōe sūt tria cōtra
 ria s3 i hui⁹ ē dñta. qz pdestinatio pparat
 gliāz s3 bñplacitū. s3 reprobatio pparat
 penā fin exigētiā meritorū De obdura
 tiōe sciendū est qz trāslatine dñs fin fili
 tudinē obduratiōis in cor pib⁹. Duritiāz
 ar co. poz sequit triplex ppretas. pñtiū
 est inhabilitas ad suscipiendū ipressiōē s3
 est stabilitas ad pmanendū in se. tertūz
 ē fortitudo ad restituendū. Idus mōis dñs
 cor obdurari tripli. vno mō p inhabilitatē
 ad suscipiendā grāz. 2. mō p fin mā adhe
 sionē ad peccatū. tertio mō p rebellione
 diuināz ispiratiōis ⁊ inādatoz dei. vñ
 q rendū ē vtrū pñti a deo possint deme
 rer. ⁊ ecōtrario. ad qd dō scia dei ppa
 rat ad res creatas sicut ars ad artificia
 vñ. sicut ars nō solū ē cognoscitina. s3 ē
 factiua eoz q fin artē sūt. corū vō qbus
 ab artis regulis demat ē cognoscitina tā

tū ita vt scientia dei est cognoscitiva et fa-
ctiva omnium bonorum. malorum autem non sive pec-
catorum qui sunt deuiationes quādam ab eterna le-
ge ipsius. Scientia dei est cognoscitiva tantum. non
autem creativa. et sic patet quod boni qui per gratiam ius-
tificantur. non solum sunt ab eterno cogniti a
deo sed et ad gratiam habebant. De peccatoribus
autem neque iustificatur per gratiam. nec sunt electi vel
ordinati a deo ad culpam. sed solum presentia quod
non sunt gratiam habuerunt. sed sue nature relinquen-
di. et quod non deus agens potest in id quod est supra
se nam sibi relicta non potest in actu meritorum
quod est supra. facultatem naturae. potest autem in actu pec-
cati quod est de merito. sic et in aliquid infra naturam
humanam existens homo. non peccando descendit
a dignitate sue naturae. et sic patet quod presentia pos-
sent de mereri facilius quam mereri.

De voluntate dei.

Cap. 32.

Voluntas dei duplex est. scilicet voluntas si-
gnificativa et beneplaciti. voluntas beneplaci-
ti est duplex. scilicet antecedens. de hac
vide supra ca. primo. que sepe expletur.
et per consequens hec nunquam remanet inex-
pleta. Alia est voluntas signi et hec quicquid
remanet inexplata. beneplaciti ratio est quod volun-
tas dei potest sumi dupliciter vel proprie. sic
accipitur voluntas beneplaciti vel metaphori-
ce. et sic accipitur voluntas signi. Primo
modo dicitur de aliquid velle. et hoc velle ipse de-
us est secundo modo metaphorice est ad modum
volentis se habere et hoc velle non est deus
igitur dimissio non rei. sed vocis est. sicut ire potest
dicti. vel proprie motus ire. vel metaphorice
signum ire. voluntas beneplaciti dei propria est
recta et efficax. et irreprehensibilis. vnde quod est
recta. nullus est rector. nisi conformetur ei
Itaque quod est efficax nihil sine illa potest effici
nihil contra illam potest fieri. per nullum potest im-
pediri. itaque quod irreprehensibilis est nihil peccat
aut permittit. nisi iuste. nihil agit. aut con-
sultat nisi bene. Signa beneplaciti sunt quicquid
scilicet preceptum. prohibitio. consilium. promissio. et
operatio. quorum numerus sic accipitur vo-
luntas diuina proprie loquendo. aut presentius
aut futuro est. Si respectu presentium aut
id est bonum et sic est impletio aut malum. et
sic est promissio. Si respectu futurorum et sic est

triplex autem est malum. et sic est prohibitio. aut
bonum necessarium. et sic est preceptum. aut bo-
num supererogationis. et sic est promissum. Con-
tra tria prima potest aliquid fieri. quod se habet ut
in fieri. sed contra duo ultima. scilicet promissiones
et operationes nihil potest fieri quia se habet ut in
facto esse. et quod perfectum est non potest non fieri.
De his signis nota quod preceptum dicit obli-
gationem ad faciendum bonum prohibitio dicit
obligationem ad vitandum malum consilium dicit
doctrinam per quam scimus quod id quod consiliter se
fiat affert primum si non fiat affert supplicium
promissio dicit primum colubinationem
et est signum diuine voluntatis. non respectu
mali quod promittit sed respectu boni quod ex
malo promittit deus. promittit deus malum
fieri. nisi ex se ipso aliquid bonum eliciat ut
patet in rationibus diaboli qui profunt multi-
pli scis. Idcirco si non est malum non est
in bono pulchritudo. nisi absoluta. Itaque
vero per preparationem ad malum clari-
cescit. Operatio notat factionem in re per quam
refertur creatura ad creatorem De conformi-
tate voluntatis nostre ad deum sciendum est quod du-
plex est conformitas. scilicet proportionalis. et propor-
tionalitatis. Primo modo est conformitas
voluntatum in se secundum rationes eorum. et sic est im-
possibile. hoc modo quod finitum ad infinitum nul-
la est proportio. secundo modo est conformitas quod est
sibi se habere quod fieri potest. possibile est. non idem
voluntati esse aliter utrobique. ut. scilicet homo velit id
quod deus secundum velle quo vult nos velle
deus quod si humane attendimus in forma
volendi. tunc si volumus habere mercedem
nostri corporis oportet quod semper conformemur ei
in forma volendi. Si autem querit utrum
absolute teneamur deum deus quod conformitas
est quādam in actu ad quam non tenemur nisi bi-
ta charitate. et nec tunc nisi per tempus et locum
quoniam quod cogitat de civitate. scilicet articulos fidei
tenet credere. quoniam cogitat dei bonitatem te-
net diligere. Est alia conformitas in habitu ad
quam non tenet quod nisi quoniam actu dei bonita-
tem recogitat quod tunc tenet se ad charitatem
dei preparare. De conformitate autem in voluntate
sciendum quod voluntate sensualitatis non tene-
mur conformari voluntati dei nec inuolu-

tio nec in forma volēdi. Volūtas sensua
 litatis tñ ē alantis. vñ qñ ad h nos hac
 volūtatē n peccarem? si rō huius volūtatē
 iūcta n foret. cui? ē alteritate spmē. s; vo
 luntate rōnis deliberatua teneimur deo
 pformari in voluto qd pstat nobis denz
 absolute velle. vt salutē nraz. vñ cōgruit
 nobis velle. Si vñ pgruit nobis qñis
 bonū sit i se n vult de? id nos velle. vñ h
 nō teneimur velle nisi inqñtū ē volūtu a dō
 vñ si scio deū velle mortē pñis mei. tamē
 possū vitā velle & laborare ad hoc. q; n
 vult de? velle me pñi meo pñariū. Itēz
 volūtatē pditionata nō teneimur deo cō
 formari. vt qñ pluit velleim? q nō plue
 rer si deus veller. q; volēdo pditionalr n
 discordam? a volūtatē dei. q; hoc nō est
 velle simplr. Itē id qd de? nō vult sim
 pliciter a absolute vt iustam cōminatiōis
 quā aliqñ mutat qñ merita mutat n te
 nemur velle. Cōformitas dñe volūtatē q
 duplī pōt pñiderari sūm bñdīnē qñtūor
 cāz. pñō. s; cāz malē. vt qñ idē ē volūtu
 qd se hz vt materia circa quā ē act? vo
 lūtatē. & iō ista cōformitas ē sūm qd tñ.
 & n simplr. q; cē simplr nō ē a materia
 vel forma. 2. mō accipit cōformitas sūm
 cāz efficiētē. sicut qñ aliqz vult hoc quod
 de? vult eū velle. q; de? hāc volūtatē in
 bonū ordinavit. & hoc vult nos velle ter
 tiā sūm cām finalē. vt qñ quis in gliaz dei
 sua facta ordinat pp quā & deus facit oīa
 & in his duob? cēntiali oīs pformitas cō
 sistit. qñto sūm cām formalē vt. s. ex cha
 ritate velit qz qd vult sicut & de? ex cha
 ritate vult oīa. & in isto pñstīit pfectio cō
 formitatis. vt. s. act? volūtatē nre tanto
 sit volūtatē dñe cōformis: quāto ē me
 lior: & pfectior. Ex pñdictis collige qd pfe
 cta seu ppleta pformitas ad deū compre
 hēdit qñtūor. pñmo vt velim? qd de?
 vult. 2. vt velimus qd vult nos velle ter
 tiō vt velim? pp qd vult. quarto vt veli
 m? eo mō quo vult. S; cōformitas nō
 plena ē tripliciter. pñmo si pformat quis
 deo i voluto tñ. sic & iudei pformēs erāt
 deo i morte xpi. scōdo si pformet qz inuo

lito & in fine. s; nō in mō. vt qñ qd nō sit
 ex charitate. tertio qñ qz cōformat in
 voluto & in mō. s; nō i fine. vt cū ad aliū
 bonū finē tñ retorquet intentio. De
 iustitia dei.

Lap.

33.

Iustitia dei trib? mōis sumit. pñ
 i mō mō qñ redit alicui qd meri
 it. 2. mō qñ pmissū soluit. tertio
 mō qñ iperfectū pñcit pñmo mō remu
 neratio bonoz & punitio spñboz ē op?
 iustitie. scōdo mō icarnatio xpi op? ē iusti
 tie. q; pmissū fuit hoc pphetas. tñtio mō
 dñ op? iustitie qñ de? peccatores iustifi
 cat cū se ad grāz habilitat. faciēdo qd i se
 ē. Iusta q; i oīb? op. b? dei incūit iusti
 tia & misericordia. s; iustitia qñqz ē ocul
 ta. & misericordia manifesta. vt i iustificati
 one ipñ. & in pñmo aduētū xpi aliqñ est
 ecōtrario. s. apra iustitia. & occulta mise
 ricordia. vt in pñitōe puuloz sine ba
 ptismo dicētiū. & i. 2. aduētū xpi. Aliūde
 vtrūqz ē occultū vt i tribulatiōe quorū
 dñ. s; iustoz inocētū. sicut fuit i Job. & i
 infirmitatib? puuloz. aliqñ vtrūqz est
 aptū. vt i remuneratiōe iustoz. & dāna
 tiōe reproboz. quā illos remunerat supra
 meritū. & istos punit circa cōdignū. qd
 ē misericordie. s; vtrūqz retribuit s; meri
 ta. hoc ē bonis bona. & malis mala. qd ē
 iustitie. Si vis scire q iustitia pñat hō
 p pced mōmētaneo eternalit. vide pñmo
 auctoritates. Isaie. 66. Tērmis corū nō
 moriet & ignis corū nō extinguet psal.
 48. Ibiūt i pñgenes patrū suoz & vsqz i
 eternū n videbūt lumen. Math. 25. Itē
 maledicti i ignē eternū. Apoca. 8. Ascen
 dit fum? eoz in secula seculoz. Itē Gre
 go. in. 4. dialogoz. Si de? plus nō attē
 deret cor? q facta iniusta posset dici talis
 iustitia. s; q; de? itnet cor? iustū ē vt sū si
 ne pñiat q nūqz vellēt vinē sine pecca
 to. Itatōib? idē ostēdit. q; n. hō pecca
 nit in suo eterno merito pñiet in eterno
 dei. Itē materia ignis ē eterna. s. macula
 peccati ergo & pena. Itē peccatum
 est cōtra illū qui est infinitus. ergo pena
 debet ēē infinita. s; hoc nō pōt esse acer.

bitate. vñ o3 qd fit dñiturnitate. Itē enim
 hō peccat erat in infinitū qdā mō rōnal
 irascibilis. & cōcupiscibilis qñ finitū pre
 ponit infinito illa qdē iudicādo. ista adbe
 rēdo & vltima appetēdo. vñ cōgrue d3
 eē pena infinita. Itē mala volūtas repro
 boꝝ eterna ē ergo & pena. Itē ostēdit
 exemplis. q3 veditio momētanea dat mis
 possidēdi ppetuū vulneratio momenta
 nea cicatricē infert ppetuā Itē casus in
 foueā tpalis est delectio ppetua. Itē effos
 sio oculoz tpalis est. & cecitate operatur
 ppetuā Itē crimē lese maiestatis tpale ē
 Ruit ppetua. Itē potio veneni momē
 tanea mortē opat ppetuā. Dicit Aug.
 qd reddit de² mala p malis hoc ē penaz
 p peccatis p iustitia. q3 iustus est vl red
 dit bonū p malis. hoc est g3az iniustus.
 qñ bon² ē. vel reddit bona p bonis hoc
 ē g3az p g3a q3 iust² & bonus ē nūq3 red
 dit mala p bonis. qñ iust² nō ē. Aliqs
 punit i pñti pp seip3. vt pectūz ptūz i eo
 purget. Jo. v. Ecce san² fact² es vad² &
 ā. nō. pec. &c. Itē vt pp peccatū ppetuo
 cruciet. tā hic q3 i futuro. Exēplū hēs d
 Herode & de Antiocho. Itē vt culpa d
 elinet vt i Paulo q cecar² fuit psecutor
 vt p illuminaret medic² p̄dicato: 2. ad
 cor. xi. Itē magnitudo re. ex. me. &c. Itē
 vt glia in futuro det. Actū. xiii. Oper
 tet nos p mltas tri. it. &c. In pñtis dua
 b² cāis exercet deus iustitiā. in duab² se
 quentib² misericordiā. qnto punit qd pp
 deū. s. vt glorificet. Jo. Itē q3 hic pecca
 uit neq3 parētes eius &c. 6. punit qd pp
 p̄ximū. s. vt edificetur. sic fuit punitus
 Thobias. vt aliis daret exēplū patien
 tie. sic punitur etiā inocētes pueri videā
 tur incōueniēs peccatoib² si qñq3 tribu
 lantur. Iusto dei iudicio punitur q vl
 concessus abutitur. vt. Adā vel cōcessa
 rapere conātur. vt lucifer.

De misericordia dei.

Cap. 34.

Misericordia fm etimologia dñ
 trib² modis. p̄mo dñ miseri
 cordia qñ miseriā cordis diuidēs

sicut dñ i auctoritate. Celi n̄ idigēt miseri
 cordia. q3 i eis nulla ē miseriā s3 hñc mō3
 miseriā solū mō ē i tra. 2. mō dñ qñ mis
 tēs seorsū cordis rigorē. sic accipit ibi mi
 sericordia & vitas obuianerū sibi nā vi
 tas p rigorē pcedit. s3 misericordia hñc
 rigorē tēpat remunerās supra meritū. &
 punit citra p̄dignū sic ē misericordia et
 i inferno. tñ mō dñ misericordia qñ mī
 ra suauitas rigās corda. sic misericordia
 maxie ē i celo. s3 de² fit iust². sicut & mise
 ricors tñ dñ ei. p̄pū eē miseri potiusq3
 eē iustū. q3 nihil requit ad p̄lēdū opus
 misericordie. nisi volūtas ei². s3 ad p̄lē
 dū op² iustitie r̄grit et aliqd ex pte hoīes
 exigentia. s. meritoꝝ. Misericordia a dei
 p3 in effectib² diuinoy bñficioꝝ. dat. n.
 reis veniā dimittēdo tā peccā reatum q3
 peccatū seqlas. d qd² dñob² psal. cii. Qui
 p̄piciat oib² iniquitatib² tuis. quo ad p̄i
 mū. Qui sanat oēs infirmitates tuas quo
 ad. 2. Itē largit iustis g3az dādo. s. vtu
 tis habitū & vñtis motū vt p p̄mū faci
 tat hoīes deo gratū ac vīta eterna dignū
 s3 p. 2. augeat ei meritū. De his duob²
 psal. cii. Qui coronat te in misericordia.
 quo ad p̄mū & misericordiā. quo ad. 2. &
 loq3 de corona g3e. Itē p̄fert sanctis gli
 az. & hoc dupl². q3 nūc i spe. & tādē i re
 De his psal. cii. Qui replet in bonis de
 sideriū tuū. quo ad p̄mū. renouabit vt
 agle m̄iet² tua. quo ad. 2. Itē ex miseri
 cordia de² patiet expectat peccatores be
 nigne renocat. vlasci dissimulat d mltis
 piculis liberat g3az liberalit donat datā
 multiplicat. multiplicatā cōseruat in ce
 lo premiat. Itē ex misericordia de² pec
 catorē ad se sedentē hylariter suscipit. ad
 penitēdū cor emolit. offensū cito remittit
 iniurie p² remissionē n̄ meminit. Itē ex
 misericordia dat deus aduersa vt peccū
 purget. dat p̄spera. vt ad amorē puo
 cet. dat sacramēta. vt meritūz cumulet.
 dat p̄cepta vt p̄mū dñt. Itē ex miseri
 cordia errātes ad se reducit. eūtes ad se
 cōducit cadētes erigit itātes tenē n̄ desi
 nit. puenientes in gloriā introducit.

Miserj
 p̄pium

Explicit liber primus.		De memoria.	40
Incipiunt Capitula secundi.		De vi sensibili motu.	41
De ipsa rerum creatione. Cap.	1	De potentie aie rōnalis.	42
De distinctione creaturarū in generali.	2	De diuisione potētiarum.	43
De creatione orbium tam celestium q̄	3	De differentiis potētiarū ipsius aie.	44
elementorum.	3	De modo cognoscendi.	45
De natura celorum et supenorū cor	4	De intellectu agēte et possibili.	46
porum.	4	De intellectu speculativo et practico.	47
De natura stellarum in cōi.	5	De rōne et ptibus eius.	48
De luce.	6	De volūtate.	49
De planetis in specie.	7	De anime motu.	50
De natura quattuor elōrum.	8	De synderesi.	51
De impressionibus aeris.	9	De consciētia.	52
De tempore.	10	De operibus anime.	53
De angelis.	11	De quātitate anime.	54
De distinctione celestium hierarchia	12	De immortalitate anime.	55
rum.	12	De libero arbitrio.	56
De proprietatibus angelorum in com	13	De natura corporis humani.	57
muni.	13	De philosophia.	58
De proprietatibus et officiis angelorū i cōi	14	De regulis generalis philosophiē.	59
et singulorum ordinum.	14	De toto homine.	60
De cognitiōe et motu angelorū.	15	De proprietatibus hominis.	61
De prelatione angelorū.	16	De primis partibus.	62
De cōfirmatione angelorum.	17	De preceptis Ade. datis.	63
De custodiā angelorum.	18	De paradiso.	64
De locutione angelorū.	19	De casu primi hominis.	65
De spālibus nobis angelorū.	20	De ordine tentationis in nobis.	66
De casu angeli.	21		
De speciali casu.	22	De ipsa rerum creatione.	
De locali casu.	23	Caplm.	i
De restauratione ruine angelorū.	24	Uimne bonitatis triplex	
Quare peccatum diaboli sit irremissibi	25	effusio est. scilicet per ge	
le.	25	nerationem per speratio	
De proprietatibus demonū.	26	nem. et per creationem.	
De militia diaboli cōtra nos.	27	due priores emanationes	
De lucifero spāliter.	28	sunt ab eterno. tertia est	
Quid sit anima s̄m diffinitōez.	29	ex tpe de qua nūc est agendū. Inter cre	
Quid sit aīa s̄m rem.	30	are. generare et facere differentia est. q̄	
Quid aīa s̄m nomen.	31	res d̄ nihilo existit inesse p̄ creationē. sed	
De triplici aīa.	32	erit inesse de aliquo p̄ factionem. q̄ face	
De potētia aie vegetatiue.	33	re est operari de aliena materia. sed de	
De potētis aie apprehēnsis.	34	substātia existit inesse per generationem.	
De sensibus p̄cularibus.	35	Deus est rerum triplex cā. scilicet efficiē exē	
De sensu cōi.	36	plaris et finalis. sed nullo modo mālis.	
De vi imaginatiua.	37	Inter operari dei. et creature differentia	
De vi extimatiua.	38	est q̄ deus operatur i instāti angelus au	
De fantasia.	39		

te repente. s; nā paulatim. ¶ Altera re-
principia sunt a deo. et immediate. effectus
vero consequentes sunt ab ipso mediante na-
tura. nihil autē ē a deo immediate tñ. Cir-
ca mundi creationē q̄tuor erāt errores.
Quidā dicebāt mūdū eternū. Alii dice-
bāt mūdū q̄dē factū. s; hūisse materia
le p̄ncipiū. et nō esse de nihilo. Alii dice-
bāt deū supiores creaturas p se p̄duxit
se. s; inferiores p ministeriū angelorū. Alii
ponebāt duo p̄ncipia sicut in anichet. vñ
s. sūme bonū. et aliū sūme malū. dicē-
tes incorruptilia esse a bono p̄ncipio.
corruptibilia a malo. Idos oēs errores ex-
cludit Moyses p̄mū cū dicit. In p̄ci-
pio s; ibi Creauit. 3. qñ dicit deus. 4. cū seq-
tur. Celū et terrā. Tenendū est etiā q̄
deus oīa siml creauit. nec aliquā nouā spēs
postmodū addidit quō prius nō fecerit
vl i se. vl i suo fil. vt h dñs aīas vel i rō-
ne seminali sicut p̄ in his q̄ nāliter intro-
ducūt in esse. et hoc est qd dñs deū die se-
ptima genuisse nō qdem a labore. vel ab
opere s; a nonarū specierū cōditōe. De
operib; vero sex dierū dicūt qdam nun-
quā in illis debere intelligi ordinē tempo-
ris. sed nature qā dicūt oīa simul tempo-
re fuisse facta creata. et disposita. ac in su-
is speciebus distincta. Alii dicunt omnia
simul creata in materia. sed nō in tali for-
ma sicut in dieb; sequētib; receperūt.
et hec opinio magis segtur vltimā lram
sed prima magis segt rōnez. Deus. n.
dupliciter opat. aliqua nāq; facit mediā-
te natura et hec fūt successiue. aliqua fa-
cit p se immediate. vt creare. peccata di-
mittere gratiā infundere et huiusmodi et
talīa sunt incōtinēti. et perfecte. et p̄plete
Cū ergo deus p̄mordiales res nō pro-
duxerit mediāte nā. s; immediate. et p se vñ
q̄ instātū fecerit eas p̄fectas. et cōpletas.
tā i materia q̄ in forma. Locue sūt q̄tu-
or. hec p̄mūtue rez creature. Celū empī-
reū. angeli. materia mūdi. et tempus.
De distinctiōe creaturaz. i gñali. La. 2.
Creatura mūdi triplex ē. s. corp̄al-
is. vt elemēta. spūalis tñ vt an-

gelus p̄posita tantū ex his vt hō. corpo-
ralls quoq; natura distinguit in corpo-
ra lucida. vt sydera. et opaca. vt terra et
metalla. et huiusmodi. atq; p spīcia siue
diaphana. vt aer et aqua. creature q̄daz
fm. Grego. hñt eē tñ vt lapides q̄daz
vinē vt. arbores q̄dā sentire vt animalia
quedā intelligere vt hoies et angeli. Di-
stinguit aut mūdus triplex. s. archityp⁹
i. deus et dñs ab archos qd est princeps
et typus qd ē figura. i. p̄ncipalis figu-
ra q; ipse ē exēplar mūdi sēfibīl. itē ē mū-
dus qd dñs macrocosmus. i. maior mūd⁹
vt ē iste mūd⁹ sensibīlis. Itē ē mūdus qd
dicūt microcosmus. i. minor mūdus. vt
ē hō. De his trib; Job. In mūdo erat
ecce palmū. Et mūd⁹ per ip̄s factus ē ec-
ce fm. Et mūdus eū nō cognouit ecce
tertiū. Differentia ē inter elin et elemēta-
rū. et quintā essentia. Elin ē p̄mū p̄po-
nibīlū. et nō p̄positū. vñ nec terra nec aq̄
nec aer. nec ignis purū elin ē. et simplex
ap̄d nos. q; inter se inuicē ista cōmiscēt
et maxime in ea pte vbi se cōtingūt. Ele-
mentatū est qd h corpus p̄positus ex q̄t-
tuor elemētis. s. eēntia est corp⁹ p se dis-
ferēs ab oībus elemētis. et elementaris.
tā in materia q̄ in forma. tam in natura
qnā in vñute nō hñs i se cōtrarietate. vñ
nec cām corruptiōis. Opera sex dierū p-
ut Moyses distinxit moralit sic hñtur.
Significāt. n. res create de nihilo ip̄i iu-
stificationē. firmamētū opatio. boni p̄po-
siti p̄firmationē. Aquaz cōgregatio cor-
dis adunationē. Syderū p̄fectio exēplū
bone opationis. ¶ Disciū et autū formatō
statū actiōis et cōtēplatiōis. Idōis plas-
matio rectitudinē intētiōis ¶ Post hoc ve-
ro sequit septima dies eternitas. s. reges
Est loc⁹ sūmus. i. celū vbi sola letitia. et ē
infimus. i. infern⁹. vbi sola tristitia. et est
medi⁹. i. mūdus i quo sūt sūma speran-
da. et infima metuēda. Diabolus igit a
sūmo corruit. et in infimū detursus est. q;
repand⁹ n̄ erat. Idō vō a sūmo nō ceci-
dit. et i medio collocat⁹ ē vt eēt ei locus
quo ascēderet p iustitiā vl descēderet p

culpā. Itē Ugo de scō vic. dīc qd ē aliqs
loc⁹ i quo solū ⁊ sumū bonū ē. s. celū
aliqs in quo solū ⁊ sumū malū ē. s. iher
nūs aliqs in quo solū malū ē s. nō sum
mū. s. purgatoriū. aliqs in quo bonū ⁊
malū ē. s. neutrū sumū. s. mund⁹ iste.
De distinctiōe orbū tā celestium quam
elementorum. Cap. 3.

Corporalis mūdi machina tota cō
sistit i duob⁹. s. i nā celestī ⁊ i nā
elemētalī. Celestis at̄ distinguit̄ in
tres celos p̄ncipales. s. in celū cristallinū
⁊ empiriū. ⁊ firmamētū. Intra firmamē
tū qd ē celū stellatū p̄tinent. vii. orbes
planetarū qd sūt. Saturn⁹. Jupiter Mars
Sol. Ven⁹. Mercuri⁹. Luna. nōse aut̄
celi cristallini. siue aquei intelligit̄ illa ps
māe p̄me qd s. p̄mū formata ē in duos
orbes quorū prior ē p̄mū mobile. Istū
orbū nā est qd oēs mouēt̄ excepto empi
reo qd getū est. Itā vō elemētalīs in q̄r
tuo sp̄as p̄ncipales distinguit̄. s. Ignis
Aeris. Terre ⁊ aque. Spera ignis tria
bz̄ interstitia. s. sup̄mū. qd vocat̄ igneū
⁊ mediū ⁊ infimū. qd vocat̄ olympiū.
Similiter aer tria bz̄ interstitia. s. sup̄e
mū qd vocat̄ ethereū. ⁊ mediū ac inf
mū qd vocat̄ aereū. ⁊ in sup̄mo ē ca
loꝝ lux pp̄ solis p̄p̄ngatē. Silr ē in inf
mo. s. pp̄ radioꝝ rep̄cussione a terra. In
medio at̄ interstitio ad qd nō p̄tingere
pōt̄ rep̄cussio radioꝝ est frigiditas ⁊ ob
scuritas in quo dñr h̄itare demones qui
detrūsi sūt in hūc aerē caliginosū. Ibi etiā
sunt tēpestates tonitrua grādo nives. ⁊
filia. Ex his collige septē orbes terrarū ⁊
aquā ab̄ientes qd oēs possunt vocari celli
Istos at̄ excellit̄ celū trinitatis ipse deus
qd ē in oib⁹ ⁊ sup̄ oia. Distātia dictorū
orbū ⁊ planetarū hec ē. A terra vsqz ad
lunā sūt miliaria 15625. hec sunt stadia.
1260. a luna vsqz ad Mercuriū sūt milia
ria. 7912. ⁊ semisse. a Mercurio vsqz ad
Venere trīdē a Venē vsqz ad Solē sūt
24433. A Sole vsqz ad Martē. s. mi
liaria. 15625. A Marte vsqz ad Iouem.
6812. A Ioue vsqz ad Saturnū trīdē.

A Saturno vsqz ad firmamētū. 24427.
Ex his colligit̄ qd a terra vsqz ad celum
stellarū sunt miliaria. 19375.

De natura celorū ⁊ sup̄norum corporū.
Cap. 4.

Elū est corp⁹ pur⁹ nā simpliciss
mū essentia subtilissimū. icorū
ptibilitate solidissimū q̄titate ma
ximū q̄titate lucidū diaphanitate p̄spicu
ū. mā purissimū. figura sphericū. situ lo
cali sup̄mū. āplitudine creaturarū i se aliq
rū cōtētiū. Itē p̄p̄tates tā celo cōue
niūt̄ ep̄ireo. qd p̄mo mobili. S. p̄mū
h ē celū ep̄ireū a motū ē extraneū btōrū
spiritū h̄itaculū sp̄aliē sedes nūcupat̄
Celo at̄ cristallino p̄uenit sp̄ualiter qd est
motu velocissimū. ac in inferiora v̄tutis in
fluxiū. Eodē mō dicēdū ē de firmamē
to qd plurime sibi p̄ueniūt d. p̄p̄tates
supradictis. ⁊ isup̄ ē aq̄z diuiniū ac stel
lis decoratū. Corpa celestia diuiniū i lu
cētia. ⁊ n̄ lucētia ⁊ diaphana. Itā corp⁹
lucēs ē sol qd sol⁹ iter sidera lucet. s. n̄ lu
cētia sūt ceterē stelle ⁊ planete qd lumē suū
a sole mutuāt. corpa vō diaphana sūt oēs
sp̄ere celestes. Itē sp̄ere celestes eūz mouē
tur n̄ mutāt locū s. mouēt̄ in locis suis.
sup̄iora istuūt in inferiora v̄tutez motuaz
vegetatiuā. sensitiuā. ac oīz ḡnabiliū p
ductiū. Itē lz̄ carcat̄ q̄titatib⁹ elemēta
rib⁹. nō. n. s. calida l̄ frigida sicca l̄ humi
da. tñ n̄ influūt sup̄ libez̄ arbitrium. nec
h̄nt v̄tutē imutādi hoīs volūtātē. lz̄ bñ i
mutēt atqz disponāt p̄plexione hoīs ali
qñ qd volūtātē nō h̄nt cogē sed magis ⁊
min⁹ i diuersis hoīb⁹ inclinare. Opant̄
quoqz corpa sup̄iora distinctiū cogniti
onez̄ diez̄ s̄m lumē solis distinctiōē mē
suū s̄m lumē lune. ac distinctiōnū annoꝝ
s̄m motū solis in aliquo circulo atqz di
stinctiōē t̄porū s̄m variatū cursū plane
tarū distātiā ⁊ cursū ascēsus ⁊ descēsus re
trogradationē ⁊ statū. Circul⁹ qd ē i
spera intersequēs equoet̄z qd inter secāt̄
ab eodē i duas p̄tes equales ⁊ vna me
dictas declinat v̄sus septētrione. alia ver
sus austrū ⁊ d̄ ille circul⁹ zodiac⁹. a 301.

mutat dis

ntin

qd est vita. nā fin motū planetarū sub fl
la ois vita sub reb⁹ inferiorib⁹ ē. vñ dñ a
zodiacas qd ē aīal. qā cū diuidat ī. 12. ptes
cōles. qlibz pō appellat signū. 7 hz no
mē spāle a noīe aīal pō pprietatē aliquā
pūctōnē tā ipsi qā aīal. l pō dispositionē
stellarū sitarū in illis pūb⁹ ad modū aīalī
Iste vō circūl⁹ dñ latine signifer qā fert
signa l q: diuidit in ea. ab Aristotele vō
in hoc de gñatōe dñ circūl⁹ obliqu⁹ vbi
dicit q: fin accēssū 7 recessū solis ī obli
quo circulo sūt gñatōes 7 corruptiōes
in reb⁹. Ista vō signēz. 7 ordinatio.
7 numer⁹ ī his vñb⁹ notat. Sūt aries.
thaurus. gemini cancer. leo virgo.

Libraqz. scorpius. architenēs. caper. am
phora. pisces.

De nā stellarū in cōl. Cap. 5.

S Telle supine ī firmamēto figūt.
7 cū illo sp mouēt. mā sūt puris
sime. figura sperice. qñtate ma
gne. apparētia pue qñtate lucide. radioz
diffusue. rez inferiorz gñatiue. a sole illu
minationez receptiue. tenebray eplsiue.
qñto nox obscurior. tanto plus sui mani
festatiue in pñtia solis sui luminis occulta
tine. tēpestatis 7 serenitatis pēitatiue. via
rū navigatiū directiue quāto soli cōiun
ctiores. tāto ī cōl lucidiores. s; singule mi
n⁹ apparētes. vt p3 in galinaria claritate
qñtate. differūt ac virtute. Galinaria est
multitudo paruarum stellarū quasi cōlī
gnarūz illi loco orbis vbi diffundit lumē
solis. fit autē eclipsis cū soli luna subne
cit. vt tenebras efficiat. Ista q: oēs stel
le eclipsantur. 7 hoc vel a seipsis. l a ter
ra. vel a planetis. Planete enim dicunt⁹
quandoqz retrogradi. qñqz progressiui
qñqz stationarij. prout in eclipsis suis
diuersi mode mouētur. Planete sūt sy
dera inter celū 7 terrā errātia. firmamē
to cōtrariū cursū agantia. cursū. quē
habēt ab influxu primū mobilis mouen
tur directe. sed cursū pprio mouēt obli
que n̄ similit. singli suos colores 7 circū
los hñt 7 tñ circulos alioz īgrediunt 7
istoꝝ picipāt qualitatē cū sole micantes

occultantur. quanto terre propinquo
res. tanto circulos habent minores qñ
to sunt altiores. tanto cursus eorum na
turalis videtur esse tardior. Corpora eo
rum non sunt lucida. vel perspicua. sed
opaca. Alioquin non eclipsarentur se in
uicez. Ad otus primū mobilis scilicet no
ue spere ab oriente in occidentem rediēs
iterum in orientem dicitur rationalis ad
similitudinē motus rationis in microcos
mo quando fit consideratio a creatore p
creaturas rediēs in erratores. 7 ibi sistē
do. Sed 3 motus firmamēti 7 planeta
rū est bute contrariū ab occidente ī ori
entēz rediēs in occidentem. qui dicitur
irrationalis. siue sensualis ad similitudi
nem microcosmi qui est a corruptilibus
ad creatore. 7 iterū rediēs ad corruptilia
De luce. Cap. 6.

Lux est aut phūs scdo de aīa actus
lucidī. fin qd lucidū. vñ sciendūz
ē q: lux est qñtas actiua corpis lu
minosi. sicut calor ignis. Lux quoqz dat
esse intētionale corporibus vel coloribus
sicut intellectus agēs fantasmatib⁹ dat es
se intellectuale. Ipsa ē mediū differēs oīa
q a celo ī nos descēdūt ipa quoqz mutu
at corpus nō lucēs a lucido. Ipsa est s; 3
philosophum celi purpura. maleficioꝝ
inimica. navigantium directo oculus no
ctis facies omnium rerum. Lux vt ait
Augu. rectum habet incessum vt nul
lo modo incedat p currū. hec oībus re
bus 7 decorē tribuit 7 absqz illa cuncta
sunt ignota. 7 abscondita. motus. n. eius
est subitūz. q: sine mora replet oīa. Nec
in superficie est corporis vmbrosi nō se p
fundit nisi in corpore diaphano. vnde se
cūdum corporis grossitudinē vel subtili
tatez magis 7 minus picipat. lux enim
sine sui diminutione vbiqz se diffundit.
Istes pprietates lucis habes supra de
sole que illi cōueniūt in qñtū lucet. Scie
dūz est q: lux vocat in corpe luoso lux s;
lumen pient est cōicās aliis.

De planetis in specie. Cap. 7.

♂ Aturnus est a nobis remotissim⁹
frigidus ⁊ siccus. hoc intelligas i
effectu sicut i aliis planetis. Ex vi
cinitate eius calor solis remittit. Ex vi
ctōe eius cū Jone clarus efficit. cū nāli
ter sit palidus nociu⁹ ē. Ipso dñante tā
tā hz virtutē vt si influat in inferiora. setus
nascit mortificatus aut debilis. Plus no
cet retrocedēdo q̄ pcedēdo. Adorat in
quolibz signo. 30. mētibz. ex quo seq̄
q̄ cursuz suū cōplet. s. 30. annis. Jupiter
est clarus. ⁊ q̄si ad instar lactis cādidus
in q̄litanibus est bñ tēperatus. q̄ calidus
⁊ humidus. In supiori pte assidue tēpe
rat malitiā saturni cū ascēderit in circu
lū saturni. extrahit palorē. hz sit clarus. In
quolz signū morat p annū. ⁊ ita cōplet
cursuz suū i. 12. ānis. Mars calidus est ⁊
siccus ⁊ iō nociuus ex pprietatibus suis
hostes incitat ad bellādū ⁊ interpositiōe
veneris ⁊ Jouis ei⁹ nociuitas reprimit
Igne⁹ apparet ⁊ radiosus in quolibet si
gno morat. xl. diebus. Sol dñ oēs ma
ior terra sed fm ptolomeū est. c. lv. vici
bus maior terra calidus ⁊ luminosus. ecli
psim patit. cōis ē oībz. nube celat sol⁹
p se lucet. qd nulli sederi magis cōpetit
vñ nomē accepit stellas illuminat. ⁊ tam
eas p suā pñtiā ab apparentia sui lumis
pñat. mediū ē planetaz odiosus cgris
oculis. sed amabilis puris. tpa distinguit
locis imūdis nō inquat terrestria cōsoli
dat. gelida resoluit. flores apit. fruct⁹ ma
turat. corpora diaphana penetrat. nō re
quiescit. visū retōdit. vapores eleuat be
misperia vicissiz pluat appropinquas
nobis estatē facit recedēs vō hyemes ef
fecit. oculus est mūdi in quolz signo mo
rat. 30. diebus ⁊ 10. horis cursuz p an
nū facit motu pprio. sed diē pficit motu
pñni mobilis. Venus est lucidus calid⁹
⁊ humid⁹ malitiā. Ad artis tēperat sp cū
mitat solē. s. cū pcedit dñ lucifer qñ seq̄
de resp colorē hz cādēt ⁊ resulgēt ele
ctro filēz. Inter sidera pl⁹ splēdet pplet
cursuz suū i. 348. dieb⁹. Mercurius sp
cū sole gradit. nūq̄ ab eo plus. 30. gradi

bus distans. colorē hz radiatēz. raro pp
vicinitatē solis cernit eloquētia sub ipso
ē aqs dñ dñari. ⁊ pesse seminibus cursu
cōplet. 338. diebus. Luna noctē illuminat
lumē mutuat. augmētū patit. ⁊ detrimē
tū. Infima est inter planetas eclipsim pa
tit. ⁊ efficit maculas hz pp cōiunctionēz
eius quā cū inferiorib⁹ hz. s. cū terra. Itē
cōmiculata interdū apparet ex eo q̄ ps
eius nō illuminata a nobis absconditur.
Itē regina celi appellat. q̄ sol tāq̄ me
dius planetaz picipat pprietates oīum
⁊ eas ad lunā cū lumine suo trāsmittit.
Ipsa. n. luna quēcūq̄ a sole sicut recipit
ita influit. Unde q̄ p eā tali mō virtutes
planetaz recipimus merito. Regina ce
li vocat. Hīs visis p̄z q̄ qñ luna prima
intendit optimū est semina iacere. q̄ tūc
virtutes planetaz q̄s in inferiorib⁹ influit
colligit frigida ē ⁊ hūida. sole pcedēs mi
nuīt. sed sequēs crescit. ⁊ ab eo clōgatur
accessus ⁊ recessus maris p eā causatur
Signa sūt zodiaci quolibet mēse pcurrit
De natura elementorum.

Capitulum.

8

i Omnis consumit ⁊ interminat in fili
tudine suā sibi appropinquat cō
uertit. motū facit de cētro ad circūferen
tia ardet ⁊ lucet in materia aliena sed nō
in sua spera. Inferiora reducit ad supio
ra. q̄ resoluit terrea in aquosa. aquosa i
aera. aera in se. Adollificat dura ⁊ indue
rat. mollia subtiliat. vt p̄z in resolutione
glaciei ⁊ cōdēfat. lutū depurat vt rubigi
nē in auro. ⁊ corrūpit sic ea q̄ consumit fri
gefaiat p accidēs. vt p̄z i aceto. est ⁊ pe
netratius. cōicatus ⁊ diuissimus. Itēz
ignis in spera sua nō lucet. q̄ cōpactus
nō est. Nullū. n. corpus dyaphanū lu
cet. sed potius est illuminabile. Sed etiā
ignis in spera cōpactus ē eclipsaret oēs
stellas que supra ipsū sūt. Ignis vō hie
lucet apud nos pp materiā coadunataz
in qua est. hoc p̄z. q̄ vna candela alteri
opposita vmbra facit. Aer est subtil⁹ mo
bilis pspicuus per in spirationem ⁊ re
spirationem. Caloris cordis tēperatus

volatilibus. locus impressionum mansio
spirituum dñatorū est in alterabilis. le-
uis atq; rarus nō lucet. sicut nec aliquod
corpus dyaphanū. sed est illuminabilis
Aqua super celos elenatur. piscibus de-
coratur tēpestatibus subicitur omnis sō-
tes ⁊ flumina ad mare cōtinuantur ad
locum unde venerūt reuertuntur. Aeri
prebet aqua informationē volatilū or-
namentum ⁊ vegetalibus nutrimentū
⁊ optime est terminabilis termino alie-
nō. s; minime termino pprio. Aqua cor-
pus est dyaphanū oibus est cōis in chi-
stallū cōgellat. iridem vñ ioni in nubib;
causat. sordes purgat ortos irrigat. febri-
scitātes sua frigiditate ⁊ humiditate de-
lectat naues velat. lumen recipit. ad suū
principiū recurrit loca vacua subicit. la-
pides cauat. ignē extinguit. ⁊ olim mun-
dum purgavit. In mari rubro pplō dei
cessit de latere xpi fuit. hāc xps in vnū
mutavit. ac de ipsa baptismi materiā or-
dinavit. Tertia inter alia elā est infinita
nigra. magis despecta. ponderosa retin-
da. elementis aliis circūdata. mater fin-
ctū radice plantarū nutrit animalū edī-
ficiorū fundamēta. mortuorū receptaculū
machine mūdialis centrū. cōcludit in se
ifernū frigida. sicca. opaca corporis hūa-
ni materia. Servat metalla centro. mo-
tū centrū ex vaporibus suis cōcutit. in-
clūsis herbis ⁊ floribus albet ⁊ decorat
cōtra eā motu circulari celū cū siderib;
voluit. ab hoibus ⁊ inuentis calcat ho-
rū terre quedā cōpetūt sedm. eē suū q-
dā fin sitū. quedā fin pteptum quedā
fin ornatum. qdam fin vtilitatem.
De impressionibus aeris.

Caplin.

c Omnes l; appareat quasi stel-
la nō est tñ illud q; vapor inflama-
tus a vicinate ignis. hōic comas lūis sū-
dit. ⁊ dicit signare mutationē regū. aut
bella. aut pestilentias. Corona est albus
circulus. qui qñq; apparet circa soles vñ
lunā aut stellas alias. ⁊ causat ex aliq;
nubiū per planetarum radios attractis

⁊ illuminatis talis ē circulus figura ē se-
renitatis. Assub duplex est ascendens. s.
⁊ descendens. ascendens fit ex vaporibus
inflamatis in supremo aeris. ⁊ vñ ascen-
dere sicut si euolaret fuitille de fornace.
Assub vero descendens est ignis retētus
in nube. q; tamen expellitur obulante nu-
be frigida. ⁊ cadit continue propter qd
re q; stella cadens sit longa. q; reliq; ei
vestigia post se. Nubes sunt quando a
virtute solis extrahuntur hūore seu va-
pores de aquis ac plaudibus. ⁊ locis hu-
midis. ⁊ ferūt sursum. Nebula est id qd
ex nubibus aquā pluētibus relinquitur. ⁊
ideo nebula fin Aristo. signum ē sereni-
tatis. Caligo est vapor: tenebrosus. que
vulgō appellatur nebula. Iste vapore
nō elenat. sed priusq; puerat i nubes vñ
in pluuiam deprimat. ⁊ remanet iuxta
terrā. Nix est id q; descendit ex vapore
paruo ⁊ in descensu suo tardat in par-
uis minuciis. pluvia est aqua descendēs
ex nubibus resolutis. velocitatem habet
sue descensionis. ⁊ hoc guttatim. Niv-
na ex vapore rorido que congelatur an-
teq; ex ipso resoluatur aqua. Nilix gene-
ratur in nube calidissima. cuius conge-
latio simul fit cū conuersione in aquam ⁊
ideo partes eius nō inspissant. Grādo
generatur ex nube calidissima virtute so-
lis multū elenata. que postq; in aquam
resoluta tunc demū in medio interriti-
tio congelatur. Tonitruū est sonus va-
poris siccī egredientes de nubis humi-
da vel in nube frigida ⁊ humida ⁊ scin-
dit quicqd inuenit. Iris est lumen solis
receptum in nube concava ⁊ aquosa ac
soli ex aduersa opposita. Glacies ē aqua
cōgelata. Ventus ē vapor: terreus supio-
ra transcendēs. ⁊ aerem fortiter pcutiē-
do ipellens. Venti sunt quattuor: princi-
pales. s. Subsolanus ab oriēte tempera-
tus habens a dextris vulturnū desicātē
⁊ a sinistris currum nubes generantem
Ite meridie est auster calidus q; flumina
gignit ⁊ plantas largas hñs a dextris as-
tricū calidū. ⁊ a sinistris notū tempera-

tum quidem. sed pestilētiās inducētem. Itē a septētriōe est aquilo frigidus hñs a dextris grecū nives facientē ⁊ grandī nes a sinistris boreā nubes cōstringentē ac pluuias. phibentem. Itē est zephyr⁹ flores pducens hñs a dextris circū tē pestates. ac pluuias a construa gñantem a sinistris fauonū in oriēte nubila. sed in meridie serena faciētez. Turbo est ventus egrediēs de nube in seipm ⁊ egredi ens vñ duo vñt lateraliē sibi oriētes sese qz iuxta terrā orbiculī suoluētē. Terre motus ē vapor grossissim⁹ extractus de profundo terre nō potēs exire pp supiciē terre ⁊ illius soliditatē siqz coartatus in interioribus pcanitatibus terrā pcutit.

De tpe. Cap. 10

Empus ē mēsurā motus primū mobilib⁹ ⁊ hoc p3. qz hic est tps ⁊ nō in celo sñ suā subāz. qz hic mutat oīa. ⁊ nō ibi hic est. n. nunc hñs nunc etas. nūc pax. nūc discordia. nūc trāgli tas. nūc tēpestas. Mutabilitas rez ostē ditur i hoc q ea que pcpue mūdus am plectit. i. sapia ⁊ potentia in oriētez cepe rūt. ⁊ terrā hitabiles pcurrerūt vsqz ad occidentē in signum q oīa tēdunt ad oc casum. Itā studiū sapientie cepit i Egi pto. postea fuit in greca. post hoc i Ro me deinde in francia. ⁊ in Anglia. Sñ regna primo fuerūt in oriente post in gre cia. post apud i Romanos. nūc pās im perii residet i germania. i. Propterea Ja cobus cōpat vītam nostrā. ⁊ hec muta bilia vaporū Salomon sōno. Ita. bacu lo barūdine ⁊ liber regū aque dilaben ti. Dīa est inter tps. ⁊ enū. ⁊ eternitatē Itā tps h3 principium ⁊ finē. Euum caret fine. sed non principio. Eternitas caret vtroqz termino. qz est mēsurā in terminata. Itē sūt etates mūdi. Prima ab Adam vsqz ad i Noe hñs iuxta he breos annos. 1656. sed scdm. 72. inter pretes hñt. 2242. Scda est a i Noe vsqz ad Abrahā. hñs sñ hebreos annos. 292 sed sñ. 72. 1072. Tertia est ab abrahā vsqz ad Dauid. hñs annos secundū he

brios. 972. sed scdm. 72. 1130. Quarta est a Dauid vsqz ad transmigrationem Babilonis. habens annos sñ hebreos 473. sed sñ. 72. 485. Quinta est a trā smigrationem Babilonis vsqz ad Chri stum habens ānos sñ hebreos. 585. sñ sñ. 72. 578. Igitur ab exordio mūdi vsqz ad Christum sñ hebreos habem⁹ annos. 3952. sed sñ Hieronymum est hec computatio. sñ vero. 72. quos greci sequūtur. 5508. Eusebius autem quem i Idorofius secutus est inter vtrosqz incē dens numerat annos. 5198. quos pene oēs latini sequūtur. Sexta etas ē a xpo vsqz ad finēz mūdi. Septima est quie scētium. ⁊ cōcurrūt cum sexta. Octaua est resurgentium. Porro sñ hebreos in prima etate sūt generatōes. 10. In se cunda. 10. In tertia. 14. In. 4. 17. quas tm i Ath. grā m ysterii. 13. ponit. In. 6 13. Etates hoīes sūt iste. s. Prima infan tia a natiuitate vsqz. 7. annos. Scda est pueritia vsqz ad. 14. annos. Tertia est adolescētia. a. 15. ānos vsqz. 28. Quarta est iuuetus. a. 28. vsqz ad. 49. Quīta est senectus. a. 50. vsqz ad. 78. Sexta ē de crepitas. ab āno. 79. quousqz vita finit Dignitas dñici dicit notat in hoc q su it prima diez. Itē vt dicit erit vltima dies. Itē nor illā nō precessit. Item nor illi nō succedit. Itē cellū ⁊ terrā in ea sūt creata. Item angelus in ea cōuersus est ad deū. Item primo data sūt in ea filiis i Israel mādata. vt dicit Origines. Item in ea xps natus est. Itē xps in ea surre xit. Itē in ea spūs scūs datus ē aplīs. Itē oēs i ea resurgēs atqz iudicabimur. Itē in ea cōtinuādū est ppetuo in laude dei. De angelis incommunē.

Caplin.

Angelus est sñ Damascenū sub stātia intellectualis semp mobilis arbitrio libera incorporea deo ministras i mortalitatem suscipiēs sñ gratiam nō naturā. Substantia ponitur in hac diffi nitione p genere ⁊ ponitur hoc ad dñaz accidentis. Intelligitur etiā substantia qñ

tercūq; composita ex eo qd est et quo est
Intellectualis dicitur potius qm rōalis. q;
ratio est virtus collatua cause et causati
et ideo composita. ois homo aīa sō. et c.
Sylogismus nihil aliud est qm discursus
a causa in causatum. Intellectus est de
rōne sui. nec compositionem hz et collo
cationem. sed est sipe inquisitōe et com
positōe. et ideo comperit nature magis
simplici p dīa ut est angelus. Rō autē
dīa ē nature minus simplicis. s. hōis sp
mobilis. nō dico de loco ad locū. s; mo
bilitas dicit hic triplicē mobilitatē in an
gelo. s. nature. intelligētie. et volūtatis.
Mobilitatē enim hz nature. q; oē crea
turā vībile est in nihilū. nisi manu oīpo
tētie diuine ptineat. Mobilitatē intelligē
tie hz. q; hz in angelo nō sit vicissitudo i
telligētie. quo ad scita in verbo. cū deso
mem hēat intellectum sī in Dīo. pōt tñ i
eo esse vicissitudo intelligētie. quo ad co
gnitionē rerū in ppria natura. et quo ad
discēda. et hoc est qd dicit Aug. qd omne
creatū hīs intellectū intelligit vñ post
aliud. Itē in volūtate mobilis est ange
lus. q; nō simul vult hoc et illud. Itē po
test dici mobilis motu dilectionis. Arbi
trio libera hoc nō dicit pp deflectionem
ad bonū indifferēter. et ad malū. sed pp
liberam electionēz eoz que voluerit. vñ
bonus angelus semp eligit libere bonū
et angelus malus libere et sine coactione
elegit malū. In corporea substantia dī. q;
angelus hz pprietatē corporis. nō natu
ram. s. in loco ptineri. Cum enī corpus
sit in loco circūspectie et diffinitue est an
gelus diffinitue in loco. Deo ministrās
Ministeriū hic ponit p quocūq; obse
quid. et sī hūc modum tam assistētes
q; ministrātes q; etiam demones mini
strāt. Immortalitēz suscipiēs secundū
gratiam naturam. quia rediret in nūbi
lum. nisi per gratiam cōseruatiōis deti
neretur. Angelo attribuitur quattuor
scilicet essētie subtilitas intellectus perspi
cacia. liberi arbitrii facultas. discretio p
sonalis. In priuis tribus puenit anima

cum angelo. In quarto nō. q; aīa nō est
persona hz etiam alia tria āgelus. scilicet
virtuositatē i operādo officiositatē i mi
nistrādo immutabilitatē post electōez. siue
i bono siue i malo. Differētie quattuor
assignātur iter āgelum et aīam. Prima
et pīcipalis est penes esse naturale. quia
aīa est vñibilis corpī. et actu sepata. āge
lus n. sed a est penes esse logicū. i. diffinitū
onē. q; aīa rōalis est. sed āgelus intellectu
alis. Aīa. n. apprehēdit iquirēdo et cōse
rēdo āgelus vero stūēdo. tertia est penes
esse metaphisicū. i. sepatū a materia. et
amotu. q; āgenis n habz passibilitatē. ni
si respectu superior. aīa vō respectu infe
rior. q; mutatur a scibilibus. quarta est
penes esse thelogicū. q; aīa vertibilis ē a
bono i malum. et ecōtrario. āgelus vō
n q; manet i eo ad qd se puerit. siue bo
num sit siue malum. Angeli. n. sūt oēs si
miles i eo qd i mortales iuisibiles. idīso
lubiles simplices. discreti psonis i cōmu
tabiles i cōicabiles sūt alteri nature. sed
diffiles sūt i donis grē et nature. Dicte
rea dīc Dīo. qd i oī nā spūali creata aliū
ē cēntia aliū ē vñus. aliud est operatio.

De diffictōe celestium hierarchiarum.

Capitū.

h Hierarchia triplex ē. s. supcelestis
celestis. et subcelestis. Supcelestis
est i tribus psonis. ut qdā dixerūt. et ma
le. q; sī in Dīo. hierarchia dicit ordiem
et ille absolute n est i tribus. et psonis. s;
tñ modo ordo nature. Celestis est i ordi
nibus āgelicis. Subcelestis i hōib; scis
Ildoro hierarchia celestis diuiditur i su
periozem mediam. et inferiozem. Supe
rio; cōtinet tres ordies. s. cherubi. sera
phim. et thrones quorum pīmi cōside
rāt dei bonitatem. secūdi dei veritatem
tertiū dei equitatem. Item i pīmis deus
amat ut charitas. In secūdis nōscit. ut
veritas. In tertiis. sedet ut equitas. Ad e
dīa cōtinet dñatiōes. pīcipatus. et pote
states quorum pīmi regūt officia āgelo
rum sequētes capitibus pīcūt populoz
Ultimū ptātem coerēt demonūz. Item 17

in primis de^o dominat. vt maiestas in se
quētib⁹ regit. vt principatus. in vltimis
tuet vt sal⁹. Inferior hierarchia simili⁹
p^oinet tres ordines. s. virtutes. archa⁹ge
los. āgelos. ad quorū priores p^oinet mira
culorū opatio. Ad secūdos maiorū negoci
orū denūciatio. Ad t^oios humane custo
die sollicitudo. In primis deus opat vt
vlt⁹. In secūdis de^o reuelat. vt lux. In
t^oios mittit vt inspirās. Nec dicta sūt s³
beatus. Gre. et fm Ber. sed fm Dio.
Virtutes sūt mel⁹ ordo scē hierarchie
et principat⁹ primus ordo tertie hierar
chie. Hic attēdēdū q^o in qualibz triū hie
rarchiaz p^omissaz notat trinitas diuina
rū psonarū. vt p³ in celesti hierarchia tā
superior. q³ media. q³ etiā inferiori.
De proprietatibus angelorū.

Cap.

13.

Angeli s³ Iudoz. sūt spūali subā
facti añ oēs creaturam creati nā
mutabiles p^oiri. s³ p^oteplatione i
mutabiles facti aīo ipassibiles mēte rōa
les felicitate securi. futuroz p^oscil. iusti mū
dū regūt. iusti corpa aerea sumunt i cele
stib⁹ cōmorāt. Ber. de eodē. Inuestige
m⁹ inuestigabilia. et p^omo spūs cē potētes
gliosus beatos distinctos in psonis dis
posito i dignitate ab initio stātes i ordine
suo perfectos in gñe suo. mortalitates p
petuos. mēte puros. affectu benignos re
ligiōe pios. vnanimitates indiuisos pace
securos. diuis laudib⁹ et obsequis d^ouos
Itē fm Ber. In angel⁹ ē dignitas crea
tiōis grā. p^ofirmatiōis. amor creatoris vi
sio diuinitatis. ē ēt i āgelo p oia. si ē supra
dictū est eēntie subtilitas. intelligētie p^opi
citas. liberi arbitrii facultas. agilitatis
velocitas p^opte oēs obedūt. maiores si
ne elatiōe p^oesūt. minores sūt vltio subūt
q^o ad exteriora exeūt. ab interiori cōtēpla
tiōe nō recedūt. oēm veritatē inferiorū
superiores participāt. nō ecōtra. Qui ex
cellūt in natura p^ocedūt in gratia et glōria
In eodē ordine alii esse aliis digniores du
plicē habēt visionē. s. naturā et vesp^otinā
Illuminatiōes q³ a superiorib⁹ recipi

unt aliis tribuunt. De p^ophetatib⁹ et of
ficiis singulorū ordinum.

Cap.

14.

Reptū ē seraphi i amore ardere
p Alios ad incēdū diuini amoris p
mouē. et deū ordinare. formā dili
gendi tribuē. Isti immediate deo iūgūt. et
iō huius et sanctius in ipsos opationes
theophanie deferūt ad aliō quoq³ extra
amatū nō diuertūt. Cherubin quoq³ p
mo et p^oncipalr relucēt diui luminis ra
dio p eo q^o vicini⁹ diuine et p^oine verita
ti iūgūt. Hoz offiū est p^o mouere hoies
ad diuinā cognitiōem. iō dñr p^ore ceteris
lucere. q³ plenitudinē luminis quā susce
piūt aliis inferiorib⁹ cōicādo trāfferunt.
Throni dñr eo q^o i eis dñs sedeat. et iudi
cia sua p eos determinat. In his ergo p^oci
pue flucet scitudo diui iudicii. Hic quo
q³ vitatē dei quā supra se accipiunt ad
inferiores trāssūdūt. Dñationes dñr eo
q^o ceteris angelis dñant et ab omni op
pressionē sūt liberi. et nulli inferiori subici
unt. Hoz offiū fm Grego. est in bel
lo spūali instruere q^olit oporteat p^olatiōis
offiū exercere. et q^oliter debeāt subditis
dominari. Hoz officiū est fm Dio. ti
more seruilis deposito in deū moueri. et
incessanter ei famulari. Principat⁹ sub
ditis āgelis p^osunt. et eos ad ministerium
diuinū explēdū disponūt. Ad hos p^oinet
fm Dio. vniuersale regimen vniuers re
gni et gentis ducere ad ei similitudinem
Ad ministerium queq³ eorum est s³ Gre
go. docere hoies. exhibere reuerentiam
vnicuiq³ fm gradum suum. Hoz etiā
offiū est p^o mouere hoies. vt nō p^opter
utilitatem propriam sed p^opter soli
us dei amorē et honores faciant iustitiaz
Potestant⁹ fm Iudo. virtutes aduer
se subicere sunt ne mūdo trānoceāt q³ tū
cupiunt. Hoz offiū. s³ Grego. ē illos
qui in spūrituali certamine desudant cō
fortare. et ne spūrituale regnū amittāt de
sistere. Et fm Dio. ad ipsos spectat
angelos inferiores quātū possibile est di
uine potētie cōformare virtutes sunt in

fatigabiles ad executionē faciēdoꝝ ⁊ ro-
busti ad pceptionem muneꝝ. Ildoꝝ offi-
ciū est sūm Dio. docere prelatos vt faci-
le ⁊ pſenerāter ad offiū plationis punet
erequātur ⁊ spūalia onera sustineāt pa-
tiēter. Itē p istos fiunt ⁊ vtutes faciendi
mirabilia pfectis pcedūtur. Archāgeli sū-
mū punciū nūcupātur. ⁊ sūma nūciant
Ildoꝝ offiū est sūm Grego. de hīs que p-
uinet ad pmoitiōem fidei vt de natiuita-
te xpī ⁊ de factis eius hoīes expedire. ⁊
demonēs ab hoīb⁹ remouere. sūm Dio-
ny. pphetias reuelare. Isti illuminatōes
quas a supioribus suscipiūt inferioribus
ānūciāt ⁊ p eosdem nobis. Angeli sūt in
celesti dispositiōe vltimi ⁊ hoīb⁹ ma-
gis ppinqui. Angelus nomē est officiū. n-
nature. Isti mīnora nūciant. ⁊ hoīes ad
diuināz cognitōem ducūt. ⁊ vt iuste vi-
uāt instrūit. Ildi se sursum extēdūt p di-
lectiōem dei. ⁊ in semet ipsis firman-
tur p custodiā sui ac sub se pgregiūt ad au-
xilium pxiimi. Istos aut assimilari debem⁹
seraphim p charitatē. cherubim p cog-
nitiōē thronis p eqtatē dñatōib⁹ carnem
spiritui subiūgādo. pncipatibus reueren-
tiam maioribus exhibēdo. pñatibus ten-
tatiōibus diabolicis resistēdo. Item de
bemus assimilari virtutibus p cōpassio-
nē. archāgelis p instructionē angelis per
obsequiū exhibitiōē

De cognitione ⁊ motu angelorum.

Capitulum.

is

Angeli cognitōē hnt matutinā
hoc est cognitōē reꝝ in verbo.
Itē vespertinā. i. cognitōē rerū in se
Itē meridianā. i. aptam dei visionem.
Est ⁊ alia cognitio angelica pat maior-
res iudicat miorib⁹ q p diuinās tēpophe-
nias pceperūt. Theopbenie vero ē offē-
sio alicuius cognoscibilis de deo p illumi-
natiōē de deo veniētem. ⁊ hoc pōt esse
vl i symbolis. vl facie ad faciē. Nota q
āgelus i cognitōē reꝝ in ppxia nā cogno-
scit pla simul hitu. nō actu. Circa icarna-
tōē ⁊ passiōē xpī scierūt āgeli subām
facti. sed nō cēs circūstātiās. vt quare vl

quō. Isteterca qūqz angeli cognoscūt
remota sicut ppxia. qz cognitio eoz nō
p sensus. sed p intellectū ē. Statuta āgeli
triplex ē. i. inōctie grē ⁊ glie. Distinguit
motus āgeloz tripliciter sūm Dio. circu-
laris rectus ⁊ obliquus. Circularis ē ab
eodē i idēz ⁊ ptra idē cētum immobilem
hūc motū hnt āgeli q imediatē recipiūt
illuminatiōes a deo. ⁊ p illas reuertunt
ad deū. Istud at puenit supiori hierar-
chie tū. Itē motu recto mouētur qñ p-
cedūt ad puidētiā subiectoz recte oīa
trāsēntes ⁊ ibi nō reuertuntur ab eodem
i deū. sed de vno ad aliud. Itē ē i angel
motus obliquus qñ cognitōē inferioroz
qbus puidēt reflectūt i deū pncipiū ⁊
finē pulchri ⁊ boni. Istō. dñam iter assi-
stere ⁊ ministrare quia assistere est facie
contemplari. sic assistunt omnes boni an-
geli. Item assistere est imediatē recipere
illuminationes a deo. sic assistūt tñ tres p-
mi ordines. Itē assistere est appropin-
quare deo ⁊ extraneū eē ab exteriori missiōe
sic assistūt quattuor pmi ordines. Ad mi-
strare vero est nūciare p tps oportuni-
tate vl opari sūm officiū. est. n. ministra-
re nūciū vl officiū. Erratū est circa motū
āgeloz tribus modis. Dicebāt. n. qdaz
pbi q āgeli nūqz mouētur. s. mouēt spe-
ras. ⁊ p eas volūtates hoīm. Itēz di-
xerūt qdam alii q āgelus sit i pluribus
locis ēt vbicūqz si voluerit. Itē dixerūt
alii q āgelus sic venit de sine spaciū q n-
trāsīt media. s. trāsiliūt. Istō quoqz pter
mittēdū nō ē q vnusqzqz ordo ab eo de
noiat s. q respectu inferioroz ordinū ali-
qd excellētus accidit in munere.

De platione angelorum. Capitulum.

is

Resūt qdaz angeli regiōibus vt
dī Daniel. 7. Istīnceps grecoꝝ
⁊ pncep pſaz ⁊c. Quidā vō plūt ecclis
Apoc. 2. Angelo ephesi ecclesie scribe.
Itē alii plūt psonis. Actū. 12. Angelus
petri credebat ad hostiū stare. quidam
etiam spūs maligni dñr vñs pēsse. vñ
vocat aliquis spūs superbie. ⁊ luxurie.
⁊ hīdī. Qd at pñatōes pmaneāt. vl q

essent post hanc vitam. Sciendum est quod be-
rarechie spiritus stabunt quantum ad instantiam beati-
tudinis. et quantum ad gradum dignitatis. et
nobilitatem doni gratuiti ac nature. Cessa-
bunt prelatiões angelice ad homines et ad age-
los. quo actum regiminis sine gubernatio-
ne mundi et electorum sine viam ad perficiam.
Ipsa relatio autem in demonibus. quo ad offi-
cium insultandi et irridendi. et sine quod unus
puocat alterum in malitia et hoc non destrui-
etur. psal. 73. Superbia eorum quod oderunt
ascendit semper. nec destruetur quo ad mali-
tiam et naturam. Cessabunt autem eorum prelatiões
quo ad officium tendendi eos qui sunt in via. In
hominibus et prelatiões euacuabuntur. quod erunt
decantati ceteriões cyliarche et hominibus. In
creaturis similiter cessabunt prelatiões. quod super
iora non mouebunt tunc inferiora sicut modo.
De confirmatione angelorum. Ca. 17

Confirmationes habet angelus ex tribus
c. scilicet ex natura. gratia et gloria. Ex natura. quod natura
spiritualis semel tantum vertibilis est vel
in bonum vel in malum nisi ex unione unius
cum altero. sicut patet in anima. quando dum est in cor-
pore potest mutari sepius de bono in ma-
lum. et contra soluta vero non. Idcirco autem est ratio
est. quod natura spiritualis per suam simplicita-
tem se totam pervertit ad id quod elegit. quod non
facit natura unita. quod habet corpus retrahens
Ex gratia filius habet confirmationes. quod si aliquid con-
nectitur stabili eterno vinculo perpetuo illa
conexio semper manet. Sic angeli colligati
sunt stabili eterno. scilicet de hoc vinculo indis-
solubili. scilicet charitas. Ap. 13. Charitas nun-
quam excidit. Ex gloria quoque habet eam. quod cum
habent per gloriam quod ex forma complectitur an-
gelici desiderium non vagatur extra ipsum vel quod
ratur quicquid nullo melius vel desiderabilius at-
que locutus. Nullum enim in creaturis inueniunt
quod possit eos a fonte vite dulcedinis auer-
tere. Tenendum est itaque quod angeli boni ex liber-
tate arbitrii ad deum. conversi statim fuerunt
per gratiam et gloriam in voluntate confirmati si-
deles ac felices effecti. atque in ratione illustra-
ti. ut non solum cognoscerent res in proprio ge-
nere. sed et in arte hoc est in verbo. filius enim.
dicitur esse ars patris per quam operatur. Acceperunt

autem in se perfectionem in virtute operatiua. si-
ne exequatur illam assumpto corpore. siue aliis
atque perfectionem in virtute prelatiua qua
quoque mittatur intra deum currunt.

De custodia angelorum. Cap. 18

Angeli nobis ad custodiam depu-
tati tenent nos stantes ne cadamus.
et cadentes nos adiungunt ut surga-

mus nec unquam nos deserunt et peccantes
quod sint semper patii auxiliari si volumus.

Hoc tamen fallit in obstinatis a quorum custo-
dia desistit angelus actualiter. paratus est
tamen custodire si reddere voluerit quod nunquam
deserit homo ex toto ab angelo. nota quod christus
non habuit deputatum sibi angelum quod anima eius
superior fuit omni angelo. sed antichristus habebit
quem habet per nimiam suam obstinationem suam ni-
miam non sit biturnus sed a primonone habebit
tamen ad accusationem. Effectus autem angelice
custodie multiplex est. Primus est impedimento
boni et occasiones mali et actiões peccandi
remonere. Exodi. 23. Mittam angelum pre-
cursorum quod exiciat Iherusalem. Secundus est ten-
tationes mitigare Daniel. tertio. Angelus
domini descendit in fornacem etc. Tertius est con-
tra hostes visibiles adiuuare. quarto. Regum
Heliseus vidit castra angelorum. Quartus
est orationes nostras et elimosinas deo prela-
re. et per nobis orare. Tobie. 12. Quando ora-
bas cum lacrimis etc. Quintus est via ostende-
re. Tobie. 5. Ego sanum ducam et reducam
etc. Sextus est in agendis docere. zacharia
secundo de angelo quod instruxit eum de fabricis.
Septimus est seipsos et alia secreta reue-
lare. Tobie. 12. Ego sum raphael angelus
Octauus est a peccatis excitare. Actuum. 3.
Surge velociter. Nonus est ad feruorem
excitare. tertio Regum. 19. Surge come-
de gradus. n. tibi restat via. Decimus est
consolari. Tobie. 5. forti animo esse in primo
est ut a deo currens. Undecimus est de pec-
catis ieripare Judith. Dixit angelus po-
pulo Israel. Cur contra deum fecistis. Duo-
decimus est contrarias potestates arcere. ne tamen
nocere valeant quantum velint. Tobie. 8. Qua-
liter. angelus asinodemum ligauit angeli ser-
uauit nobis per tria. scilicet per ruine sue repa-

tionem. qz hoies saturadi itrabut i locuz
cadetiū angeloz. Itē pp meriti accidēta
lis cumulatōe qd auget i eis vsqz ad di
em iudicii. Itē pp amoris erga nos de
mōstrationē Diony. attribuit āgelo tres
actus. s. purgare illuminare et perficere.
Purgat itaqz āgeli remouēdo fatasma
ta q ipediūt illuminatōez quā angelus i
tēdit facere i nobis. Uñ tria remouēt ab
aia. s. ignorātiā et nubila fantasiarū ac fal
sas opiniones pbicarū rōnuz releuatiōi
ptariarū. Illumināt vero aiaz triplici
ad sensuz. vt pz qñ aliqd manifestat i as
sumpto corpore. et hāc ptātē ēt hz dia
bolus. Itē ad intellectū. et talis illumina
tio solū pfecta ē. Notādū autē q angelus
nō illuminat intellectū efficiēdo nonā co
gnitōez i aia. qz n pōt intellectū nonā spēs
creare. nec hītū noui luminis creare. vt
excitare. s. nec eius itētiōē quo vult cō
uertere pōt. qz hoc ē ptra naturaz libēri
arbitriū. Itē n. tria requirūt vt intellect
nō itelligat aliqd. s. spēs q cognoscat. et
lūmē i quo cognoscat et itētiō q puerat
se intellect⁹ sup spēs. Illuminat autē angelus
intellectū nřz excitādo et dispenēdo et lu
mē diuinū i nobis trāsferēdo. facit enīz
vt dictū ē i fantasia trāsmutationē spērū
cōponēdo et diuidēdo fm exigentiā rei
quā vult reuelare. Itē irradiat lūmē intel
lectus sui sup illas spēs vt moneāt itelle
ctū nřz. et sic plā et subtiliora videre pnt
i lūmē duplicato. Itē excitat itētiōē aīe
aliquo motu. vt ipa puerat se sup illa fa
tasinata obstrabēdo se ab aliis. Itē offici
unt autē. i. pmonēt ad melius. S. vtrūz
angelus accēdere possit effectū humanū
tripli pōt itelligi. s. efficiēdo vt mōuēdo
vel excitādo et adiuuādo. Primo mō so
lus de⁹ pōt inflāmar affectū. s. p effectū.
Secūdo mō ipz desideratū inflāmat. s.
excitādo et inuādo. Tertiū mō pōt ange
lus affectū nřz incēder p motū. De istis
hēmus exēplū in naturis. qz primo ignis
accēdit ligna. Secūdo mō ligna incēdūt
ignē. Et tertiū q ligna igni apponūt incē
dit ignē. Differentia ē inter mūtere cogi

tationē et incendere. et mentē illuminare
qz cogitationē imūtere ē. vt dicit Beda
intus creare et facere cognitionē. sed icē
dere ē cognitionē iā factā inflāmar. Illu
minare vero ē dare reuelationē d aliquo
occulto itelligibill.

De locutiōe angeloz

Capitulū.

19

Erbum. triplex est. s. mentis oris
et operis. verbo mentis loquitur
deus angelo. et econtrario. Item
deus anime et econtrario. Item deus dia
bolo et econtrario cuius tñ intentio denm
latere nō potest. verbo autē oris loquitur
homo hōi corpore vnito anime. Angel⁹
vero homini in corpore assumpto. sed v
bo operis loquitur deus diabolo. et ange
lus diabolo. De locutiōe itaqz angeloz
Nota q angelus loquitur deo cum ex vi
sis in motum admirationis exurgit vel
euz effectus suos ei presentat. quos tainē
eū latere minime dubitat Angelus vero
loquitur angelo verbo mentis sue. spēs
ostendendo mediāte illuminatōe quedā
spiritali irradiāte ad ipso. Item angel⁹
facit corā angelo. quo facto itelligit qd
nō itelligebat et sic loquūtur omnes om
nibus scilicet maiores inferioribus et eco
uerso. Item loquitur angelo per cōica
tōem diuinū luminis ipsūm instruendo
sic nō loquūtur oēs omnibus nec oia. s. z
tñ superiores inferioribus de his que p
diuinas theophomas perceperūt. Loqui
tur autē āgelus hōi dupli ceter pmo mō
verbo vocali in assumpto corpore. s. tūc
sicut nō profert sonū in organis materia
libus secūdam naturam. ita nec circūlir
imutat medium quēadmodum in voce
naturali. vñ nō audit nisi ab alio ad quē
ordinatur. et simile est in apparitionibus
angelorum quos quidam vident et alii
eque propinquī nō vident. vt apparet in
Isaia et ptero eius. Dicūt tamen ali
qui q angelus nūquam apparet vel ap
paruit. aut loquitur homini in subiecta
creatura. sed intentionem siue similitudi
nem imponit in oculo eius. vel intentio

c 4

nem vocis ponit i aure ei. ⁊ ita recepit sensus cōi species illas. ac deinde pueniūt ad imaginationē. post hec ad intellectū ⁊ hoc est q angelus dicit apparere vel loq homini. Secūdo mō loq angelus hōi p impfionē rez sensibiliū moto in strumento imaginis. ⁊ sic loquit vigilātib⁹ ⁊ dormiētib⁹. Itē loq angel⁹ diabolo. spēs sui intellect⁹ ei sine aliq illumi nationē ostēdēdo. Itē loquit diabol⁹ hōi duplr. pmo mō sensū inutādo ⁊ h vlt imaginationē alicui⁹ rei imprimēdo in strumento visus vlt obficiēdo visui filitū dinē alicui⁹ rei. Secūdo mō loq diabol⁹ hōi p impressionē rerū sensibiliū i instrō imaginis. ⁊ hoc facit qñqz vigilātib⁹ qñqz dormiētib⁹. ⁊ sic imittit cogitationē mali cogitationē malā nō p t imitere que tñ mala fit per cōsensum. Est ⁊ locutio animarū qz anima loq deo p desiderii cuius affectiōes nude sunt. ⁊ apte oculis dei. Alia similē angelo loq. s; hoc p voces. corporis quas bñ pcepit angelus sicut ⁊ alia sensibilia vnde existēt in anima in corpore alia spālī potāte loquēdi ad angelos nō indiget. sed hāc habebit exiā a corpore Itē aia loq diabolo qz filitudines affectionū imprimūtur sensibus vbi diabolus legit eas.

De spiritualibus nobis angelorum.

Capitulum.

20.

O Michael ⁊ Gabriel. ⁊ Raphaela phael nob⁹. Sciēdū ē q hec sūt propria noia archāgelorū s; eorū interpre tatiōes cōueniāt excellēti⁹. Michael i terpretat qz vt deus. Hic est de ordine principatū ⁊ attribuūtur ei quattuor. s. esse prepositū paradisi. i. ecclesie. sicut ⁊ oliz fuit pnceps synagoge. Item deferre aias iparadisi s; hoc intellige q gliosus dēferat qz alii. Itē pugnare cū dracone. i. diabolo sicut legit in Apoc. xii. factus preliū magnū. Michael ⁊ angeli ei⁹ p labiant cū dracone. Itē veniri i adiutoriu populo dei. Gabriel i terpretat fortitudo dei. Hic est de ordine archāgelorū ⁊ merito quia magna nūciavit. Raphaela

ei i terpretat medicina dei. ⁊ de ordine angelorū est. qua vna psonā custodiunt.

De casu angeli. Cap. 21.

O Adnes angelos fecit de bonos n tñ sūmos. s; medios inter sūmūz bonū ⁊ bonū cōmutabile qd ē creatura ita q si cōuenerēt ad amādū deū q su pra se erat ascēderēt ad statū grē ad glie Si vere auertarēt ad bonū pmutabile qd fuit infra se hoc ipd irruerēt in malūz culpe ⁊ pene. qz nō ē dedec⁹ peccā sñ de core iusticie. De spūali casu. Cap. 22.

C Alus diaboli duplex fuit. s. spūali alis ⁊ localis. Spūalis. qz cecidit de nāe puritate. de flexibilitate liber arbitrii ad pmutabile bonū d luce in tenebras de scia ad ignorātiā. de inoētia ad culpā d felicitate ad penā d dilecti one in odiū. Post casū. n. factus ē impenitēs ⁊ obstinat⁹ in malo ⁊ excecatur a deo ordinat⁹ in bono. ⁊ infirmat⁹ in vtu te. ⁊ exclusus a dei pteplatiōe. Preterea volūtas eius ipia puerfa ē ad hōis odiū ⁊ inuidiā. vñ toto conatē nitit ad ei⁹ sub uersionē p tērationē multiplicem.

De locali casu. Cap. 23.

Alus ē diaboli localis fuit. qz vlt in infernū vlt in caliginosū aere q est medio. i. intersticio aeris corruit De mōnes. n. nō sūt in supiori pte aeris ne lumine gaudeāt. nec sūt in pte inferiori ne nimis ptra nos seuiāt. Un notādū ē q i demonib⁹ ē tria pnsiderare. s. nāz offiū ⁊ peccatū. Et nāe qdē puenit loc⁹ sūm⁹. i. celū in quo tāqz in loco pgruo sūt creati ⁊ postmodū in nā si stentent perficiēdi. Offō vero qd hnt exercēdi hoies puenit loc⁹ medi⁹. i. aer caliginosus vbi ⁊ satis pping sē nob tēdādū. ⁊ tñ nō hnt lumē ad gaudēdū. S; peccō puenit locus infim⁹. s. infern⁹. Un ⁊ demones p finem mūdi qñ cessauit eorū offiū detrudēt hnt in infernū dñt qdā q angel⁹ cecidit sedā die. s; cōsor est op. mo qz pma de subito pōt creationes suam ceciderit. Dñ cōis qz dicim⁹ choz⁹ āgelorū ceciderit. s; hoc nō dñ q decē ordines āgelorū fuerūt sed

q̄ tot de singulis ordinib⁹ ceciderūt q̄ poterāt facē chorū vnū. Nonē ordines angelorū sūt q̄libz ordo hz suas legiōes. Legiō autē angelorū hz. 6666 vnitates. Tot sūt in singulis ordinib⁹ sūt legiōes quot i legione sunt vnitates.

De restauratiōe ruine. Cap. 24.

Angelorū ruina restaurabit saluā dos. Dicit at̄ Aug. q̄ tot saluabūtur hoīes quot angeli ceciderunt

Gre. vō dīc q̄ tot hoīes saluabūtur quot angeli p̄stiterūt. Dixerūt etiā quidaz q̄ duo parietes erūt in celo. s. vn⁹ hominū ⁊ ali⁹ angelorū ⁊ q̄ ruina āgelica restaurabit p̄ virgines. ⁊ de alio pariete tot sunt saluādi quot in alio pariete sūt virgines ⁊ angeli. Cur peccatūz diaboli sit irremissibile. Cap. 25.

Clare peccatū diaboli sit remissibile assignat plurime rōes. Prīma ē q̄ s̄m Aug. nullo suggerēte peccauit. ⁊ iō nullo reparāte redidit. scda est s̄m Dama. q̄ cōtra dei formē intellectū peccauit. Quāto autē nobilio ē cognitō tāto peior est error. Jo. xiii. Seru⁹. n. scīēs volūtate dñi ⁊ c. Tertia s̄z est dem Dama. est q̄ angel⁹ nō ē susceptibilis penitentie vnde nec venie. Quarta ē q̄ i diabolo extincta est fidē sis quātū ad boni p̄motionez. Quinta ē q̄ natura spiritalis semel tm̄ vertibilis est eo q̄ tota se cōuertat. qd nō facit hō q̄ caro semper repugnat spiritui. Stat⁹ autē angeli mali triplex est vt patere potuit ex p̄dictis. Prīm⁹. s. nocētie. Secūdu⁹ culpe. Terti⁹ peno ⁊ miserie.

De p̄prietatib⁹ demonū. Cap. 26.

Emones autē sūt spūs impuri humani gñis inimici. mēte rōnales. i neq̄ia subiles. cupidi nocēdi. per supbiā tumidi. sp̄ in fraude noui imitāt sensus. angāt affect⁹. vigilātes turbant. dormiētes p̄ somnia ingerāt morbos in ferūt tempestas perāt. in lucis āgelos se transformant. Semp̄ infernū suūz secum portāt. in idolis diuinū officiū sibi vsurpant. sup̄ bonos dominari appetūt. ma

gice artes p̄ eos sūt. bonis ad exercitiūz danē. semp̄ fini hoīs insidiant. Triplici acumine vigent demones. Prīmo subtilitate nāe. ⁊ hoc per cognitionē vesptinā. Secūdo experientia tēporū. Terti⁹ reuelatiōe superiorū spiritūz. Prīmo mō intelligūt naturalia p̄ntia. Secūdo mō futura naturalia. Terti⁹ mō cognoscūt volūtaria. Multipliciter vero diabolus nominat per quod ⁊ p̄prietates sue cognoscūt. vocat enim diabolus. qd̄ inter pretat̄ defluens q̄ defluit. i. corrūit spū aliter ⁊ localiter sicut dictū est grece iter pretat̄ diabolus clausus ergastulo ⁊ hoc sibi cōuenit. q̄ nō p̄mittit tātūz nocere quātū vellet. Prēterea s̄m etimologi am diabolus dicit̄ a dia qd̄ ē duo ⁊ bolus qd̄ ē morselus. q̄ duo occidit. s. cor⁹ pus ⁊ aīam. Itē vocat̄ demon. i. sanguine⁹. ⁊ hoc p̄ peccatū. vñ scīēs. q̄ viget triplici scientia sicut dictū ē. Itē Bellial qd̄ interpretat̄ absq̄z iugo. vel absq̄z dño q̄ p̄ posse cōtra eū pugnat cū deberet eē subiect⁹. Itē Belzebub qd̄ interpretat̄ vñ musca. i. aīarū peccatricūz. q̄ relinquit verū sponsū xp̄m. Itē Sathanas. i. aduersarius vñ. Prēterea. vñ. ⁊ c. Item Beheemoth. i. bestia q̄ facit homines bestiales. Itē Leviathan. i. additamentū corū q̄ peccā peccatis cumulant.

De milita diaboli cōtra nos. Cap. 27.

Diabolus nocet homini multipliciter. q̄ p̄ violentia. ⁊ hoc quāq̄z exterius corpus ledendo sicut fecit Job quāq̄z intra mēbra ledendo sicut in obsessis. ⁊ p̄ hoc dat̄ puulis angel⁹ bon⁹ ne diabolus in his ledat eos ⁊ excedat. Itē nocet per ipressionē imaginū mala suggerēdo vel p̄ cōmotionē sanguinis ad peccatū accedēdo. vel sensus exteriores p̄ obiectionē falsarū formarū decipiēdo. De his ⁊ similib⁹ dicit. Grego. Aut opprimēdo rapit. aut insidiādo circūolat. aut suadēdo blādīt. aut minando terret. aut de sperādo frāgit aut permittēdo decipit. Diabol⁹ decipit hoīes quatuor modis. Prīmo suadēdo bonūz

et hoc propter malum ut cum homines instabili suadet
 ingressum religionis. et hoc ut postmodum
 apostaret. Secundo modo suadendo malum. et
 hoc sub specie boni. ut per iurare per rebus alie
 rius observandis. Tertio modo dissuade
 do bonum tamquam nocivum ut cum dissuadet bo
 no viro religionis ingressum ne de hoc peni
 teat et egrediens perfundant. Vel quando dissu
 adet alicui orationem vel elemosinam. ne per
 hoc incurrat vanam gloriam. Quarto dissu
 adendo malum ut ducat ad peccatum. ut quando dis
 suadet temperantiam in victu et somno. ut per
 hoc inducat ad indifferenter abstinentiam quod
 peius est. Impedit diabolus in effectu
 sue malicie multis modis. scilicet quicquid per ter
 minum sue potestati a deo impositum. Item quando
 quod per resistit bonorum spirituum. Item non. qui
 bet anima duos angelos. unum bonum ad
 custodiam alium malum ad exercitum. Item per ar
 bitrium hominis non presentis. Item per peccati
 abominationem. quod quicquid demones nobilio
 ris nature peccata vilia detestantur. Item
 propter cautelam omittit facere malum ut pe
 ius fiat. sicut modo non verat excommunicatione
 catos ut minus timeant tales sententias
 Utrum virtus temptationis minuatur in dia
 bolo quando vincit diverse sunt opinioniones. Di
 cunt enim quidam quod superatus in uno vi
 tio ipsi victorem non possit amplius terare
 de eodem vitio. sed alius diabolus potest.
 Alii dicunt quod superatus de uno vitio nul
 lum de illo vitio possit amplius terare de
 cetero. Data est potestas demonibus exercere
 di magicas artes multiplici ratione. Primum
 ad fallendum fallaces sicut egypcios et ip
 sos magos. Unde etiam que ipsi per tales
 modum acturi sunt quasi communicando predi
 cant ut ibi. Cresus perdet alium transuget
 maxima regna. Secundo ad monendum si
 detes. ne scilicet quod per magno desiderant
 cum videant etiam malos facere huiusmodi.
 Tertio ad probandam et exercendam patientiam
 et fidem iustorum. De lucifero. Cap. 28.

De lucifero sciendum est quod fuit de
 supremo ordine superioris hierar
 chie. ac in illo ordine supernum gra
 dum tenuit. cui tanquam principi de singulis

ordinibus magna multitudo adhefit. quos
 omnes secum traxit. dictus est lucifer. quod pre
 ceteris luxit. seque pulchritudinis conside
 ratio cum excecavit. Primum hominem te
 tauit. et vicit. Secundum tetavit. et victus
 est. Potestates tunc amisit quam ultimis
 temporibus recuperabit nunc religatus est
 et in fine soluetur. Peccatum luciferi fuit quod
 se et suum bonum privatum dilexit excecavit
 de altitudine habita presumptum. ac proprias
 excellentias abnuic quasi habiturus fuerit
 ex se non ab alio et sine meritis habere vo
 luit stare vel sperare cum posset. quousque
 gratia apponeret dei similitudinem concu
 puit. non quidem causa imitationis. sed po
 testatis. id est subditos habere voluit et nulli subie
 ctus esse concupuit. Quid sit anima secundum di
 finitionem. Cap. 29.

Est natura corporea in corpoream
 per dicendum est de natura ex utrisque com
 posita. Sed primo ex parte mentis. se
 cundo ex parte corporis. tertio ex parte totius
 hominis. De anima igitur videndum est quid sit secundum
 definitionem. Non ergo a quibusdam diffinitum ut
 spiritus. a quibusdam ut anima. a quibusdam vero ut
 spiritus et anima. In quantum igitur anima natu
 ra habet spiritus diffinitum ab alexandro in li
 bro de motu cordis. Ab augustinus. sic. Anima est
 substantia incorporea intellectualis illuminata capax
 virtutis reuelatione preceptiva ultima dico quod
 mediis angelis preceptum. Ex hac diffinitione
 cognoscimus quod spiritus humanus quod est anima in
 ter omnes creaturas post angelos in media
 te illuminationis divine sit preceptiva. Anima
 vero in quantum anima sic diffinitum a. Remigio
 Anima est substantia incorporea regens corpus. Ex
 hac diffinitione habemus quod anima sit corporis re
 ctor et motor. Item anima in quantum anima diffi
 niter a philosopho in libro secundo de anima sic. anima est
 endelechia. id est actus corporis phisici organici
 potentialiter virtus habetis. Endelechia for
 ma vel actus signat. et dicitur hic actus pri
 mus sive perfectio. Ex hac diffinitione habemus
 quod anima unibilis est corpori non omni
 sed solo organico et phisico. id est naturali ad su
 scceptionem anime rationalis disposito. Item
 anima in quantum est spiritus. et anima sic diffinitur ab

Aug. aia est omnium similitudo. Nec diffinitio data e p copatione aie ad creaturas. aia enim ex sui natura ad suscipiendas omnium rerum ta corporalium qz spiritalium similitudines apta e. Sz sciendu est q quedam intelligi habet p opposita. vt te nebre p pntiam lucis. incorporea p corporalia. 7 sic dicit suscipere anima spiritaliter reru similitudines. Item anime d scriptio talis est. Anima est deforme spiraculum vite. Nec descriptio dat fm q aia comparat a deum prout no ex traduce vel seminali ratioe propagat. sed a deo corpori credendo infunditur. 7 ifundendo creat. Item. Seneca. sic diffinit aiaz Anima est spiritus intellectualis ad beatitudinem se 7 i corpore ordinat. Nec diffinitio e in reuelatione aie ad finem sz q no solu separata beatificatur i se sicut angelus imo in corpore glorificato ipse beatitudo ampliat.

Quid sit anima fm re. Cap. 30.

Utd sit aia fm rem diuersas videtur sententias philosophi ptulisse. Plato eni dicit animaz numerum se ipse mouere. Aristoteles endelechia. Pythagoras armoniam. Hippocrates spiritum tenuem. Rabbanus lucem. Democritus spiritum ex atomis compositum. Acconimius hypere ignem vigorem. Parmenides dicit ea de terra 7 igne esse Epicurus at ex aere 7 igne Inter has diuersitates nos sequimur dicta sanctorum 7 catholicorum magistroz dicendum q anima e suba spiritalis 7 rationalis ad viuificandu corpus humanum de nihilo creata. Creata est inq anima pfectibilis 7 imperfecta qtu ad scientia 7 virtutes. pfectissima tu est qtu ad potetias naturales. Et qz i est sensu no e subiecta. neqz fm dimensioe est extensua. Quantitate. n. h3 aia vt dicit Aug. no dimensua. sz potestatiua 7 virtuali Et qz simplex e aia. io nec angmeti. nec detrimeti est suscepina. qa nec in corpe maior maior. nec i minor minor reperit. vt dicit Au. Multitudo potetiaru i aia no ponit ma

ioritate i aie natura. sz multiplici effectui aia etia est vita ppetua. s. p memoria. intelligetia. 7 voluntate. ad imaginem dei facta capax virtutis 7 vitii. susceptibilis pene. vel premii arbitrio libera. potetis 7 habitibz 7 effectibz decorata. caret potedere. 7 figura 7 calore passibilis 7 mutabilis est eo magna est quo capax est. eternitatis. eo recta quo naturaliter appetens est bonitatis eo bona quo particeps est diuinitatis. Quid sit aia fm nome. Cap. 31.

Anima dicitur in quartum corpus aiat 7 viuificat. Ad es iq tu recollit. Aius du vult. 7 o dum recte iudicat.

Spiritus du spirat vt qz spirale naz h3. Se sus du sentit. Memoria du recordatur. Voluntas du cōsentit. Nec noia diuersa se aie no pp eētie pālitatē. sz pp effectus multiplicitate 7 operationes. Dicit anima ab a qd e sine. 7 nemes qd e sanguis. eo q sit sine sanguine. vel dicit ab a qd est tribuere. eo q anima vita tribuit De triplici anima. Cap. 32.

Etus aie triplex e. s. vegetare. sentire. 7 ratiocinari. 7 fm hoc distinguit aie potetia tripliciter. s. vegetabilis sensibilis. 7 rationalis. De qb2 dicit ambrosi2. q aia vegetabilis appetit esse. sensibilis bn ee rationalis at optime ee. 7 io nuqz quiescit donec optimo coniungat. 7 pp hoc in amoris mouet in deuz vt i ipso lumine delectet. Nec tres potetie i diuersis substantiis tres anime dici possunt Nam vegetabilis est anima in plantis sensibilis in brutis. rationalis vo in hominibus In hoie aut predictae tres aie vna sunt essentia sed differunt in potetis. nec obilat q in homine successiue. ac diuersis temporibus manifestatur. hoc. n. est a virtute formatiua que rationaliter prius disponit ad vitam qz ad sensum. 7 prius ad sensum qz ad rationem presertim euz natura no subito sz paulatim 7 successiue operet. Cu autez aia rationalis infunditur corpori pdicte primo infuse no hnt actioes suas deinceps a virtute formatiua. sed ab ipsa aia. Anima quoqz duas primas potetias. s. vege

tabile. et sensibile crearet tñ in corpore. Aia vegetabilis et sensibilis nō dñt dici aie in hoie sed potētie. nec aia vegetabil in aiali dicēda est aia sed potētia. Aia aut vegetabil i plāta d cēda ē aia. n. potētia. De potētia anime vegetatiue.

Capitū.

33

¶ Anima vegetabilis tres hz potē-
tias. s. gñatūā nutritiua. et augmē-
tatiua. s. pñia est ad spēi pseruationem. Scda est ad pseruationē indiuidui. Ter-
tia est ad pfectōez subiecti. Virtuti at nu-
tritue quartuor ad defuiūt. s. virt⁹ attra-
ctiua q assumit necessaria in nutrimento
Itē digestiua q sepat pueniēs ab incōue-
nienti in alimēto. Itē retētiua que cibum
tā diu retinet in vno loco. donec debitas
recipiat alterationē. Item expulsiua q ex-
pellit qd supflūū est in nutrimento. sed
ante oēs has est appetitiua.

De potētiis aie apphēsiuis.

Cap. 34

¶ Anima sensibilis duplicē hz po-
tētiā. s. apphēsiuā p mutinā. app-
hēsiua diuidit in apphēsiuā de
foris. et apphēsiuā de intus. Uires ap-
phēsiue de foris sunt qnqz sensus pticula-
res. s. visus. auditus. et c. vl potētie exte-
riores. Uires at apphēsiue de intus sē
qnqz potētie interiores sensibiles q sunt
cōis sensus. imaginatio estimatio. fātafia
et memoria. Tradunt. pper bipathetici
oēs vires istas organicas cē. et q p ista
corporalia suas operationes pficiūt eo q
sunt circa pticularia tñ. Ois. n. forma ptic-
ularis in materia aliena est qñ forma si-
ne oī mā accepta vniuersalis ē circa quā
opaf intellectus. Ista facile est videre in
sensibus pticularib⁹. qñ illi nō apphē-
dūt nisi p rei sensibilis pñtiāz. De virtu-
tibus autem interioribus q sūt imagina-
tio. estimatio fantasia. idē est. qñ in illis
oībus est apphēsiō forma singularis se-
cundum sitū partiū et lineamēta et qñita-
tem. Oēs iste potētie passiue sūt et pa-
tiuntur a formis et indiuiduis que sūt pñ-
cipia cognitionis sensibilis. sensibilis di-

co quia duplex est cognitio intellectua-
lis que oritur ex eo q proprie pro intel-
lectū hz dignosci. vt iornie cōuenientes
et hmoi. Sensibilis que puenit ex idui-
duis et obiectis sensum pticularium que
sūt principia cognitōis sensibilis. Scien-
dum preterea q nulla potētia apphēsi-
ua sensibilis retinet id qd apphēdit. imo
qd vna apphēdit alia retinet. Notādūz
ergo q alia vtus est q bñ tenet. alia q bñ
recipit. et ista q bñ tenet pficit sicco et fr-
gido. s. illa q bñ recipit pficitur humido
De sensibus particularibus.

Capitū.

35

¶ Sensus pticularis in qnqz diuidit^r
s. in visū. auditū. gustū. odorā-
tū et tactū q in multis pueniūt. et in mul-
tis differūt. Cōueniūt. n. qnqz sensus in
hoc q sūt vires passiue. Sētimus. n. in-
tra suscipiētes nō extra mittētes. Sēnsi-
le. n. positū supra sensū nō sentit. scdo de
aia. Oēs sensus sūt pceptibiles singula-
riū nō viliū. ad quē ibet sensū extēdūt
nerui duo. vnus ad sentiēdū q agit ptra
exteriora. et alius ad metū volūtariū q
agit vt ius aie interior. et ad organū diri-
git intētiōez. In oī sensu oī esse pportio-
nē sensibilis ad sensum. q in mediis dele-
ctatur. et in extremis corrupūtur. Ad
sentiēdū aliqd oī esse obiectū pñs et me-
diū differēs. et organū sanū atqz pueniēs
et aie itētiō actualis. Oēs sensus vnā hñt
originē sñm sensuz cōem a quo velut a cē-
tro qñ linee quedā exeūt. Differūt etiāz
sensus pticulares in multis nā qlibet hz
spāle istūz. Differūt et in obiectis. differē-
t i medio dñe. q tactus et gustus hñt me-
diū intrinsecus et alii extrinsec⁹. Differūt i
velocitate apphēdi. q visus ē citissime
apprehensionis. et remota apprehendit.
Differūt sñm q visus ē supmus. ppost
auditus. deide alii p ordinē. Differūt vti-
litare. q gustus et tactus maxime sūt ne-
cessarii ad pseruationem indiuidui et spe-
cief. Gustus. n. discernit cibum per quē
seruat animal a nociuo. et tact⁹ discernit
qualitates sēsatoz. sicut calide et frigide

et huiusmodi ut aial declinet extrema ta-
liū qualitatum ne corruptionez incurrat
Differūt gñalitate. q: tactus ē generali-
or. cū nō hēat organū determinatū. sed
in omnibus mēbris sit. Differūt et in i-
pressionū retentione. sensus enīz gñalio-
res fortius retinēt suas impressiōes sicut p:z
tu tactu. Nota. q: videm⁹ visu et oculo
sed differenter. nā visu videm⁹ effectiue
siue formaliter. sed oculo videm⁹ instru-
mentali. Eodē mō dicendū est de cete-
ris sensib⁹. Aia alienat a sensibus tripli-
citer. Primo in somno. 2. in extasi ma-
gis. 3. in morte maxime.

De sensu cōmuni. **Lap. 36.**

Sensus cōis est potentia q: oīz se-
suū p:iculariū obiecta apprehē-
dit. ut dicit phi. 2. de aia. Omnes
enīz sensus exteriores a sensu cōi exte-
rio velut a centro p:icularit̄ exeūt et sena-
toz suoz similitudines ad sensū cōez redu-
cūt quo mediāte de singulorū p:rietatib⁹
iudicāt et discernūt. Un sciendū q:
sensus cōis ē sors ex quo oēs sensus oī-
unē ad quē oīs mor⁹ sensibilium refertur
sicut ad vltimū finem. Hec potētia qdā
bz inquantū est sensus et quedā inquantū
cōis est. inquantū. n. sensus est bz recipere
rex spēs sine materia. et tñ p:ente ma-
teria. inquantū cōis est bz duo quorum
vnū est iudiciū sensibilium p: qd nos ap-
prehendimus nos videre qñ videmus.
et audire qñ audimus. et sic de aliis. Si
enīz hoc iudiciū nō eēt in aialibus. nō sa-
tis esset videre et audire velle. et sz alios
sensus apprehendere. Secūdū est cōpa-
rare plura sensata dicendo vnū esse dul-
ce. et aliud dulci⁹ esse et hoc ideo sensus
cōis bz. q: ad ipsū referunt omnium p:
pūū sensuū sensata. Hec virtus in ante-
riori parte cerebri ponitur in loco vbi cō-
current. nerui sensitiui quinqz sensuuz q:
loc⁹ medullōsus et humid⁹ ē. De vi ima-
ginatiua. **Lap. 37.**

Virtus imaginatiua ē potentia ap-
prehēsiua. in qua imagines rerū
sensibilium resuāt. Hec virt⁹ plu⁹

abstrahit qz sensus. q: sensus nō accipit
formā. nisi p:ite re illa at resuat formā et
re absēte. In hoc ē imaginatio differt a
sensu cōi. q: sensus cōis p:itia rei exte-
ris indiget sicut sensus particularis. Ista
at virtus. s. imaginatio thesaurus forma-
rū vocat. q: in ea sic dictū ē forme a p:ti-
cularib⁹ sensib⁹ recepte retinēt. hec po-
tētia i āteriori pte cerebri seu interiori. si-
cut et sensus cōis ponit. et hic maior est
duricies ex frigiditate cerebri pueniēs.
vbi et imaginatiua retinet ipressiones a
sensu cōi receptas. De vi estimatiua.

Lap.

38.

Estimatiua vt⁹ q: a forma acqui-
ta intētiōes elicit q: a sensu nō p-
cipiūt. s. in quā ouis fugit lupū et lupus
miseret filio suo. hoc aut nō posset fieri
nisi lup⁹ hēret cognitionē ei⁹ indiuidui.
et q: hoc indiuiduū sit natus eius sicut et
ouis apprehēdit lupū sibi nociuū. Ista
vō nō p:it fieri p: sensū. Estimatiua dif-
fert ab imaginatiōe qm imaginatio solū
retinet formas apprehēsas p: sensū cōez
et ad imaginatiōē solā nō seqt affectus
miserie v: tristitie. v: fuga. vel insecutio.
Ad estimatiōē aut statiz et seqt qdlibet
istoz vñ sicut intellect⁹ practic⁹ se bz ad
speculationē. ita se bz estimatiua ad ima-
ginationē. et p: hoc estimatiua nō pen-
tus apprehēsiua ē. sz ēt motiua p: hoc q:
determinat ad qd moueri debeat aial. et
a quo fugere cū. n. aial mouet ad cibū
et imaginē cibi in aiali esse. Sz estimati-
ua nō solū mouet. imo ēt apprehendit.
Oz igit aial hēe estimatiōē q: moueat.
Officiū estimatiue est apprehendere intē-
tiones nō qdē rōnis sed nāe. Un nō ap-
prehēdit qd sit similis. aut nomē. aut ver-
bū v: amicitia. vel inimicitia. cōmede v:
incōmode. sicut dictū ē. Hec virtus po-
nit in prima pte medie cellule cerebri q:
calida est ex motu multū spūs ad ipsaz.

De fantasia.

Lap.

39.

Fantasia est potentia p:ponēs ima-
gines cū imaginibus. et imagies
cū in tētiōib⁹. Lōponit inquam

fantasia imagines cū imaginib⁹. vt ē ap-
prehendē aliqd cū albū vel nigrū. vl di-
uerſas formas cōponē vl fingē cibime-
ras. Cōponit et imagines cū intētionib⁹
vt cū apprehēdit ouis formā lupinā esse
fugiendā. Cōponit et intētiōes cū itētiōi-
b⁹. vt p̄z i oue q̄ apphēdit nato suo p̄bē-
da cū vbera ⁊ alienū cū repellēdū. Per
fantasia maior h̄c cognitio q̄ p̄t h̄ri i aīa
sensibili q̄ ē in brutis. p̄ h̄c. n. nō solū scit
p̄ntia s̄ et p̄ndet sibi in futurū. Per h̄c
n. q̄dā aīalia faciūt sibi casas. ⁊ de cibo. p̄-
nidēt in lōginquū. p̄ h̄c de illo scit qd sit
idē ⁊ de alio qd sit aliud ⁊ sic de eo oī de
quo snia p̄fert p̄ modū affirmatiōis ⁊
negatiōis. Per h̄c quoqz videm⁹ ali-
qd eligere ⁊ aīalia. ⁊ aliqd refutare. Ad
electionē ⁊ refutationē p̄ exigūt scia ⁊ di-
sceritio. et iō multi dixerūt qd fantasia ē ali-
qd rōnis s̄ dicim⁹ nō cū verā electionē
aīe sensibilis. s̄ aliqd simile. Hec a vul-
go i hoīe vocat cogitativa. cū tñ cogitat
pprie sit rōnis. fantasia operat in sōno
sicut in vigilia. Qd at in sōnis res vidēt
cū p̄ntes. hoc ē qd sit fuerit ad sēsu cōz
Ista potētia qñ p̄ntia ē rōni sicut est in
oīe. tūc accipit agēdi ⁊ operādi regimē
a rōne. S̄z qd rō diuersificat fin diuersi
atē eoz de qb⁹ ratiocinatio fit. iō p̄ opa-
tiones fantasia multiplicat in hoīe valde.
Ubi aut fantasia nō est cū rōe. vt est in
brutis tūc regit solū fin instinctū natu-
re. Et qd natura vno mō ē inhabitibus
speciē vnā. iō cōceptio fantasie opat i ta-
lib⁹ vno mō. Et inde est qd oīs hirundo
facit vno mō nidū suū. Dixerūt quidā
philosophi qd iste virtutes in brutis poti-
us agūt q̄ agāt. s̄ in hoīe poti⁹ agūt q̄
agātur. qd bruta mouent fin impetū ⁊
ip̄sū appetitus naturalis. Adot⁹ autē
hūani regulat s̄z regimen rōnis. Notā
dū qd melancōnici ⁊ infirmi ⁊ amantes
multas hnt fantasias. s̄ hoc nō est ex il-
lustratione que fit per imagines rez sen-
sibilū. s̄ ex passiōib⁹ nature ⁊ cōfusiōe
sp̄itūū ascendētū ad cerebrū ⁊ caput
turbantū. Tales. n. sp̄s diuersarum

imaginū suolūtōes faciūt ⁊ generāt hor-
ribiles visiones conceptiōes. Preterea
sciendū qd bruta citius recipiunt influx⁹
primi motoris q̄ hoīes. sicut p̄z in forni-
ca que qñ cibū colligit infra tres dies nō
pluit. Et gallus cantū suū p̄ tempus va-
riat. qd imutationē aure ex influxione pri-
mi motoris p̄ntiūt. Hus⁹ dicti hec est rō
qm hoīes multū occupant circa cōcep-
tiones suas cōferēdo ⁊ cōponendo ⁊ di-
uidēdo. quare influxiōes primi motoris
nō p̄cipiūt ita cito sicut bruta que nō sic
occupant in suis cōceptiōib⁹. nec fin il-
las opant. s̄ tantū fin intellectū natu-
re. Ista vis. s. fantasia plurimū impedit
intellectū eo qd minus occupat aīam cō-
positiōe ⁊ diuisiōe imaginū. nō solū ac-
ceptay a sensib⁹. s̄ et fictay. maxime aut
ipedit intellectū qñ aliqd de celestibus ⁊
diuinis ip̄mit ei. ⁊ hoc iō. qd p̄ceptio-
nes talis non pōt ferre nec sunt similes
imaginationib⁹ ⁊ fictionib⁹ fantasie. fan-
tasia vero ponit in medio medie cellule
cerebri tāquā centrus inter memoratiuā
⁊ imaginatiuā. qd fantasia cōuertit se. tā
p̄ formas quas accipit imaginatiua p̄ sen-
sū q̄ sup intentiones quas resnat memo-
ria. ⁊ tūc illas formas ac intentiones di-
uidit ac componit.

De memoria.

Lap. 40.

Memoria aut est repositio: in p̄-
m teritoz. Reseruat enī memoria
intētiōes p̄ estimationē a figuris
rez elicitas. Alia p̄ memoriā mediūtib⁹
reb⁹ sensibilib⁹ i ipsas reddit res sensi-
biles que sunt extra ipsā. ⁊ pp hoc opo-
tet actū memoriē duas p̄cedere operati-
ones. quay vna est hoc cū receptum. ⁊
hec est operatio sensu cōis. ⁊ in hoc me-
moriam incipit. secūda est hoc esse cōserua-
tū apud nos qd fit p̄ imaginationes. Oz
etiam qd ante memoriā quedam virtus
operet que ex figuris rez diuidat rerū
intētiōes singulares Differūt imagina-
tio ⁊ memoria. quia ista cōseruat species
rerum hec cōseruat itētiōes specierum.
Sciēdus quoqz qd memoria differt a re

miniscencia. qz memoria discrete et diffi-
cite reuertit ad res componendo intentiones
distinctas cum imaginibus. Reminiscen-
tia sine recordatio est motus quasi iterce-
ceptus et abscissus per oblivionem. et est cum
collatione temporis et loci et huiusmodi. Re-
miniscencia enim modus non est uniformis
sed causat in pluribus principiis circumstan-
tiis id cuius proprie est reminiscibilis cum
sit principium multorum prius memoratorum.
Cum enim per memoriam fiat res apprehen-
sio quod eadem res prius fuerit in se vel
in sensibus aliis cognita. patet quod si quis res
totaliter oblitus est non potest per memo-
riam recordari se esse oblitum. Sed si obli-
tus est in parte. tunc per id quod remansit po-
test reminisci. sed quandoque scivisse vel per
collectores reminiscencia potest et ad id quod obli-
tus est redire cum illius adiutorio quod remansit
memorie. Alia est dicta iter memoria remi-
niscencia. quia memoria multa dant aialia.
Sed reminiscencia est solius rationis. quia reminiscen-
tia est quedam investigatio que sine ordine rationis
non est. ac sine deliberatione per quam antecedit
ordinatur ad prius. Sane cum quis reminisci
voluerit ea que non eo modo quo per sensum. sed per
intellectum apprehendit hoc non fit per memo-
riam quia memoria talia non reservat. sed intel-
lectus convertit se super ea que habet apud
se. et ea reducit ad actum que habet in habitu.
Iste autem habitus manet actualiter apud
intellectum potentialem qui est locus specierum
universalium. unde et universalia speculata
remanet apud ipsum tamquam in loco sue ge-
nerationis etiam actu quando illa non conside-
rat. Intellectus autem potentialis ad has
species quas sic habet apud se convertitur
vel ab eis auertitur quando voluerit.
Ultimo notandum quod memoria ponitur
in posteriori parte cerebri qui locus est
secus propter nervos motuos qui oriun-
tur ex ipso.

De vi sensibilis et motiva.

Cap.

41.

8 Equit de vi sensibilis motiva. hec
mouet quicquid spiritualiter. quicquid corpo-
raliter. Primo modo dicitur appetitiva que mouet

duplex. aut Diligendo. aut odiendo. et dicitur
dilectio in concupiscibile et irascibile per quas
appetit anima bonum. vel insurgit contra ma-
lum. Ab his vero duobus. scilicet irascibili et con-
cupiscibili oriuntur quattuor affectus. scilicet. gau-
dium spes. dolor. et timor. Ita si prius est quod
concupiscimus gaudemus si absens est speramus
Sic si prius est de quo irascimur dolemus.
si absens est timeamus. Sensualitas autem est
vis anime sensibilis motiva et ad idem mouet
ad quod concupiscibilis et irascibilis. Sen-
sualitas. n. appetit. que delectabilia sunt corpori
ac nociva refugit. Differt autem sensualitas a
concupiscibili. et irascibili quia sensualitas ma-
gis coniungit corpori. et sicut in brutis ita in
homine nulla lege strigit. quoniam spiritus in appetitus
res ad corpus pertinentem moueat. Sed con-
cupiscibilis et irascibilis coniungit rationi. et pro-
ut sunt in homine frenant rationem. ac regunt virtu-
tibus que fundantur in ipsis. Est. n. temperan-
tia in concupiscibili. et fortitudo in irascibili
et sic de aliis secundum quod vis motiva sensibilis
mouet corporaliter. sic diuidit in virtute na-
turali. vitali. et aiali. quarum prima situm su-
um habet in epate. vel primo principio
cum primum principium est cor. Secunda in cor-
de. tertia in capite. vel primo principio.
Cum primum principium est cor. Virtus naturalis
est motiva humorum. vitalis motiva pul-
suum. aialis est motiva membrorum. Dicitur
quod virtus naturalis est motiva humorum media-
tibus arteriis et venis que radicanter in epa-
te secundum Galienum. sed secundum Aristotelem radican-
tur in corde. et hoc per spiritum naturalem. Est autem
virtus naturalis substantia subtilis et aerea
vel caloris in corde generata hec sanguinem
ad singula membra impulsat. ex quo corpus
vegetatur. Virtus vitalis est motiva pul-
suum mediatis arteriis que radicanter
in corde. Spiritus autem vitalis est idem qui
et naturalis. Idem dico in substantia. sed
differens in virtute. hic per arterias ad
membra corporis se diffundens viuificat
ipsum corpus tamquam instrumentum. Virtus aialis
est motiva membrorum mediatis nervis
qui radicanter in capite. et hoc per spiritum anima-
lem. Est autem spiritus aialis idem qui et natura

13. et vitalis. sed aialis dicitur cum ad cerebrum
 deuenierit. hic ceteris subtilior per nervos
 ad organa sentiendi dirigitur ut sensus et
 motus secundum locum exinde generetur in corpo-
 re aialis. Circa vires istas denique sciendum
 est quod cum virtutes aiales intenduntur. tunc
 naturales remittuntur. propter hoc in homine
 dedito studio. vel meditationibus minus
 operatur virtus nutritiva et generativa. et
 augmentativa. ex quo patet quod concupiscen-
 tia carnis domatur in viro studioso. Uti
 ait Hieronymus. *Amara sciam scripturam. et
 carnis vitia non amabis.* Preterea quam vir-
 tutes aiales remittuntur. naturales incedunt
 sicut patet in somno quod describitur esse quies
 virtutum aialium cum intentione naturalium.
 De potentis anime rationalis.

Capitulum.

42

14. Rationis sunt in anima ut ait philosophus. 3. de anima
 . scilicet potentie habitus et passiones. Potentie
 quidem sunt innate. habitus autem sunt acquisiti
 vel infusi. passiones vero sunt illate vel innate.
 Habitibus. non sunt acquisiti ut patet in scientia et virtu-
 te politica. Illa ex frequenti studio hominis ac-
 quiritur scientia et ex frequenti boni agere fit homo
 bonis bonitate virtutis pollicetur. Sunt et
 habitus quorum non per acquisitionem sed per infusio-
 nem. sicut sapientia fuit infusa. Salomoni. et vir-
 tutes theologice auferuntur quotidie par-
 uulis in baptismo et et penitentibus in in-
 stitucione et ex actibus non generantur tales habi-
 tus. sed potius e converso ex talibus habitibus
 eliciuntur boni actus ex potentiis. unde in habi-
 tus acquisitis sequitur. quod sunt actus tales
 sunt habitus. sed in habitibus infusis est contrari-
 um. scilicet quod habitus sunt actus. Est tamen ne-
 cessarium quod sicut habitus acquisiti generantur per
 actus. ita et generantur per actiones. sed non
 meritorias in quantum tales. Passiones autem
 sunt illate ab extrinseco. vocat autem pas-
 siones philosophus receptores obiectorum. Summis
 et aliter passiones ut dicuntur effectiones
 sicut dolor timor spes et gaudium.

De divisione potentiarum anime. Cap. 43

15. Utrum ad divisionem potentiarum anime ac-
 cedamus. philosophus. 3. de anima igitur dividit
 principaliter anime potentias in cognitivam

et motivam. quod theologus appellat intelle-
 ctum et affectum ipsum autem affectum intelligit vo-
 luntatem. Potentie autem anime quidam sunt sepa-
 te a corpore. ut velle. et intelligere. sed quas anima
 non vivit corpore. sed vivit vivente corpore. scilicet
 talia que sic habent se ad intellectum sic color ad vi-
 suum. ut ait philosophus. 2. de anima. Quedam vero sunt
 vires inseparabiles a corpore. ut vegetabi-
 les. et sensibiles que tamen ad operationem. et que
 tamen ad entitatem. ut in brutis. Sed in homine se-
 parantur vires iste a corpore que tamen ad entitatem
 habent anima operationes eorum exercere non pos-
 sit extra corpus. In brutis vero simpliter
 pereunt que tamen ad virtutem. Item anima potestas
 quasdam habet convenientes cum brutis. ut est sen-
 sualitas. sensus particularis. sensus communis ima-
 ginatio estimatio memoria. Quasdam habet
 non communes cum illis. ut est ratio. et intellectus et
 homini. Item anima habet vires quasdam quo ad
 se. ut est ratio. voluntas. liberum arbitrium. quod
 dam habet quibus corpori permisceatur. ut est vis na-
 turalis. vitalis et aialis de quibus dictum est super ca.
 41. Ex iam dictis patet quod potentie quedam
 sunt organice. quedam non. Item ex predictis
 collige quod anima rationalis omnes potentias habet anime
 vegetabilis et sensibiles. sed non in quantum
 rationalis est. Utrum in quantum rationalis est addit in
 intellectum et liberum arbitrium. et homini. Et si
 quod dicit Gregorius. Omnis inquit creature
 aliquid commune habet homini. Item namque homo commune
 cum lapidibus. vivere cum arboribus. sentire
 cum animalibus intelligere cum angelis. Quicquid
 enim virtutis aut nobilitatis hominem possit. na-
 ture inferiores. habent et superiores. sed perfecti
 omni modo et nobiliori propter hoc manifestatum
 est quod omnes vires quibus communicamus cum brutis
 differunt specie. prout sunt in nobis et in brutis

De differentiis potentiarum ipsius anime
Capitulum

44

16. Quattuor assignantur differentiis vir-
 tutis intellective. Prima datur secundum
 rationem nature sic intellectus dividitur in agere
 et possibile est. secunda datur secundum rationem obiecti
 et sic dividitur intellectus in speculativum
 et practicum. tertia assignatur secundum rationem di-
 gnitatis. et sic dividitur ratio in partem superio-
 rem et inferiorem. quarta datur secundum com-

parationē ad actum ⁊ sic diuidit intellectus in hūm ⁊ in actū. in hūm qdem cū pōt intelligere qñ vult in actū vō cūz actualiter ad intelligibile se puerit. Disserētia vō intellectus in effectū ⁊ eius q dī adeptus sumit sū maiorē ⁊ minorē pfectiōē ipsius intellectus possibilis. Itā cū intellectus possibilis recipit spēs cū lumine intellectus agētis tūc dī intellectus in effectū ⁊ ē in hūm. Intellectus vō cū respicit pfecte lumē sū formalē cōfictio nem. tūc vocat intellectus adeptus. Diligenter autē notādū ē q oēs differētie in intellectu sū p dīcte sumunt vī sū actūz vī sū hūm. vī sū modūz intelligēdi ⁊ nulla sumit sū diuisionē potētie cognitione nisi pīma tū. scdm quā diuiditur in agētem ⁊ possibilem.

De modo cognoscēdi. Cap. 45

Res cognoscit aliter deus. alit angelus aliter hō. Ipse. n. hō aliter cognoscit deū p intellectū. aliter p creaturas. Intellectus. n. diuinus cognoscit res ex se ipso. Intellectus autē angeli cognoscit res p species sibi pcreatas q sūt silitudines rerum. Sed intellectus humanus cognoscit res p species abstractas. a rebus particularib⁹ p sensū pī cognitū. Unde sciēdū q sicut sensus cognoscit res pīte obiecto. ⁊ sicut imāgiatio cognoscit abīte obiecto. ⁊ tū cū appēditis matērie ita intellectus cognoscit si ne appēditis matērie sub intētiōe vniuersali. Itā igitur p intellectū aliquatū cognoscit oīa ⁊ attingit. Cognoscit. n. deū supra se. ⁊ scīpaz in se. ⁊ angelos iuxta se ⁊ qcquid celi ābitu cōtinet īfra se. Quid sit autē modus cognoscēdi deū. nota q intellectus humanus nō cognoscit deū p abstractiōēz sicut alias res. ⁊ hoc ideo ē q silitudo abstracta simplicior est illo a quo fit abstractio. deo autē nih. l. simplici⁹ est. Itā rō est q in abstractiōe oīz cē pīculare ⁊ vniuersale. pīculare qdē a quo fit abstractio. vniuersale autē. s. scīpī abstrāctū. sed nihil horū cadit in deūz. Sciēdum pīerea q p sensūz cognoscimus p

particularia. sed p intellectū vniuersalia. ⁊ qñ se intellectus puerit ad pīculare vī ipsūz apprehēdat. tūc silitudo abstracta a pīculari erit vniuersalis ⁊ nō pīcularis. Itē nihil venit in intellectum nisi per sensūz ⁊ hoc fit duob⁹ mōis. s. vī simpli citer. vī p accidēs. simpliciter qdem vī qñ intelligimus sensibilia pīus p sensūz apprehēsa. Itē accidēs autē. vī qñ intelligimus in sensibilia p effectū. Itā notādū est ē q aliud est rez p cognitionē in intellectu venire ⁊ aliud est in re iam intellecta versari. q tūc cognitio rerū p sensū venit in intellectu. sicut dictū est. sed cū intellectus iam apprehēdit. tūc delectatur ⁊ negociat in illa. ēt sine sensū adimiculo. ad cognoscēdum ista plenius nota vtrūqz vēr esse. s. p particularia cognoscūt p vniuersalia ⁊ ecōtra. vniuersalia cognoscūt p particularia istud sic p. q. duplex est vniuersale. vñ. s. put est abstractum. ⁊ aliud cōfusus vī sū q est in pīculari. Dicimus ergo q ad cognitionēz vniuersalis abstracti venimus p particularia. sicut p in pueris in quibus pī ope rat sensitiua q intellectiua. q pīus cognoscūt particularia p sensūz ⁊ postea vniuersalia p intellectū. Sic ⁊ philosophi in uenerūt modū argumētandi p inductiōnem q ex multis ppositionib⁹ particularibus vñā pclusionē faciunt vniuersalem hoc mō. Socrates est aīal. Itā Plato ē aīal. Cicero est aīal. ergo oīs homo est aīal. Ecōtrario est in vniuersario pīuso. qñ p talem vniuersalē venimus in cognitio nem particulariū. sicut p qñ vidimus hominē a remotis tūc nō cognoscimus. nī si eius subām corpo: eā. s. postea p motum cernit esse aīal. dūz vero magis appropinquat cernit esse homo. itādem cognoscit esse petrus. Itā nota q sū pīm ī libro de sensu ⁊ sensato plura. scire possumus. sed vñ solū intelligere. qñ scire dicit hūm p quē plura scimus intelligere aut dicit actū q nō pōt in intellectu esse duplicatus. intellectus. n. ad vñ solū se pōt actualiter cōuertere. ⁊ hoc p. q. qñ

qd agit duos actus rōnis simul uno tpe
 vnus est intellectus ⁊ alius memorie siue
 p̄suetudinis verbi g̃ra. Aliq̃s dicit horas
 ⁊ querit in libro p̄cordat̃as. v̄l n̄sciat
 denarios. v̄nū illoꝝ. s. querere p̄cordat̃i
 as ē actus intellect⁹. s. aliud. s. dicere ho
 ras ē act⁹ memorie. sicut ēt aīal brutū si
 ne regimine intellectus vadit ad domum
 ad quā sepe viuit. Itē nota qd ad intelli
 gētiā rei nō regit̃ p̄stia rei intelligibilis.
 sed p̄stia similitudinis ei⁹ tñ. qz res nō co
 gnoscūt̃ eēntiā. s. p̄ similitudinē. ⁊ ide ē qd
 intellect⁹ adp̄hēdit remota sicut p̄p̄nq̃.
 De intellectu agēte ⁊ possibilī. Cap. 46
 ¶ Hunc de intellectu agēte ⁊ possibilī
 sp̄ali ē dō. Intellect⁹ igit̃ agēs est
 q abstrahit spēs ab imagine siue
 fantasia. ⁊ sua irradiat̃ione facit vniuer
 sales. ac ponit res ī intellectu possibilī naz
 sicut ad vsqz corporale exigit̃ lux abstra
 hēs intēdēs coloꝝ. i. similitudines a colora
 to. ⁊ ponit eas ī aere. nō qdē s̄m eēntiāz
 sed s̄m intēdēs. i. similitudinē. Sic intelle
 ctus agēs q est lux aīe ponit spēs abstra
 ctas a fantasia ī intellectu possibilī nō qdē
 actuaat̃ sed s̄m intēdēs. i. similitudines
 Quare aut̃ inter imaginat̃ōes ⁊ intelle
 ctū possibilē nō s̄ potētia eiusdē sp̄ei hec
 est rō qm̄ altera ē potētia aīe sensibil̄ al
 tera aīe rōalis intellect⁹ at̃ possibil̄ dī. qz
 pōt recipere tales spēs. s. nōdū suscipit
 eas c⁹ exēplū ē tabula nuda nullā hās p̄
 cturā potēs ē at̃ hīe quācūqz. Sane cūz
 intellect⁹ possibil̄ tales spēs receperit tūc
 sicut hēs supra ca. 3. 1. vocat̃ intellect⁹ ī
 effectū v̄l ī hīcū. v̄l v̄o illustrat̃ multi
 tudine spēs sensibilīū tūc ē intellect⁹ ade
 ptus. Qualiter at̃ iste spēs remaneat̃ ī in
 tellectu possibilē v̄l q̄lter ad eas fiat p̄ re
 miniscētiā p̄uersio ⁊ reuersio hēs supra
 ī ca. 40. de memoria. ¶ Porro intellect⁹
 agēs ⁊ possibilis differūt. sicut lux ⁊ illu
 minatū sicut p̄ficiēs ⁊ p̄fectibile qz vt dī
 cit p̄b⁹ intellect⁹ agēs est oīa facere. sed ī
 tellect⁹ possibilis ē fieri. Et vt plenius ī
 uotescat notādū qd sicut ad hoc p̄ specu
 lū aliqd̃ videat̃. ita s̄ necessaria. s. specu

lū qd aptū natū recipere īp̄mōnē corpo
 rum obiectoꝝ. color: at̃ ī corporib⁹ obie
 ctōꝝ. ⁊ lux q̄ moueat̃ color: corpoꝝ obie
 ctōꝝ q̄ sine luminis influxu q̄stūcūqz ob
 iectat̃ nō sūt receptibiles a speculo sic fit
 ter ad hoc vt aliqd̃ ī intellectu videamus
 oꝝ qd sit intellect⁹ possibilis q aptus nat⁹
 ē recipere spēs quēadmodū dictū ē de spe
 culo oꝝ ēt qd sint spēs speculate apud intel
 lectū possibilē q hz īp̄sas hīcū cū sit locus
 sp̄erum vniuersaliū. Sed sicut color: ī cor
 pore nō mouet̃ nec spēs nisi mediāte lu
 mine īp̄mūt̃ ī speculo. sic nec fātasma
 ta erūt actū intelligibilia nisi intellectus a
 gēs irradiat ⁊ diffūdat sup̄ eū lūmē suū
 sicut lux sup̄ colores vt sic s̄m actū intel
 ligibilia efficiat̃. De intellectu spe
 culatiuo ⁊ practico. Cap. 47

¶ Egitur d̄ intellectu speculatiuo ⁊ p̄
 ctico q abo ī cognitōe consistūt.
 Sed ī hoc differūt qz intellect⁹
 speculatiu⁹ cognoscit v̄x ī rōe verī pra
 ctic⁹ at̃ cognoscit v̄x ī rōe boni. Item
 intellect⁹ speculatiu⁹ vocat̃ cognitio spe
 culatiua. s. practic⁹ dī cognitio affectiua
 itē finis speculatiui est v̄x finis at̃ practi
 ci ē opus. itē p̄ speculatiuū intelligim⁹ re
 cte. sed p̄ practiciū recte viuim⁹. intellect⁹
 practic⁹ vocat̃ opatiu⁹. qz dī a prari. q
 est opatio. itē intellect⁹ practic⁹ diuidit̃
 ī rōes ⁊ synderesiz. Rō at̃ diuidit̃ ī p̄es
 sup̄iōrē ⁊ inferiōrē de qbus p̄ ordines
 dicendum est.

De rōe ⁊ p̄b⁹ ei⁹. Ca. 38
 ¶ Rō at̃ ē m̄s aīe. nō solū cognitīua
 sed et̃ motiua. Ideo at̃ cū indicat̃
 aliqd̃ eē bonū v̄l malū. ⁊ ibi sistit
 tūc dī cognitīua. Si at̃ p̄cedit āplius ⁊ iu
 dicat bonū vt fiat sic dī motiua. si vero
 ad hoc vltimū p̄cedit vt nō solū indicet
 eē bonū vt fiat. s. ēt id appetit̃. sic dī libe
 rū arbitriū. qm̄ libeꝝ arbitriū adp̄hēdit
 rōes ⁊ volūtātē. Rō at̃ put se hz ad bonū
 p̄tēulare diuīt ī p̄e sup̄iōrē ⁊ inferiōrē
 Superiōꝝ ps diuina ⁊ eternis intēdit.
 Inferiōꝝ at̃ de trāsitōis indicat ⁊ ea dī
 spōnt. Itē sup̄iōꝝ ps accipit rōnes p̄ le

ges diuinas. ut hoc est faciendū qđ dens
p̄cepit. ¶ Pars at inferior accipit rōnes p
leges humanas. ut hoc ē faciendū qđ ho
nestū est vl q: expedit reipn. Itē supior
ps rōis dī vis. q: lz vsqz ad p̄tēplatiōez
eternoz. se extendat differt in ab intelle
ctina. q: itelligētia negociat in eternis p
modū rōis vl intētionis. Itō at nō sic.
sed p̄ferēdo 7 rōcinādo. Dīr at rō alio
modo ab intellectu qm̄ intellectus app
hēdit esse rei absolute. rō aut cū collōne
vnius ad alterū. inferior vero ps rōis dī
multiplicat q̄ circa res corpales versatur
p̄iūcta est sensualitati. 7 sepe alitē ab ea
videt. n. sp̄ porrigi pōmū sibi. i. illecebrā
vicinā. Itō tñ inferior 7 supior idē sūt in
cētia. sed differūt i oīiū. 7 rēplū i oculo
sursum 7 deorsum aspiciente.

De aīe motiuis. Cap. 49

Itū motiū aīe rōalis ē diuīsiō
v Diuīdit. n. vis motiua in ipatiuā
7 p̄siliatīcē. 7 effectiūā. 7 cōsilia
tricē simul 7 effectiūā. Vis ipatiua est li
berū arbitriū 7 synderesis. Cōsiliatīc
est ipsa vō que diuīdit in p̄tē supiorē 7 i
feriorē. Vis affectiua est volūtas q̄ diuī
dit i thelesyn. 7 bulysiz. Vis q̄ sūt p̄silia
triv ē 7 affectiua ē ipe intellectus p̄acticus.

De volūtate. Cap. 50

Itāter dictas potētias p̄io dō est
de volūtate q̄ inter ceteras moti
uas ē p̄cipua cū sit generalis mo
tor oīūz viriū. Cū. n. intellectus app̄hēdit
aliquid vt bonū. volūtas iperat viriū⁹ aīi
vis i p̄sīs organīs. sicut visui ad vidēdū
auditiū ad audiēdū. 7 sic de aliis sensib⁹
Sili in motu vocali volūtas iperat vir
tutū aīalī q̄ est in neruis 7 in musculis. et
ita mouet ad ābulādū vl currēdū. 7 ad
hīdī filia. sed fallit illud in potētis aīe
vegetabilis in qbus volūtas sūt imperi
um nō exerceat. Itātritiua 7 gñatiua. 7
auginēatiua. nō fm̄ n̄sum arbitriū. sed
naturaliter operātur. Volūtas at i duas
diuīdit p̄tes. s. in thelesiz. 7 bulysiz. i. vo
lūtate nālem ad deliberatiūā. quarū p̄i
ma. s. volūtas nālis dirigūt p̄ synderesiz

sed a vō. s. deliberatiua p̄ rōez. Nota q
volūtas p̄prie 7 stricte est tñmō rōabi
lū. sed large dī etiz brutoz esse iproprie
vō quasi methaphorice. dī ē esse vege
tabiliū. vñ volūtas p̄mo mō sūpta. s.
put est rōabiliū p̄prie volūtas dī. 2.
modo put est brutoz vocat p̄prie desi
deriū. 3. modo put est vegetabiliū voca
tur appetit⁹ inter potētias nulla ē liberi
or q̄s volūtas. q: nec obligat organo sic
imaginatio 7 estimatio. 7 hīdī nec cogi
tur a bono. sicut intellectus cogit a vero.
Vires at affive organīs imutant necessa
rio imutato organo qbus oībus volūtas
caret vñ ait Aug. Itā il a deo in n̄ra p̄tā
te est sicut volūtas. Si aut scire volueris
q̄re volūtas nō cogit a bono sicut intelle
ctus a vō. hec est rō. q: citra p̄mū. ni
hil ita bonū qđ nō aliquid ip̄fectiōis bēat
sed aliquid ita verū est. q: nihil falsitatis hz
vt in hac p̄positiōe qđlibet totū mains
est in sua pte. vñ tali vō cogit intellectus
assentire. sed volūtas nulli bono creato
cogit adherere. itē volūtas vñ interdū
cogi p̄ inordinatū appetitū put volūtas
qñqz trahit boiem 7 illicit vt bonū sper
nat 7 inēmutabile. 7 reb⁹ mutabilis
adhereat. sed hīdī coactione libertas q̄
dā est. vñ Aug. Omne peccatū a deo est
volūtariū qđ si non est volūtariū non est
peccatum

De synderesi. Cap. 51

Synderesis vis est motiua q̄ semp
s nata est figi in supioribus. nāliter
mouēs 7 stimulas ad bonū. 7 ad
bonēs malum. 7 in istis nunq̄ est errās
neqz secūdū synderesim est peccare. Sci
endū qđ oīs synderesis nunq̄ extinguit^r
totaliter etiam in abolo 7 in dānatis re
manet in illis aliquis actus. Synderesis
in quantū ad instātum boni 7 q̄stuz ad
displacētiam mali culpe absolute p̄sidera
te extincta est in diabolo 7 in dānatis. se
cundū vero q̄ culpa cōparat ad penāz
sic nō est extincta in illis synderesis ē in
hūc modū remanet in pena. Itā. ca. 66
Uterius eoz non mouet hz igitur dis
d 2

psciētia mali in cōperatiōe ⁊ collone ad
penā. De psciētia. Cap. 52.

b De nomē psciētia pponit ab hac
ppositiōe. cui⁹. ⁊ hoc noīe scia.
vñ cōsciētia dicit duo. s. sciētia. ⁊ sī in hoc
cōsciētia ē habit⁹ nālis. nō solū cogniti-
uus. s. ē moti⁹. inclināt. n. aīaz ad pse-
cutionē boni. ⁊ fugā mali. alto mō dicit
psciētia acceptionē ex pte rōnis. qd nota-
tur in hac ppositiōe cū. p̄mo igit mō
put psciētia includit sciētiāz in se hz se si-
cut supius. ⁊ cōiūgit synderesi. ⁊ semp
ē recta secūdo pūgit magis rōni. ⁊ sic se
hz sicut inferius. hoc mō recipit errorē ⁊
p̄urbationē. in psciētia. n. ex pte inferio-
ri bene pōt accidere error. Itā ratio cui⁹
psciētia p̄ inferiori iungit. ⁊ hz versari
circa p̄icularia in qbus sepe pūgit er-
rare. sicut p̄ in sigillo psciētie in quo sin-
derefis pponit maiorē sic. nullū malum
est faciēdū. rō assumit minorē. s. hoc est
malū psciētia peludit. ergo nō est faciēdū
Circa primā n̄ ē error. Circa scdaz qñqz
est error. ⁊ ex hoc falsitas in pelusiōe qñ
qz oritur. Cauēda ē cōsciētia nimis lar-
ga ⁊ nimis stricta. Itāz prima generat
presumptionē. scda desperationē. itē pri-
ma dicit sepe malū bonū scda ecōtra bo-
nū malū. itē prima sepe saluat dānādū.
scda ecōtra dānat saluādū. nō. q̄ aliud ē
psciētia aliud est timor psciētie tūc. n. est
cōscia qñ qz snāliter indicat aliqd cē fa-
ciēdū vel vitādū. ⁊ cōtra talē psciētiā
facere. etiā si sit erronea pccm̄ est. S. cō-
tra timorē psciētie facere nō semp ē pce-
catū. qz talis timor nō ē semp ex diffiniti-
ua snia rōis p quā iudicet se te teneri ad
aliqd s. ex eo q̄ vacillat iter dubia nesciēs
qd sit melius. vñ ad qd teneat poti⁹. cū
tñ nō omīteret q̄qd sciret cē placitū di-
uine volūtati. De pscia quoqz faciēdūz
q̄ qñqz respicit p̄teritū qñqz p̄s. qñ-
qz futurū. nā cōsciētia accusat de p̄terito
remunerat de p̄senti ⁊ p̄cauet futuro.
p̄terita nāqz respicit vt qñ cōsciētia
mētē reprehēdit de malo cōmissō. vñ de
beno omīssō p̄senti aut respicit p̄radicē

do ei cuius p cōscia hūmus oppositi.
futura quoqz respicit. vt qñ instruit ⁊
stimulat mētē ad ea faciēda. vel vitanda
ad que cōscia ipsa iudicat nos teneri qd
aut psciētia se extēdat vt dictū est tam
ad facta q̄ ad fiēda pōt colligi ex diffini-
tionib⁹ cōscie q̄ tales sūt. Joannes Ba-
ma. Cōscia est lex intellectus nostri Ba-
silus. Cōscia est rōnale indicatoriū Dis-
finitōes magistrales sūt iste. psciētia ē co-
gnitio sui ipsius. itē cōsciētia ē habit⁹ an-
imī agēdoz. ⁊ nō agēdoz. itē psciētia est
habitus mētis boni ⁊ mali discretiuius.
Itē cōsciētia est credulitas intētiōē ad ali-
qd faciēdū. vñ nō faciēdū animi delibe-
ratiōe firmata. Error psciētie octo mo-
dis causat. p̄mo ex ignorātia qñ. s. ne-
scit q̄qd sit eligēdū vel declinādū. De
tali errore dicit secūdo paralipo. 20. cui⁹
ignorāz qd agere debeamus hoc solū
residui habemus vt oculi nostri ad te di-
ligātur. secūdo ex negligētia vt cui⁹ qz
negligit cōsciētiāz discentere. vel si nescit
se expedire negligit tñ ab aliis querere.
3. ex supbia vt quando qz hūiliat intelle-
ctum suum vt melioribus ⁊ sapientiori-
b⁹ se velit credere. Cōtra qd Ap⁹. scde
corinth. 10. Captiuātes oēm intellectum
vestrū in obsequiū christi hoc ē q̄ qlibet
in credēdis plus d̄z cōsentire fidei q̄ sibi
⁊ in agēdis plus d̄z aliis credere q̄ sibi
quarto ex singularitate qua hō sequens
sensū p̄p̄iū nō cōformat se aliis nec seg-
tur vias cōes bonoz De his nūeri ca.
1. Extrema castro:ū cōsūpsit ignis. 50.
ex affectu i ordinato q sepe inclināt pscia
ad id qd hō tūc appetit ⁊ sic facit cam a
sua rectitudine deniare. Seneca. p̄derit
oē iudiciū cū res trāsīt in affectū. 6. ex pu-
silitanimitate qua quis timet nō timenda
sīm rectū iudiciū rōis. Isa:ca. 30. Dicit
te pusilanimēs cōfortamini ⁊ nolite time-
re. 7. ex pplexitate qua hō se credit esse
positū inter duo peccata. quorū alterum
sit i possibile declinare. S. sciēdūz q̄ per-
plexitas nihil ē simpliciter. potest tamen
quis esse pplexus sīm quidā. s. sīm erro-

neq; cōfēctiū qua deposita erit liberat^r
8. ex humilitate. 7 cordis puritate. Gre
gonius bona 7 mētiū est ibi culpas agno
scere vbi culpa nō ē. Error: p̄mis septē
modis acceptus reprehēnsibilis est non d
vero modo laudabilis est imo nec error
dici d3. sed humilis suoz defectum re
cognitio dūmodo nō sit nimia.

De operibus anime. Cap. 53

¶ Anima sūm diuersas potētiās mul
tas 7 diuersas h3 opatōes. Ipsa
n. cognoscit verū p̄ intellectū spe
cia tñ affectat bonā p̄ intellectū practiū
Discernit at̄ offerēdo inter bonū 7 malū
vernū 7 falsū p̄ rōez discernit sūl 7 elegit
p̄ liberū arbitriū. Cōsentit p̄ volūtatem.
Inuenit mediū p̄ ingeniū stimulat ad bo
nū p̄ sinderesim. Aia ē in actib⁹ suis or
dinē h3. nā qđ sensus p̄cipit imaginatio
reparat. cognitio format ingeniū inuesti
gat. rō indicat. memoria seruat. intelligē
tia apphēdit. 7 ad cōtēplationē adducit.

Aia p̄terea cognoscit res p̄ntes p̄ sensuz
abñtes vero p̄ imaginatōez res at̄ i mā
p̄ p̄ntiā sui. In semetipsa aut̄ seipsuz per
dēflectionē sui supra se. Aia alios h3
actus p̄ntētes ad corpus sicut est vegeta
re p̄ virtutē nālem sentire p̄ virtutē
animalē. 7 viuificare p̄ virtutē vitales
de quibus omnibus dictū est supra.

De quāte anime. Cap. 54

¶ Anima cū sit simplex nō h3 q̄ntita
tem dimensiuā. sed virtualē. vñ p3
q̄ aia sūm cēntiā nō est in toto co
pore sed in pte corpis determinata. 7 tñ
vntē iñtuit toto corpī 7 ad hoc pōit. Cal
cidi⁹ exēplū de aranea q̄ i medio tēlle sue
residēs sentit quēlibet motū. siue interiūs
siue exteri⁹ in tēlla factū. Eodē mō aia i
centro cordis posita siue sui distētiōe to
tū corp⁹ sibi vntū sc̄ificat viuificat atq;
monet nec cōtra simplicitatē aie ē q̄ dñr
tres aie cē. s. vegetabilis sensibilis. 7 rōa
bilis c⁹ intelligētia supius est exp̄sa. Aia
quodq; h3 sit simplex tñ sūm Boetū dñt i
eo q̄ ē. 7 quo ē sic 7 āgelus 7 oē creatū q̄
oīa differt s3 rōez vniuersal⁹ 7 p̄ticularis

De immortalitate aie. Cap. 55

¶ Anima ē immortalē cōdit^r auctori
tate 7 rōe. Sap̄e. 3. Iustoz aie i
ma. dei sū 7 infra. Et spes illoz immortali
tatē plena ē. Itē in euāgelio. Querēt ho
mines mortē 7 nō inueniēt. Itē. S. loq̄
de malis inferni. Ibi mors sp̄ viuit finis
sp̄ incipit 7 de ectus deficere nescit. Itē
Iōānis. 6. Qui māducatur me. car. 7 bl.
m. san. h3 vitā eternā. Itē p̄ rōes. Im
mortalis ē. Oīs corruptio ex p̄varietate
cātur nihil at̄ ē q̄ sub ē aie p̄variet^r. Itē
aia capat beatitudinē ē s3 deus vt ait
Aug. ingēti liberalitate replet oēs creatu
ras p̄ capiti eaz ergo offert aie beatitudi
nē. sed ad beatitudinē spectat vitā eterna
7 p̄petua gl̄ia. p̄terea si aia morerē
cū corpore hō nō timerē mortuus sicut
nec lupus. nec canis mortu⁹. ergo relin
quitur aliqd vñcēs post mortē hoīs q̄ time
tur 7 hoc est aia. itē cū de⁹ iñstus sit hē
būt iusti p̄mū. 7 mali penā. sed hoc non
fit in hoc mūdo. Cū mali videāt̄ florere
deduceres in hoīs dies suos. vt dñt Job
Bonī ergo vbi floreant. fiet ep⁹. er
go fiet alibi. s3 hoc nō pōt ēē nisi aia sit i
mortalis. Aug. Trāseūt in p̄nti tri. 7 pro
spera cū tpe. sed cācellatis manib⁹ more
iacob eādē red. ut sine fine māsura. vt h
tribulati 7 aff. cti sine fine gaudeāt. iocū
di vō 7 dñati penas eternas sustineāt. ia
cobus ca. 1. Vē gaudiū estimare fratres
cū in varias tētanōes incideritis. Veda
sup̄ isto vbo. Nō indignemini s̄res mei
si male in mūdo florēt. 7 vos patimini. qz
nō est xp̄iane dignitatis in t̄palib⁹ exalta
ri. sed dep̄mi. Ad ali nihil hñt i celo. vos
nihil in mūdo. Sed spe ill⁹ boni ad qđ
tenditis q̄qd in via p̄ingat gaudere de
betis. Illic. Difficile imo impossibile est vt
p̄ntib⁹ q̄s fruatur 7 futuris. vt h ventres
illic mentē reficiat vt d̄ delitūs trāseat. vt
in celo 7 i terra appeat gl̄iosus. ē de⁹
fecit aiam ad imaginē 7 similitudinē suā
sed deus est immortalis ergo 7 anima.

De libero arbitrio. Cap. 56

¶ Liberū arbitriū est vt ait Aug. sa

d 3

cultas rōis ⁊ volūtatis q̄ eligitur bonū
 g̃ra assistēte. malū vō g̃ra deficiente. in
 hac diffinitōe simul ponit rō ⁊ volūtas
 itō q̄dēz vt p̃siliarius volūtas at̄ impa-
 to: nā rō dicit aliqd esse bonū vl' malū
 Volūtas dicit fiat fiat. nota libertas libe-
 ri arbitrii est libera a coactione sufficienti
 sed nō libera a coactione efficiēti. nulla. n.
 coactio exterior est cā sufficiēs vt aliqd fi-
 at. l. q̄q̄z sit efficiēs. vt p̄ in multis qui
 coacti sūt negare xp̄z p̄ tormenta. qm̄ in
 huius coacta volūtas. Volūtas est vt ait
 Aug. Q̄ si peccator retrahit a g̃ra tūc nō
 destruit libertas liberi arbitrii. q̄ cecus
 vel fessus. vl' claudus in foueā cadēs qm̄
 extrahit nō sit co inuito. Libertas liberi
 arbitrii triplex est. s. a necessitate a pecca-
 to a miseria. Prima libertas est nature.
 scda g̃re. tertia glie. itē prima est bonorū
 ⁊ malorū. scda tñmō est bonorū. tertia i
 celo regnānū. Ex his p̄z q̄ libertas ma-
 lorū est velle peccare. sed libertas in para-
 diso fuit posse nō peccare. nec posse tur-
 bari. Itē ergo q̄ liberū arbitriū ē tā in
 bonis q̄ in malis. q̄ i bonis ē tñmō ser-
 uitus miserie in malis at̄ est fuitus mise-
 rie ⁊ pecc. s. i p̄ma ē liberimū. qm̄ ois ta-
 lis seruit' destruit. Itō. q̄ l. de? nō pos-
 sit male facere ⁊ sūt angelus ⁊ aīe bone
 vl' beate. tñ ē in eis liberū arbitriū. q̄ bo-
 nū eligit ⁊ malū declinat. nō ex infirma
 necessitate. s. libera volūte. Eodē mō
 dō est de diabolo. q̄ l. liberū arbitriū
 bonū tñ sp̄ respuit. ⁊ malū eligit. s. hoc
 nō facit in eo violēta coactio. s. volūtaria
 obstinatio. Liberū arbitriū l. se in q̄bus
 dā idēferent ad bonū ⁊ ad malū. vt i pri-
 mis pentib' añ lapsū. In q̄busdā pl' se
 l. ad malū q̄ ad bonū. vt i generbus p̄
 baptismū. In q̄busdā se l. ad bonū. q̄
 ad malū scificatis in utero. In q̄busdā se
 l. necessario ad malū. vt in fidelib' nō
 regeneratis. In q̄busdā se l. necessario
 ad bonū vt in cōfirmatis. sicut fuit beata
 virgo post conceptionem filii.
 De natura corporis hūani. La. 57
 b Omo grece ātrōpōs dī. i. arbo:

enversa. l. 3. n. caput cū capillis ad modū
 radicis brachia vō cū cruribus sūt q̄si
 rami. Solus homo est lōgi ⁊ lati corpi
 solus ē hō est erecti corpi. ⁊ huius rō
 duplex est. s. nālis ⁊ moralis. Itālis rō
 est q̄ in aliis aīalib' abundat i capite mā
 terrea deprimēs. ⁊ deficit calor erigēs q̄
 nō est in boīe. Est ⁊ rō moralis vt. s. re-
 ctitudo stature corpi attestet rectitudi-
 nē mētis sursum ad celestia tēdēs. Accidē-
 tia aīe trāsmutat corpus. q̄ forma dele-
 ctabilis imaginata mouet corpus sicut tri-
 stabilis. ⁊ iō Aīe. ait q̄ multū tristis ac
 leprā timēs. erit aliqñ leprosus. sicut ecō-
 uerso q̄ corpi passiōes redundāt in aīe
 turbationē. sicut p̄ in sōno. Itē ptes cor-
 pi hūani hnt similitudinē totū mūdi. q̄ tā-
 ta est distātia iter extremitatis duorū. lō-
 gorū digitorū vtriusq̄ manus quāta est
 auertice capitis vsq̄ ad plātā pedis. sic
 tanta ē distātia a cenit' capitis ad oppo-
 sitū tropiū in celo quāta ē ab oriēte in oc-
 cidētē. Corpus humanū ex quatuor elemē-
 tis cōpositū ē. sed apparet terra in ossib'
 ⁊ in carne. Aqua vō in hūorib'. s. sangui-
 ne fluminate. collera. melaconia. Aer p̄ti-
 net in pulmone. ⁊ hoc p̄z. q̄ sp̄ in metu
 est nā pulmo vtilit' cordis ē ne nūmo
 calore dissoluat'. S. ignis p̄tinet i corde
 ⁊ i inferi' est latū. ⁊ supius acutū quā
 formā ab igne retinet. Adēbra corporis
 triplicia. Sūt. n. q̄dā redicaria. vt cere-
 brū. epur. cor genitalia inter q̄ tria prima
 sūt de cē indidm in q̄bus vt supradictū
 ē sed l. sp̄s nālis vitalis. ⁊ aīalis. sed
 mēbra genitalia sūt ad cōsuationē sp̄cialia
 sūt mēbra deficiētia. vt vene arterie ⁊ ner-
 ui p̄ q̄ vchit ille triplex sp̄s vt l. sup̄
 alia sūt mēbra officialia vt man' ⁊ pedes
 ⁊ l. i. Sūt ē mēbra tā artificialit' ordia-
 ta. vt mutuo desermāt. nā sup̄iora inferi-
 orib' amittunt subuentionē. vt p̄ i ocu-
 lis. Itē inferiora p̄bēt sup̄iorib' suppo-
 rationē. vt p̄ in pedibus ⁊ crurib' q̄ to-
 tū p̄dus aliorū mēbroz sustinēt. Itē me-
 dia iptunt vtriusq̄ defensionē ⁊ necessa-
 riorū acq̄sitionē. vt p̄ i māib' ⁊ brachiis

Item sic sunt ordinata ut mutuo sibi con-
doleant. Ita si unum membrum dolet dolent
ei omnia membra. et hoc per conexione et colli-
gatione. Item sic ordinata sunt ut quod membrum
deficit alia membra ei de defectu supplet. unde
videmus aliquos carere manibus comedere cum
pedibus et alios carere pedibus cum manibus
ambulare. Item sic ordinata sunt ut unum
membrum periculis se exponat pro alio
ut per in capite pro cuius defensione alia me-
bra periculis se exponunt. Item magnus do-
lor in uno membro facit minorem in alio non
sentire. Item membra quorum motus subest li-
bero arbitrio tam propter obedientiam suam
ut inter ipsam voluntatis et executionem
operis quam si nulla mora videatur et hanc obe-
dientiam videmus servare oculum in viden-
do. linguam in loquendo. os in comedendo
manus in operando et huiusmodi.

De phrysonomia hominis.

Cap. 58

In se membra dispositiones sunt
arte phrysonomie diversos affectus
ac mores indicant in homine si quod ista
signa necessitate imponant moribus hominum. scilicet
ostendant inclinationes nature quam tamen retineri possunt fre-
no rationis. Sequamur igitur in hoc tracta-
tu huius artis magistros auctores. scilicet Ari-
stotelem. avicennam. Constantium. Hippocratem.
Zoriam. Galienum incipientes a comple-
xionibus. Melancholicos. tristes et graves
esse dicimus sanguineos vero opposita habere
videmus. Colerici faciles sunt ad iras et
fleumatici pigri sunt. et somnolenti. Phryso-
nomie textus dicit quod masculinus vehe-
mens est ad impetum studiosus et audax. fe-
mine autem misericordes sunt et timide. Ca-
pilli molles et rari habent ingenium. plerumque
Item capilli crispi pronuntiant tumidum. et lu-
cri cupidum. Item capilli depressi minimum et lu-
fronti imminetes ferum declarant animum. et
his concordat capitis versus capillatura.
Item capilli flavi et grossi et albi indicant in-
dociles. Capilli vero subnigri si sunt mode-
rate tenues mores indicant bonos. et ho-
minum hominis indicant proplexione. Caput nimis
magnum stolidum indicat. Caput autem globu-
sum et breve est sine sapientia et memoria.

Item caput humile superius et quasi pla-
num insolentia et dissolutio dat inditum. Item
caput oblongum aliquantulum et maleo simile
hominis circumspectum ac pulchrum indicat. frons
angusta nimis indocile et voracem decla-
rat. lata vero parvitate signat discretiois.
Sed rotunda designat iracundiam. Item
humilis et demissa signat verecundiam.
et non admittit turpia. Item quadrata et
moderate magnitudinis magne sapientie
et magnanimitatis est indicium. Supercilia ar-
cualia que coniunguntur usque ad cornu na-
si signant subtile et studiosum in omnibus ope-
ribus suis. Si autem ibidem coeunt tristes ho-
mines et parum sapientem demonstrant. Si autem ar-
cuositas declinat ad terrorem. et ad gibositatem
generant signant negligentem. Item supercilia si
sunt longiora et multorum pilorum signant ferum et
magna meditare. Oculi qui tamquam guttule ni-
toris relictos mores compositos indicant
quod varie moventur ut modo currant. modo que-
scant. signant mala reclinant in animo. scilicet non
dum esse perpetrata signant. Oculi glauci sple-
dor tamen micantes signant audacem et pugilem
ad maliciam. Oculi nigri tremantes. et ob-
scuri designant potatorum vini. et intemperantiam
venenis. Oculi pure nigri signant ibecilem
et sine virtute animum et leri avidum. quod autem gut-
tule rubentes aliquantulum ibi sunt et tamen nigre
appent animum infirmum. primum et ingeniosum ostendunt.
Ubi autem in nigris oculis gutture ve-
hementer rubent. et alique tendunt ad quadra-
turam et quidam sunt palide. quidam glauce. et
circuli qui fori secus ambiunt pupillas sunt
sanguinolenti. et sunt magni oculi et nitor
pupilli moueant ut mouet palpebra ta-
les in quantum oculi signant animum qui omnium exce-
dat more ferarum quodque nefandorum co-
gitari potest talibus oculis perpetrabile est
nec etiam a domestico cessabunt sangui-
ne. Oculi nimium prominentes rubicundi.
et parum lingua declarant affrenatam et
corpus instabile. Oculi acute intuentes
si sunt humidi indicant hominem veridicum
ac inagendis velocem. primumque. Oculi qui fre-
quenter clauduntur. et frequentes referantur
timidum ac imbecile declarant. Oculi mul-

d 4

te aprionis signant stultū et inuerecūdiū.
Si autē multe clausure sunt signāt inobi-
les et incōstātē i oibz factis suis. Aures
pminentes et valde magne signāt stou-
ditatē et garulitatē. et imprudētiā. s. valde
parue malignitatis sūt indicia. Aures ni-
miū rotūde indocilē signāt. Aures oblo-
ge et anguste inuidie signa sūt. Aures in-
cētes et supra caput applicate pignitia de-
signāt. Gēne grasse signāt ignauā et sō-
nolētiā nimīū autē tenues malignitatem.
Gēne rotūde inuidie arguunt. *M*ares
patule alacritatis et fortitudinis dāt indi-
ciū. lōge vero tenues mobilitatis signū
hnt. *M*ariū autē ps q iuxta frōtes est si
nec a'ta nec humil. s. cōū linea descēdat
virile signū ē. et p'stātiā demonstrat siue
prudētiā. *M*ares minores debito furibz
assignātur. Vis vultus cū plenus ē et cras-
sus ignauū et voluptatibz deditū signat
vultus dependēs cogitatorē subditiū in-
dicat. Labia tenua in ore maiori si supe-
rius labiū aliquātulū exuperet sup iseri-
magnanimū indicat et fortē. Tenua ve-
ro et parui oris imbecilem aīz et versu-
tū indicāt. Labia vero soluta aliquātulū
ab ore depēdētia inertein demonstrant.
*M*ā in afinis et equis antiqs hoc signū
inuenit. Os parū cōuenit iā vultibz mu-
lierum qz hoibus effeminatis. Os quod
vltra modū dilatat voracē. indicat. et im-
mūte. et ipiū *T*alis. n. o. is ritus marmis
mōstris puenit. *M*ētū plixū aliquātu-
lū demonstrat nimis i acundū et minus
p'mbarū. Qui parū et breue mētū ha-
bēt imites sūt et inuidi. *M*oc. n. plato ad
serpētes p'tinere referebat. *T*ilius ē mē-
tū cōmēsuratū. s. in aliqd quadraturam
accedēs. *M*ētū si iprolitū distēdat do-
le assuetū ostēdit. *V*os exis similis vo-
ci ouū aut capraz stultie hz idū. *M*ō
āt i mōz aīz de facili sūt lenes. *V*ox te-
neis quasi lugubris tristē indicat et suspici-
osū. quoz vox i nates incurrit. ita vt na-
res p'sonēt mēdaces sunt et maluoli. ac
malis aliis gaudētes. *L*eruis lōga et te-
nuis eū signat q maligna mediat. *L*er-

uix rotūda pbat virtutē aī et corpis hu-
militatē. *L*eruis breuis indicū est eius q
cū temeritate audax ē. *L*eruis nimis cre-
cta iniolētē. et cōtumacē dicit. *P*ectus q
dē multis carnibus congestū indociles et
ignaros indicat. *P*ectus qd lōgius ē q
veter prudētē indicat. *P*ectus si nimie-
tate pilloz cū vētre tegat signat hoīem
istabilē et animū sine religiōe et pietate.
*L*ū at solū pectus capillos p'fert animo-
sū designat. *M*umeri tenues et q i acumi-
ne acumine erecti sūt insidiosum indicāt
hoīem. *B*rachia qn in tāta p'lixitate extē-
dunt vt erecto corpe extremitas mediū
digni appropinquat ad genu. s. forte mē-
sura quattuor digitoz deficit humiles
dicit hoīes et fortes. cū aut p'lixitas. hec
ad femur definit. v'l parū vltra declarat
hoīes malinolos et malis aliis gaudē-
tes. *M*anūs nimīū breues et exigue. for-
tes. designat et sagaces. *C*rasse manus si
digitos breues et vltra modū hnt decla-
rāt terguerforē insidiosū et furē *M*an-
indomite. i. intorte et tenues loquaces si-
gnāt et voraces. *U*ngues abi et plani et
molles ac tenues ac obrubtes et bene p-
lucidi optimū ingeniz indicāt. *U*ngues
inflati et curui imprudētes indicāt et rapa-
ces. *U*ngues breues nimīū declarāt ma-
lignū *D*igiti collecti et globati auarū dī-
cūt et malignum. *D*igiti parui et tenues
stultū demonstrāt. *D*igiti vero parui et
grossi inuidū indicāt et audacē. *L*atera te-
nua et angusta et depressa timiditatez in-
dicāt. *L*atera refecta carnibz et dura ostē-
dūt hoīez indocilē. et hec enim ad ranas
s. m. platonē referūt. *P*ars cruris que
sub genu est q vocat lura qn plena est et
quasi graulda mēperatū hoīez signat et
imprudētē. molles sunt effeminatis assi-
gnāt. *P*edes grossi et breues valde in-
firmū hoīem indicāt. *P*edes nimis p-
lii p'tinēt ad hominē d'olōsū. *P*edes p-
tenues et breues p'dūt hominē malignū
Qui lōgis passibus mēdūt magnan- mī-
esse solēt et efficaces. q celeriter mēcēdo
se cōprimunt et vultu deducit atqz totum

corpus implicat signat timidū parūq; et
versutū. Qui breues passus hz eūdoq;
accelerat malign' eē dicit' et ibecul' Lolor
cutis niger versutū idicat. Lolor alb' ru
bensq; fortes aiosusq; ondit. Lolor: velhe
mēter alb' cū palore defectū virtutis si
gnat ex nimia victoria fleumatis. Lolor
ignit' lucētib' oculis ad isaniā vgit. Lo
lor: medi' inter nigrū et albū q' declinat i
brunū si clarus est ostēdit virū bonū in
geniū et bonozū morum.

De regulis generalis physonomie.

Capitulum.

59.

Generaliter igit' tenēdū ē q' mem
bra q' in pportioe naturali sūt quo
ad figurā. colorē q'ntitatē. sitū. et motū in
dicāt mētis bonā habitudinē naturalē.
Adēbra vero que nō habēt pportiones
debitā in figura. quantitate. sitū. et motū
q'ntitatē puerisq; mētis indicāt. pptererea
plato dicebat. q' q'cūq; similitudo aialū
aliquoz in hoībus ē tales hoīes ēt taliz
imitāt mores. Nota itaq; q' licet p signa
mēbroz naturalū mores hominum co
gnoscat'ur. nō tamē iponūt necessitatem
s; tū ostēdūt inclinationē natura. nec sp
denūciāt affectus hominū. s; frequētant
pbabiler. Itē ppter signa pferēda ex
teriora. de q'bus dictū ē nō statim pterē
dū est iudiciū. q' forte signū ē p accidēs.
et nō per naturā. et forte victū est p pira
riam consuetudinem et freno rōnis tene
tur. vnde narrat art. q' discipuli hippo
cratus. detulerunt philomenē excellenti
physonomo figuram hyppocratis. qui
pnuclauit de ipso q' eēt vir luxuriosus.
Illis autē indignantib' et culpātib'. pbi
lomenē. q' de optimo viro taliter iudica
set retulerūt hoc hippocrati q' cōfessus ē
philomenē hoc recte iudicasse. s; ex amo
re philosophie et honestatis sui cordis cō
cupiscētia dixit se viciū et accepisse per
studii. qd nature fuerat denegatū. De
niq; sciēdū est q' signa exteriora nō refe
rūt nisi ad eas passiones que naturaliter
in sunt hoī. sicut ē ira. cōcupiscētia et
baulimodi. nō autē ad eas que sunt aie

solius sicut ē musica. geometria. et simi
lia. Sciēdū quoq; q' in oculis principali
ter cōstitit oīs pfectio physonomie. et si
oculorū iudiciū cōfirmat ceteroz mem
broz iudiciū tunc ratum dicit' Aristo.
esse iudiciū. vt in leprosis. Si autē cōtra
riant. tūc pualēt iudicia oculorū ppter
qd omnes physonomi affirmauerunt
oculū esse verū cordis nuncium.

De toto homine. Cap. 60.

Ostēd' expeditū est de homine ex
pte mētis. et ex pte corpis. nunc
dō ē de ipso put est cōposit' ex
vtroq; vbi spāliter ondit' dei potentia.
q' naturas tā distātes cōiūxit in vnā p
sonā. s. naturā corporeā et incorporeā q'
maxime distāt in pdicamēto substantie.
pptererea cū eēt vna sola creatura que
hēbat intus cognitionē p intellectū. vt an
gelus. et alia que habebat cognitionē fo
ris per sensū vt qdlibet aial' b'ntuz fieri
debiuit creatura ad ppletionē et decorē
vniuersi pp pfectionē vniuersitatis que
hac duplici cognitionē esset pdicta. vt pos
set legere in libro scripto int' et foris hoc
ē in creatore vt in opere suo. Vnita ē aia
corpi multiplici rōe. s; sepata dignior vi
deret'. p'ima rō est vt p pūctionē taz
dispariū naturarū erigeret mēs ad spe
rādā illā ymonē q' erit inter aiam et spūz
increatū. Alia rō ē. vt aia seruiedo deo in
corpe hēat maius merituz. q' vbi maior
pugna. ibi maior victoria et p p'is maior
corona. Difficultas. n. operis multū va
let efficacā merēdi. Tertia rō ē pp pple
mētū vniuersi. Cū. n. sicut dictū ē quedā
esset creatura pure spiritualis quedam
pure corpalis. cōueniēs fuit fieri creatu
rā mixtā. s. p'nz spūalē et partiz corpalez
Quarta ē q' sicut corpus vnū valet ad
fructū pnie. sic post mortē resuscitatū va
lebit ad pfirmationē stole duplicate. quia
nō solū aia. s; et corpus premiabit' dote
sua. Quinta rō est q' hō ex defectu cor
poris multā habet materiā humiliatōis
iuxta id humiliatio tua in medio tui. Si
cut aia ex cōiunctioe ad corpus plā cōse

quitur bona. sic et multa contrahit incommoda. Primo peccati originalis inquisitionem. Job. 13. Quis potest facere mundum de immundo scie conceptum. 2. peccati puritatem Gen. viii. Propter sunt semper hominis ad malum ab adolescentia sua. 3. operandi bene difficultatem. puer. 24. Propter agri hominis pigri transiit et ecce totum suffocauerat spine. 4. intellectus hebetudinem. Sapientia. 9. Corpus quod corrumpit aggrauat animam. 5. diuinam impugnatores. 5. caro concupiscit aduersus spiritum et cetero curam sollicitudinem. matth. sexto. Di. vo. ne solliciti sitis aievere et scriptio passionum multipliciter. Job. 13. Homo natus de muliere breui uiuere tempore repletur multis miseriis. oculo glie retardatione glie. n. prope non possumus quod diu in corpore diuinemur propter hoc Ap. cupiebat dissolui et esse cum christo. De proprietatibus hominis. Cap. 61.

Proprietates hominis sunt discernere in propter honestum et turpe. vii et solus hominis et honestum prosequi cum oia bruta nisi utilia et delectabilia prosequitur. Item passionem ordinare ad inuicem rationem. Supra mundum pro intellectu eleuari. et ideo quoniam aliquis per adhesionem in terrenis se mundo inferiori facit iam quasi honore humanitatis exutus. propter petat accipit bestie ita ut dicat semper concupiscitiam porcus. propter iram canis. propter rapinam leo. et sic de aliis. quod plato vocauit sedas animarum incorruptionem quod quidam male intelligentes crediderunt platones dixisse quod anime exuentes de corpore intrabant bestias quod falsum est. Amicitiam habere secundum omne genus amicicie et in hoc differt a brutis quod non habent amicitie spiritus nisi quod delectationis est vel enim nutritiua. et huiusmodi. Intellectibus theoricis eminenter speculari et delectari in talibus. veremur in turpi perpetrato propter quod incommendabiles diuini inuenerunt quod in aliquo mutati sunt a rationis honore peccatorum naturam assumptes. Propter defecte esse concupiscitiam animalem eo quod legibus ordinatas faciunt honestates nuptias. Simile animalem esse. quia distributiones. et cohabitationes et federa pugnas perfectas habet urbanitatibus ordinatas.

Discipline esse perceptibile propter rationis usus. Et sic animalem mansuetum. Item animalem propter clementiam habet esse animalem risibile. Et sic animalem gloriosum propter perfectas gaudendi rationes quod soli coniungunt hominibus. Et sic microcosmum. id est mundum in se eo quod de oibus creaturis aliquid habet hominem. vnde est cum lapidibus. vegetari cum arboribus. sentire cum animalibus intelligere cum angelis ex duplici natura propositum esse scilicet corporalia spirituali creaturarum esse dignissimum. Et sic animalem rationale et motale. Item humana fragilitas in hoc consistit quod in homine est assiduitas deficiendi. impossibilitas standi. facilitas cadendi. difficultas resurgendi. uilitas nascendi incertitudo moriendi. Defectus humanus est quod quicquid habemus aliunde habemus imperfecte habemus in super amittere possumus. In homine. quocumque est moriendi necessitas. et hec uel illata necessitas sicut fuit in adam. uel innata sicut est in nobis. uel assumpta sicut fuit in christo.

De primis partibus. Cap. 62.

Uimma bonitas uolens conicere bonum suum cum aliis fecit creaturam rationalem que summum bonum intelligeret itelligendo amaret amando possideret. possidendo beata esse. fecit autem deus hominem formando corpus eius pro ministerium angelo rum de limbo terre in agro damasceno. et inspirauit in facie eius spiraculum uite. id est animam creauit quam corpori facto uniuert. factus est autem homo ad imaginem et similitudinem dei potius quam angelus conuenientiam habet homini cum deo intus et extra. quod non habet angelus. Intus. nam habet conuenientiam secundum memoriam intelligentiam. et uoluntatem. sicut angelus. Item sicut a patre est filius. sic ab homine homo eiusdem nature. Propterea sicut deus platus est omni creature simpliciter. sic homo in suo uniuerso propter. 9. Oia subieciisti sub pedibus. Item sicut deus ubique est sic anima ubique est in suo habitabili. id est in corpore. non quod per essentiam sed per potentiam. Dignitas humana est in hoc quod deus fecit hominem ratione sapientem. uita innocentem domino potentes. primum notatur in hoc quod homo factus est ad imaginem dei secundum quod ad dei similitudinem. tertium quod propter

positus est homo cunctis animantibus. et
aliis creaturis que omnia sibi fuisse. Et
nota quod voluntati bonorum hominum non
solum subditur creatura. sed etiam ipse deus.
ps. cxxxviii. Voluntate timemus se faciet.
et c. Item angeli qui deputantur ad custodi
am. Item demone qui datur ad exerci
tium bonorum. Item homines boni qui sunt socii
tribulatione. Item homines mali qui bonos
magis persequendo quam per
turbare faciunt. Corpus tale dedit de
us primo homini quod a se subiectum esset ut esset
obtemperans sine rebellione esset propagabile
sine libidine. esset vegetabile et sine mortali
tate. esset proportionabile quo ad complectio
nem equalitatem esset quoque a se conformis ut sic
anima erat innocens. et tamen poterat pec
care sic corpus esset impassibile. ut tamen
posset immortalitatem incurrere. et ideo po
terat mori. et non mori poterat habere suffi
cientiam et indigentiam. poterat obtempera
re et rebellare. et hoc fuit ratio nature de
fective ex nihilo create nec per gloriam confir
mate. fuit tamen corpus ita conditum ut in
eo esset nulla pugna rebellionis nulla per
nitas libidinis. nulla diminutio vigoris
nulla corruptio mortis. Hec autem immorta
litas corporis. Ade principaliter fuit ab aia.
sicut ab influente a corpore per equalitatem compo
sitione sicut a disponente a ligno vite. sicut
a vegetare. a regimine vero divine pote
tie. sicut ab internis conservante. et externis
protegere. factus est itaque homo absque omni cul
pa et miseria. nec ad culpam habuit fomitis
incontinentiam. Insup datus ei quadruplex ad
iutorium. Primus ad recte volendum. quod est
conscientia. secundus fuit ad murmurandum contra ma
lum et ad stimulandum ad bonum quod est synde
resis. tertius fuit scientia illuminans intellectum
ad cognoscendum deum suum seipsum. et mundum
istum qui factus fuerat per ipsum. quartum
fuit claritas accedens affectui ad diligendum
deum super omnia et proximum suum sicut seipso.
Secunda duo pertinent ad perfectionem natu
ralium. alia duo ad perfectionem gratuitorum
quorum unum fuit gratie gratis date. scilicet sci
entia reliquum gratie gratum facientes. scilicet cla

ritas. Accepit homo triplicem oculum. scilicet
carnis quo videret mundum rationis quo vi
deret animum. et contemplationis quo vide
ret deum. Et sic oculo carnis videt homo que
extra se sunt oculo rationis que sunt intra se. oculo
contemplationis que sunt supra se. Notitia
dei habuit cuius presentiam quadam interiori as
piracione. contemplabat non ita excellenter ut
in patria nec ita in enigmate ut in via. Res
etiam factas novit quibus omnibus notia impossi
bit. Notitia quoque sui habuit quia qualis
factus erat scivit. et quid agere quid ca
uere deberet intellexit. fuit quoque si
ne penalitatibus. quia nec esuriuit nec siti
vit. Item frigus vel estus labor vel infir
mitas eum non lēsit nec mortem expectavit
quia vivus erat ad gloriam transferendus. Ve
stibus non eguisset et nudus verecundiam non
sensisset. natura in eo quo ad deformita
tem membrorum non errasset. Conceptus fuis
set sine pudore. et partus sine dolore fuis
set. Aditus membrorum etiam subiecti
voluntati fuissent.

De preceptis Ade datis. Cap. 63.

Dam factum deus transiit in pa
radisum. et ibi de costa dormientis
Evam sibi sociam formavit. Hanc non
fecit de capite ne viro dominaretur nec de
pedibus ne contineretur. sed de latere ut amo
ris vinculum probaret. Duplex bonum il
lis deus preparavit. unum temporale. aliud
eternum. primum dedit. secundum promissit. Ideo
duplex preceptum primis homo habuit.
unum nature ad custodiendum bonum datum
Aliud discipline ad promerendum bonum pro
missum. et hoc non poterat mereri melius quam
per meram obedientiam. que tunc mera est quan
do preceptum ex se solo obligat. et non ex
alia causa. et tale dicitur preceptum discipline.
quia per ipsum discitur quanta sit virtus obedi
entie Unde et discipline preceptum dicitur.
quia vitare lignum scientie non suadebat natu
ra. sed disciplina. Preceptum vero natu
re duplex fuit. unum de conservatione in
dignum ut ibi gene. 3. De omni ligno pa
radisi comedere. Inter que ligna in medio
paradisi fuit spiritualiter nominatum lignum

vite. et sic dictum est ab effectu. quod corpora
primorum parentum debebat continere vegetari
Aliud fuit preceptum nature per preservationem spiritus
ut illud. Crescite et multiplicamini. Circa primum
multiplicandi. preceptum discipline. nota quod aliquid pro
bibetur quod malum. Exodi. 2. Non furtum facies.
Aliquid quod occasio mali. Math. 5. Non
iurare omnino. sic platus multa prohibere
potest que tamen non sunt expressa in sua regula.
Aliquid ad probationem obedientie et tale
fuit preceptum de ligno vite.

De paradiso.

Lap.

64

Omnino predictis fultis auxiliis accepit
locum paradisi terrestri in habitandis
tranquilla. fuit autem locus ille ut ait
Damascenus exaltatissimus uniuersum prom
ptuarii quod terra excelsum est positus. et te
perato ac purissimum aere circumfulget pla
tis semper et floribus ornatum est. bono odo
re plenus nullumque irrationabilem animalium ibi ha
bitat precipue beatus in gene. ii. quod a domino para
disus plantat fonte qui diuiditur in quattuor ca
pita irrigat ligno vite ac scientie boni et
mali decorat. Per cherubin et seraphim
gladium custodit. Notandum insuper quod ibi
nulle sunt tempestates. Due quoque hyemes
sunt ibi et due estates. et bis fructificat ibi
arbores. In utroque solstitio habet hyemem
temperatissimam. et in utroque equinoctio esta
tem. huiusmodi ratio est. quod paradisi sub circulo
equinoctiali situm est et semper habet equinoctium.
De casu primi hominis. Lap. 65

Humidus ergo diabolus felicitatem
hominis in specie serpentis ipsam mulierem
tamquam fragiliorem aggreditur tentandas
quam cum in ratione dubitantes cerneret for
tius instituit et vicens illam tandem virum illa
mediate deiecit. Processit ergo sic. Primum
modo. scilicet querendo cur precepit vobis deus et c.
2. asserendo falsum. nequaquam moriemini. 3.
promittendo eritis sicut dii scientes bonum et
malum. Processus iste fuit magne virsu
tie. quod processit experiendo impellendo et alli
ciendo. Exientiam. nam accepit in interro
gatione. impulsit in meditatione assertionem allexit
in falsa promissione. allexit vero diabolus mu
lierem per triplex appetibile. scilicet per sciam quod est

appetibilis rationalis per excellentiam ad mo
dum dei quod est appetibilis irascibilis. per sua
uitates quod est appetibilis concupiscibilis. Igitur
vir peccauit. quod lignum vitis gustauit
vnum ad penam accepit ut in se sudore vultus
sui pane suo vesceretur. Mulier autem in duo
bus peccauit. Nam superbiuit et vetitum co
medit vnum et duplicem maledictionem habuit
scilicet sub viri potestate eris. et hoc per primum
Ites in dolo et paries. et hoc per secundum. Dia
bolus vero in sponte inuidie mentitur est de
cepit. vnum per primum dictum est ei. gen. 4. Su
pra peccus tuum gradieris. per secundum terram
comedes. per tertium ipsa steret caput tuum
Si scire volueris quod eorum plus peccauit
scilicet vir vel mulier. dicendum est quod plus pec
cauit mulier quantum ad aliqua. et quantum
ad aliqua ipse vir. Nam mulier plus pec
cauit quod ad peioris finis intentionem volu
it. nam fieri sicut dominus. sed vir intendebat non
contristare delicias suas. item mulier pecca
uit in plures. quod in se in deum et in primum
item mulier damnosius peccauit. quod plures
maledictiones recepit. Vir autem peccauit
plus quantum ad originem quod ex certa scientia
item vir peccauit maiori ingratitude.
Querunt multi cur deus homines fecerit qui
posset peccare. et ad hoc assignat plurimae
rationes. Prima est ut ostendat divina potentia quod
solus immutabilis est omnis autem creatura muta
bilis est. secundum autem ut declaret dei sapientia que de
malo fit elice bonum quod non potuit fieri nisi
deus creaturam fecisset vitibilem in malum et er
tia ut manifestet dei clementiam quod christus per
mortem suam hominem perditum liberauit. quar
ta ut ostendat dei iustitiam quod non solum reddit
bonis premia. sed et malis supplicia. quinta
ut homo non sit peioris conditionis quam alie crea
ture quod omnes deus sic administrant. ut eas
propriis motibus agere sinat. vnum et hominem
in proprio arbitrio reliquere debuit. sexta
est laus humana. Laus est. nam viri iusti qui potu
it transgredi et non est transgressus septima est
deum vniuersi. quod opposita iuxta se posita
magis elucescunt ita mali bonos comen
dat ad iulicem comparati. octaua ratio est quod boni
exercitantur probatur per malos. Adam

indisur
i situs

¶ Eva post peccatū de paradiso expulsā se
sic lucifer de celo ⁊ in hac valle miserie
habitātes facti sūt mortales. Itā sicut in
celo ē nō posse mori. sic in inferno ē sem-
per mori. In mūdo medio posse vivere
⁊ posse mori. Ex his pz qz pūm⁹ status
hoīs fuit innocētie. secundus gfe tertius
culpe qrtus penitētie qunt⁹ glie. Dum
n. inordinate erexit se supra cecidit mise-
rabiliter infra se. s. a statu innocētie ⁊ gfe
in statū culpe ⁊ miserie Itē qz factus est
inobediēs superiorī iusto dei iudicio fa-
ctū ē vt sibi fieret inobediēs suū inferi⁹
s. caro. ⁊ maxime circa mēbra virtuti
gñatiue deseruiētia. De ordine tēta-
tionis in nobis. Cap. 66.

• Rdo tentatiōis q fuit in pūmīs
pentib⁹ ē in nobis pplet. Itā si
cut serpens vbi suggestit. mulier delecta-
ta ē vir comedit sic in nobis fm Greg.
diabol⁹ gregit serpentis offm sensualitas
vō q incarnē ex offm mulieris ⁊ rō te-
net locū vtrūqz cōsensū. vl dicas fz Au.
suggestio spūs ex pūm⁹ mot⁹ ex fomite
comestio vero mulieris est delectatio co-
gitatiōis. s. p inferiorē pte rōnis. fz come-
stio viri ē cōsensus rōis. s. superioris pte.
¶ Per hec. n. tria. s. suggestiōne delectati-
ōne. ⁊ cōsensu hō in tētatione ducit qz
tentatio p suggestiōne inchoat. fz p de-
lectatiōne pgreddt. p cōsensū aut psumat
sūt aut alia tria p q qz in tentatione de-
tinet. s. opus parū. s. consuetudo. ⁊ despera-
tio. Sciēdū est qz tentatio est triplex. s. a
prima ē a diabolo. vl p modū suggestiō-
nis. vl p modū afflictōis. scda ē a mūdo
q voluptate ac vanitate alieit. vl pscuti-
one frāgit. tūa est carnis q p sensualita-
te ac fomitem ad peccatū ipulit qbus rō
pctiēs pficit petm. Due sūt spēs tētatio-
nis. ¶ Prima. s. diaboli scda mūdi. ⁊ sūt
extra nos. ⁊ nō hnt peccū. vñ Aug. Tē-
tatio cui nō pntiē nō ē peccatū sed mā
exercēde virtutis. 3. mūdos tentandi est
intra nos. ⁊ est peccatū veniale quin pū-
m⁹ mot⁹ ē tū. s. mortale est si cōsensus

aduenerit. Cōtra pdictos tentatores de-
dit nobis dñs tria remedia. qz ptra dia-
bolū hēm⁹ spūs āgelicos q ad bonū nos
stimulāt. ⁊ ptra isult⁹ diaboli defendūt.
Itē ptra mūdi hēm⁹ exēpla scōp. quos
nō alliciebāt mūdi blādmēta. nec tēbāt
supplicia. Itē ptra carnē habem⁹ bona
nāua. s. synderesiz ⁊ vi irascibiles q nālī
nos docēt nō agescē carni. s. spūi. Itē m⁹
ēt gratuita. s. charitatē. tēpantiā. ⁊ huius
mōi qb⁹ carnis vitia mortificamus. Est
āt dñs inter tētatiōes q sūt a diabolo. q sūt
a carne Tētatiōes. n. q a diabolo sūt sepe
ortū pter rōez. vt cū nup faciat⁹ famez
patit⁹ ⁊ p⁹ lōgā dormitiōez sōno gratui-
tur. tentatiōes vero q sūt a carne frequē-
surgūt pp necessitates. s. interdū exeres-
cūt in supfluitatē. vt si cib⁹ p⁹ ieiiniū in-
moderate appetit⁹ vl i cōmedēdo mēsu-
ra ⁊ mod⁹ nō tenet. Tētatio multiplex
est qdā ē pbatōis hec ē adeo fz q dñs
tētauit Abrahā qdā exatiōis. hec ē ab
hoīe. qdā pcpitatiōis. hec est a diabolo
q pūdos pntes tentauit qdā delectatiōes
hec est a carne qdā pensus. hec est rōis.
Tētatiōnū qtuor sūt spēs. ¶ Prima est aspa-
hec fit d laborib⁹ icōsuetis i pūpio cō-
uersiōis. Scda est vana ⁊ oit⁹ de spūali
b⁹ pspitatio. vt cū qz d virtutū successū
b⁹ glia. Tertia est dubia. vt qñ qz am-
bigit qd certū de aliq re tenē debeat. vñ
accidit qz senio: qsqz ad bonū reddt qñ
id qd agit bonū esse dubitat. ⁊ pūio: fit
ad malū qñ malū esse nescit. Quarta ē
fraudolētia. vt qñ diabol⁹ in āgelū lucis
se trāfigurat sub specie virtutū inducēs
vitiū. hec fit qñ suadēdo honestatem in-
ducit superbā. vl dissuadendo discretū.
obsequiū inducit nimū carnis cōmodum
vl suadendo iustū iudiciū inducit crude-
litatē. vl suadendo misericordiā inducit
remissionē ⁊ negligētiā. vl suadēdo lar-
gitatē inducit pdigalitates. ⁊ sic de aliis.
In talib⁹ aut piculosisimū est piculum
nō videre. ¶ Prima ps. appellat timorē
nocturnū. p noctē. n. aduersitas designa

lur. Secunda appellat sagittam volentem
i dia. quia per die prosperitas designat.
Tertiam appellat negocium perambu-
lans i tenebris. et hec propter dubium per-
plexitatis. Quartam vocat demonium
meridianum. unde dicit. Non timebis a ti.
no. a. fa. vo. i. die. a nego. per a. i. te. ab in-
cur. et demo. mere. De his quattuor ge-
neribus tetationum item ait. Super aspi-
dem quo ad primum. et basilicum. quo ad
secundum. et coccupabis leonem. quo ad tertium.
et draconem quo ad quartum. Propter p-
dictas tetationes vel deceptiones diabo-
li non sunt etiam licita facienda et hec in qu-
q3 casibus. Primus est si suadet homi-
ni aliquid bonum non faciendum ne videamur
suis consiliis consentire. unde xps ipso sua-
dente voluit facere panem de lapidibus. quod
tamen opus bonum fuisset. Secundus si p-
papa tur aliquid bonum contra legem dei. Unde
Achabe nolentem comedere carnes que
eius necessitatis comedere licuisset. Tertius
quando bonum fit cum scandalo aliorum pri-
ma Corinth. viii. Peccantes in fratre et c.
loquitur de idolatris. Quartus est quando
bonum fit per ostentationem Job. ca. 36. Si of-
culatus sum manum meam que est iniquitas
maxima. super quod dicit Gre. Manu sua
osculatur qui laudat quod facit et hec est iniqui-
tas maxima. Quintus cum impedit obedi-
entiam superioris. quia hoc propter mandatum
prelati nunquam malum debeat fieri. potest tamen
bonum aliquando propter obsequium remitti. Re-
media contra tentationes memoriam domine
passionis. mortificatio carnis. utile exerci-
tium. declinatio occasionum. concubatio pri-
cipii tetationum.

Explicit liber secundus. Incipiunt capi-
tula libri tertii.

De malo in genere. Cap. 1.
De peccati diffinitione. 2.
Quid sit peccatum secundum rem. 3.
Quid sit peccatum secundum nomen. 4.
De origine peccati. 5.
De visione peccati. 6.
De effectu peccati. 7.
De peccato originali secundum rem. 8.

De peccato originali. secundum no-
men. 9

De primis motibus. 10

De inordinata delectatione. et consensu pec-
cati. 11

De peccato veniali. 12

De effectu peccati venialis. 13

De septem vitiis capitalibus in specie. 14

De superbia. 15

De invidia. 16

De ira. 17

De accidia. 18

De auaritia. 19

De gula. 20

De luxuria. 21

Quomodo septem vitia sunt venialia vel
mortalia. et primo de superbia. siue vana
gloria. 22

De invidia quomodo sit mortale vel veniale. 23

De ira quomodo sit mortale vel veniale. 24

De accidia quomodo sit mortale vel ve-
niale. 25

De auaritia quomodo sit mortale vel ve-
niale. 26

De gula quomodo sit mortale vel ve-
niale. 27

De luxuria quomodo sit mortale vel ve-
niale. 28

De peccato in spiritum sanctum. 29

De peccato cordis. 30

De peccato oris. 31

De peccato operis. 32

De peccato omissionis. 33

Explicit capitula. Incipit liber tertius

De malo in genere. Cap. 1

Aliud triplex est. scilicet culpe pene et
damni. quod opponitur triplici

bono. scilicet bono. delectabili.
et utili. Ita culpe opponitur
bonum pene opponitur dele-

ctabile. damno opponitur. utile. Ad aliud
est utile multis modis. Primo per suam

ordinationem. quod per utilitatem ponitur in loco in-
feriori in vniuersitate rerum. unde et bene

ordinatur. et sicut et ordinate ponitur dia-
bolus in inferno. et fur in patibulo. secundo

modo utile est per suam coactionem. Amari

modo. n. cōscientie cogit hoīez a peccato recederē. Jere. scdo. Arguet te malitia tua ⁊ auerſio tua increpabit te. item in eodē Uide q̄s malū ⁊ amarū ē te dereliquiſſe dñz deū tuū. tertio est vñle p ipſū ma li cōſiderationē. ex co. n. q̄ hō malū videt nāliter pſcit. q̄ sicut hō naturalit̄ bonum appetit. ita naturaliter horret malum ⁊ fugit.

De peccati diffinitione. Cap. 2.

Ost malū in genere ſequitur d ma lo culpe i ſpecie. Diffinit̄ aut̄ peccatū multis mōis. Primo ſic ab Aug. Peccatū ē volūtas retinēdi vñ cō ſequēdi qd iuſtitia vetat. Itē ab eodem. Peccatū ē dictū vel factū. vñ cōcupitūz cōtra legē dei. Itē Ambro. peccatū est p uaricatio legis diuine celeſtiū inobedien tia pceptoz Itē Aug. peccū ē ſp̄to icōmu tabili bono reb⁹ mutabilib⁹ adherere. prima diffinitio datur ſim cām efficientē ſcda ſim cām materialē. tertia ſim cām formale. q̄rta ſim cām finale. In quarta diffinitioē nota q̄ i pctō duo ſūt. ſ. auer ſio a creatore. ⁊ cōuerſio ad creaturam. quoz primū est quaſi formale ſim quaſi materiale. Et in actioē nō est peccatum rōe cōuerſiois ſi nō ſiſtat i creatura. ſz rōe auerſiois in qua ē deformitas ⁊ cō tēptus. Quod at̄ rōe cōuerſiois nō ſit peccatū principalr. p̄z q̄ pōt fieri venia liter qñqz vt qñ quis delectat̄ i creatu ra plus debito. ſz tñ circa deū. qñqz etiā poteſt quis delectari in creatura ſine oī peccato vt cū delectatio naturalis est tñ ſim q̄ viſus delectatur in viridi. ⁊ guſt⁹ in dulci. ⁊ ſic de aliis. Interdum poteſt ēt quis delectari meritorie. ſ. qñ ad deūz reſertur vñde ps. 91. Delectaſti me dñe in factura tua. ⁊ c. S̄z tunc ſumitur dele ctatio pro mutu. nō pro paſſione.

Quid ſit peccatū ſim rē. Cap. 3.

Enēdū ē de peccato q̄ nō ē ſubā vel res aliqua ſz defectus ⁊ corru ptela. Et dicit̄ peccū nūllū pp tria Primo pp defectū. q̄ peccū nō ē aliqua res naturalis. ſz corruptio boni. Secun

do pp effectū. q̄ peccatū anſollat hoīez ⁊ deficere facit a vero eē. Tertio pp de ſpectū. q̄ vilē facit hoīem ⁊ indignū pre mio. Circa p̄dicta tñ ſclēdū ē q̄ aliud est peccatū actus. ⁊ aliud habitus ⁊ aliud ma cula peccati actus aliquid est. ſz nō habz amplius eſſe adueniēte grā. ſz peccū habi tus qui relinquit̄ ex malis actibus aliqd est ⁊ remanet interdū ēt ceſſantib⁹ acti bus. ⁊ poſt inſuſā grām ⁊ peccati remiſ ſionem. peccatū vero macula nūllū est ſz rē. ⁊ tñ deformat animā nō p modum paſſionis ſz puationis ſicut trūcatio mē bri deformat corpus ⁊ maculat Dicit̄ at̄ Aug. q̄ abſtinētia nulla ſubā est. ⁊ tñ ex ea corpus lāguet. Ita peccatū nō ē res aliq̄ vñ ſbā aliq̄. ex eo tñ nā corrupit̄ ſz delet p gratiā Notādū p̄terea q̄ pecca tū qñqz tranſit actū. ⁊ remanet reatu. ſi cut p̄z i pctō originali p̄ baptiſmū qñqz trāſitactu ſimul ⁊ reatu. ſic p̄ctū actuale poſt p̄ſtiam p̄ſectā. qñqz remanet actu ⁊ reatu ſicut peccū originale añ baptiſmū

Quid ſit peccatū ſim nomē. Cap. 4.

Peccatū. n. h̄z multa noīa. vocat̄ macula. ⁊ hoc q̄ imaginē anime deformat. Itē reatus. qñ ad pe nā eternā obligat. Itē pollutio. ⁊ hoc q̄ tū ad p̄tagionē cōtractā ex terrena dele ctatioē. Itē vocat̄ pena. inq̄tūz reſpicit peccatū p̄mū hōis. i quo natura n̄ra ſu it corrupta. Itē delictū. ſim q̄ ē recessus a dignitate grē habite. Itēz vocatur cul pa prout reſpicit penā. Itē offēſa. ⁊ hoc q̄ cōtra diuinā legē. ⁊ bonitatē. Itē p̄ua ricatio. ⁊ hoc iquātū mādātū dei reſpui tur. Itē vitiiū. i. defectus bonozū natura liū. Itē peccatū put ē puerſio ad bonūz cōmutabile. Itēz vocat̄ ſcelus pp iniuri am dei magnā. Itē nefas. put est illicitū pſone. perpetrāri. Itēz vocat̄ crimē pro ut est dignū accuſatioē ⁊ pena.

De origine peccati. Cap. 5.

Clāuis peccatū ſit cōtrariū ipſi bo no. nō tñ h̄z eſſe niſi in bono qd q dem bonum est liberū arbitriūz. ac voluntas. a qua peccatū ſicut a prima

origine et in qua est sicut in proprio subie-
cto. Voluntas igitur est causa peccati. causa dico
non efficiens sed deficiens. Voluntas. n. s. in
quod habet respectum ad suum principium a quo
est. s. ad deum non est nata elidere ex se nisi
si bonum sed s. in respectum ad principium
ex quo est quod est nihilum. inclinatur ad ma-
lum. cum ipsa voluntas sit ex nihilo tendit ad
defectum. Si ergo volumus scire unde sit
malum culpe materialiter dicimus quod ex
absentia debiti boni. s. speciei modi et
ordinis. ¶ Sed si volumus scire unde
sit originaliter. dicimus quod a voluntate si
libero arbitrio. De progressu peccati. no.
quod peccatum initiat primo in cogitatione. p-
cedit et crescit in delectatione. perficitur in co-
sensu. Circa progressum peccati sciendum quod
quedam antecedunt ipsum peccatum quedam
sequuntur quedam circumstant. peccatum ante-
cedunt aliqua ex parte conversionis. aliqua ex p-
te conversionis. Ex parte auersionis ante-
cedunt ipsius peccati ista. s. Contemptus.
Omissio. Ingratitudo. Inobediencia. pre-
uentionis. Illa vero quae peccatum antecedunt
ex parte auersionis sunt haec. s. Cogitatio.
Libido. Concupiscentia. Delectatio. Deruer-
sa intentio et sensus. Alia sunt que sequun-
tur peccatum. sicut est macula. i. deformatio
imaginis dei. et reatus. i. obligatio ad pe-
nam eternam. Sunt adhuc alia quae peccatum co-
mittantur ut sunt peccatorum circumstantie
que peccatum aggrauant et diminuant quod no-
tat in hoc versu. Quisquid ubi per quos quo-
tius cur quomodo quoniam. Actus. n. deprauatur etiam
per peccatum. etiam illa que de genere bonorum
est quoniam in principio. quoniam in medio. quoniam
in fine et hoc per malam intentionem vel per
negligentiam vel per vanam gloriam. Tunc pecca-
tum dicitur malum altero. multis modis. s. causalita-
te. ut peccatum luciferi. vel generalitate. ut
peccatum. Ade. vel deformitate. ut pec-
catum inde. vel difficultate ut peccatum in
spiritum sanctum. vel periculositate sicut pec-
catum ignorantie. vel insuperabilitate ut pec-
catum cupiditatis. vel pernitentia ut pecca-
tum carnis. vel offensione ut peccatum ido-
latricae. vel expugnandi difficultate. ut pec-

catum superbie. vel mentis cecitate. ut peccatum
ire. Circa peccati gravitatem nota quod nihil
est peccatum viro perfecto quod non sit pecca-
tum in imperfecto. nisi in his que non sunt. Ita
perfectio non mutat genus peccati. sed quod
tatem auget.

De diuisione peccati. Cap. 6

¶ Divisio peccatorum multiplex est.
d Alia est. n. s. in causam efficientem s. in
se ut haec. peccatorum aliud est ex in-
potentia aliud est ex ignorantia. aliud ex ma-
licia. Alia sumitur s. in causam efficientem ratione
auctoris s. in quam sumitur haec divisio. peccato-
rum aliud est ex amore male accedente.
aliud ex timore male humilitate. hoc est
quod homo potius vult peccatum committere.
quod amato carere. aut malum pene quod timet
met scurrere. Sumuntur peccatorum etiam
diuisiones s. in causam materiale circa quam et
s. in causam formale circa quam primo sumitur
haec divisio peccatorum. aliud est cordis. aliud oris
aliud operis. Item haec. ¶ Peccatorum aliud locu-
tionis aliud cogitationis aliud operatio-
nis. Secundo modo sumitur sic. ¶ Peccatorum ali-
ud est in deum aliud in se ipsum aliud in pro-
ximum. In deum diuiditur sic. aliud in patrem.
aliud in filium. aliud in spiritum sanctum.
Aliis tribus modis peccat. s. male per in-
fidelitatem de deo sentiendo. Item blasphemando.
Item sacra dei indigne tractando.
Alio modo. peccat quis in deum. s. ipsum tetradum
et hoc fit tripliciter. Ita quoniam tentat quis
dei potentiam ut cum signa petit quoniam dei in-
stituta ut cum per cadens ferrum vel per duellum
vel filia quod indicium querit quoniam dei misericordiam.
ut cum quod dei bonitatem examinans
committit se stultis periculis. In seipsum pec-
cat quod tribus modis scilicet. s. necessaria sibi
subtrahendo. Item superflua sumendo. Item vi-
tra vires proprias aggrediendo in proximum pec-
cat et quod triplici primo sua auferendo. Item
sibi in necessitate non concedendo sua. Item ma-
lo exploitum ad peccatum trahendo. Sumun-
tur praeterea diuisiones peccatorum s. in causam for-
male et hoc tribus modis. quoniam naturaliter
s. in qualitatem vel s. in quantitatem vel s. in
relationem. Secundo qualitatem sumitur haec

diuifio peccatorū aliud est cōmiffi. aliū est
 delicti. quorū primum est p̄uaricatio p̄e-
 ceptorū negatiuorū fm̄ est p̄uaricatio o p̄
 ceptorū affirmatiuorū. Item predictum
 peccatū est duplex p̄tra duas ptes iufi-
 tie que fūt declinare a malo. & facere bo-
 nū. item alia diuifio fumit fm̄ q̄litatem
 fic peccatorū quedā sunt carnalia quedā
 fp̄alia. fed carnalia fūt maioris infamie
 fp̄alia vero maioris culpe. Scdm̄ quā
 titatem fumit hec diuifio peccatorū aliū
 est mortale aliud est veniale. quorū primum
 dicit p̄uerfio. fm̄ vero inordinatio. qm̄
 peccatū mortale est auerfio totalis a bo-
 no in cōmutabili. & p̄uerfio totalis ad bo-
 nū inmutabile. Sed p̄ctū veniale ē amō-
 voluptatū in creatura citra deū. tñ f3 re-
 lationē fumit hec diuifio peccatorū. aliud
 est originale. aliud actuale. Ultima diuifio
 est fm̄ cāz finalē. & hoc dupliciter. qz vñ f3
 ipm̄ appetibile vñ fm̄ actū hoīs appetē-
 tis. Scdm̄ ipm̄ appetibile fumit hec di-
 uifio. Vñ qd in mūdo est aut ē p̄cupifcē-
 tia carnis. aut p̄cupifcētia oculorū. aut fup-
 bia vite. quorū primum est appetit⁹ delicia-
 rū. fm̄ appetit⁹ diuiciarū. tertiū est appe-
 titus honorū. Scdm̄ actū hoīs appetētis
 diuidit p̄ctū in feptē vitia capitalia. fup-
 biā inuidiā. irā. accidiā. auariciā. gula &
 luxuriā. Nota qz qnqz fūt gñā operum.
 Itā qdam fūt mala in fe. vt illa q f3 fua
 nām mala fūt. pñt tñ p alquā circūftan-
 tiā fieri bona. vt homicidiū. Quedā sunt
 mala fm̄ fe. vt illa q p nullā circūftantiā
 pñt fieri bona. ficut est odire deū. fornicā-
 ri. & hūdi. Quedā fūt bona in fe. vt que
 sunt bona ex genere. tñ pñt fieri mala ex
 circūftantiā. ficut est dare elemofinā. Que-
 dā fūt bona fm̄ fe. vt que p nullā circū-
 ftantiā pñt fieri mala. ficut ē diligere deū
 ex caritate. Quedā fūt in dīa. vt que nec
 bona nec mala fūt. pñt tñ fieri vñ bona t
 mala. ficut est mouere pedē fine delibera-
 tione. vñ qnqz comedere.

De effectū peccati. Cap. 7
 Ultra mala facit hoī p̄ctū. & ante
 mortē & i mortē & poft mortē. An

te mortē p̄ctū hec mala opatur. Itā illa
 vulnerat. vt fignificat in illo q incidit in
 latrones. Item intellectus obfcurat i co-
 gnitōe veri. & affect⁹ tepescit in opatione
 boni. Gratuitis fpoliat. Tre. 4. Difpfi
 fūt lapides fāctuarii &c. S3 ne aliquod
 bonū p̄reat illa bona opa q qz peccādo
 mortificat aliis faluādis dābūtur. fic qñ
 corporali morte qz mo: it fratres & p̄ping
 in bonis eius fuccedūt. Aliam maculat.
 Tre. 4. Denigrata ē fup carbones faci-
 es eorū. Ad penā eternā obligat. Gen. 2
 Quacūqz die comederis mortē morie-
 ris. Itē dīciam amaricat. Itē. c. 3. Uide
 qz malū & amāz ē te dereliffē deū tuū
 Cor indurat. Itē. 18. Itē. Deccato: cu3
 in p̄fundū peccatorū venerit p̄tēnt infen-
 fibilē reddit. Gen. 18. Ufus est ei quafi
 ludēs loq. Silē habes i cane fubmergē
 do q nō fentit lapidē in collo. donec in a-
 quā extra nauē p̄iciat. Aliam occidit. qz
 vera vita. i. deo p̄inat. i. Regū. 31. Saul
 irruit i gladiū fuū. Sed nota qz p̄ctū ve-
 niale difponit ad mortē. mortale vñ dat
 & infert mortē. fed obftinatio detinet in
 mortē. Ad alia p̄ctā trahit. Greg. Itē
 carū qd p p̄nāz nō diluit mor fuo pō-
 dere ad aliud trahit. Exēplū hēmus in
 Chaym q egressus in agz occidit fr̄es fu-
 um Abel. Exēplū hēs ē in figura. Cor-
 nus egressus de archa interceptus ē agf
 Et dīna egressa vt videret &c. virginita-
 tē amiffit. Et iudas egressus xpm̄ tradi-
 dit. Et poft adulteriū Dauid fecutū est
 homicidiū. & fic p3 qz p̄ctū est pena pec-
 cati. Itē. Deccatū. n. fm̄ qz in fe est culpa p̄-
 cedētis p̄cti dī pena. & ita dī aliqd fimul
 culpa & pena. fed rōe actōis culpa. dī vñ
 pena rōe paffionis. qz culpa est qd faci-
 mus pena vñ qd patimur. Itē igit oīs
 culpa fit a nobis. nō tñ oīs pena est a no-
 bis. imo quedā ē a nobis acta. qdā a dō
 inflicta. qdam a p̄miffis parētibus p̄tra-
 cta. Et qz cū qz facit qd nō d3 iufū ē pa-
 ti qd d3. ideo oīs pena est iufā & a dīna
 p̄uidētia ordinata. Qd at vñū p̄ctū na-
 fcat ex alio fic apparet. Supbia q vult

oēs excellere dolet si alijs ei equat. et sic
 ex ea nascit invidia. Invidia vō qz de faci
 li irascit ei cui inuidet. id ex ea nascit ira.
 Sed ira cū nō pōt se vindicare tristat. et
 id ex ea nascit accidia. Accidia vō p sola
 tōez qrens in exteriorib⁹ facit anax. Aua
 ricia aut qz in tpalib⁹ abūdat pōt magis
 exercere gulā. Gulā vō pp vētris reple
 tōez de facili spūmat in libidinem. et ita
 gñat luxuriā. Itē bona q sūt infructuo
 sa reddūt et qstū ad meritū et qstū ad pre
 miū. sicut ramus pēsus ab arbore nō p
 fert fructū. sed arefcit et abilitat ad incen
 diū. De talib⁹ dī Deut. 28. Maledict⁹
 eris ingredies et egredies. s. ecclesiā mā
 lem ad orādū. qz talis oīo nō est merito
 ria. imo dicit Aug. q si tales cruce si si
 gnāt pot⁹ includūt in se diabolū qz exclu
 dāt. qz iā in eis p effectū hītat. Ex boie i
 fernū facit. qz in petōre ē ignis auaricie.
 fetor luxurie tenebre ignorātie. v mis cō
 scie. sūt cōcupiscētie. demones p effectū
 et hīdōi. Itē tandē boiez relinquit vacuū
 Gen. Terra erat inanis et vacua. et me
 rito qz mūdo adherētes suggunt vbera
 arida eo q relinquāt fontē vite. et venaz
 aquaz viuētū et palludibus turbidis se
 satiāt. Itē fallēdo decipit sicut lignum pu
 tridū de nocte lucēs. et sicut esca i hāmo
 latēs piscē decipit. Stultū boiez demon
 strat. qz peccādo qz sibi onus ad se dep
 mēdū iponit. et ligna sup dorsū suū cre
 māda colligit. et illi feruit q eū p seruitio
 torquebit. Aug. Stultū ē in tali statu vi
 uere in quo qz nō audet mori. Sciēdūz
 qz petū grauat boiez in morte. qz i mor
 te priuat hō solatio visibīlū q dilexit. s.
 cibo potu. amicis reb⁹. lumie. rege et p
 pro corpe. qd nūqz i tali forma suscipiet
 imo vellet hōc sicut qn p dimidia parte
 corosū est a vmb⁹. qz stupebit aīa petō
 rīs qn corp⁹ resumēdi videbit. Turba
 bit peccator in morte qn videbit pcurū
 demonū ad aīam. parētū ad res. Trecū.
 Oēs inimici eius apphenderūt eā inter
 angustias. i. Dostremo vidēdū est q̄lter
 petū pmat boiez post mortē. Cōfusione

hēbit ex maloz operū denudatōe. pphe
 ta. Reuelabo pudenda tua in facie tua.
 Exprobatiōez xpī audiet iudicio. Ma
thet. 25. E furui. n. et non dedistis mihi
 māduca et c. Rege et luce puabit. Ma
thet. 22. Ligatis manib⁹ et pedib⁹ mitti
 te eū in tenebras exteriores. Cū nō vale
 bit ei ille cātus. Regez eternā et c. Suf
fragus eccleie nō gaudebit. Isa. 66. Uer
 mis eoz nō moriet⁹ et ignis eoz nō extin
 guet. in ifernūz pēpitabit. Exemplum
 de lapide molari quē angelus i apoc. p
 iecit in mare dicēs. Hoc ipetu mittet ba
 bylon in ifernū. A deo et electis et oibus
 bonis sepabit. Matthet. 25. Itē maledi
 cti in ignē eternū. A statu penitēdi cader.
Idē. Trāsit estas finita est messis. Oīs
 spes misericordie pēdet. Isa. nō remane
 bit testa vt potret igniculus. s. cha: itatis
 de incēdio aut hauriat parū aq de fouea
 . s. dīne mīe. Sicut itaqz petū nocet in
 petō exū ac in petō momenti sic quoqz
 multipli nocet petū ipsū deserēt et de
 illo penitēt. qz gloriā pīe innocētie nun
 qz recupabit sicut. n. corrupta de cetero
 vgo nō erit. ita semel peccās nūqz se nō pec
 casse gaudebit. Istud multis oīdī exē
 plis. Itā post sanationē vulneris sp ma
 net cicatrix. Itē q semel furat sp dī fur.
 Itē dom⁹ cū dom⁹ discalciam dīci pōt
 Itē symon quē dñs a lepra mūdauit p⁹
 mūdationē sp vocat symon leprosus.
 Itē tēplū qd reedificatū fuit post destru
 ctiōez pmi. nullo mō fuit silez i pulchri
 tudine tēplo prior. Ad tpalem penā obli
 gat. Cū nō exibat idē donec reddat no
 vissimū qdrantē. Itē regnū celoz nō in
 trabit donec lignū senū stipulam. i. pena
 petoz tā mortaliū qz venialiū que i pñi
 soluta nō est sup ipz ei emet. A glia re
 tardat qd figuratū est in absalon q post
 qz pñi recōciatus fuit. tñ māsit duobus
 annis qz facie ei⁹ nō vidit. qz tādū differ
 tur qz a glia quosqz fiat sine oī macula
 sicut erat in baptismo. Tēpus amissum
 et meritū qd sibi pgrere potuit cū pmo
 nūqz recupabit. Idē. Qui vēdit ad id

qd vedit nō reuertet. Obscurat oculū
cognitiōis ⁊ hoc pp trabē q̄ intus erat p
pter stercorea hyrūdīnū q̄ ipm excecane-
rāt. vt signat in Tobia. Un̄ augu. Ocu-
lis egris odiosa ē lux sicut nocturnis ⁊ ve-
spertionib⁹. Et nota q̄ ad hoc ē de quo
dā ceco quē lz dñs illuminauerit nō tñ sta-
tiz pfecte vidit. s. vidit boves q̄si arbores
ābulātes. Affectū reddit tepidū. sicut in
pede vulnerat⁹. Et sanat⁹ claudicat. ⁊ ar-
bor de loco suo āmota. al qd vītutis amit-
tit. Un̄ dñm est hōi post peccatū. Sp̄as
⁊ tribulos germinabit tibi. ⁊ dñm ē ser-
pētī. Supra pectus tuus gradieris. fasti-
diz hōi generat. Exo. Alia n̄sa nauscat
sup cibo isto leuissimō. Aug. Isalato nō
sano pena est panis. Idē de se dixit post
q̄ cōuersus fuit plus valebit malū inno-
litū q̄ bonū insolitū. Ad bñ opandū im-
pedit. Gen. 19. Uxor loth respiciēs retro
uersa ē in statuā salis qd sterilis facit ter-
rā. Itē in dolore partes filios. s. bonoz
ope ⁊ scōz. Ad resistēdū tētatiōib⁹ de-
bilitat. Iudic. 16. Sāson post criniū absci-
sionē amisit vires. ⁊ arbor lesa p securiz
cito a vītō deficiit. fernoze minuit chari-
tatis. sic eclypsis solis dñ postmodum
nocet terre eo modico tempore sibi vir-
tus radiorum solis subtrahitur. 3. Reg.
1. Rex dauid senuerat ⁊ cū operiret ve-
stibus nō calefiebat. Et aqua calorem
ignis minuit vl̄ extinguit. Dolorē ⁊ timo-
rē semp infligit. dolorē qdēz q̄ certus d
ppetrata culpa. timorē āt q̄ incertus est
de venia. Aug. Isdenitens sp̄ doleat. ⁊ d
dolorē gaudeat. ⁊ nō sp̄ doluisse doleat.
Isder petū cōspicit puritas liberi arbi-
trij dupliciter. s. in agendo. ⁊ suscipiēdo.
In agēdo qdē. q̄ nō pōt sp̄ facere quod
d̄z vl̄ vitare qd nocet. In suscipiēdo aut
q̄ ḡfz stabilē nō pōt suscipere in hac vi-
ta. Item corrūpitur r̄s in hac vita dupli-
citer. s. q̄ntum ad discretiōē iudiciū inter
bonū ⁊ malum ⁊ q̄ntum deliberationez
cōsiliū expediēs. Item corrūpitur affectus
dupliciter. s. in ordine ⁊ in modo. q̄ nec
sp̄ est ordinatus nec semp moderatus.

Isdeccatum multis nocet. s. ipsi facienti.
ps. Isdeccatū meū p̄tra me est semper.
Ildis qui sūt in purgatorio quos nō pos-
sunt peccatores tam efficaciter iuuare si-
cut si essent in gratia. Iphis damnatis ⁊
hoc per modum punctionis. quanto. n.
plures sunt in inferno tanto maior hor-
ror ⁊ maior pena. fallit enī in inferno re-
gula illa. Solatium est miseris socios ha-
bere penarum. Saluatis ⁊ hoc per mo-
dum abstractionis. Ildā ex p̄sortio ⁊ so-
cietate gloriatorum augetur doniz ac-
cidentalē. Deniqz ipsis victoribus no-
cet tum pro eo q̄ acies eorum contra de-
mones minuit in illo q̄ peccatū ppetra-
tū p eo q̄ alios malo exēplo corrūpit ⁊
scādalizat. Adulta mala sūt euēsiūt hōi
ex eo q̄ in peccatū a quo p p̄nāz surre-
xerat recidinat. Isdimū est q̄ hō fit ipo-
tētior ad resurgēdū. Ildēb. 6. Impossibi-
le est eos q̄ semel illuminati sūt ⁊ gusta-
uerūt ⁊c. ⁊ plaphi sūt itez renouari. Se-
cūdū est q̄ vītū fortificat ad ipugnandū
Augustinus de se loquit. Isplus iquit va-
lebat malum inuolutum q̄ bonum inso-
lutum. Tertius est q̄ culpa fit difficilior
ad remittendum. Iere. O quam vilis sa-
cta es nimis iterans vias tuas. ita etiam
dicitur q̄ vlnus iteratur tardius sana-
tur Quartus est q̄ deus fit difficilior ad
placandum. 3. Reg. de semet qui ad p̄i-
mam petitionem inuenit misericordiam
eo tam en pacto quod staret in hierusalē
sed quando secundario peccauit sine vl̄-
la misericordia occisus est. Quintum est
q̄ diabolus difficilior est ad expellendū
Luc. Tunc assumpsit septē spūs nego-
res se ⁊ ingressus hītat ibi. ⁊ si. no. ho. il.
pe. po. Sequitur de corruptione sp̄i ⁊
modi ⁊ ordinis. Unde nota q̄ bonitas
naturaliz comparata ad animam quaz
speciosaz facit dicitur species. sed compa-
rata ad opus qd̄ modificat dicitur modus
cōpata vō ad finē. s. dñm ad quē ordinat⁹
d̄ ordo. Alio modo corruptio speciei est
dissimilitudo aīe ad dñm. Nam spēs aīe
est similitudo dei. Corruptio vero mo-
33

di ē diminutio extēsiōis virtualis siue i-
firmatio potētie q̄ lex hoc est q̄ aīe nō su-
stēat cibos p̄p̄ali gustādo quā suavis est
dñs. Corruptio autē ordinis ē in aīa cum
aspect⁹ ⁊ affect⁹ deorsus ē ad creaturas
extra naturalē sūtū. Cū. n. hoc dno q̄ si q̄
si caput anime sursum sunt ad m̄ naturali
sitū ⁊ ordine sūt alioquin hō erit q̄si euer-
sus. Alr priuatio sp̄ei est deformatas siue
carētia debite rectitudinis volūtatis. Re-
ctitudo autē volūtatis ē vt nō declinet a
suis extremis. s. a deo principio. ⁊ a deo
fine. s. omnia q̄ h̄z a deo p̄ncipio referat
ad deū finē. Cū. n. q̄s qd h̄z sibi attribuit
aut ponit aliū finē q̄ deū. hō iste currus
est Itē priuatio mōi ē excessus p̄p̄ie vo-
lūtatis. s. cū vult aliqd diuine volūtati cō-
trariū. Itē priuatio ordinis est auersio vo-
lūtatis adeo ⁊ cōuersio ad creaturā. Itē
⁊ alr creatura rōalis a sūmo bono ē sūm
triplicē habitudine. s. efficientis formalis
ac finalis ⁊ ideo nata ē agere opera sua a
deo ⁊ sūm deum p̄pter deū. ⁊ hoc sūm
modū sp̄ei ⁊ ordinē sibi insitū. S̄z qm̄
eadē rōalis creatura. de nībilo facta su-
it q̄tū ad cāz materialē potuit deficere
suis actiōib⁹ vt. s. operatōes sue nō eēt
a deo ac per hoc nec sūm deū nec p̄pter
deum. hoc autē est peccū ipsius sp̄ei mo-
dis ⁊ ordinis corruptiūm.

De pctō originali sūm rē. Cap. 8.

Apedito de pctō i genē. dicēduz
est de pctō i specie. ⁊ p̄mo d̄ ori-
ginali ⁊ p̄ hoc de actuali. Īz igit
anima nō sit ex traduce. tñ originalis cul-
pa ab aīa ade trāsit ad aīas posteriozum
mediāte carne p̄ cōcupiāz generata Ita
q̄ sic ab aīa peccāte infecta fuit caro ade.
⁊ p̄na effecta ad libidinē. ita seminata ca-
ro secū trahit infectiōē ⁊ vitiat aīaz. Ex
quo p̄z q̄ peccatū originale est i carne ⁊
est i aīa In carne ē materialr ⁊ origina-
liter. ⁊ in aīa formaliter tāquā i subiecto
Sola enīz aīa est susceptibilis virtutis ⁊
vitii. ⁊ tñ sic dictū est ex cōlūciōe ad cor-
pus corruptiū trahit ad vitii. sic quā-

do cadit q̄s i lutū sedat ⁊ maculat. Ta-
lis autē infectio anime nō tñ ē pena. Īz ē
culpa. Ipsa vero culpa q̄ macula ē dele-
tur in baptismo. Īsēna at q̄ semēs ap-
pellat siue peccādi p̄ntas remanet. post
baptismū. Licet enīz curet in baptismo
culpa q̄tū ad reatū dānatiōis eterne. tñ
remanet ipsa pena q̄nātū ad actū ⁊ mo-
tū p̄cupie. cū qua nos oīz quādiu viuim⁹
pugnare. nisi extingant cōcupiscētia per
grāz. qd tñ raro. dūngit in aliquo hoīe.
qd dico p̄p̄beatā maritā virginez in qua
fuit et tñ ta in cōceptiōe fili p̄ grām sin-
gularē. Ex predictis p̄z q̄ p̄sona corrū-
pit naturā. cōtra natura corrupta corrū-
pit personā. Itā p̄ peccatūz p̄imi hoīs
corrupta est hūana natura. sed natura sic
corrupta corrūpit alias personas. Itā
dum at q̄ corruptio p̄sonē ē reatus mē-
tis. corruptio vero nature ē infectio carnis
put est p̄ncipiū ad carnē alteram. Deni-
q̄ nullo modo d̄z imputari deo infectio
aīe. Īz ea creādo infūdat ⁊ vniat cū carne
infecta qm̄ ordinatissimū fuit vt hūana
nā cōdiret. ita q̄ cōdita p̄pagaretur
⁊ pro pctō puniret. vñ sicut in cōditio-
ne seruatus ē ordo sapiētie in p̄pagatio-
ne seruatus est ordo nature sic i punitiōe
debuisset seruari ordo iustitiē. Et ita p̄z q̄
nō est cōtra diuinā eq̄tatē. si ad posteros
culpa trāsmittit. Dicēdu igit q̄ origina-
lis culpe trāsfusio vel trāsmisio nō est a
deo nec a natura cōdita sed a vitio p̄mi
hoīs p̄petrato. Et hoc qd ait Aug⁹. q̄
peccatū originale nō trāsmittit ad poste-
ros p̄pagatio Īz libido. Sic. n. cōditus ē
homo vt sp̄it⁹ p̄cesset corpi. ⁊ corpus
subesset sp̄itui. s. quādiu ille obediret suo
cōditori. Et econtra si sp̄s nō obediret
deo in isto de iudicio corpus inciperet re-
bellare sp̄itui. Sic vt ergo si adā stetit
set corpus suū obediēs ei fuisset ⁊ tale ad
posteros trāsmisisset. sic adā ex quo pec-
cauit ⁊ caro eius facta est rebellis op̄z q̄
talē ad posteros trāsmittat. ⁊ q̄ deus s̄z
institutiōē p̄imai s̄ā animā infūdat cor-

et peiorat. sicut qui plūgit deo illuminat
et meliorat. Nota quod homo prior est ad ma-
lū quā ad bonū. et hoc multis de causis.
Primo quia sicut dicit Sap. ii. Corpus quod
corrūpit aggrauat animā trahens illā ad
malū. et sic nō erigēs ad bonū. Secūdo quia
sicut dicit Aug. plus valet malū inordinatū
quā bonū inordinatū. Tercio quia naturaliter facilius
est descendere quā ascendere. et vnus magis
trahit deorsū quā decē sursum. Quarto quia in
citās ad malū delectatio prius est spū sū finis
vītutū scitās ad bonū abās ē. Delectabi-
le autē apphensū per sensū l' imaginatōis quā d'
necessitate mouet p'cupiaz. Quinto quia plu-
res circūstātie regunt bonū quā ad ma-
lū. Sexto quia iudicim' ad nūz p'ncipiū. s.
ad nihilū. Septimo quia fomes qui mouet
ad malū spū intra nos ē. gl'ia vō quā q'ri-
m' extra nos ē. Octauo quia vires aīe sūt
actiue ad diligēdū t'palia. s. passiue et mā-
les ad ea quā sūt g're et gl'ose. vñ vsus. Quic-
quid h'z meriti p'uctus grāa donat. Nā de'
in nobis p'ter sua dona coronat. quia nō p'it
b'ri vītutes p' modū ecq'sitōis sed p' modū
receptōis. Vñ malū possumus facere p'
nos. s. nō possum' facere bonū sine grāa
adiutrice.

De morosa delectatione. Cap. II

Delectatio carnalis morosa pecca-
tum est mortale. sed nulla dicitur
morosa nisi quā ex p'sensu rōnis ē
Vñ nō intelligit' hic mora t'p'is. sed cōsen-
sus. Sciendū est ergo quia delectatio si fuit
circa cōsensu. veniale peccatū ē. si vō p'ce-
dit viteri' ita quod hō vult interi' delectati-
one voluptari. nec tñ vult in op' p'ceder'
talis p'sensus ē intra mortalia p'p'itādus
quod maxime d'z intelligi in carnalib' peccat'
verūtn' iste p'sensus in illecebra duplex ē.
quia p'sensus in illecebra aliq's est subit' nō
p' phabita deliberatōez. sed ex sola coru-
puone carnis quā p'cedit appetit' sensua-
litas in p'mo motu. Talis autē p'sensus d'
subaptio et est peccatū veniale. Ali' cōsen-
sus ē in delectatōe motū carnis quē cūz
et deliberatōe rōnis. et iste ē peccatū mortale
vñ cū est. Si autē rō p'sentit cū deliberati

one que fit per rationes diuinas hoc mo-
do. quia omne lege dei p'hibitū est vitādū
tūc d'z peccatū esse in supiori p'ri rōis. Sed
si deliberatio fit p' rōes humanas vñ nā-
les hoc modo cō in quo trāsgredit' me-
diū vītutis ē vitādū. tūc d'z peccatū esse in
seniori p'te rōnis. Et si adhuc p'cedit cō-
sensus viteri'. qñ. s. p'ponit opus p'suma-
re. tūc volūtas p' seō reputat'. et si facul-
tas desit p'ficiendi ipsū opus. Si vō cōle-
quit' p'sensus et opus in his quā diuina le-
ge sūt p'hibita peccatū est mortale p'sumatū
Ex p'dictis collige distinctōez quia delecta-
tio duplex est. s. nālis et vō ūtaria. In de-
lectatione pure nāle. nec est meriti nec d'
meriti. Volūtaria duplex ē. quia alia est in
creatore. alia in creatura. Delectatio que
in creatore est bona est de qua. ps. Me-
mor fui dei et delectat' sū et c. Que autē in
creatura ē duplex ē q'dā. n. ē p'p' deū et hec
bona est. sed hic sumit' delectatio p' opa-
tione rōis. nō p' passione de qua ps. Dele-
tasti me dñe in factura tua. quedā ē p'tra
deū. Et hec filiter duplex ē. quia q'dāz nō
est cōtra deū. s. p'ter deū et hec est pecca-
tū veniale. q'dāz vō est p'tra deū simplr.
quā frāgit' dei p'ceptū. et h' ē peccatū mortale
De peccato veniali. Cap. III.

Peccatum veniale minoris est cul-
pe. Nā i p'uul' p' baptisimū p'mo
surgūt venialia postea mortalia. Veniale
autē peccatū est vt ait Aug. quod hōiem vsqz
ad reatū p'petue mortis nō granat. s. pe-
nā meret'. et sic facile idulget'. Idem ve-
nale semp' est a voluntate ad hoc mouē-
te vñ p'mittēte. vñ nō p'hibente. Idem
aliq'd est veniale tribus modis. Primo
modo ex genere. sic verbū ociosū est ve-
nale. sc'da ex cūctū s'm quod p' p'ntiaz d' mor-
tali fit veniale. tertia ex cā vt quā fuit que-
dā ex infirmitate vñ ignorātia quā h'z quāqz
sint mortalia. tñ dñr venialia. siue remissi-
bilia ex comparatione ad peccatū quod fit
ex certa malicia quod ē irremissibile. et hoc
verum est nisi aliq'd sit mortale ex suo ge-
nere. sicut est fornicari quia tale etiam si fi-
at ex infirmitate mortale est. Sciendū quod

31
peccatū veniale nunq̄ pōt fieri mortale.
Ita. s. si intelligat idē sū substantiā. q̄ p̄
us veniale mortale fieri nunq̄ pōt. et h̄
nec q̄tūm ad actū. nec q̄tūm ad macu
lā. Et rō h̄mōi est q̄ nulla res pōt mu
tare suam speciem. ¶ Item aut veniale et
mortale sunt diuerse spēs. peccati. Uerū
tū actus q̄ ex se est de genere venialis po
test fieri mortalis quattuor modis. ¶ Pri
mo ex cōscientia. q̄ q̄qd fit cōtra cōscia
edificat ad gebēnā. et si fit contra p̄scia
erroneā. et hec est rō. q̄ cū in pctō duo
sunt. s. auersio et cōuersio. et penes p̄mū
indicat pctm̄. qm̄ auersio a deo est qua
si formale. et cōuersio ad creaturā quasi
materiale. Quāuis ergo leuare testucam
vel calami de terra videat leue et indis
ferens. tū quando fit cōtra p̄sciam pctm̄
est. q̄ spernit bonū inēmutabile. et ita
fit auersio a creatore. Secūdo ex cōplacen
tia. Unde Aug. Nullū pctm̄ a deo est ve
niale qd̄ nō fiat mortale dū multū placet
3°. ex dispositione. q̄ frequenter p̄ lapsū
in venialia disponit hō ad mortalia. et h̄
sū illud S. Utasti sara grandia vide
ne obuiaris arena. et hoc id̄ dicit. q̄ se
pe de minimis peccatis venit ad magna
sicut de modica similla qm̄q̄ surgit ma
gn^o ignis. Ecce. 19. Qui modica spnit pau
latim decidet. Quarto ex p̄gressu. q̄ qm̄
surgit veniale si nō p̄hiberet posset pro
gredi vsq̄ ad mortale. nō q̄ ipsū venia
le in subā possit fieri mortale. s̄ q̄ ex ipso
occasionaliter potest fieri p̄grediēdo vs
q̄ ad mortale. Et istud p̄ in p̄mis mo
tib⁹ q̄ inter venialia cōputant. sed quan
do delectatio cōnalecit in tū q̄ p̄ se sus
accedat iam pctm̄ mortale est. Differen
tia est inter pctm̄ mortale et veniale. quia
pctm̄ veniale est libido sine voluptas in
creatura circa deum. Mortale aut̄ est li
bido sine voluptas in creatura supra de
um vel eque deo. Rectus ordo est vt bo
num inēmutabile preferat bono cōmū
tabili. et honestum vili. et volūtas dei vo
luntati nōstre. et ratio sensualitati. qm̄ iste
ordo perueritur. tū pctm̄ cōmittitur.

¶ Itē aliq̄s possit esse vlt̄ vinere sine pec
cato veniali dum est in hac vita presenti
Dicendū est q̄ si loquimur de tota vita
hōis qui peruenit iam ad etatem adultā
de excellētī et sp̄ali ḡa est q̄ talis sine ve
niali peccato sit sicut beatus Aug. dicit d̄
beata virgine. Si aut̄ loquimur de aliq̄
p̄tula vite p̄ntis. sic potest esse aliq̄s si
ne peccato veniali. Istud p̄ p̄ exemplū
q̄ nauta pōt singula foramina nauis ad
horam obstruere ne aqua intret. sed nō
pōt simul. oia obstruere vt aqua nusq̄
intret. vñ charitas et p̄fecta non facit qd̄
pctm̄ veniale nō adueniat. sed facit q̄ nō
duret. Quēadmodū caminus ignis non
facit vt gutta aque sibi nō apponat. sed
facit vt apposita citius extinguat. ¶ Der
secta enī charitas statim inflāmat hōies
vt de peccato veniali doleat et peniteat
qd̄ nō facit charitas imperfecta. vñ i im
perfectis aggregantur multa venialia. p̄
que fit ad prostrationez maior dispositio
De effectū peccati venialis.

Capitulum.

13
e ffectus peccati venialis multiplex
est. ¶ Prius q̄ ad penam obli
gat nō aut̄ determinate neq̄ precise obli
gat ad penam eternā vel purgatoriā vel
p̄ntis satisfactionis. sed ad aliquā illarū
penarū quā sū forum ecclesie presentis
satisfaciat hō leuiter sū for̄ purgatori
puniet grauius. sū vero for̄ inferni pu
niet homo grauius p̄ veniali. q̄ eter
naliter si cū veniali et mortali decesserit.
Exemplum habemus de hoc. q̄ men
sura vini q̄ in vno loco valet. 6. denarios
si ducat vlt̄ius valet. 16. et si ducat ad
huc vlt̄ius valet duos solidos. ¶ Denā
tū illata p̄ veniali in inferno inēmutabili
ter minor est q̄ illata p̄ mortali. Unde
solet dici qd̄ pena illata in inferno p̄ mor
tali est sicut soliditas. Illata vero pro ve
niali ibidem est sicut superficies. Illata p̄
veniali in purgatorio est sicut linea. Illa
ta p̄ veniali in presenti est sicut p̄ntis.
Unde sicut ista quattuor sunt in propor
tionabilia. ita inter predictas penas ma
4

gna ē dīa. Scd's effect' ē q' pctū venia
 le aīaz maculat. 7 ponit tale exēplū. Ali
 qñ. n. denigrat aliq' imago depicta i tñ
 vt videri nō possit. Aliqñ vō sic obscura
 tur vt videri qd possit. s'z n̄ plene discer
 ni. 7 iō pp talez dīaz dīc gre. q' veniale
 obscurat. mortale obtenebrat. De macu
 la vō ista dī q' i saluādis oē pctū venia
 le delet' grā a finali. 7 h̄ qñtū ad culpā 7
 nō qñ tū ad penā imo illa soluet i purga
 torio. delet at pctū veniale grā final' ipā
 dissolutōe corpis 7 aīe ex vīute pplōnis
 7 sui stat' quāuis n̄ sit mor' pēitōis ad
 illō direct'. s'z hoc itelligit vbu Aug. q
 dīc. q' i purgatorio pī cē absolūtō a pe
 na n̄ a culpa. h̄ ab ātq's dem' ē. s'z nūc cōi
 ter tenet. q' pctū veniale hīc deferat a
 mltis. 7 q' qñtū ad culpā i purgatorio ē
 purgat. q' dñs dīc d' qbusdā pctis q' n̄
 fīnitū ē n̄ i h̄ seclō. n̄ i futuro Expōit
 gre. q' venialia dīmitit. i futuro qd si i
 telligat qñtū ad penāz tñ tūc expōitō.
 Gregoriū nulla ē. q' ē mortalia quo ad
 penā purgat. q' hīc soluta n̄ ē. Tern' ē.
 q' minuit feruorē charitatis sic aq' i igne
 pīecta. s'z ignē n̄ extingnat. feruorē tñ illi
 us tēpat. Quart' ē. q' potētiā aīe in bo
 nis opib' lassat. sicut qñ ponit pōd' sup
 equū min' erit. pīptus ad ambulādū.
 Quīt' ē q' retardat a glīa. q' hō q' de
 beret 7 possz statiz euolare ad celū post
 mortē. cogit pp venialia ad tps in purga
 torio expectare. Istūq' .n. ab aliquo faci
 es dei videbit' donec soluat minimū q'
 drātē venialū peccator. s. p. penā. O3. n.
 quēlibz ita mūdū esse ante introitū para
 dii sicut fuerat in innocētia baptismali.
 Sextus ē q' bona gloria celestis diminu
 it. nō qd illa que iā debent 7 que iā hē
 m' ibi p meritū reposita. s'z q' deberent
 si venialia nō fierēt. q' medio tpe possēt
 aliqua bona fieri qñ illa sūt. ppterca p'
 ppetratōez venialū. o3 nos opa quedā
 cōuertere ad solutiōē huiusmōi debito
 rū p que nobis deberet crescere cumul'
 eterni pmi. Septim' effectus. q' venia
 lia sepe sūt occasio mortalū pctōz 7 hoc

quattuor modis sicut hēs supra capitu
 lo primo. vbi dī q' actus q' ex se venia
 lis ē. pōt fieri mortalis quattuor modis.
 Hoc ē ē singulariter aduertēdū q' sicut
 ad remissionē peccati mortalis exigit de
 seruo actus peccādi cū volūtate in poste
 rum abstinēdi. sic quoqz pctū veniale i
 pīa n̄ dīmitit nisi actu 7 pposito dferat
 De septē vitis capitalib' i spē. Cap. 14.

Actoz actualiū vnū initū est. du
 plex radix. triplex fomētūz. septi
 forme caput. vnū initū dī super
 bia iurta illud. Initiūz oīs pcti supbia.
 Duplex radix ē timor male humiliās 7
 amor male accēdēs. tñ oīs timor ortū h̄z
 ab amore nullus. n̄ timet aliqd pdere. nī
 si q' amat istud hēre. Triplex fomētū sūt
 tria q' sūt in mūdo. s. cōcupiscētia carnis
 cōcupiscētia oculoz. 7 supbia vite. Se
 pti forme caput sūt. Supbia. inuidia. ira.
 Accidia. Auaritia. Gula. 7 Luxuria. In
 ter q' sūt qñqz spūalia. duo ē o carnalia.
 Sufficiētia hoz vitioz sic pī colagi. Volū
 tas nra deordinat. aut q' appetit nō ap
 petēdū. aut q' refugit nō refugiēdū. Si
 pmo mō. aut ē interi'. sic ē vana gloria.
 aut. exteri'. 7 sic ē auaritia aut inferi'. 7
 sic ē delectabile. S'z illud delectabile aut
 est ad pseruatiōez idmūdū. 7 sic ē alimē
 tū qd appetit inordinate a gula. aut ē ad
 cōseruatiōez spēi. 7 sic est cont' q' appenit
 a luxuria. Si at volūtas nra deordinat
 q' refugit qd nō ē refugiēdū. hoc pōt cē
 tripliciter. aut. n. refugit qd n̄ est refugiē
 dū s'm pueri sū instictū rōalis. 7 sic est i
 uidia. aut s'm instictū pueri iūstictūz pec
 pūib' lis. 7 sic est accidia. Ex h' s' p3 q' q'
 tuoz sūt appenibilia 7 tres sūt vires s'z q'
 rū instictū ē fuga. 7 iō tñ sē. 7. pctā ca
 pitalia. Istā q' dēā sūt qñqz se publice
 ostēdūt. vt qñ directe sūt. qñqz vō sub q'
 dāz spē palata decipiūt. Un' supbia qñ
 q3 dicit ad hoc volo pēsse vt possz pdes
 se. Ira dīc n̄ dōbēt illata mala tollerari ne
 pūscāt i ferri. inuidia dicit alius bona nō
 cupio. ne in successibus elenēt. Accidia

dicit ad hoc i laborib⁹ mihi pro ne teme-
 ritate idulerentis arguar. Auaritia dicit
 Ad hoc sunt multa pgregrada ne pp mo-
 pia comittat furtu vl rapina. Gula di-
 cit. ad hoc e corp⁹ cibis potib⁹ delicatio-
 rib⁹ nutriendu vt sit forti⁹ ad deo sermen-
 du. Luxuria dicit ad tps dz qsqz ad libi-
 tu vne. vt possit postea forte penite. Se-
 pte vicia copant septez bestis. Supbia
 copat leoni. Inuidia cani. Ira lupo. Ac-
 cidia asino. Auaritia crido. Gula vrsu.
 Luxuria porco. Alio mo copant septē i
 firmitatib⁹. Supbia copat inflatio. In-
 uidia lepre. Ira frenesi. Accidia litargie
 Auaritia hidropisi. Gula epiletie. Luxu-
 ria febru. Septē vicia xpi passiōe curant.
 Capitis inclinatio. i cruce curat supbia.
 Oro p inimicis ira. Apno lateris inuidi-
 as. Postatio crucis accidia. traditio spūs
 pfi corpis cruci. infis discipulo. vestim
 crucifixorib⁹. hoc curat auaritia. flagel-
 latio luxuria. potatio fellis gula.

De supbia. Cap. 15.

nunc Unce dicendum e de. 7. vitiis capita-
 lib⁹ i spe. 7 pmo de supbia q e re-
 gina oīuz vitiōz 7 inf. Est at supbia. vt
 ait Aug. puerse celsitudis appetit⁹. Un-
 ficut idē Aug. ait. Supbia oībus inuidet
 .s. maiorib⁹. qz eis n equat. Inferiorib⁹
 qz ei eqri timet pib⁹. qz ei equat. Sup-
 bia dī intū oīs pēri triplici rōe. pmo
 pp cāz q inuenit in oī peccato qā i oī pec-
 cato inuenitur cōtēptus dei qui e quedā
 cā pecc. Idez aut ptept⁹ est auersio a cre-
 ato⁹ q in oī pēro ē. vbi pponit bonū cō-
 mutabile bono icōmutabili qz sic sine ca-
 ricate alie vntes nihil sūt. ita sine supbia
 alia vicia nihil Abstrahit supbia 7 hēbis
 gāz. qz supbis de⁹ resistit. hūilib⁹ at dat
 gram. Cōnexū. n. inqstū huiusmōdi n est
 receptiuū. s. pēanū. Scdo qz pūmū pec-
 catū sunt. hoc. n. gñe peccant diabolus in
 celo. Isa. pmo sedē meā i aglōe 7 ero
 si. al. Et pūm⁹ hō in paradiso. Gen. Eri-
 tis sicut di. sciētes bonū 7 malū. Terno
 qz ex ea nascunt alia vicia sūm pus 7 po-
 sterius. hoc ē mediate vel immediate si-

cut hē supra. c. de effectū vitiōz. Est autē
 inter supbiā 7 vanā gloriā dīna. qz licet
 vtrōqz sit appetit⁹ pprie excellēcie. tñ
 supb⁹ sibi appet magn⁹ me⁹. s. vanaglo-
 riosus appetit apparē i ore alioz p laudē
 exteriorē. Dīuersa pēta dñr radices 7
 initia sine cāe alioz pēro⁹ s. dīuersis re-
 spectib⁹. Supbia dī intū oīs peccati. p
 pter tres cās supi⁹ enarratas. libido etiā
 dī cā oīs peccati sicut ait Aug. 7 hoc pp
 delectatiō; creature q inordinate trahit
 aīaz 7 auertit a sūmo bono. Est. n. libi-
 do improba voluptas q mouet aīa rōa-
 lis ad hoc qd delectet in creatura. Cupi-
 ditas ē dī rad x oīmū maloz sicut dicit
 Apo. i. ad thi. 6. 7 hoc pp eadez rōez h-
 ent libido. Est. n. cupiditas ex amore in-
 ordinato ad creaturā. Luxuria etiā sūm
 Cassianū dī radix cīs pe cati. qz carna-
 les delectatiōes nobis sūt naturales. ad
 naturalia aut pūpti sumus 7 difficulter
 resistimus. Inanis glorie. 7. sūnt filie s. 3
 Grego. pma est inobedientia. qz va-
 na gloriosus in nullo vult videri inferior
 qd fieret si faceret 7 mādātū. Secunda
 est cōtentio qz vult vincere cū clamore.
 7 hoc ppter apparere. Tertia est iactan-
 tia q quis enumerat bona sua. vt lauda-
 bilis appareat Quarta est hypocrisis q
 querit in exteriorib⁹ hominib⁹ apparere
 Quinta est pūnacia que tactū suū vl di-
 ctū malū defendit. ne errasse videatur.
 Sexta est discordia que cōtra omne di-
 ctū sustinet vel assumit cōtrariū pp va-
 nā gloriā. Septima est nouitatū pūpūo
 qua qs noua vel dicit vel inuenit vt lau-
 det. Quattuor sunt spēs supbie qz assi-
 gnat Grego. 32. morali. pma est cūz
 hō a seipso estimat hē bonū qd hz. Se-
 cūda si desup datū credit p suis tñ meri-
 tis accepisse se putat. Tertia cūz iactat se
 hē bonū qd nō hz. Quarta qñ ceteris
 deipectis singulariter vult videri. per p-
 mā 7 secūda spēs iniuriat hō deo in se.
 qz per pma ponit se hō totā causam sui
 boni. s. in sēda ponit se cāz principalē. in
 3. vero spēs iniuriat. hō deo in pūmo. in

4. aut in iuriat hō deo in eo qd nō ha-
b t. Gradus superbie fm Ver. sūt. 12.
 q sūt. Curiositas. Ad cūs lenitas. Inepta
 leticia. Jactātia. Singularitas. Arrogā-
 tia. Presumptio. Detōz defensio. Si-
 mulata cōfessio. Rebelliō. Līstas. Nec
 eādī cōfuctudo. Numer⁹ istoz sic accipi-
 tur. Ildō p supbiā iniuriatur deo et hōi.
 deo cui dō esse inferior. hōi cui dō ē par.
 Sex primi grad⁹ accipiūt fm iniuriā q
 fit hōi cui dō ē par. Quattuor alii fm in-
 iuriā q fit hōi supiori vt plato. Duo vlti-
 mi determinant pprie q tū ad iuriā q
 deo imediate fit. hoc tō dicim⁹. qz et su-
 periores grad⁹ in deū redūdāt. s. medi-
 ante primo. Gradus aut vocat. qz fit a
 miniori pgressus ad maius. p m⁹. n. ma-
 ius ē. secundus peior. et sic scādēdo inueni-
 tur q vltim⁹ est pessim⁹. Unū iuriā q ē
 respectu parīs est minor. Illa vō q ē re-
 spectu supioris ē maior. s. illa q est respe-
 ctu dei ē maxima. pp qd et isti grad⁹ ta-
 liter ordināt. Supbia facit multa mala.
 pmo id qd dei est vsurpat. s. gloriā. Isa.
 42. Gloriā meā alteri nō dabo. In hōis
 n. opib⁹ q facim⁹ duo sūt. s. bonoz et vili-
 tas. S. p mū dñs sibi reservat. aliud no-
 bis tribuit. Unū debem⁹ deo suā ptē reli-
 quere si nra pte nolum⁹ spoliari. Scdo
 pfectos viros ipugnat. Supbia ē enim
 qī turris babel q vsqz ad celos. i. vsqz ad
 viros celestes debebat ptingere. Super-
 bia ēt bonis opib⁹ inficiat vt pcat. Unū
 supbia ierpugnabilis ē sicut castz in alto
 mōte suū. Tertio gfa dei boiem denu-
 dat. Iaco. 4. Supbis dens resistit et c. 2.
 Regū. i. Ad otes gelboe nec ros nec plu-
 nia veniat sup vos. Unū fm naturā pne-
 yū nō ē receptiuū s. cōcauū. Quarto at
 boiez deo pnat. Ugo de scō vict. Sup-
 bia aufert mibi deū. inuidia. primū. Ira
 me p. Supbia ēt deo est odibilis. Ecc.
 10. et puer. Tria sūt q odit de⁹. pauperē
 supbiū et c. Deū ipugnat. qz vexillū in-
 mici sūt. i. diaboli ponit in castro suo. et d
 ponit vexillū xpī. s. crucez quā dō sp hō
 portare iuxta illud. Quivult venire post

me. Diabolo boiem assimilat. Ipse ē. n.
 rex sup oēs filios supbie. Unū sicut domi-
 nus ait de caritate. In hoc cognoscēt oēs
 qz discipuli mei erūt. si delectioz habue-
 ritis ad invicē. Ita pōt diabolus dicē d su-
 perbia. In hoc cognoscēt et c. Ildō oiez stul-
 tū demōstrat. qz ancillā ornat et dñaz nu-
 dā relinqt. Itē qz magna p modico vē-
 dit. i. p laude hūana. Itē qz credit se pos-
 se cū supbia illuc attingere. vbi diabolus
 exis nō potuit cū supbia remanē. Ildō
 minē deicit. qz scādētes in altz de facili
 cadūt et q se eleuāt sub hostio humili de
 facili caput ledunt.

De inuidia. Cap. 16.

Inuidia ē. vt ait Aug. Odū felici-
 tatis aliene. vl' s. Jo. damas. In-
 uidia ē tristitia de alienis bonis. Df aut
 inuidia a nō vidēdo. qz nō pōt videre bo-
 na alioz. Unū displicētia boni q est inui-
 dia pōt notari p vñōnē interiorē et exte-
 riorē sicut vult Seneca dicens. Quic-
 quid mēte fugimus in gestū oculis vide-
 mus. Inuidia hz qnqz filias fm Gre.
 Idama est odū qd est velle malū alienū
 et nolle bonū. Scda ē exultatio i aduer-
 sus primi. Etia ē afflictio i pspis primi
 quāta ē sustinra que est detractio latēs
 quinta est detractio. hec aut fit in opato
 quia intēdit melioz apparere illo cui de-
 trahit. Inuidia multa mala facit. De lu-
 mine facit tenebras de vidente cecū qz p-
 ximu bona videre nō pōt. Unū inuid⁹ cō-
 parat noctue et vesptilioni. Aug. Egnis
 oculis odiosa ē lux que puris est amabi-
 lis De vita morit. S. Panis vitā for-
 tū roborat et paruuloz necat. Unū inuid⁹
 cōparat fabricitādī cui ēt boni cibi sūt
 cōtrarij. Deo cōtrariat. qz tā bonus est
 dens vt ait Aug. vt ēt de mal' bonū elici-
 at. s. ecōtra tā mali sunt isti vt de bonis
 malū eliciāt. Itēz diuina bonitas oīa sua
 cōicat. isti vero nō. Itē deo placet bonū
 hōis. ac malū displicet. isti at ecōtra bo-
 nū gfe et nature puenerūt. Unū sicut oīa
 mūda mūdīs. sic istis oīa sūt inūda. Et
 sicut bonis mala cooperant i bonū. ita i

31
nūdis bona cooperāt in malū. Un tales
aurū pueritū in cuprū gēmas i lutū gra
nū i paleā. vinū in aquā. mel in fel. diem
in noctē. gaudiū in merore. rosā i palurū
balsamū in sterquiliniū. electuariū in vene
nū. Moies maledict. Isa. 5. Ube. q dicit
tis bonū malū &c. Stultū efficit. Iamnis
errat q idcirco sibi vult vinū oculū erui.
vt ali ē vn⁹ eruat. sicut facit inuidus &
diabol⁹ q p hoc q aliis inuidet sibi ma
gis nocet. Aucto^r ē suū torqendo ledit. Se
ne. Utinā inuidi in oib⁹ ciuitatib⁹ oculos
& aures haberent. Proximum fraudu
lenter decipit. Unde inuidus compara
tur canī qui blāditur in facie & mordet a
tergo. Item qui osculo xpī tradidit. itē
boni perfido qui ledit hominē q enī
nūq molestauit.

De ira. Cap.

17.

Ira ē vt ait Aug. viciōsū libido.
& Las. Ira ē mor⁹ ai putat⁹ ad pe
nā. hec ē diffinitio ire p vinū nō p
zelū & q ē hic agēdū. Ira igit duplex ē
hī. s. nāc & mortis prout ergo deordinat
ab optimo hī ē mortale qd vinū ē quia
ira nō ē peccatū rōe pure passiōis. Imo
pena s; cū hoc dicit quādā actionē p quā
deordinat hoīes. & qdū ad deū. & qdū
ad prīmū. Vult enī a se expere vī a iu
dice a deo cōstituto & sub deo. Utrū te
neat qd remittē iniuriāz inimico petenti
Nota distinctionē. q; ex iniuriā solēt ori
ri tria. Iamū ē rācor in affectu. Secun
dū ē rācoris signū in effectu. Tertiū ē ac
tio cōtra iniuriantē Iamū tenet qd sta
tū remittere & sūmō reget. Secūdu tene
tur remittere veniā veraciter petēti. i. pa
rato emēdare sūm facultatē suā. Tertiū
nō tenet remittē. Si vō volueris scire
vtrū ille cui facta est iniuriā debeat ami
citiā q̄rere sciēdū qd duplex ē debitū. pri
mū est necessitatis sine quo nō ē sal⁹. Se
cūdu est pfectiōis. Quātū ad prīmū de
bitū nō tenet qd reconciliatiōē querē si
ue amicitiaz Sed de scdo dicit Chas⁹
q d; q̄rere reconciliatiōēz vt duplicē co
ronā cōsequē. vnā q; iuriā passus ē. Aliā

q; p̄loz rogauit. Dñs autem ponit tres
grad⁹ circa reatū i re euz dicit Ma. 5.
Vis q irascit⁹ fratri suo reus erit iudicio.
Qui aut dixerit racheus erit concilio.
Qui aut dixerit sature reus erit gehenne
ignis. De his dicēdum est q vbi creuit
gradus culpe creuit & ordo pene. Unde
recte ira sine voce puniēda est iudicio ira
cū voce cōcilio ira cū sermone cōtume
lie gehenne igni mācipatur Secūdu Au
gu. In primo est ira rāū In secūdo i ra
& vox. In tertio ira est & sermo & certa
expressio irrisiōis. Dicit autē Grego.
q iudiciū ē cause discussio. cōciliū senten
tie diffinitio gehēna ignis sūe executio.
Motādū q reddere malū p malo ē fra
gilitatis sicut fecit Joab q̄ inter fecit.
Abner. s. interfectorem fratris sui asael.
S; reddere malū p bono est puerfita
tis. sicut fecit iuda tradēdo xpī. Redde
re bonum p bono est equitatis sicut fecit
assuerus quando Mardochēi honora
uit. Reddere bonū pro malo ē perfectio
nis sicut fecit bñs Stephanus q̄ p ini
miciis suis orauit. filie ire sūm Greg. sūt
sex. prima est rixa. hec est audax volun
tas vindicādi iniuriā factā p se. Secūda
ē tumor mētis. hec ē volūtas vindicādi
causa fugiēs aduersantem ne cū eo collo
quium habeatur pp extimatas inimicitias.
Tertia ē contumelia que est volūtas
se vindicans per exprobatōē malorūz.
Quarta ē clamor que est volūtas se vin
dicans in exaltādo vocem per vituperi
um exprobratūz & ad aliorū per veni
ens aures. Quinta est indignatio que ē
voluntas se vindicans per signum mo
lestie exterius declaratum. sexta est blas
phemia que est volūtas se vindicans p
opprobrium deo vel sanctis illatūz. Ex
ira veniunt multa mala. Iamū spiritus sancti turbat. Gregoriū Dum
ira animum pulsāt spiritui sancto hospi
tium suū turbat. Nam sicut in pace
factus est locus dei. sic in discordia lo
cus diaboli. Tales sunt etiam meen
diari domus dei psal. 73. Incenderūt

27

igni sanctuariū tuū dñe &c. Uñ isti sūt si-
miles draconī q emittit ex ore ignē. Qd
dei est sibi vsurpati. i. vīdictā puer. Ad
hī vīdictā & ego retribuā. Talis se fecit
iudicē & denm vult esse tortorē sicut dicit
Aug. Dicit. n. malus in orōnibus suis.
Dñe occide malū inimicū meū. Rñdet
ei dñs. quē vestrū. Ambo estis mali imo
talis vult esse actor & iudex in eadem cā.
Stultū se demōstrat. q: p cor suū imit-
tit gladiū vt ledat tunicā inimici. imo si
sapiēter faceret prius se de se ipso vindi-
care deberet. irā. s. p zelū aduersus iram
suā p vitiū assumēdo. Lūna purgatiōis
puertit i rubiginē deprauatiōis. Aduersi-
tates. n. que ipm deberēt a pctō purgaf
p ipacientiā magis inqñāt & fornax pba-
tōis mutat ei aurū in cuprū. & flagellū
ex grano facit paleā. Durā sniam talis i
iudicio expectabit. Cū. n. dñs ipropabit
qbusdā. Audus fui & nō cooperuistis
me. Mathe. 25. Quid dīcturi sūt illi
q nō solū nudos nō vestiūt. s. ēt vestitos
spoliāt. Bellū mīdi carnis & diaboli cō-
tra se instaurāt. sed sapiētes sedāt mino-
res guerras pp maiores q iminēt. Ma-
lā faciūt cōmutationē. q: auferēdo palliū
bone fame dant tunicā innocētie. Reme-
dia ire sūt Silētiū observatio. puer. Lūz
defecerit ligna extinguet ignis. q: sicut
ex collisione duorū corporū elicit ignis. ita
ex amarīs verbis aliquorū ira cōcitāt. p-
uer. 15. Rñsio molis frangit irā. & fmo
durus excitat furorē. Ibidē. Quasi q ca-
nē aurib⁹ &c. Dñice passiōis cōsidera-
tio. S. Si passiō dñi ad memoriā reuo-
cet nīl adeo durū est qd nō equanīmi-
ter toleret. Hoc figuratū est numeri. 21.
Ubi respiciētes serpētē encū sanabant.
Item premiū tollerantie animaduersio.
Unde cōsideratio premiū minuit vim fla-
gelli.

De accidia.

Capitulum.

18

a Accidia est de vītutū laudabili exer-
citio vtriusqz hoīs languida deie-
ctio. Itē accidia est diffidētia de p-

priis virib⁹ & de mādato dei iplēto ar-
dua tristitia. Duo noīa sūt hui⁹ vītū. scz
Tristitia & Accidia. Idō: at noīz hec ē
rō. q: isto pctō est auersio a spūali bono
qd estimat graue. sicut ē tēnare & h⁹i
& rōe h⁹ dī tristitia. Est ēt ibi puerisio ad
creaturā. s. ad getē q estimat leuis & rōe
h⁹ dī accidia. Datet ergo ex his q hoc
vitiū put vocat tristitia opponit letitie
spūali. q ē in exercitio spūali. S. put vo-
cat accidia opponit fortitudinē q pñstet i
agrediēdis arduis. & sustinēdis aduersis
Accidia denoiat ab accidine. q: p eaz aīa
tediū h⁹ de oī spūali difficult. Accidia sm
Gre. h⁹ sex filias. Prima vocat mali-
tia q f⁹ Aug. est volūtas machinādi ma-
lū alicui. Cū. n. qd iniuriat alii tūc irascit
& postea tristat. s. a despāto q: diffidētia
meritoz mater ē diffidētie pmiōz. ex q
iterū ouē tristitia. tertia pusillanimitas q
nascit ex diffidētia pueniēte ex pñderati-
one. pprie infirmitatis. vī opīs arduitas
qīta ē rancor q est inueteratū odiū sicut
.n. ex charitate sūt opa bona ex qbus est
pñfirmatio charitatis. ita ex ira ē accidia.
ex accidia vetustas ire. qnta torpor: circa
pcepta. i. qdā insensibilitas pp quā hō n
pōt induci ad executiōez mādatoz dei.
sexta ē euagatio mētis circa illicita. hec at
euagatio qñqz ē pñcularis & certā habz
mām. & sic puenit oīb⁹ vitiis qñqz ē ge-
neralis & incerta. & hec ē pprie euagina-
tio accidie. Qui. n. ē absorptus tristitia nō
hñs in se vñ delectet euagat ad oīa qñs
delectatiōez. Ex accidia eneniunt multa
mala. Preceptū dñi negligit Gen. 3.
In sudore vultus tui &c. Maledictio dei
incurrit. Exēplū de fien cui dñs maledi-
xit. q: folia tñ hñt. math. 21. Discrepat
a ceteris creaturis. Exēplū inatatis. sic
in sole & luna q quotidie surgūt & perfu-
ciūt cursū suū. Idē patet in corporib⁹
aiatis. sicut sūt arbores & herbe que l⁹ in
hyeme nude sint. tamen virtutem seruāt
& in tempore suo redeunt ad consueta.
Idem ostenditur in sensibilibus. puer.
2. Clade ad formica o piger & considera

2
 vias ei? **P**reciosū tps p dicit. q: eo nihil
 p cioso? ē quo breui hora posset obtinere
 veniā grāz & gliaz. Et tñ vt ait **Ber.** Nihil
 vilius reputat. q: dñt hoies ociosi ec
 cl. vi. Venite & fruamur. Spūale lucrū
 negligit. q: qui nō mercat i nūdmis po
 stea nō hēbit. puer. 21. **P**ropter frig? pi
 ger arare noluit. mēdicabit ergo estate &
 non dabit ei. Incita mēta vinor colligit
 puer. 24. **P**er agruz hois pigri trāsiui
 & ecce totū repleuerāt vitice & cooperu
 erāt sup hie ei? spine. **Mo.** q: aq corū
 pif qet. & ferruz cōtrahit rubiginem. &
 porcus mactād? p mittit inqetē pingue
 scere Locū diabolo pparat. q: hō ocio
 sus ē qñ puluinar diaboli. & in ollā tepi
 dā libēter misce insidiāt q seruētē fugiūt
Tētatiōib? p3. Un legē in collatiōibus
 patrū q monachū opantē demō inuē
 pullat. ociosus in nūeri. demones tētant.
Est. n. hō accidiosus qñ vrbs absqz mu
 roz ābitu & qñ signū positū ad saguam
 mores puerit. q: vult metē & nō semī
 nare sic gatt? q libēt pisces comedit sed
 nō eos libēt capit. **Seneca.** Incertū est i
 quo loco quomō mors te excipiat. & iō
 tu illā in oī loco & tpe expecta. fūrē fodi
 entē parietē nō repellit. q: mors fur ē. &
 quotidie tollit vnū asserē. i. vnū diē ma
 thei. 24. Si sciret utiqz p famīlias qua
 ho. f. ve. vi. vtiz & c. **R**ecreaculū sordidū
 se facit. **Ber.** Viuz tētatiōnū sentina ē oci
 uz. **Jpm.** n. ē occasio luxurie. 2. rubrica.
 xi. factū ē eo tpe quo solēt reges ad bal
 nea pcedē. Itē occasio nugarū. **Act.** 6.
Athēniēses ad nihil aliud vacabant. & c.
 Itē occasio curiositatis. i. thi. i. Discunt
 circuire domos. statutiā ostēdit. q: toni
 trua audiēs nō surgit. Tonit at eluist?
 in p dicationē tonabit ēt in die iudiciū. Itē
 stultus est qui in mūditiā de oculo nō ci
 scit. **Ad atbeni.** 7. **I**ypocrita elice p mūz
 crabem de oculo tuo. Ad celestia veni
 re negligit q: vix ad locū quis venit qui
 vnū pedē hodie mouet & post ānū aliuz
 sic & illi quoz mor? ē pes intellect? & nō
 pes affect? cū tñ sit affectib? ambulādū.

De auaritia.

Cap.

19.

a **U**aritia vt ait. **Tullius** ē imodera
 t? amor hñdi. Itē fm **Ber.** Ana
 ritia ē qñlibz rez insatiabilis & i
 honesta cupido. fm aplz **Ep̄.** v. Ana
 ritia ē idolorū seruitus qā hō auar? exhi
 bet creaturē qd dñ creator. f. fidē spēz &
 charitatē. hec. n. auari exhibent pecunie.
 In hoc ergo spālīe rēphēdūt uti q rei vī
 lissime amorē suū exhibēt. f. pecunie que
 de terra tollit quā nā infimā ordinauit.
Ecc̄. **Df** in ecc. q auaro nihil ē scelesti
 us & hoc pp qñmor cās. pma q: fere oīa
 scelera ppetrāt. p auaritia. vt furta. pū
 ria. homicidia & huiusmōi. scda q: ē cō
 tra legē nāe. **Luce.** 6. Quicūqz vultis vt
 faciāt vobis ho. hec eadez facite illis. & c.
 Tertia q: ē ptra legē scriptaz. **Luce.** vi.
 Estote misericordes. sicut & p̄r. vester. &
 Quarta q: ē ptra legē vtilē q ē in oībus
 reb? q p̄pellūt se dare. **Anar?** n. qñ cap
 tas detinet res ne se cōicare possint vtrū
 aut cuiqz liceat thesauros cōgerē. notan
 dū q ē thesaurizare vno ex affectu ana
 ritie absqz intētiōe necessitatis. pprie vel
 aliene & hoc mō thesaurizare oībus est
 phibitū. alio mō ē thesaurizare ex pui
 dētia. & hoc vl cōsideratio necessitatis &
 sic cōcedit pētib? secularib? ob necessi
 tatē filioz educādoz vel filiaruz cōiugio
 tradēdarū nō autē ditādārū. sed seruato
 mō vl statū p̄sone alio mō ē thesauriza
 re ex cōsideratōe publice vtilitatis. f. regni
 defēdēdi vel cultus dei āpliādi. & sic cō
 cessū ē regib? thesaurizare p̄sonis aut ec
 clesiasticis. pprie nūquā thesaurizare licz
 nec pecunia etiaz tenere intētiōe seruādi.
Ambrosi? **An?** hz ecclesia nō fuet s3 vt
 eroget. Ex p̄dictis p3 q duplex pōt esse
 amor pecunie vl t̄paliū. siue respectu ne
 cessariū. siue respectu supflui. cōtra p̄mū
 phibet dominus p̄focātē sollicitudinem.
 Cōtra s3 phibet thesaurizationes. Ex
 auaritia sequūt mltā mala. **I**mmo qā
 a deo maledictē **Ang.** **M**aledictus dis
 p̄sator auarus cui? larg? est dñs. Semp
 eger. **I**h̄eronym? auaro tā deest qd bz

quā q̄ nō h̄z. Stultus mercator: ē q̄ re-
gnū celorū imo ipsū christū vēdit p̄ pau-
cis denariis. ⁊ i hoc sepe peior ē auarus
hō quā ipse. Judas vēdidit christū trigi-
ta denariis. Iste autē interdū p̄ vno de-
nario. Corpus cuiuscerat q̄ dinitie acgrū-
tur cū labore possidēt cū limore amittūt
cū dolore. vñ ipsi laborāt ⁊ alii i labores
eorū sepe intrāt. s. fures vel latrones vel
certe filii mali. Isti similes sūt aranee q̄
faciēdo telā p̄ capiēdo muscas seipsā cui-
scerat. Adētē suffocat. Aug. Maufragiū
fugis ⁊ plūbū āplecteris. vñ Soc. mas-
sam argēti p̄oiciēs in mare dixit. Ad er-
gā tene mergas me. Ingnat. Exo. 24.
filii israel seruiebāt in luto ⁊ latere. Ex-
cecat. Exēplū in Thob. q̄ excecatus fuit
stercore hyrūdinū. Cor. dilacerat. vñ di-
nitie p̄parāt spinis Adathe. 13. Infatigā-
bilē facit. vide cōparāt sacco p̄tuso ⁊ in
ferno q̄ nunq̄ dicit sufficit. Et mar cui
oīa flumina influūt. ⁊ tñ nō redūdāt. Et
hydrūdo cog quāto plus bibit tāto pl⁹
sitit. filie auaritie sūt sex s̄m Gre. Prima
est obduratio cordis que fit omittēdo ele-
mosynā. istā filiā vocat Isidorus i hūani-
tatē. scda est violētia hec fit nocēdo alicui
palā affecta mala quā vocat Isidorus ra-
pacitatē. tertia ē ingetudo hec est appeti-
tus lucrī. q̄rta ē p̄iuriā qd sepe incidit in
emprionē ⁊ vēditionē q̄nta est salacia q̄
fit p̄ verba decipiētis in occulto. sexta est
fra⁹ hec ē deceptio p̄fecta ⁊ hoc i p̄ntia
illius q̄ decipit. septima p̄ditio que ē idē
quod deceptio que fit in absentia de-
cepti.

De gula.

Lap.

20.

Ula vt ait Aug. ē imoderata cibi
g auditas. Itē Gula ē vorax edaci-
tas nāe finit⁹ nō cōtēta. Quinqz
modis peccatur circa gulaz. vt dicit S.
Primo cū qs horā comedēdi p̄uenit. ⁊
hoc fit p̄ ipatiam expectādi t̄ps debituz
secūdo cū qs q̄rit cibaria p̄iosa ⁊ delica-
ta de qb⁹ Quidi⁹. Est virt⁹ placitis ab-
stinuisse cibis. s̄z p̄ra hoc fecit dines ille
q̄ epulabat quodidie splēdide. Etio qñ qs

mēsurā excedit. s. nimis comedēdo. Sci-
endū tñ q̄ qd vni nociū est alteri est re-
mediū. sic ⁊ qd vni ē mēsurā debita alte-
ri est excessus. Vñ nō consūtit mēsurā in
cibi q̄titate s̄z i comedēdis q̄litate. verū
tñ qdā ieiuniū suū recōpēsāt postmodū
nimietate supflua. s̄z hoc qd aliud q̄ da-
re duos obolos p̄ vno denario. Quarto
qñ nimis ardēter ac festine qs comedīt
Itē. n. vsus ciboꝝ s̄z p̄cupiscētia in vitio
Quinto qñ qs cibaria sua nimis studio
se p̄parat. vñ Ber. Itē s̄pores sed fa-
mes excitet appetitū. In oib⁹ hīs sumē-
da sūt nō q̄ voluptas. s̄z q̄ requirit necessi-
tas. Cōtingit etiā peccatū ēē circa dimi-
nutionē cibi. sicut circa supfluitatez. filie
gule sūt qnqz s̄m Gre. prima ē scurrili-
tas. q̄ gula mouet ad verba scurrilia. se-
cūda multilogū. s. detractio. vituperia. ⁊
alia verba inanā. Tertia inepta letitia. i.
lasciua carnis siue gest⁹ corpis inordinā-
tus. lasciuia mētis demonstrās Quarta
imūditia q̄ solet puenire ex gula vt ē vo-
mit⁹ ⁊ eructatiōes fetide ⁊ luxuria. q̄nta
ē ebetudo mētis. i. subuersio rōis. Gula
duo cōplectit. s. cōmessationē ⁊ ebrieta-
tē. ⁊ p̄prie loquēdo p̄ simonā opponit
cōmessationi. ⁊ ebrietati sobrietas. Gula
nocet multipl̄ De paradiso elicit hoīez
exēplū in Adā. Spūalia bona perdit exē-
plū in Esau. q̄ p cibo vēdidit primoge-
niturā. diabolo domū p̄parat. Adathe.
viii. si ciuis nos hinc misit nos i porcos.
Seruū suū p̄ra se asat. puer. 29. Qui d̄
licate nutrit seruū suū postea sentiet illuz
cōtumacē. Luxuriā inducit. exemplum
de Loth. Homicidā p̄ficit exēplū d̄ Jo-
āne baptista. q̄ iuiuiō perit. Inducē mō-
tē nāe. Eccl. 37. Propter crapulā mul-
ti pierūt Gen. 2. Quacūqz die comede-
ris ex eo morte morieris. Inducit mor-
tē culpe prima tibi. quarta vidua in deli-
tiis vīnes mortua ē. Inducē mortē gehē-
ne. Luce. 16. Dines epulo sepult⁹ ē i iher-
no. Remedia gule sūt q̄ttuor. primū est
spūritualit̄ ciboꝝ frequē sūptio. Adathe.
4. nō in solo pa. vi. ⁊ c. s̄m futura carnis

31.
nre cōsidera^o. **M**ero. facile cōtēnit oīa
q se semp cogitat moriturū. tñū ē eterne
cene p̄sideratio. 2. n. 14. **M**ō qdā fecit ce
na. q̄tū ē s̄m̄is xpi ⁊ suor̄ p̄latō. Tre.
Recordat̄ paup̄at̄ mee absētibz ⁊ sell
De luxuria.

Capitulum.

21.

Luxuria ē ex imundis desideriis
veniens lubrica mētis ⁊ carnis p̄
stitutio. Itē luxuria ē libidiose vo
luptatis appetit^o. ⁊ intelligas hic appetitū
q ē ex p̄ssu rōis. q̄ tal ē p̄tū mortale ⁊
d̄r p̄tū mortale. qñ rō n̄ p̄hibet huius
mōi appetitū cū possit. **O**īe luxurie s̄t
8. p̄ma ē fornica^o. q̄ ē soluti cū soluta. s̄a
meretriciū. qd̄ fit dupl̄. s̄. p̄ vagā libidi
nē cū diuersis sectādo v̄l cū publice ve
nali p̄cedēdo. s̄c̄a ē adulteriū quo p̄iuga
lis t̄bor^o vitiat̄ q̄ta ē stup̄r quo v̄ginal̄ i
tegritas cor̄rūpit̄. q̄ta sacrilegiū quo cō
tinentia deo dicata ledit̄ v̄l i clericis ⁊ re
ligiosis sacris ordinibz sublimans ⁊ i his
q emisērit votū cōtinentie. s̄c̄a ē incest^o
quo vinculū p̄sanguinitatis l̄ affinitatis l̄
cōpaternitatis cor̄rūpit̄. septima ē p̄tū
p̄tra nāz siue sodomia quo nālis vsus p̄
uerit̄ notādū at q̄ aliqd ē p̄tra nāz sp̄ci
⁊ aliqd ē p̄tra nāz gñis. p̄mo mō ē p̄tū
mortale ē p̄tra nāz. q̄ in rōnali creatura
remurmurat s̄nderesis p̄tra oē p̄tū s̄z
s̄c̄o mō p̄tū sodomie ē p̄tra nāz gñis
q̄ n̄ solū i hoīe s̄z ē i brutis diuersi sex^o
i coitu p̄ueniūt. vñ si aliquo mō fit cōtra
nāz gñis ē. **O**ctana ē libidinosus coit^o cōm
gal^o q̄ multiplex ē. coit^o. n. cōingal^o ali^o li
cit^o ali^o fragilis ali^o ip̄tiosus licit^o tri
pliciter fit. v̄l qñ cā plis. l̄ ad ampliādū
cultū dei l̄ cā reddēdi obitū l̄ cā vitāde
fornicatiōis nō i se s̄z i cōiuge p̄m^o ē pie
tatis. **S**c̄ds iustitie. **T**ertius cautele. In
his nullū d̄r p̄tū eē. fragilis ē qñ fit cā
delectatiōis. ⁊ tūc distiguit̄. q̄ si amor il
l^o delectatiōis p̄ponit̄ d̄o mortale p̄tū ē
si v̄o p^o ponit̄ veniale. **I**mpetuosus ē q̄
ex sola libidine p̄ueniēs metas honestat̄
⁊ rōis trāscēdit. q̄ fit qnqz modis p̄mo
causa satiādi libidis p̄ meretricias blādi

tias. s̄c̄o cū fit cōtra naturalē modū. t̄t̄o
cū fit t̄pe. p̄hibitiōis. q̄rto qñ fit in loco. p̄
bibitiō. q̄nto qñ accēdit ad mulierē pre
gnātē vicinā p̄tū v̄l que ē in fluxu men
struo. filie luxurie s̄t. 8. s̄z **O**re. p̄ia ē
cecitas mētis. q̄ s̄m̄. **A**ug. in ope luxu
rie tota rō absorbet̄. s̄c̄da ē incōsidera
tio mortis. s̄. inferni. terna icōstātia. s̄. ad
cogitādū desiderādūqz nūc istud nūc il
lud. quarta amor sui. s̄. quo aliqs deside
rat lōgā vitā ad hoc vt expleat volupta
tē suā q̄ta p̄cipita^o q̄ q̄s currit p̄cipitāt
ad peccādū exponēs se piculo mortis p̄p
luxuriā faciēdā. s̄c̄a ē odiū dei q̄ fit. q̄
de^o abstrahit ⁊ punit eos q sequūt̄ car
nis delicias ad q̄s īclinat luxuria. s̄c̄a
affect^o p̄itis seculi. s̄. appetit^o bonor̄ di
uitiar̄ sanitatis huiusmōd p̄ q̄ luxuriosus
finē suū p̄sequit̄. **O**ctana ē desp̄atio futuri se
culi q̄ est diffidētia glorie vel venie cōse
quēde. ⁊ hec est filia luxurie consumate.
Luxuria nocet multipliciter. deo est con
tumeliosa quia templū ei^o inquinat. **D**e
monibz placita **J**ob. 16. behemat dormit
in locis humentibus. subiecto p̄prio no
cua. p̄ma cor̄m. vi. Qui fornicat i cor
pus suū peccat. **I**sdorimuz scandalizat
Osee quinto. facti estis laquens specula
tioni. ⁊ rethē exp̄asum super mōtē t̄ba
bor. **A**nīmā propriāz damnat̄. s̄c̄o ru
bica. 12. nō recedet gladi^o de domo tua
hoc dictūz fuit ad d̄d p̄p p̄tū bersabee
vilissimo domino se subiecit. s̄. carni ⁊ s̄
sualitati. **G**enesis. 3. Quia obedisti voci
v̄oris tue. maledicta terra in opere tuo.
Aldētez infatuat. **O**see. 4. **A**lmū ⁊ mulie
res auferūt cor. **R**emedia luxurie s̄t. **O**e
casōis fugē. **J**ob. 13. **I**sdorimuz sedus cūz
oculis meis vt nec cogitat̄. **D**ygie. p̄uer.
13. Qui terigerit picez coingnabit̄ ab ea.
Aldorū extrema cogitat̄. p̄uer. vii. **A**ldē
morare nonissima tua ⁊ in eternū n̄ pec
cabis. **D**e se nō p̄sumere. q̄ cecidit **D**a
uid sanctissim^o. **S**alomō sapiētissim^o.
Sanson fortissim^o. frequēter se occupa
re. **M**ie. **S**ēp aliqd boni facito. vt te dia
bol^o t̄ueniat occupatū. **L**ctatōi i p̄ncipio

teret caput tuum. Carnes domare. mar
ci. 9. Hoc genus demoni non eicitur nisi
in oratione et ieiunio.

Quo supbia sit mortale vel veniale.

Capitulum.

22

Omnia predicta quous semper sint pec
cata. non tamen semper sint mortalia.

Unde videndum est quoniam unum quodque
mortale sit. et quoniam veniale. Vanagloria igitur
ex suo genere est veniale. quia genus ope
ris sumitur ex obiecto. Vanum autem finis
non est obiectum peccati mortalis. sed ve
nialis. Unde cum vana laus sit huius pec
cati obiectum propter quod non semper est peccatum
mortale. Erit tamen vanagloria mortalis du
pliciter. scilicet ratione finis propter quem laus appe
titur. Opus namque tale est quale est id pro
pter quod appetitur. Item ratione operis
in quo laus queritur. Circa primum di
cendum est quod quadrupliciter fine laus querit.
Primo ad vitandum malum infamie sicut
Samuel se laudavit. i. Reg. 2. Secundo
propter aliquam utilitatem spiritualem. ut est glo
ria dei vel edificatio proximi. sicut Isha
rus se commendavit. 2. cor. ii. Tertio propter
lucrum avaricie sicut pharisaei qui denorant
domos viduarum longas orationes simulan
tes. Mathei 23. Quarto propter aliquem
actum venialis peccati. sicut quoniam quis lau
dari vult eo quod venialiter in laude delecte
tur. Primum est prudentie. Secundum est chari
tatis. Tertium est mortale. et idem intelligen
dum est quoniamque laus ponit finis alienius
operis. Quartum est veniale. Sequitur se
cunda causa. quod vana gloria sit peccatum mor
tale. scilicet ratione operis propter quod laus queritur. hoc autem
potest fieri tripliciter. quia laus quandoque que
ritur per opera illicita. quandoque per opera ex se in
digna. quandoque per opera virtutum. Si primo modo
sic tale est peccatum quod est id illicitum. scilicet mor
tale vel veniale. Si secundo modo. sic est peccatum
veniale. ut habere divitias vel vestes preciosas
cum abusu talium in laude. Tercium si talia
sunt de se inordinata. ut sint occasio peccati
mortalis. sicut quod mulier cum ornatu mere
tricio ad animas capiendas prepatatur. vel si semel
illud est illicitum ex prohibitione superioris. ut

comestamentum et huiusmodi. cum excederet pre
ceptum ecclesie sic sunt peccata mortalia. Si ter
tio modo. id est si laus queratur pro opera virtutum. hoc
est dupliciter. vel quia appetitus laudis ad
iungit operis virtutis tamquam incidens. sic con
tingit in carum vel in predicatione quandoque. et tunc
est veniale. Vel laus est finis principaliter
prestitus operi virtutis et operanti. ita quod ibi
constituit finem ultimum. et sic est mortale. quia
tunc inheret ei ut fini ultimo. Nota quod ma
ius est peccatum gloriari de bonis spiritualibus
quam de temporalibus. quia minus habent motum eo
quod minus apparent extra quam temporalia.

Quo invidia sit mortale vel veniale.

Capitulum

23

Invidia ex suo genere est peccatum morta
le quia cum invidia fit irremediabilis. sit dolo
re de alieno bono pertrahat directam charitatem
quam non emulat. sed cogit de veritate. peria
Corin. 13. Charitati vero nihil est pertrahi
um nisi peccatum mortale. Tamen illud quod ex genere
est mortale potest esse veniale vel put in
suo primo motu consistit. vel extra suam ratio
nem trahit. Dolor ergo de alieno bono
est quadrupliciter. vel quia est prius. primus
motus extra veniens. sic quidam naturaliter in
vidi sunt. et hoc nullum peccatum est. cum nullo
modo sit in parte nostra. vel est secundo pri
mus motus quoniam appetitus sine completa de
liberatione tali passione afficitur. et sic est ve
niale peccatum. vel est actus voluntarius deli
berativus. et sic est mortale. vel trahit per in
tentionem extra suam rationem ut quoniam dolor de
alieno bono surgit cuius causa bona. si
cut quoniam dolet aliquis de bono temporalis alterius
quia videt illud reducere in detrimentum anime
illius. vel in detrimentum comunitatis et talis
dolor bonus est. quia maius bonum spiritus est ap
petendum. Notandum ergo quod propter dolorem boni
comprehenditur gaudium de malo quod
ex ipso cadit.

Quo ira sit mortale vel veniale.

Capitulum

24

Ira ex suo genere est peccatum mor
tale. quia sicut Isidorus. Ira est animus
concitatus ad penam provocati inferendam. Ta
lis autem motus pertrahat charitatem que non

irritat nec cogitat malū. i. cor. 13. Ira igitur vel dicit ira zeli que est de testatio virtutis et hoc non est peccatum. sed perfectio. Idcirco est quod sibi per hunc modum irasci. sic dicit glossa. super illud psalmi. Irascimini et nolite peccare. Quid est inquit homo penitens nisi irascens sibi vel dicit remissionem affectus circa primum per quam homo non dolet de malo. primum. nec gaudet de bono ei? sed non doleat de bono nec gaudeat de malo ei? sed differens ei? et sic non est mortale. sed imperfectio charitatis vel dicit actualē impaciētiā absque appetitu vindicte talis motus est deliberatus et peccatum veniale. quod habet incompletam rationem ire sicut ex supradicta patet diffinitione. vel dicit impaciētiā cum appetitu vindicte. et hoc est tripliciter. quicquid hoc est a natura. sicut est in melancholicis in quibus semper plerumque continue mordet natura propter quod semper sunt turbulenti et sic nullum est peccatum cum sit motus naturalis. quicquid est ab appetitu indeliberato et sic est veniale. sicut alii primi motus. quicquid a voluntate deliberativa. et tunc est peccatum mortale.

Quo accidia fit mortale vel veniale.

Capitulum.

25

Ecce id ex suo genere est peccatum veniale. quod secundum Augustinum. Accidia est tedium interni boni. hoc autem non opponitur charitati. sed dicit diminutionem fervoris charitatis. in quo consistit oculus veniale. Istud ergo tedium vel est motus naturalis. et sic nullum est peccatum. vel est motus appetitus contrarii statui de opere spirituali laborioso. et sic est veniale. quicquid est ille appetitus naturalis sit deliberatus. quod perfectus in veniale non est. nisi veniale. Accidia vero ex genere et per se veniale est vel habet tedium reducat in omissionem eorum que sunt necessaria salutis ut frangere precepta dei vel ecclesie sine causa rationabili. et tunc est mortale. Si autem tedium illud ex omissione boni et difficultate aggrediendi bonum ducit in desperationem. tunc iam accedit ad peccatum in spiritu sancti. Et si tedium illud crescit quod est ducit in tedium vite in tantum quod incipiat sibi manum tunc iam similis est Iude qui laqueo se suspēdit. Quo avaritia fit mortale vel veniale.

Capitulum.

26

Claritia secundum Thomam. est imoderatus amor. huiusmodi hec igitur aut consistit in appetendo. vel in acquiendo vel in retinendo. Si primo modo hoc est quicquid modis. Primo quod appetit aliena appetitum completo quod procederet in opere si adesset facultas. et sic est peccatum mortale. Secundo quod appetit illicita voluntate completa ut si aliquis indignus conatus beneficium ecclesie autem adipisci sic iterum est mortale. Tercio si appetit talia. siue sint illicita. siue aliena cum voluntate addita. si si posset habere sine offensa dei ac iniuria proximi. et tunc vel nullum. vel veniale est. siue talis additione actualiter addat siue habitu. liter eam intendat. Quarto si simpliciter appetit habere superflua et hoc appetitum suffocante mentem. scilicet a cura sui et consideratione divinorum. et hoc est peccatum mortale. Quinto si superfluo amore inheret. temporalibus tamen in fra dei amore hoc est veniale. Si autem avaritia consistit in acquiendo hoc est tripliciter quod vel acquirit iniuste quocumque modo. et tunc est mortale. vel acquirit per tale opus. aut artem. aut officium quod per se est peccatum mortale. si est eorum sine lucro. ut percare aliquid fornicarii. et tunc est mortale. vel acquirit talia per opera illicita que sunt veniale peccatum. ut cum aliquis verba iocosa componit ad lucrum. salva tamen honestate. et hoc est veniale. nisi propter delectationem dissolutionis totaliter se det talibus tunc enim mortale est. Dico autem propter delectationem. quod si aliquis per necessitatem per talia sibi sustentationem congreret cum aliis lucrosas ne sciret non reputare cum in statu dānatorum. Si autem avaritia consistit in retinendo hoc potest esse quicquid modis. Primo quod retinet sciens ea que restituere tenet. et ideo retinendi. sic est peccatum mortale. Secundo quod retinet ea que ad necessitatem suam et suorum pertinent. vel ad conservationem status sui. et suorum secundum decetiam suam. et hoc non est peccatum. Tercio quod retinet superflua respectu utriusque iam dictorum et hoc tempore extreme necessitatis alicuius sic est peccatum mortale. Quarto quod retinet superflua etiam citra extremam necessitatem ex insatiabili cupiditate. sic est peccatum

atum mortale. precipuū aut signū talis affectus est qd qd res potius sunt putrescere penes se qd vtiliter aliis dispenset. Quanto qd remittit supflua quedā ex moderato amore tpalūz p quē modū dehic a medio largitatis saluo tñ statu virtutis et sic est veniale. Nota qd auaritia ex suo gñe est mortale. quā Apo. idolatrie cōparat. nō qd sit de specie illius peccati. cum nō hēat actū eius sed qd facit aliqd simile idolatrie fūicōdo creaturū potius qd creatori. Quō gula sit mortale vel veniale.

Capitulum.

27

Vila ex genere suo est peccatū veniale. qd appetitus comedendi ex sua rōe nō subiacet vñio volūtātis. Gula est imoderatus appetitus comedēdi qd p̄r esse qnqz modis. Primo si est ibi solus appetitus cibi. et hoc nūqz est peccatū. nec ē delectatiō qbū p̄nsest peccatū mōstus ordinatū p̄tra defectum cibi p̄trariū. hec. n. sūt pure nālia. in quibus nec est meritis nec demeritū. Secōdo si appetitū necessitatis adiungit appetitus delectatiōis et voluptatis in cibo et hoc est peccatū veniale. Tercio si ē ibi trāsgressio p̄ceptū vt cū aliqs sine necessitate soluit ieiunium ecclie. vel qñ religionis comedit carnes cū hoc in suo ordine sit phibitū. s. sub p̄cepto sic est mortale. Quarto si appetitus edendi est cū libidine vt qñ nimio et finali affectu inheret delectatiōi cibi. et hoc ē peccatū mortale. Quinto si ducit in p̄suetudinē talē que facit totā vitā hoīs delectationibus huiusmodi deputari. hec tñ sūt vici na peccō mortali eo qd ebrietas ab apostolo inter peccata mortalia cōputat. Ebrietas tñ qñqz est peccatū veniale. vt qñ vltra necessitatē qd accipit finē mēsurā tñ peccabile. Qñ vō qd egreditur a mēsurā peccabili finē rōem bñ ordinatā ad discendum. et hoc in tali mēsurā in qua euertit statū mētis effrenata libidine qñ hoc deo p̄ponit tūc peccat mortaliter. Si aliquis aut mebrat altum ita. s. inuitās eū ad potum. vt intendat statū mētis eius euertere. et hoc facit in eius nocumētū peccat

mortaliter. qd aufert ei plusqz si auferres aliqd bonū tpale qd vñum rōis aufert et Quō luxuria sit mortale vel veniale.

Capitulum.

28

Uxuria est ex suo genere peccatū mortale. qd est p̄tra illud. Nō me habebis. Cupiscētia luxurie distinguitur in sex modis. Primus est cōcupiscētia p̄tingit in primo motu tñ. et sic est peccatū veniale. Secōds est cū sequit cōsensus vñ qz in delectatiōe hz nō in opus. et sic est mortale. Tertius est cū p̄sentit ē in opus et sic est iter mortale. Quartus cū cōcupiscētia nō solū tenet corde. sed et pascitur visu. et sic iter ē mortale. Ad atb. 5. Qui viderit mulierē ad deu. eam tā mechat est cā in corde suo. i. si aīo et sine attendat mulierē vt deupiscat eā. qd f3 Aug. hoc nō est tñ tñlari. sed plene p̄sentire libidini. bñ at dē ad deupiscēduz eā qd si aliqs videret mulierē vt rē pulchrā. et videri nō p̄cederet. tūc nullū peccatū ēt vel solū peccatū curiositatis. Quintus modus ē in stultiloquio. vt cū quis mulierē p̄cat. vñ ppter libidinē hz seculi familiaria colloquia et est mortale. Sextus modus vocat ab apostolo. turpitudine. Glo. vt i osculis et in amplexibus hoc est peccatū mortale et tāto grauius peccat qsto magis libido p talia accēdit p̄p nimia appropinuatōez ad ignē notāduz vō qd tangere mulierē p̄ter intentionē nō est peccatū. s. l. cū intentione tagere. sed ex necessitate nō est peccatū. Si tagere ex libidine vñ osculari ad nō p̄mentē peccatū mortale est. Nota qd dīa ē iter p̄mos motus gñatiue. et nutritiue qd p̄m motus i gñatiua sp̄ ē peccatū nisi p sacz mīmonū excuset. sed nō sp̄ in nutritiua qm̄ potētia deupiscibil. n. tñ corrupta ē i nutritiua sic i gñatiua. De hac mā regre supra titulo p̄rio. vbi agit de speciebus luxurie.

De peccato in spū scī. Cap.

29

Quāuis oē peccatū gñaliter sit cōtra dēū trīnū et vñū appropiate tñ dē aliqd peccatū in p̄em. aliqd in filiū aliqd in spū scī. In p̄ez. n. peccat ex un

potētia. In filiis ex ignorātia. In spī itū
scm ex malitia certa. hoc est qñ volūtas
pōt et scit resistē alicui malo. et tñ ex sola
malitia illud eligit. Idē in spī scm me
re pcedit ex libera volūate et iproba et
directe ipugnat grās spūs sancti. et ideo
nō hz colorē excusatiōis. qz qñm est de
se directe est impugnatiū. medici et re/
medi. p qd fieri hz remissio peti. Idē/
catū in spī scm dī irremissibile in hoc se
culo et in futuro. nō qz dimitti nō possit
sed qz vix dimittit. aut in hoc seculo qñtū
ad culpā. aut in futuro qñtū ad penam.
Itē qz nō legit dimitti pp qd dī irremissi/
bile. sicut dī dēlephedech dī sine pfe. qz
nō legit de eius pfe. Itē qz aduersatur
fonti remissiois. s. spū scō. Itē ppter i
potentiam hoīs. qz vix se pōt parare ad
grās quē tāta moles peccati pmit. Sciē/
dus est qz accipit hoc nomē irremissibile
tripliciter. s. negative. vt qz nullo mō pōt
remitti. hoc mō petm̄ angeli et dānatoz
est irremissibile. Itē pmatine. vt qz non
hz pgruētā de se vt remitti debeat. hz ex
pgrua volūate dei possit oē petm̄ dimit/
ti. hoc mō oē petm̄ mortale est irremissi/
bile. Itē cōtrarie fm qz hz aliqua culpa
ptariā dispositō eoz ad remittēdum. hoc
modo petm̄ in spī sanctū est irremissibi/
le qz ptrar atē qñe fmittēdi petm̄. et hoc
p dispōnes. v. p̄supponē. v. alias species
hui⁹ peti. Ex s. pēs peti in spī scm vñ
despatio. p̄supptio. ipugnatio vñ tatis agni/
te. Inuidētia charitatis fraterne. obstina/
tio. finalis ipenitentia. hōz numerus sic
accipit. In remissione tria s. scpe remit/
tēs et ille cui remittit ac dispositio remit/
tendi in eo cui remittit. In ipō remittēte
duo s. s. misericordia et iustitia. Cōtra pri/
mū est despatio. Cōtra s. p̄supptio. In
eo cui remittit duo sūt. s. dolor de cōmis/
so et ppositū de nō cōmittēdo. Cōtra p/
mū ē obstinatio. Cōtra s. ē finalis ipeni/
tētia. p̄terea dispō remittēdi in eo cui re/
mittit duplex est. s. cognitio verī et amor
boni. Cōtra p̄mū est ipugnatio vñ tatis
agnite. Cōtra s. inuidētia charitatis fr̄ne

De finali pñia nota qz si dicit cōtinuatio
nē peti vsqz in finē sic in oī petō i quo qz
decedat est finalis pñia. put aut est vna
species peccati in spī sanctū fm qz h
sumit sic dī ppositū nō penitēdi.

De peccatis cordis. Cap. 30

Cōtra cordis s. hec. cogitatio. dile/
ctatio. cōsensu. desiderū mali. vo/
lūtas puerfa. infidelitas. idenotio.
presūptio. despando. timor male hūilās.
amor male accēdens. suspitio. ira inuidia
odiu. timere fūire. exultatio in aduersis
p̄mi. cōtēptus paupz vñ petō. p̄f/
nā acceptio. p̄fidia. affect⁹ pentuz carz
lū. inepia leticia. seculi tristitia. ipanētia.
auaricia. supbia. p̄p̄eritas. obstinatio ma/
li. tediu boni. accidia. icōstātia. pena pñe
dolor qñ facit ampli⁹ malū. hyp̄eris
amor placēdi. timor displicēdi. verecū/
dia de bono opere. amor p̄uatus. sen/
sus singularis. ambitio dignitatū. vana
gloria de bonis nature. vel gfe. vñ fortu/
ne. verecūdia de pauperibus amicis cō/
temptus ammonitionum misericordia

De peccatis oris. Caplm. 31

Peccata oris sunt hec. crebra iura/
tio. p̄uiriū. blaphemia. nomē dñi
irreuerēter assumere. vñ tatem im/
pugnare. de mādato et vanis alios instru/
ere. p̄tra deū murmurare. Irreuerēter
horas dicere. detractio. adulatio. menda/
ciū. vitup̄iuz. maledictio. ifamatio. cōmi/
natio. ipugnatio vñ tatis agnite. ipugna/
tio charitatis fraterne. seminatio discor/
die. p̄dīno. falsū testimoniū. mala p̄scia
denisio p̄traditio obediētie. inuertere sa/
cta bona i ecclesiis placitare ad irā hoīez
p̄uocare reprehendere p̄mū in aliquo
qd ipse facit. vaniloquiū. stultiloquiū. p/
ferre vba ociosa. vñ supflua. vel curiosa.
iactātia. vñ poluio. petōz defensio cla/
mor. risus cachinnus. turpiloquiū. lenoci/
niū. cātare cātlenas seculares. in cātu di/
uino magis studere vocē frāgere qz de/
uote psallē. murmurare. vba sc̄m̄ba. p̄fer/
re. i iniusta cā aduocare. malū comēdāf
De peccatis operis. Cap. 32

**Eccata op̄is sūt hec. gula. luxuria
p ebrietas. symonia. fornicatiō. vio-
latio dierū solēniū. sacrilegiū. indi-
gne cōicare. votoꝝ fractio. apostasia. dis-
solutio in diuino officio. scandalizare suo
malo exēplo. primū ⁊ corūpere. ledere
hoīes in reb⁹ vel in p̄sona vel ī fama fur-
tū. rapina. vsura. deceptio. ludus. ven-
ditio iustitie. exactio indebita. thelonea ī
iusta. auscultare mala. ioculatorib⁹ dare.
neēia subtrahere. supflua sumere. vltra
vires pp̄rias qddā aggredi. cōsuetudo
peccādi. recidiuatio. simulatio. tenere of-
ficiū ad qd nō sufficit. vel qd sine pctō n̄
agiē. cor̄reizare. nouitatē inuenire. maio-
rib⁹ rebellare. minores opprimere. deli-
quere visu. auditu. odoratu. gustu. ⁊ ta-
ctu. lucta. osculis. munerib⁹. muneribus.
nutib⁹. mādati scripturis. circūstātiās
aggrauātes omittere. que sūt. tps. mod⁹
numerus. p̄sona. mora sciētia. etas. tēta-
tionem peruenire se ipsum ad peccatum
cogere.**

De pctis omissionis. Cap. 33.

**Eccata omīssiois sūt hec. d̄ deo n̄
p cogitare. ipsū nō timere vel ama-
re. gr̄as de bñficiis nō agē. opa q̄
qs facit ad ipsū nō referre. de peccatis si-
cut d̄z nō dolere. ad gratiā p̄cipiendā se
nō p̄parare. gratia accepta nō vti nec eā
suare. ad inspirationē diuinā se nō puer-
tere. volūtātē suā volūtati diuine nō cō-
formare. ad rōnes dicēdas nō attēdere.
ofones debitas omītere. ea ad q̄ tenet
ex voto. vel p̄cepto vel officio negligere.
ecclesias ⁊ p̄dicatiōes fugere. tēratōi nō
resistere. penitētiās minctas negligere.
⁊ negligenter facere ⁊ que statim faciē-
da sunt differre. bonis p̄rim nō gaude-
re malis nō cōdolere. iniurias nō remit-
tere. fidē proximo nō seruare. ⁊ benefi-
ciis suis nō respondere. delinquētes nō
cor̄ipere. lites nō sedare. ignorātes nō ī-
struere. afflicto nō cōsolari. ammonitio-
nibus nō acquiescere.**

Explicit liber tertius.

Incipiūt capitula quarti lib̄i.

De incarnatiōe xp̄i.	1.
De salutatiōe angelica.	2.
De rāsiōe virginis.	3.
De sc̄ificatiōe materna.	4.
De cōceptiōe diuina.	5.
De rōnib⁹ incarnatiōis xp̄i.	6.
De mō incarnatiōis.	7.
De vnione ⁊ natura assumpta.	8.
De vtilitate incarnatiōis.	9.
De mirabilib⁹ circa incarnationē.	10.
De natiuitate xp̄i.	11.
De circūcisiōe dñi.	12.
De baptismo dñi.	13.
De plenitudine gr̄e xp̄i.	14.
De plenitudine sapiētie xp̄i.	15.
De merito xp̄i.	16.
De voluntate xp̄i.	17.
De defectib⁹ quos xp̄s assumpsit.	18.
De passiōe xp̄i.	19.
De effectu passiōis xp̄i.	20.
De cruce xp̄i.	21.
De descēsu xp̄i ad inferos.	22.
De resurrexiōe xp̄i.	23.
De ascēsiōe xp̄i.	24.
De ascēsu xp̄i ad dexterā.	25.

Explicit capitula.

Incipit liber quartus.

De incarnatiōe xp̄i. Cap. 1.

**Itē d̄eus ē rex p̄ncipiū
effectuum in creatiōe. sic est
reflectiū in redēptiōe ⁊ p̄se-
ctiū ī retributiōe. qm̄ sicut
p̄ oīa creauit p̄ v̄bū increa-
tū. sic oīa recreauit ⁊ renouauit p̄ v̄bū ī
carnatū. Itē d̄eo circa icarnatiōē xp̄i talis
fuit ordo. Salutatio angelica. rāsiō v̄gis
sc̄ificatio materna cōceptio diuina d̄ q̄b⁹
nūc p̄ ordinē est agendum.**

De salutatiōe angelica. Ca. 2.

**Itē d̄ angel⁹ gabriel q̄ fuit d̄ or-
dine archāgeloz ad beatā v̄ginez
cui appuit visiōe cōpali. q̄uis leq̄ret lo-
cutiōē sp̄iali. Ad illd̄ notabile sac̄z nūci⁹
debuit cē āgel⁹ pp̄ tria. p̄mo pp̄ cognatiōē
virginitatis ad āgelicā naturā. 2. pp̄
ordinē p̄ditiōis bñiane q̄ sicut ibi venit
diabol⁹ ī serpēte ad mulierē. ita hīc de⁹**

venit p angelū ad vginē. vt sic ex opposi
to medicina rīdeat morbo. ⁊ repatio la
psui. ⁊ remediū nocumēto. 3. q̄ sicut il
la grā fuit spatio nāe hūane sic fuit ⁊ rui
ne angelice. vt cōi bñficio vtraq; nā cōit
debuit ministrare angelica. s. ⁊ hūana.

Dimidit at saluatio btē vginis in tres p
tes primā ptē incipit angelus dicens. Ave
grā plena dñs tecū bñdicta tu in mulie.
Scdā subiūxit helisabeth. cū ait. Et bñ
di. s. v. tui. Tertiā opposuit ecclia vt i re
uerētia nomē marie hñet nā maria nō ē
de textu. ista saluatio cōmēdabil est i. 4
p̄mo pp auctorē. q̄ missus est angelus a
deo. 2. pp nūciū. nō. n. hō fuit dign⁹ nū
ciare s; angelus. nec q̄libz angelus. s; ga
briel. 3. ab ea q̄ saluta. q̄ vgo. nec q̄libz
vgo. s; maria. 4. ab ipso mō salutādi q̄ i
dicat inocētiā vgis. cū dī grā plena. Itē
excellētia pceptōis. cū dī dñs tecū. Itē
p̄uilegiū p̄rogatiue singularis. cū dī bñ
dicta tu in mu. Saluatiōes q̄dā inueniū
tur optatiue salutis. 2. i Regū. 16. Salue
rex q̄dā grē. Apo. in plibus locis. Grā
vobis ⁊ par q̄dā gaudiū. thob. 5. Gau
diū tibi sp sit. q̄dā bñdictōis. i Ruth. 2.
Bñdicat tibi dñs. hec at saluatio angeli
ex oib⁹ p̄dictis p̄lata vñ. Cōtinet. n. sa
lutē cū dicit. Ave. Itē grā cū dicit. gratia
ple. Itē gaudiū cū dicit dñs tecū. Itē bñ
dictōz cū dicit. bñdicta tu ⁊c. Ideterea
in hac saluatiōe notat triplex p̄rogatiua
btē vginis. s. nāe cū dī. Ave grā. cū dicit
grā plena. glie. cū dī bñdicta tu ⁊c. Istō
ta deniq; ser in angelica legatōe. p̄mo
q̄ reuerēt beatā vginē salutauit cū dixit
Aue. g. p. 2. q̄ excellēt p̄mēdanit. ibi bñ
dicta tu ⁊c. 3. q̄ dulcēt p̄fortauit. ibi. Ne
timeas ma. 4. q̄ eligāt mōz exposuit. ibi
Spūs scūs supne ⁊c. 5. q̄ diligēt suā le
gationē cōpleuit ibi. Ecce p̄cipies ⁊ pa.
6. q̄ p̄ueniēter plē nascituram descripsit
ibi. Ideoq; nascet ex te sanctum voca.
filius dei.

De rñsione virginis. Cap. 3
Uos legimus in scriptura dialo
gos. vñū inter euā ⁊ diabolu quo

421
mors p̄cludebat. Alterꝫ inter mariam ⁊
angelū quo vita oriebat. Uide at tria q̄
fecit beata vgo in saluatiōe ageli. s. cogni
tionē seu deliberationē. q̄ cogitabat q̄lis
eēt ista saluatio. Interrogatōez. q̄ q̄ret
quō fiet istud. Cōsensuz. q̄ rñdit. Ecce
ancilla dñi ⁊c. Nec in deliberatōe fuit su
bita sic Eua. nec iterrogādo dubiasit Za
charias. nec in cōsentiēdo tarda sicut sar
ra. In rñsiōe cōsensus btē vgis q̄ttuor
vba inuenies. que q̄ttuor vtutib⁹ marie
redolēt. Ait. n. Ecce. q̄d ē obediētie p̄ro
ptē. Ancilla dñi. q̄d est hūilitatis p̄fecte
fiat mihi. q̄d est charitatis inflamare.
Scdōz vbu tui. q̄d est fidei deuote. Se
ptē vba hec locuta est beata vgo in euā
gelio. primū fuit. vñū nō bñt. Scdōz filiū
qd fecisti nobis sic. tertiū. Qd cūq; dire
rit vobis facite. q̄rtū qñ salutauit helisa
beth. q̄ntū quō fiet istud ⁊c. sextū Ecce
ancilla dñi. septimū Magnificat aīa mea
dñz. Verbu primū fuit pietatis. s; chari
tatis. tertiū instructionis. q̄rtū p̄solatōis
quintum discretionis. sextū humilitatis
septimū orōnis. ⁊ grāz actōis. Et nota
q̄ vba p̄dicta fuerūt b̄cunia p̄ter vltimū
De sanctificatione materna.

Caplin.

4
s Sanctificatio triplex est. q̄dā cōis
q̄ fit p seā. q̄dā spālis q̄ fit p gra
tiā spūs sci. q̄dā spālissima q̄ fit p grām
singularē. prima remouet culpa ⁊ cōfert
grāz. remanet tñ sones ⁊ p̄ntas ad pec
cādū ⁊ talis est baptismatis. 2. remouet
culpā ⁊ p̄nitatē peccādi mortaliter. ⁊ ta
lis fuit scificatio. Joānis bap. ⁊ Jere. in
vtero. 3. remouet culpā originalē ⁊ p̄ni
tatē ad peccādū tā venialiter q̄ mortalit
⁊ talis fuit in beata vginē. Et sciēdū q̄
lz grā scificatōis in vtero sit maior q̄ttuz
ad eēntiā q̄ gratia sacralis. tñ quātū ad
aliquos effectus maior est grā sacralis.
q̄ baptismus ip̄mitit caracterē. ⁊ apit ia
nuam celī. ⁊ habilitat hoīez ad alia sacra
quoz nūbil facit scificatio in vtero ex se.
Uerūtn grā scificationis in vtero p̄cellit
in hoc grāz baptismalez. q̄ taliter sancti

fecatus nō pōt mortaliter peccare. ⁊ ad
venialia minus inclināt eū fomes. ¶ De
terea minora ⁊ pauciora venialia cōmit
tit. ⁊ talis grā fuit in Joāne bap. ⁊ iō ne
invanū grāz dei recipet fugit hoīz socie
tatē. ⁊ artissimā in se pñiaz tenuit ne leui
saltē maculare vitā fame possit. ¶ Satz
igit qd in scificatōne in vtero pferē grā
media iter grāz sacrālē. ⁊ grāz plene cō
firmatōis in pñia q hz pñictū sibi finē vl
timū. Ad pñmatōz. n. pñctā tria ptinēt
¶ Primū est inseparabil adhesio rōnis ad
deū. s. z idēflexibil subiecto ifirmay po
tētiay aīe sub iperio rōis. tertiū ē indisco
tinualis cōuersio actual totū hoīs i deū
qn hō dīna dulcedine affect⁹ ex toto cor
de ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex oīb⁹ virib⁹ sp actu
tēdit in deū. ⁊ in qdēūqz aliud in quo re
lucet de⁹. ¶ Dimū hoīz hz grā scificatōis
simplr vt. s. nullus q pñiceps ei⁹ fuerit n
possit peccare mortalit. s. hūit btā vgo
⁊ iō nec venialit vnqz peccauit. sic dicit
Aug. etiū at nō pt puenir grē vie eo q il
lud ex fructōe dī cāet q tñ ē i pñia. Tres
fuerūt scificatōes mris dei. pma fuit sci
ficatio in vtero. ⁊ hec tres hūit effectus
. s. originalis culpe expiatōez ⁊ grē infusi
onē ⁊ fomitis tāta restrictōez vt nō possz
in mortale pñm duci lz fomes maneret
fm cēntiā. Scda sanctificatio fuit i spūs
sancti obūbratōe ⁊ filii dei cōceptione q
tribus pñmissis duo sp addidit. s. oīmo
dā fomitis extinctionē. ⁊ cōfirmationem
in bono. ita q q prius peccare nō pore
rat mortaliter iā nō posset peccare. Idos
duos effectus expressit angelus. Luce. s.
spūs sāctus supueniet in te quo ad pñm
Et virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. quo ad
scd⁹. Ista cōfirmatio nō fuit liberi arbī
trii ablatio sed ei⁹ p grāz cōplectio. ¶ De
terea spūs scūs supuenit in eā nō solum
ad sancificādū. sed et ad secūdādū. cuius
vntē vgo pcepit. virgo peperit. ⁊ post
prum virgo pñāsit. Tertia sanctificatō
fuit i filii dei inhabitatione q nouē mēsi
bus in vtero eius māsit. Ex hīs oīb⁹ p
dictis duos effectus addidit. Unus fuit

q oēs dispōnes fomitis sublate fuerūt. si
cut qñ morib⁹ est curatus adhuc interdū
remanēt reliqe curāde. Scdus fuit dedi
catio ad diuina. ita q et licitis vsibus mū
danis. s. nālibus optare eā esset impolez
q: tūc solū mēs. sed et corpus luce dīni
tatis resplēdit. vt signatū ē. Ezec. 43
Ex pñdictis collige q fomes ⁊ pñonā iñ
cit ⁊ nām. ¶ Personā qdā. q: ad malū p
nā facit ⁊ stimulat ad pñm. ¶ Natura vō
q: carnē inficit. put est pñcipiū ad alterā
carnē. S. btā vgo in pñma sanctificatōe
q fuit in vtero mundata fuit ab originali
pñtō. inquātū fomes respicit pñonā suāz
q: nībil in pñona sua purgādū remansit.
In scda vero scificatōe q fuit qñ spūs su
puenit in eā purgata fuit a fomite. put ip
se fomes respicit nām incōpatōe ad pñez
ppagādā. nō ope nāe. sed ope spūs scī
¶ Remotus. n. fuit cēntialit pp qd ps ab
ea sepanda in corpus xpī de fomite nībil
hūit sicut nec mī. ¶ Nota sīlī ex pñdictis ⁊
ex sequētib⁹ q btā vgo ex pñma scifica
tōe exercebat puritate oēs baptizatos. ex
scificatōe. 2. exercebat puritatē. Ade quā
habuit aī pñm p pñmatōez exercebat
angelos. qñ nec illi crescere pñt in pñmo
subāli siue cēntiali. sicut nec decreescere. s.
btā virgo pficere potuit in merito ⁊ nō
deficere. ¶ Duritas mris dei fuit qdrup
plex in q nulla creatura sibi poterit cōpa
ri. pñma puritas scificatōis i vtero. Vis
eniz rōalis creature puritas. vl ē nāe. vt
angelus. vl ē grē gratis date. vt fuit inno
cētia pñmi flatus hoīs. vl est grē gratū sa
ciētis. ⁊ ista est maior aliis duab⁹. Unde
cū in illa spē grē scificatio mris dei fuerit
suprema. p. q vincit puritatē oīs pure
creature. scda est puritas innocētie in vi
ta in q sīlī oēs excellit. q: beata virgo vi
xit sine oī peccato. ⁊ hoc oportuit eē ma
xime grē que nō solū ipsius nām pfice
ret. sed eā supra legē nature corrupte ex
tolleret. tertia est puritas vginēe castita
tis in q excellit ⁊ angelos ⁊ hoīes. Ange
los qdem. q: fm Hiero. hec retinuit per
vitutē castitatis qd fuit in angelis necesse

tatis nature. Itē excellit hoīes in hoc. q: primū exēplar fuit hui⁹ integritatis. ps. Adducētur regi virgines post eā. Idē tercia ostēdit illud alia rōne. q: sūma hec est puritas. que poti⁹ pōt suū contrarium secū pati q̄s possit violari. & talis fuit v̄ginitas dñe n̄re. q̄ gaudiū m̄ris h̄z cū v̄rginitatis honore. id nec primā silem visa est. nec h̄c sequētes. 4. est puritas sanctificatiōis ex sup̄nētiōe spūs scī & p̄ntie dei in q̄ excellit oēm creaturā. Cū. n. esse matrem dei sit dignitas sup̄ior. q̄ pure creature cōicari possit necesse est gr̄a ad hoc disponēte eē maiore oī gr̄a pure creature. Oportet ergo p̄uilegiū sanctificationis sue in hac parte omnem sanctificationē excedere aliorum.

De conceptione diuina.

Laplin.

Ox vt virgo beatissima assensum angelo p̄buit. dicēs. fiat mihi s̄z verbū tuū. Spūs scūs sup̄ eā venit. ac filiū dei cōcepit. Idē at tria simul fuerūt tpe nō nā. tūc impleta sūt p̄ambula figurarū. & documēta scripturaz. & desideria p̄phetaz pp̄ qd etiā aduētus xpī dī plenitudo t̄pis. Quare at xp̄s nec prius nec p̄terius venerit. nōnullē sūt rōnes. Idēma est vt ordinē v̄n̄m̄e de⁹ nō turbaret. Singulā nāqz suis sūt t̄pibus q̄to magis in maximo dei ope. s. filii incarnatione. Sedā ne fides & spes de p̄mis sa incarnatiōe & nimis tardata perirent. Si. n. tardasset venire quotidie decernerent hoīes in fide & tepuissent. s̄z pri⁹ venire nō fuit necesse. q: nō p̄dest in dīcia spūalis sine affectu recipiēti. Tertia est vt sup̄reme infirmitatis culpe imēdia te succederet mēlioratio. sicut sūmūz dolorēz acute febris sanatio. Quarta vt hō lege naturali & scripta cōuinceret sic ait Aug. q: si statim venisset diceret homo q: p̄ legē naturalē saluari poterat. & sup̄fluum crederet aduētū xpī. Silr dicef poterat de lege scripta. sed cōp̄erto q̄ nec sic. nec sic saluari poterat. & tē venit ipse. q: tūc erat t̄ps miserēdi. Quinta vt sicut

primus hō p̄ditus fuit sexta die ad totū mūdi cōplēmentū. sic scdus fieret in sexta etate ad totius creature p̄fectionē. sexta enīz etas apta est ad exercitiū sapiētie. ad remissionē culpe. ad meritū vite eterne. & ad trāsitū de statu miserie ad statū glorie. & ista notatur in sexta etate rōne p̄fectionis senarii. Sexta q: xp̄s nō debuit venire in principio t̄pis. q: aduētus eius nimis fuisset festinus. nec in fine vltimo. q: tūc nimis fuisset tardus. sed decebat saluatōrē inter t̄ps morbi. & t̄ps iudicii i troducere t̄ps remediū. Septima q: decebat ducē p̄fectūz tūc se ostēdere. cū esset oportunitas currēdi ad v̄n̄m̄ū. hoc est i fine t̄pōz. & t̄i añ terminū vt p̄ timorēz iudicii stimulatī p̄ spēm p̄m̄ū attracti. & p̄ exēpli p̄fectōez aīati seq̄ possem⁹ effica ceter ducē n̄m̄. Octaua q: decebat mēdiatōrē quosdā mēbroz suoz ipse p̄cedere. quosdā ipsū seq̄. Incarnatiōez christi multe figure p̄cesserūt & p̄phetie de quibus aliq̄s assignemus. Abrahā descendit i egyptū vt p̄griaret ibi. Lapis p̄cisus est de mōte sine manib⁹. fluius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigatūm paradisum. Sapiētia edificauit sibi domū ex cidiū colūnas septē. Thronū fecit sibi salomon de chore gr̄ade. Morum faciet dñs sup̄ terrā. semina circūdabit virum Jonas in mare p̄uicif. & mare sedatur. Stillabūt mōtes dulcedinē. Descēdi in ortū meū vt viderē poma cōuallū. Uel lus gedconis roificat. Adāna seruat i v̄na aurea. Virga Aron floret. flos de radice eius ascēdet. Emitit colūba de archa. Mōc. mittit lignū i aq̄s maratib⁹. Paradisus plārat. Moyses ponitur in phisellā scirpā Israel idnit Joseph tūm ca polimta. In sole posuit tabernaculū suū. Duo viri terūt in vite botrū d̄ terra. p̄missionis. Aditit ioseph in cisternā Urbs fortitudinis n̄re syon saluator ponetur in ea m̄urus. Emitte agnum domine. Rorate celi de super &c. Ascendet dominus super nubem leuem. Ad iserī cordia & veri. ob. si. Gemma carbun-

culi i ornamēto auri. Simul i vnu diues
et paup. Ego p̄m⁹ et nouissim⁹. i chari
tate p̄p̄na dilexi te. Adittit. Daniel i la
cū leonū. Appet i caīno p̄t⁹ filis filio ho
mis. Umbra descendit i horologiu .io.
gradib⁹. Ignis appet in rubo nō cōbu
rens. Solez nube tegan. Quid lucidius
sole. et hic deficiet p̄s. A sūmo celo egres
sio eius.

De rōib⁹ incarnationis. Ca. 6.

p Er verbū iḡ incarnatū scā ē hu
mani ḡnis sp̄ario si qz aliē saluari
nō poterat. s; qz nullus alius modus fu
it ita cōgruus ipsi repatori et repabili ac
reparatōi. Cōgruebat inq; iste modus re
paratōi: quē decebat suā potētiā sapien
tiā et bonitatē ostēdere. Quid aut potēti
us qz cōiūgē extrema sūme distātia. hoc
est creatorē et creaturā. Magna potētia
fuit in cōiūctiōe dispariū elemētōz. Ma
ior i cōiūctiōe illoz ad spirituz creatuz.
Maxima in cōiūctiōe illoz oīuz ad sp̄z
icreatū. vbi et maria disparitas ē. Quid
vō sapiētius qz q ad p̄fectiōez totū vni
uersi fieret cōiūctiō p̄imi et vltimi. hoc
est vbi dei qd oīuz p̄ncipiuz et humane
creature que in opib⁹ sex diez fuit vlti
ma oīuz creaturaz. Quid etiā benivolē
tius qz q creator rex cōicare se voluit re
bus creatis. et hec benignitas magna fu
it in cōiūctiōe sui. oībus rebus p̄ p̄mā.
maior. qz cōicauit se bōis p̄ grāz maxi
ma qz cōicauit se bōi p̄ vniōnē. et p̄ p̄m
ḡnib⁹ singuloz i vniūte p̄fōe. fuit et iste
mod⁹ cōgruētissim⁹ ipsi repabili. qz bō p̄
petitū corruit in infirmitatē et ignorātiā et
malitiā p̄ q̄ mept⁹ factus ē ad vītutē di
uinā imitādā. et ad vītutē cognoscēdā. et
ad bonitatē diligēdā. iō d̄s fact⁹ est bō p̄
qd se reddidit bōi imitabilē cognosabi
lē. et amabilē. fuit et iste mod⁹ cōgruētis
sim⁹ n̄re reparatōi qz d̄s i forma sui pecu
rauit salutē sui. sūt et aliē rōes q̄re fuit cō
ueniēs deū incarnari. p̄ma ē qz p̄uarica
tor abtulit nob deū vñ cōueniēs fuit vt
reparator redderet nobis deū. .2. qz humi
litas decuit deū s; si potuit hūiliari vsqz

ad penas in nā diuina. oportuit ergo q
in alia. 3. vt p̄phetias impleret. Isa ego q
loq̄bar eē ad sū. Abacuch. Apparebit in
finē. et nō mētiet si morā fecerit expecta
cū qz veniēs veniet. vt. s. doceret potius
vincē p̄ iustitiā qz p̄ potētiā. 4. pp vitan
dū icōueniēs qz si de⁹ icarnari nō potu
it vel nesciuit. vl noluit vidē in eo eē p̄po
tētiā vl ignorātia vl inuidia qd absit. Qui
ta vt tāta eēt hūilitas i redēptore q̄ta fu
it supbia in p̄uaricatore. qz supbia tanta
fuit vt bō vellet eē vt deus. vñ hūilitas
tāta debuit eē vt de⁹ fieret bō. Sexta vt
nostrū amorē excitaret et nostrā sp̄e eri
geret. Septima vt exēplū imitāde vītū
tis nobis daret in forma visibili et huma
na. Quāuis opa trinitatis sint idiuisa. ita
qz q̄cqd opat vna p̄sona opet et alia. tñ
sol⁹ filius accepit carnē. et nō p̄r vl sp̄s
sc̄us. Et hēm⁹ exēplū in trib⁹ domicellis
inductib⁹ ipsarū tertiā de qbus pōt dici
q̄cqd facit vna facit alia vna tñ sola indui
tur. Eodē mō dicēdū qz icarnatōis op⁹
q̄nqz attribuit p̄r vt ibi. at vbivēt pleni
tudo t̄pis m. de⁹. si. suū. q̄nqz attribuit
filio vt ibi. Exiui a p̄re meo et veni i mū
dū q̄nqz sp̄s sc̄o. vt in simbolo. q cōce
pt⁹ ē de sp̄s sc̄o. s; hec iō d̄r. qz op⁹ in
carnatiōis fuit maxime potētie. sapiētie.
et bonitatis q̄ trib⁹ p̄fōis attribuit Sūt
āt multe rōnes q̄r fili⁹ incarnat⁹ sit. et si
p̄r vl sp̄s sc̄us. p̄ma vt p̄ eādē sapiām
q̄ mūdū p̄siderat fieret reparatio. 2. vt q si
h⁹ ē i deitate eēt fili⁹ in hūanitate. 3. ne idē
eēt et p̄r et fili⁹ si p̄r d̄ bōie nasceret. 4.
qz cōgruēt⁹ imitēbat q̄ ē ab alio qz q ē
a nullo. 5. pp cōfirmatōez hereditatis p̄
misse. ne. s. possim⁹ dicē p̄r. Dñe tu ha
bes filiū cui p̄petit hēditas quā bōi p̄mi
sisti. 6. vt p̄r erga nos ostēderet caritas
Jo. 3. Sic deus dile. m. vt. si. su. vnigeni
tū daret. 7. vt ostēdat qz de⁹ p̄r nihil hz
qd nō sit nobis pat⁹ dare cū filiū suū vni
genitū. dederit. 8. vt sic dei fili⁹ fact⁹ ē bō
sic bō fieret fili⁹ dei. Apō. ad Gal. Ad i
sit deus filiū suū vt adoptionē filioz reci
pem⁹. 9. vt eēt occasio salutis. q d̄r occa

4.
 fio rulse. lo. q: imago debuit p imaginē
 repari. li. q: sicut verbuz mētis mediāte
 grossior nā emittit p vocē. sic vbu eter-
 nū p assūptionē nē. 12. q: medi⁹ iter pso-
 nas debuit eē mediator dei. s. 7 hoīus. 13.
 q: sapiētia pīs repare debuit appetitorē
 sapiētie Gen. 2. Eritis sicut dii scientes
 bonū 7 malū. 14. q: decēssime cōiūgiē
 humilitas 7 sapiētia. puer. Ubi humil-
 tas ibi 7 sapia. vñ filiū dei pēpue decuit
 icarnatio. 15. q: ideo nō sunt nisi sapiētia
 dei q filio appropiat vñ cū singule ideo
 singul⁹ sint cāe tūc demū oia pfecta sūt
 7 cōpleta cū p vnionē ad suū principū
 redierint. 16. q: si p fuisset incarnat⁹ tūc
 nulla persona sine principio fuisset. 17. q:
 oportuit incarnatā psonā tāqz sacerdotē
 supplicare p nā assumpta. s. magis de-
 cuit filiū supplicare pī qz ecōtra. 18. q: si
 spīrit⁹ sanctus fuisset incarnat⁹ tūc duo
 eēnt filiū. 19. q: nullū decet magis reducē
 ad diuinā cognitiōē qz vbu quo p se d
 clarat q ē vnibile carni. sicut 7 verbū vo-
 ci. 20. q: nullū decet magis reducē hoīez
 ad filiatiōē adoptiua qz si iū naturales.
 De mō incarnatiōis. Cap. 7.

Ita cōi repatiōē oīuz decens erat
 i vt fieret pcursus triuz de triplici
 hierarchia. s. diuina āgelica. 7 hu-
 mana. vñ i mīsterio icarnatiōis fuit pcur-
 sus āgeli nūciātis 7 vgis concipiētis. ac
 vbi dei carnē assumētis. Cū fili⁹ dei mit-
 tit in mūdū nō sit loci mutatio. s. nē hu-
 mane assūptio. q: ipius mitti est eē vbi
 pus fuit. s. alē ibi eē qz pus fuit. 7 hec al-
 teritas nō ē ex pte ei⁹ q ē cū sit imutabi-
 lis. s. ex pte ei⁹ in quo est q: vnif nfe car-
 ni vt nō sit imutatio ex pte sui. s. ex pre-
 nfi. Idēterea imutatiōē loci exigit nō eē
 vbi qz pus erat. s. nec hoc est in filiū mī-
 siōē. q: post incarnatiōē fuit in pte sic sp
 Chūstus assumpsit nā nostrā qnqz mo-
 dis. s. misericorditer apd. ad titū. 3. Se-
 cūdū suā mīsericordiā saluos nos fecit
 vtiliter. s. p salute nra. ps. Opat⁹ ē salu-
 tē i medio terre. Sapiēter q: assumpsit
 bonū nature reprobatō malū culpe.

Ita. Butiz 7 mel co. vt sci. re. ma. 7 e.
 bonū. fortiter q: sic suscepit naturā hu-
 manā q nūqz deposuit eā. q: p⁹ morte
 vnita fuit diuinitas carni in sepulchro. 7
 aīe in īferno. mirabilē q: cōiūcta sūt i car-
 ne sūmū 7 limū hoc ē de⁹ 7 lim⁹. Uter
 bū caro factū ē qnqz mōis. s. fin verita-
 tē carnis. Ita. Utere lāgores nros īpe tu-
 lit. Idēter carnē. q: pter cānis opatiōē
 Adab. i. Qd in ea natū est de spū sācto
 est. Supra carnez. q: meritis nostris nō
 erigēb⁹. Apo. ad Titū. 3. Itā ex opib⁹
 in. q se. n. Idēter carnem. quia ad sal-
 uandū carnem 7 hoc quantum ad fi-
 deles efficaciter. s. quātū ad oēs sufficien-
 ter. Adab. i. Uocabis nomē eius Iesū
 īpe. n. saluū faciet populū suū. Cōtra car-
 nē. q: ad maiorē dānatiōēz īfidelū. Jo.
 15. Si n venisset. 7 locut⁹ eis n fuisse pec-
 catū nō hērent. Op⁹ assūptiōis humāe
 nāe nō aīatio s. incarnatio noiāt. cū tñ
 a digniori res cūfueuerit noiari. hoc autē
 est ppter qttuor rōnes. s. vt fiat expiliō
 noiatio. 7 vt pūdiciō explicet dignatio
 mīsentis. 7 q: nobis magis nota est ps
 carnis. 7 vt maior hūiliatio exprīnatur
 eo q magis a deo distat caro qz aīa 7 q:
 caro ē a pēib⁹ ppagata aīa a deo creata.
 De vnione 7 natura assūpta. Cap. 7.

Sicut i dīnitate vna ē cēntia 7 tres
 s psone. ita i xpo ē ecōtra vna pso-
 na 7 tres cēntie. s. deitas aīa 7 ca-
 ro. hoc ē cēnū nonū 7 antiquū. q: deitas
 est eterna. s. aīa ē noua. q: in assūptione
 carnis creata. caro vō ātīqua. q: ab Adā
 ppagata. 7 xps fm naturāz deitatis est
 genitus. fm aīam vero creatus. sed fm
 carnē nat⁹ pon⁹ fact⁹. Unio fuit triplex i
 xpo. s. deitatis ad aīaz. 7 ecōtra. 7 deita-
 tis ad carnē. 7 ecōtra. 7 aīe ad carnez. 7
 ecōtra. Duc pime vnioēs sp māsūt. ter-
 tia sepata fuit in morte. Unio ergo deita-
 tis ad humanā nāz nō ē i vnitate nature.
 sed psone. nō dico psone humāe. s. dīne
 hoc ē nō assumpte. s. assūmētis. nec per-
 sone cūlibz. s. solius verbi. quī impossi-
 bile est q natura diuina cōcurrat cū alia

sicut ps ad cōstitutionez tertii. vel q ipsa
transcat in aliā. vñ alia in ipam pp simpli
citatē ⁊ vnitatē ipsi⁹ pfectissimaz ppre
rea dinitas ⁊ hūanitas n̄ iueniūt in sym
vnitate nā s̄ p̄sone ⁊ sic itelligit illd i sin
bolo Athanasii. Itā sic aīa rōalis ⁊ ca
ro vn⁹ ē hō ita d̄s ⁊ hō vn⁹ ē x̄ps. ibi nā
qz ponit similitudo q̄tū ad vnitatē p̄sone
nō nāe. qz caro ⁊ aīa d̄nr in hōie q̄tum
ad cēntiā. ⁊ p̄stituit tñ vnā p̄sonaz Ea
dē inter diuinitatē ⁊ hūanitatē x̄pi ē dīa
⁊ tñ ē ibi vnitas i p̄sona ⁊ qz diuina na
tura i nullo supposito p̄t substine p̄ter q̄z
in p̄p̄ia hypostasi. iō vnio illa nō pōt eē
i p̄p̄ia p̄sona hōis s̄ dei. ⁊ p̄pterea de
us in vna p̄sonaz suaz fecit seip̄z suppo
sitū hūane nāe Cū tñ est ibi vna p̄sona
litas ⁊ vnitas p̄sonalis. s. ex p̄te assumē
tis. ad eē nāqz p̄sone triplex erigit disti
ctio. s. singularitatis. ⁊ nālis incōscabill
tas ad excellētia dignitatis. Id̄o p̄ter p̄i
mū nullū vnibile ē p̄sona Id̄o p̄ter scd̄z
aīa nō ē p̄sona S̄z p̄p̄ tertii x̄ps s̄z qz ē
hō nō ē p̄sona Ex his patet que sint ve
ra ⁊ falsa inter has quattuor propones.
Id̄ima p̄sona assūpsit p̄sonā. scda nā as
sūpsit p̄sona. Tertia nā assūpsit natu
rā Quarta p̄sona assūpsit nām. Id̄ime
due fili sūt falsē. Tertia vno mō est falsa
alio mō ē vera. Si. n. sumat natura put
ē cōis trib⁹ p̄sonis sic ē falsa. Si vero su
mat natura put ē in p̄sona filii sic ē vera
Quarta aut̄ p̄positio simpliciter ē vera.
ad itelligētiā hōy nota qz tres fuerūt opi
niones de incarnatiōe x̄pi. Id̄ima op̄io
dicebat qz fili⁹ dei assūpsit hōiez. Se
cūda dicebat qz assūpsit humanā nāz
Tertia dicebat qz assūpsit homines vt
vestē. Id̄ima op̄inio nō tenet. qz ponit
qz i x̄po sūt due p̄sone qd ē falsūz. Scda
cōis ē ⁊ vera qz ponit qz x̄ps ē vnū solū
s̄ sit aliqd s̄m qz hō. Item ponit qz assu
mēs nō est assumptū. Itēz qz ille homo
diuina est essentia. ⁊ ecōtra. Itē qz oīs p
p̄ietas filii dei inest ei. ⁊ econtra. Tertia
op̄inio tamqz heretica reprobat qz ponit
nō esse i vna p̄sona x̄pi duas naturas. ⁊

qz due substātie humane nāe. s. ⁊ diuine
nō p̄tinēt ad pluralitatē filii dei. Dicim⁹
ergo qz tāta ē ibi vnio. vt qcqd dicat de fi
lio dei dicat de filio hōis ⁊ ecōtra. Hōis
enī exceptis in qbus exprimit vnio l̄ clau
dit negatio. s. vt fiat vocabulū in quo ali
qua repugnātia includit. sicut est vniri.
icarnari. assumi. assumere. in qb⁹ inclu
dit respect⁹ vnōis vnus nāe ad alteraz
⁊ tūc nō tenet p̄dicta regula. Similit̄ nō
tenet si in vocabulo includit negatio ali
cuius cuius oppositū alteri nō cōpetit. si
cut icipere esse creari ⁊c. Nota qz p̄p̄ie
loquēdo cōpositio ē cōpositōz. cōiunctio.
est corp̄is ⁊ aīe. vnio ē diuine nature ad
humanā. tñ ponit vnū qñqz p̄ reliquo.
Quinqz fuerūt itat⁹ p̄mi hominis. ⁊ de
quolibz statu f̄cepit x̄ps aliqd. p̄im⁹ ino
cērie de quo x̄ps accepit p̄cti immunitatez
scd̄s gr̄e de quo accepit plenitudinē gr̄e
terti⁹ culpe de quo accepit recōp̄latōez
pene quartus penie de quo accepit passi
onē doloris ⁊ tristitie. qur⁹ glorie d̄ quo
accepit plenā fructūz. Corp̄is x̄pi s̄z Da
masce. formatū fuit ex sanguine beate vir
ginis nō ex carne Itā vere m̄ris est s̄m
philo. materiā tñmō ministrare s̄z dare
virtutē formatiua q̄ actiue naturā seu ma
teriā format est p̄ris ⁊ nō m̄ris. Cū igit̄
beata virgo p̄p̄ietatē vere matris hēat
oz qz materiā cōtulerit q̄ s̄m naturaz sit
materia. cōueniēs humano corp̄i. ⁊ tñ in
tegritatē virginalē nō polnat. Talis aut̄
materia non est caro qz dicit philo. qz id
qd ē ps actu nō est mā gñatōis cū nō sit
i potētia totū. Caro aut̄ ē ps actu. vñ nō
est materia gñatōis. Talis quoqz mate
ria nō fuit semē semineū. qz hoc puritati
v̄ginis nō cōueniebat. nec ē s̄m phm̄ ē
necessariūz ad gñatōm qz aliqne mulie
res cōcipiūt sine seminatiōe. Talis. er
go materia fuit sanguis. qz ipse s̄z philo
sophū est in nobis materia gñatōis. Qd
aut̄ dicit Apo. ad ro. primo. Qui sc̄is ē
et ex se. David. inte ligēdum est origi
naliter nō materialit̄. Virtus aut̄ forma
tua in beata v̄rgine nō fuit ex patre car

41
nali s; ex virtute altissimi.

De utilitate incarnationis. Cap. 9.

Ad istum p pectm ppria excellētia
mētis inocētiaz ac dei amicitiam.

hec at recuperare oportuit p bñfici
uz saluatoris. Excellētiā. n. recuperare nō
potuim⁹ nisi p excellētissimū recuperatōrē
q; si p aliquā mētā creaturā repati esse
mus. tūc oporteret nos eē subiectos illi
creature. inocētia. n. repari nō poterat ni
si p satisfactorē sufficiētissimū q eēt de⁹ ⁊
hō. de⁹ qdēz q p hoīe satisfacere posset
hō vō d gñe ade q peccauerat. ille nāq;
pgrue satisfacit q pōt ⁊ d; s; n pōt nisi d
us nec d; nisi hō. ascēdit filr nō poterat
fīo: mari nisi p mediatorē pueniētissimū
q. s. vtriq; pti cōsolis eēt. ⁊ vtriq; parti
aic⁹. hoc vō xpo cōuenit qui ē deo patri
fili⁹ p dinitatē ⁊ hōi lapso p humanita
tē. veit ergo deus in incarnationē tāq; dñs
ad suos vt eos corrigēt. tāq; magr ad di
scipulos vt eos instrueret. tāq; medic⁹ ad
egrotos vt eos sanaret. p pncipiūz cōdidit
deus potētia. p scōz sapiāz p tertiu bōi
tatē. q̄tuo: fruct⁹ incarnationis poit. Ber.
dicēs. Adāna de celo descēdit vt gande
ant esurietes. vinea celi botros erupit vt
gaudeāt sitiētes. oleū effusū est vt gaude
ant egrotātes. lapis sine manib⁹ de mō
te p̄cisus est vt timeāt negligētes. xpo ho
mīni plures act⁹ pueniūt nobis multuz
saluti fieri pp qd diuersis reb⁹ naturalib⁹
b⁹ ⁊ artificialib⁹ cōpat. ⁊ ipse nāq; xps
dñ caput nostrū pp sensū ⁊ motū spūa
lē quē suis mēbris insuit. mediator q; p
ticipat pprietates diuine ⁊ humane na
ture. ⁊ iō inter deū ⁊ nos efficaciter pōt
mediare. fundamētū pp fidē q in nobis
illuminat intellectū hoīū pp charitates
q; pficit affectū. pastor inq̄tū inco: po: at
nos ecclesie p sacramētōz p̄cipatōz. bo
stia q; soluit obligatiōez p̄tractā p pectm
originale ⁊ actuale. Sacerdos q; ipse se
rogat. ipse se exaudit. ipe seruus se rogat
dñm. ⁊ ipse deus exaudit se hominē via
exēplo. vita in premio. Ite Ber. enume
rāt q̄tuo: utilitates aduētus domini di

cēs. Venit medicus ad egrotos. redem
ptor ad veditos. via ad errantes vita ad
mortuos. Ostēdūt adhuc multe utilita
tes incarnationis xpi. q; s; deus factus est
hō. vt fieret hō deus. dñs fact⁹ est finis
vt fieret finis dñs. deus de celo ad t̄ras
descēdit vt hō de terris ad celos ascēde
ret. deus factus est filius hoīs. vt hō fie
ret fili⁹ dei immortalis factus est mortalis
vt mortales fierēt immortales diues inno
cēs factus est paup vt pauperes fierent
diuites. obscurata ē lux vt nos illumina
ret. esuriit panis vt nos reficeret. situit
fons vt nos inebriaret. tristata ē leticia vt
nos letificaret. pauebat fidutia vt nos cō
fortaret. laxata est via vt iter nostrum ad
celestia dirigeret.

De mirabilib⁹

incarnationem. domini. Cap. 10.

Excellēbat incarnatio xpi nostraz
corruptionem in pluribus p que
apparet q; ibi natura sua perdi
dit lura. Inuentuntur. multa tā ex parte
matris q; ex pte plis. ⁊ q; ex pte modī.
q nō sūt fm viā nāc. s; fm potētia virtu
tis infinite q solius dei est. Adira igr sue
rūt in matre que fm Ber. sine pudore
secunda grauiamine grāvida. siue dolore
puerpera. ibi portauit stella solem. pal
mes vitem. riuus fontem. filia patrē
creatura creatorem. fuit inq; mater pa
tris. ac filia natī. fuit quoq; prole posteri
or. cōtento mīno: mater ⁊ virgo fuit. ⁊
cū deo filium cōmunē habuit. maledicti
onem legis euasit vbi maledicte fuerunt
virgines ⁊ cōiugate. Virgines quod q;
nō genuerunt cōiugate vero q; in dolo
re pep̄it. S; vtrūq; beata virgo euasit.
q; vgo genuit. ⁊ dolores nō. sensit. Aug.
Speculuz nō rumpit radius solis. ⁊ ita
integritatē virginis igressus. aut egressus
dei vitare n̄ potuit. Adirabilia quoq; su
erūt in ple. q; i istāi fuit ibi sanguis se
patio. cōsolidatio figuratio. animatio dei
ficatio. Et q; ista nō fuerūt successina pa
tet ex scriptura Jere. femina circūda
bit virum. Patet etiam ex virtute agēte
spūs sci cuius est subito opari. q; uis aut

membra corpis xpi fuerunt in conceptu eorum
 completa atque perfecta usque ad aetatem susceptores
 ipsorum tamen membrorum distinctio secundum Augustinum. tamen
 pia et tennis fuit quod humano visui vir pos
 set sublici. quod in tanto fuit minus corpus illud
 quod alius conceptus cum formae quantum augeri
 posset in utero infra. 46. dies. Unde mira
 culosum fuit quod in tanta parte corporis recepta fuit
 anima. sed hoc idem semel fuit ut conceptio christi quod
 tunc ad tempus manendi in utero non esset nisi con
 ceptio dissimilis. Idcirco ab instanti con
 ceptionis scilicet omnia et secundum quod homo. Item in frui
 tione fuit perfecta anima eius. unde quantum ad hoc
 non solum fuit viator. sed et propheta. Item mu
 dus fuit ab omni peccato. et plenius omni gratia et virtu
 te. Habuit quoque patrem in celis et matrem in
 terris. sed patrem sine matre. et matrem sine patre
 Item per incarnationem deus ipse dominus factus est
 filius. Eternus factus est temporalis. immensus factus est
 pauper. sit secundum quod inuisibilis. incorporealis sit
 localis. simplex fuit compositus. Dicit Augustinus.
 Uides invisibilis. palpatus impalpabilis. immor
 talis occidit. Item Augustinus. Quis unquam exten
 dere possit ut portaret manibus semineis
 portatoribus. panis angelorum manducaret
 sen aleret. virtus celorum infirmaret. vita om
 nium moreret. Idcirco quoque notandum est quod
 sicut in divinis est trinitas personarum in uni
 tate essentie. ita in christo est trinitas essentiarum seu
 naturarum in unitate persone. quod sic in divinis
 per diversas personas non distinguitur essentia. sic in
 christo per diversas naturas non distinguitur persona
 Denique christi incarnatio fuit mirabilis ex
 modo. quod cum tres modi producendi homines preces
 sissent. primus videlicet nec de viro nec de mu
 liere. sicut in adam. 2. de viro sine muliere.
 sicut in eua. 3. de viro et muliere. sic in om
 nibus concupiscibiliter natis. Ad complemen
 tum decuit universi. quantum modum introduce
 di ut. scilicet homo de muliere fieret sine viro per
 virtutem operatoris. In conceptu ergo filii dei
 simul concurrunt virtus inata. infusa. increata
 Virtus inata mater misit. Virtus infu
 sa purificando ad unitatem ubi adaptavit.
 adaptatio dico congrue nature. Virtus in
 creata subito perfecit quod natura non potuit nisi
 successive.

De natiuitate dñi.

Laplin.

II

Actiuitas christi triplex est. scilicet divina. huma
 na. et gratuita. prima est ex patre. 2. ex
 matre. 3. fuit in matre. De patre nasci
 tur eternaliter. de matre temporaliter. in matre spiri
 tualiter. Et iste tres natiuitates sumit secundum
 tres substantias que sunt in christo. scilicet ipsi dominus. ca
 ro. et spiritus. Unde ex patre nascitur deus. ex matre
 caro ex matre nascitur spiritus. per gratiam. Ex
 patre nascitur spiritus. ex matre nascitur semel in ma
 tre nascitur sepe. Secundum natiuitatem diuinam christus
 habet patrem sine matre. secundum humanam habet matrem
 sine patre. secundum gratuitam habet patrem et matrem secundum
 illud. Qui fecerit voluntatem patris mei etc.
 Ad alth. 12. Idcirco tres natiuitates reputat
 ecclesia in die natiuitatis eius primam. scilicet diuinam in
 missa que cantatur in nocte. Est. n. nobis hec na
 tiuitas occulta. Isa. Genitor eius quod enar
 rabit. Secundam in missa que cantatur in aurora
 quod natiuitas humana prius fuit occulta. prius
 manifesta. Occulta quod quantum ad modum. quod
 natus est virgine. secundum manifestam quantum ad semel
 Tertiā. scilicet gratuita in missa que cantatur in die
 quod natiuitas gratuita est manifesta in qua christus
 per affectum concipitur. per effectum nascitur. per
 cultum nutritur. Isa. A timore tuo concipimus
 et peperimus spiritum salutis. De divina itaque ge
 neratioe habet. 1. li. secundum nunc de humana persequen
 dum est. Nota itaque quod secundum verba apostoli ubi
 ait Appuit gratia. d. s. n. o. bo. eru. nos etc.
 Natiuitas christi fuit grata. gloriosa. cupida
 fructuosa. Grata quod appuit gratia. Glo
 riosa quod saluatoris nostri dei. Cupida quod di
 uina hominibus. fructuosa quod erudit nos. Iste
 fructus natiuitatis christi duplex est. scilicet. respec
 tu temporis presentis et futuri. Item respectu ip
 sis presentis duplex est fructus. primus est decli
 natio mali. ibi. et abnegantes impietatem quo
 ad malum quod est contra fides. et secularia de
 sideria quo ad malum quod est contra bonos
 mores. 2. fructus est operatio boni. ibi. so
 berie quo ad nos. iste quo ad proximum. et
 pie quo ad deum. Item respectu futuri
 temporis duplex est fructus. primus est
 spei in resurrectione. ibi. expectans bea
 tam spem. secundus gaudium in glorifica

Ille. ibi. et aduentu magni dei. Appuit. n.
i nativitate xpi benignitas et humanitas de
triplici latibulo. s. de sinu pris in quo ceta
bat. d. vmbra legis i quo figurabat. de
vetre misis in quo formabat. Iste naqz
agnus soluit signacula libri signati. Nati
vitas xpi fuit honestas vult et iocunda. Quid
aut vtili? salute hois. Vocabis inqt nom
ei? iesu q salutu faciet populu suu. certe a
formidine timoris. ab immanitate lagoris
a detentioe carceris. a subingatioe hostis
Quid honesti? pti vgis. ubi vgo e que
gnat. de? e q gnat. sps scs q opat in
gnatioe. Quid iocundi? omi dei et hois.
Ganisti qd q pcesserut. vt abraha q exul
tauit vt videret die dni. Jo. 8. Ite q se
quut ga. i. d. sp. Ad phili. 4. Ite q pntes
erat vt angeli decetates. et pastores vi
detes. Jo. in vtero sentietes. et symeon
plexas. s. maxie vgo ipz gnans. Luc. i.
Et ex spi. m. i. d. sa. m. Idem i nativi
tate nobis beata vgo fructu q fuit semia
e? in pceptoe geminavit in nativitate. col
lect? in pānoy inuolutioe. ad donu allat?
in purificatioe. flagellat? in stipite. vtilia
e? in falso testiu accusatioe. immolatus
in passioe. purgat? in resurrectione. come
dit in quotidiana eucharistie suscepioe
et i celesti fructioe. Beata itaqz vgo e ce
lu q xpm roauit. ipa nubes q xps pluit
ipa terra q xpm germinavit. i nativitate
dni fuit bta vgo terra d cui? limo forma
e? e vet? ada. tra d q orta e vitas. tra de
q ort? e fruct? terre sublimis. terra bda
f q sem cecidit. tra fluens lacte et melle ter
ra germinas herba virere. terra de qua
oriebat sos irrigas vniuersa supficie tre.
De circuncisione dni. Cap. 12.
Circuncisionē accepit xps multipli
ci rōe. pmo vt legē quā dedit aliis
et ipse pplere. 2. vt humilitatez oñderet. q
n. ceremonialib? ad q n tenebat se subie
cit. ipe naqz dñs legis fuit. 3. vt sanguine
suu p nob n solu in etate virili. s. et in in
fātia sūderet. 4. vt circuncidēdos fore spi
ritualit oñderet. Quinto vt hereticos cō
sūderet q dixerūt eū n vez corp? s. fan

asticus hūisse. 6. vt iudeis satisfaceret q
scandalizati fuisset si circuncisiones nō acce
pisset. 7. vt legē veterē approbaret que
vsqz ad ipz obsuāda fuit. Legalia. n. fm
Aug. fuerūt añ passionē dni mortua. sed
postqz p mūdū claruit euāgelū sepulta
Circūcidit Iesus nō solū circūcisione le
gali. s. et circūcisione spūali. Un possum?
circūcisionē qdruplicē assignat. 1. Prima
circūcidit eū pf cultello pauprtatis i nati
uitate. 2. circūcidit eū pentes ei? octa
uo die cultello penalitatis. 3. circūciditur
in oi vita sua cultello humiliatis. 4. circū
cidit eū iudei in passioe cultello crucis.
hoc p milites pilati. Circūcidit et Iesus
i suis qdrupli. 1. Dñs p detractores q au
ferūt amicos et famā. 2. p raptores q au
ferūt bona tpalia. 3. p hereticos q auferūt
aīam. 4. p tyrānos q auferūt corp? Cir
cūcisio nra spūalis duplex ē. 1. Prima mē
tis in pñtia culpa. 2. corpis in futuro a pe
na. 1. Prima significata est p circūcisionē
solēne q facta ē in Egypto. et hec triplex
est. s. incipiētiū a vitis cultello iustit ie. Ite
proficiētiū a supfluis cultello mie. Ite pfe
ctoꝝ mūdiālib? curis cultello charitatē
pfecte. 2. significata ē p circūcisionē factā i
galgalis i era pmissiois. q. i octaua f sur
rectiois p petrā xps circūcidimur ab oi
b? miseriis. Ex quo pz qz efficitio: ē nra
circūcisio spūalis qz indeoz carnalis. qz
illoꝝ circūcisio l3 pñm originale tulit.
tñ ianuā paradisi nō apuit. s. nostravtrū
qz fa it. In hac materia duo tāgūt 1. Dñi
mū ē xpi humilitas i circūcisione s. eius
sublimitas in nois ipositioe. Vocatū est
inqt nomē ei? iesus Dignitas at huius
nois multiplex ē. Est. n. ab eterno cōse
cratū. vt dicit Ber. Ab antiqs pfiguratū
s. in. Josue. A pphetis desideratū Isa
Nomen tuū in desiderio aīe. A sctis pa
tribus prophetatū Salomonis oracu
lo. A deo nominatus. Apo. ad philip. 3.
Dedit illi nomē et. Ab angelo pñcia
tum. Luce primo. Scm nomē eius. Ab
Apostolis magnificatum. Act. 5. Ibant
apostoli gaudētes et. A martyribus te

stificatus q: pro nomine passi sunt. Al cō
fessionib⁹ collaudatū. ps. Laudate pueri
dñs &c. Al scis vginib⁹ p̄gustatū. Cant.
i. Oleū effusū nomē tuū. Iesus est incl i
ore melos in aure. iubilus in corde. Ab
oib⁹ sanctis exaltatū. ps. Magnificate
dñm mecl. & ex. n. e. in idipz. p̄det⁹ ac
tuū q̄rto. Nō est aliud nomē sub celo in
quo oporteat nos saluos fieri. In hoc no
mine iesus sūt qnqz lre q̄ possūt eē initia
fita: dicti nū. Jocūditas meritiū. Eter
nitas vinctiū. Sanitas lāguetiū. Uber
tas egētiū. Satietas esurētiū. Et hoc no
mē Iesus xpō cōuenit tripliciter. p̄rio
rōne nature. vt q̄ ex diuina natura erat sal
uator: auctoritate ex humana natura fie
ret saluator: mysterio vt vendicaret sibi
nomē saluatoris. 2. rōne decentie. q: de
cuit vt ex re nomē hēret. Ut q: saluat a
peccato. a diabolo & ab inferno merito
nomen habet illi beneficio congruens. 3.
ratione efficacie. q: xp̄s nos sua passione
saluauit.

De baptismo dñi. Ca. 13.

In baptismo dñi notat^r ip̄ius. hu
militas. & n̄ra vilitas. Ip̄i⁹ hu
militas notat^r i q̄tuo: . p̄rio q̄a
venit Iesus. s. auctor salutis. & nō idigēs
salute. 2. q: ad iordanē vbi creator: clemē
toy subiicit se humili elemēto aque. 3. q:
ad bōiem. i. Joānē. scz dñs ad suū. rex
ad scitisey. sol ad luciferū. 4. vt baptiza
ret ab eo. s. fons a riuo. plenitudo a filia
auctor: baptis. ni a bap̄ismi ministro. Uti
litas nōstra notat^r i q̄tuo: q̄ circa xp̄s ba
ptizatū cueneat. p̄mo q: cū xp̄s ba
ptizat^r fuit ofētiū ascēdit de aq̄ p qd no
tat^r i nob⁹ gr̄e iūfio. nō. n. p baptisimū li
berat^r a culpa ad v̄ritē statiz ascēdit. 2.
aptū ē celū p qd notat^r p baptisimū ascē
dētis euolatio. 3. descendit sp̄s sc̄s cor
porali sp̄e sicut colūba in ip̄sū. p qd nota
tur q baptisim⁹ facit bōiem templū sp̄ūs
sancti. 4. vox p̄is sancta est. Hic est fili
us me⁹ dilectus in quo notat^r q p bap̄i
smū de filio ire fit filius gratie. In bap̄is
mo xp̄i notant^r substantiaalia baptisimi. n̄ri

.s. baptizās & baptizandus. materia. for
ma. & intētio. Baptizās fuit Joannes in
quo ministri sanctitas designat^r. Bap̄i
zād⁹ fuit xp̄s. n̄z baptisimū p̄secrās. qz
tactu sue mūdissime carnis v̄z regenera
tiū cōtulit ags. Materia fuit aq̄ magis
p̄ueniēs & cōis ceteris liquorib⁹ ad ba
ptisimū ex̄is. forma vō notat^r p testimo
niū trinitatis. fuit eniz ibi p̄ in voce. fili
us in carne. sp̄s sc̄s i colūbe sp̄e. Intē
tio cōsegt formā. Voces. n. vt ait p̄b̄s
signa sūt eay q̄ sūt i aia passionū. p̄der
vocē p̄is q̄ audita ē i baptismo xp̄i notat^r
qnqz dignitates & excellēte xp̄i Lū. n. d̄
hic ē cōmēdat^r xp̄s a vā cēntia q: sol⁹ de
us h̄z veruz esse. Omne ei esse a forma
est deus aut forma ē sine materia vt di
cit Boetius. Lū dic̄. filius. cōmēdatur
xp̄s a similitudinis paterne cōuenientia.
ex eo nāqz dic̄. filius q: fit vt ille p̄pter
qd filius dicitur imago patris potius ē
q̄ sp̄s sc̄s p̄ rōez quā habes li. p̄mo
Lū dic̄. meus cōmēdare a substantie in
differentia. d̄. n. meus. i. mibi. substantia
lis. Lū dic̄. dilectus p̄mēdat^r ab amoris
benivolētia. Ideo p̄ diligit filiū. & oia q̄
h̄z dedit in manu eius. Lū d̄. in quo mī
bi cōplacuit. cōmēdat^r a sp̄ali cōplacētia.
S̄z nota q placitū est q̄ta voluntas. v̄n
cōplacuit. i. cū spiritu sancto in filio f̄z na
turaz assumptā quicui.

De plenitudine gr̄e xp̄i. Cap. 14.

Est hoc cōsiderādū est verbū in
carnatū q̄tū ad plenitudinē cha
rismatū sp̄ualitū que sūt plenu
do gratie in affectu. plenitudo sapiētie in
intellectu ac plenitudo meriti in ope & ef
fectu. Circa p̄mū notādū est q in xpō a
sui cōceptiōe fuit plenitudo gratie q̄tū
ad gratiā persone singularis. & q̄tū ad
gratiaz capitis. & q̄tū ad gratiā vniō
nis. & hec triplex gr̄a est eadē in essentia
s̄z differunt in effectū. Gr̄a. n. p̄sone sin
gularis ē gr̄a habitualis quā habuit p̄ple
nissime & plenissime xp̄s. excepta fide &
sp̄e q̄s virtutes nō habuit sed id qd eis
succedit in patria. q: fidei succedit cogni

4.
no spel. spel vero succedit apprehensio rel.
Sciendum autem quod predicta gratia persone singu-
laris exuberat in christo ita quod influit in me-
bra corporis sui mystici sensus et motu spi-
rituali. scilicet fontalem plenitudinem omnis gratie
in ipso habitantis dicitur gratia capitis. unde
nota quod christus secundum veramque naturam dicitur ca-
put ecclesie. quod non solum in quantum deus. sed et in
quantum homo influit sensum et motum spiritus et gratie
in omnes qui adherent ei vel per fidem rectam vel per fi-
dei sacramenta. Sed in quantum homo influit eam per mo-
tum meriti. et illud meritum quod non solum ex
peritio. sed et per dignum meritum influit membris
gratiam. et hoc habuit ex unione ad verbum.
Ex predictis collige quod christus in quantum homo dicitur
caput ecclesie triplici ratione. Primo propter in-
fluentiam gratie sicut deum est. 2. propter conformita-
tem nature quam habet caput. ad membra quod in christo
excellat membra sua quantum ad naturam divi-
nitatis tamen conformis est illis in natura humani-
tatis. 3. dicitur caput metaphorice. quod sicut
corpus christi verum consistat ex purissimis mem-
bris. ita corpus eius mysticum ex puris fi-
delibus. Item de plenitudine eius omnes ac-
cipiunt beneficium gratie et spiritus qui ad eum acce-
dunt vel per fidem rectam vel per fidei sa-
cramenta. Alia ratio secundum quod homo de ca-
put. scilicet propter nature conformitatem quam ca-
put habet ad totum corpus ut supra dictum
est. Idcirco secundum quod eadem gratia singularis
personae habitavit humanam naturam christi ad uni-
onem verbi. ut videtur digna esset uniri tante celsi-
tudini. vocatur gratia unionis per quam christus
non tantum felicitate glorie. verum etiam adora-
tione latrice dignus fuit. Attamen in quantum
est constructio transitoria. cum dicitur gratia uni-
onis est unio humane nature ad divinam
naturam quam gratia et sine meritis data est hu-
manitati christi. Sicut et differt gratia habitu-
alis a gratia personae. id est a gratia capitis. sic
unio differt a gratia habituali. propter quod dicitur
in Joanne quod spiritus sanctus datus est ei non ad
mensuram. quod dupliciter exponitur. Primo
sic non ad mensuram. id est totaliter et non parti-
culariter. ut quicquid potuit deus ei de spiritu
sancto dare dedit ei. Secundo sic non ad
mensuram. id est super omnem portionem respectu

aliorum hominum. De hoc quod dicitur Joannes
Plenitudo gratie et veritatis. nota quod multi-
pliciter distinguit plenitudo. Prima est
sufficiens que in quolibet iusto reperitur. secunda est
copie que fuit in apostolis et in Stephano
Actuum. 7. Stephanus autem plenitudo gratie et for-
tertia est universalitatis que est in ecclesia
cum nullum donum deest. 4. est excellentie. que
fuit in beata virgine que omnes sanctos excede-
bat in gratia. Ecc. 24. In me omnis gratia. Luc
i.e. Ave gratia plena. 5. superfluentie que fuit in
christo. Jo. primo. Plenitudo gratie et veritatis. Cir-
ca innocentiam christi hoc sciendum est quod habuit im-
munitatem omnis culpe. et quantum ad actum. et
quantum ad posse. quod non peccavit nec pecca-
re potuit nec peccatum originale a patre tra-
xit. quod patrem non habuit carnalem. nec a ma-
tre habuit peccatum quam spiritus sanctus totaliter
a fonte liberavit.

De plenitudine sapientie christi. ca. 15.
Sicut in christo fuit omnis plenitudo gratie
ita et omnis plenitudo sapientie. non solum
quantum ad cognitiones. verum etiam quantum ad
modos et differentias cognoscendi que sunt quin-
que. Primo est cognitio sempiternalis
ex parte divinitatis. et hoc modo cognoscit
omnia simul. scilicet finita et infinita. quod apud deum
omnis infinitas est finita. Deus enim videt mi-
seriam in uno. id est in se 10. unde non differt quod vi-
det. et per quod videt quod videt se per se et in
se videt omnia. non solum que fecit sed que face-
re potest que sunt infinita. secundus modus est
cognitio sensualitatis ex parte carnis. et
iste modus est cognitio per experientiam
qua christus non sensit omnia simul. quod sensus
non est particeps rerum nisi ad presentiam
obiecti. tertius modus est spiritualis ex
parte mentis. et iste triplex fuit scilicet per
naturam. per gratiam. et per gloriam. Per na-
turam est scilicet tertius modus cognoscen-
di quo christus cognovit omnia que spectant
ad universi constitutiones. sed longe ex-
cellentius quam adam etiam existens in natura in-
stituta. quartus modus est per gratiam hoc modo
christus cognovit omnia que spectant ad hu-
mani generis redemptionem. longe tamen excel-
lentius quam aliquis prophetarum. vel et angelo 47

rum. Non solum enim habuit xps scias
p habitū. vt Adā & angeli. sed etiā p ha
bitū infusum velut sancti p grām illumi
nati. cognitionē nō hūit p habitū acq̄sitū
q pp impfectionē in xpo nō fuit. quintus
modus est p gloriā hoc modo cognouit
oīa xps finita qd cognitōe actuali infinita
nō nisi cognitione habituali vl̄ excessiua
Aīa. n. xpi p gloriā pprehensionis capie
bat q̄cūq; capere pōt natura finita vnita
infinito. Sciēdū ergo q res duplici hnt
cognosci in arte. s. vl̄ ab ipso artifice vel
ab alio arte p̄tēplate. vtroq; mō cogno
uit xps res. ¶ Primo mō p naturā diuini
tatis. 2. mō p naturā pprehensionis. ¶ Sa
tent ergo igit ex pmissis qnq; dñe cogni
tōis que erant in xpo. ¶ Per primū enim
modū habuit cognitōez. vt deus. p scōz
vt hō. p tertiu vt viator. p q̄rtum vt illu
minator. p q̄ntuz vt pprehēsor. Xps fm̄
vtrāq; naturā dñ lux. q; fm̄ diuinitatez
illuminat intus aīaz. & fm̄ humanitatez
informať exteriori vitā. & hoc tripliciť. s.
miraculis. p̄dicatiōib⁹. & exēplis. primū
est potētie. scđm sapiētie. tertiu bonitatis
¶ Nota p̄terea q sciētia xpi hoīs limpidis
fima cū inter scias creatas. q; nihil habet
āmixtū de suo p̄trario. vl̄ actu. vl̄ poten
tia. p̄fertiz cū nō possit aliqd ignorare pp
sui vmonē ad verbū. tñ q; aīa xpi creatu
ra est. nō ē sciētia ei⁹ ita limpidā sicut dei
q̄uis scit oīa sicut deus. ¶ Qd dñ Iesus
p̄ficiēbat sapiētia & etate corā deo & hoī
bus. nō est itel̄ igēdū q in se p̄fecerit. q;
ab instāti cōceptiōis sapia plenus fuit.

Sed potius in aliis q doctrina sua & exē
plo p̄fecerūt & hoc corā deo. i. ad gloriā
dei & hoībus. i. ad vtilitatē hoīuz. ¶ Pro
ficiebat tñ Iesus ēť in se cognitione expe
rimētalī & sensualī. q; fm̄ Apo. dicitur ex
his que passus est obedientiam.

De merito xpi. Cap. 16
¶ Imul fuit xps viator ex p̄prehen
sor ab instāti p̄ceptōis sue. Ex tē
enī cepit mereri & frui. ¶ Ad meritū
aut̄ inquātū viator nō inquātū p̄prehen
sor. ¶ Perfectio & plenitudo meriti christi

notat̄ in istis. ¶ Primo quātū ad eū q me
rebat. q; nō tñ hō sed ēť deus. 2. q̄tum
ad tps quo merebat. q; ab instāti cōce
ptionis sue vsq; ad horā mortis. 3. q̄tum
ad id p qd merebat. q; p habitū p̄fectif
sime charitatis. & p exercitiū p̄fectissime
virtutis. 4. q̄tuz ad eū cui merebat q;
nō tñ sibi. sed ēť nobis. Oībus. n. opib⁹
que p̄cedebāt ex libero arbitrio meruit
sibi vitā eternā iam hīta & nobis hīdaz
5. q̄tum ad id qd merebat nobis. q; ve
niā. grāz & gloriā. Itolā quoq; carnis &
aptiōez ianue celestis. Ante incarnationē
.n. xpi diabolus hūit manū attrahentes
& manū ipellētē. Attrahētes dico potēť
in culpā. Impellētē aut̄ sine obstaculo
ad limbū in penā. Sed xps primā ma
num suo merito debilitauit. scđaz vō pe
nitus amputauit. Igit̄ in merito xpi ra
dicata sūt merita nra sine satisfactoria pe
ne sine meritoria vite eterne. q; nec ab of
fensa creatoris digni sumus absolui. nec
imēfitatē p̄mii q̄ de⁹ ē digni sumus asse
qui nisi p meritū hoīs dei. 6. q̄tuz ad id
qd merebat sibi. q; lz nō mereret glori
ficatōez mētis quā iā hēbat meruit tñ si
bi p humilitatē passionis accelerationē re
surrectiōis glorificationēz sui noīs. & di
gnitatē iudiciarie ptātis. sicut ait. Apo.
ad philip. 2. xps factus est p nobis obe.
vl̄ ad mor. & segtur pp qd & deus eral.
il. quo ad primū. & dedit illi nomē & c. q;
ad. 2. vt in noīe Iesu oē ge. s. & c. quo ad
3. 7. q̄tuz ad modū quo merebat. Dicit̄
tur. n. mereri q; tripliciter. s. de indebito
faciēdo debitū. vel de debito magis debi
tū vl̄ de debito vno mō faciēdo debituz
alio mō. ¶ De missis duob⁹ modis me
ruit nobis & nō sibi. q; nō poterat face
re sibi de idēbito debitū. vl̄ d debito ma
gis debitū cū a principio fuerit scīssimus
nec in scītate petuerit p̄ficere. 3. vero mō
meruit sibi. q; bonū glie qd sibi fuit de
bitū p grāz vnionis fecit sibi debitū alio
mō. s. p v̄tutē bone opatōis. meruit. n. si
bi vitā eternā iā hīta sicut nobis hīdaz
De voluntate christi. Cap. 17

Voluntas in xpo duplex fuit. scilicet creata. et increata de qua supra dictum est. scilicet creatas voluntas eius duplex fuit. scilicet rationis et sensualitatis. Adhuc voluntas rationis duplex est. scilicet rationis. ut ratio est. et rationis ut natura est voluntate rationis ut ratio est. performavit se in omnibus voluntati increate. sed voluntate rationis ut natura est et voluntate sensualitatis voluit aliquid proprium. quod noluit voluntate rationis ut ratio est. scilicet non mori. et hoc in ista voluntates non fuerunt sibi contrarie. sed voluit contrarie fuerunt. quoniam secundum voluntatem divinam quod instum erat voluit. sed voluntate rationis in se per se sensit secundum vero voluntatem carnis penam recusavit. et sic unaquaque voluntas quod suum erat tenuit. scilicet voluntas divina instituta. voluntas rationis obediens voluntas carnis naturam. id est pene recusationes. Unde per quod aliquid velle est illicitum rationi quod non est illicitum sensualitati. sic fuit in christo velle non mori. quoniam voluntas non moriendi fuerit caliter a sensualitate. fuit tamen occasionaliter a ratione quia christus sicut voluit fecit illud horribile venire in imaginem et estimationem quo facto naturaliter mortem recusavit. hoc autem voluit per naturam instructionem. et sic ratio per sensualitatem aduocavit dicentes. **I**psi fieri potest transeat a me calix iste. et hoc peticio fuit tam sensualitatis quam rationis. Sed sensualitatis fuit rationis affectus rationis autem tamquam proponens. et hoc christus fieri voluit ad triplicem instructionem nostram. prima est ut sciamus non esse peccatum aliquid velle ex sensualitate. quod est contrarium voluntati dei. id est est ut martires christi non se desperet si mortem horreant. cum illa est filius dei horruit. id est est ut discamus discrete petere. scilicet supponendo voluntatem nostram voluntati dei. et hoc notat in additione appositae si fieri potest. et ibi verum tamen non sicut ego volo.

De defectibus quos christus assumpsit.

Lapsum.

18

Non solum christus assumpsit humanam naturam. sed et defectus circa naturam quosque ipsum decuit assumere videlicet cum pene sint exercitatie virtutis perfecte et refectionis humane nature non simulare assumpsit penales tamen corporales quam spirituales que respiciunt

nostram naturam in conspectu sicut famem. sitimem abstinere alimenter. tristitiam et dolorem in patientia nocumendi et humorem. ut est calor frigus. lassitudo etc. **N**ec omnes defectus corporales assumpsit. sicut sunt defectus egritudinum. multiformium. nec omnes spirituales sunt peccatum ignorantia. rebellio carnis ad spiritum. **P**reterea quia nullus innocens debet inueniri penam sustinere. cum hoc esset contra ordinem dei iustitie christus sic penalitates suscepit ut tamen pati non posset inire. quia passio sua nec fuit contra ordinem dei voluntatis. nec contra ordinem rationis sed voluntatem sensualitatis et carnis. **D**icitur in 2o quod christus vere timuit et vere doluit. et vere tristis fuit per ista notat per passionem. **D**isfert autem per passio a passione. quia tunc affectio dicitur per passio quando anima sic afficitur quod oculum mentis nequaquam turbat. sed passio mentem turbat et facit a rectitudine vel a contemplatione dei deviare. et tunc ratio leditur et patitur videlicet differunt ista duo. sicut dispositio et habitus.

De passione christi.

Lap.

19

Intra passionem dominum commedamus in ope patientiam insuperabilem. in modo humilitatem admirabilem. in causa charitatem inestimabilem. **C**irca corpus nota quod christus sustinuit clauorum asperitatem in tactu. In auditu opprobriorum confutationem. In gustu aceti et felis amaritudinem. In oculis lachrymarum effusio. In corde timorem. **D**e modo patendi tenendum est quod christus passus est passionem generali. quia scilicet omnia membra corporis. **I**sa. 53. Vidimus enim non habere spiritum neque decorem. **I**tem passionem acerbam. **T**re. i. O vos omnes qui transitis per viam. fuit christi passio maxima tamen ratione intentionis per optimam dispositionem ipsius patientis. tamen per innocentiam eius tunc per honorem eius excellens. **I**ndignabile. nam si consideratur plus leditur precipue inter suos.

Item gravis fuit eius passio per ipsius virtuositatem. quia homo vilis morte sua delectare non debet cum turpitudine sua tunc finem capiat. **I**tem propter ignominiosam passionem que attulit in pabulo crucis que fuit supplicium pessimum. et in consortio iniquorum. scilicet latronum cum quibus erat damnatus. **C**urat autem christus passionem generali in sectionem vel passionem acerbam libi.

8.

dñe passione ignominiosa supbie psum
 priores. In ea passionis attēdit charitas
 maria q̄ nos liberavit ab inferno veniā
 dādo. q̄ renouavit ḡfaz largiēdo q̄ celus
 apuit gloriā offerēdo. **M**ectra notat in
 titulo crucis. **M**ā pp̄ p̄mū dñi ihesus. pp̄
 2. dñi nazareus. qd̄ interpretat candidus
 pp̄ 3. rex iudeorū. **C**hristus sanguine suū
 fudit quqz viciū viciū et semel mortuū
 .i. in circūfisiōe. in ofone. in coronatōe. i
 flagellatōe. et in crucifixione. in lācatōe
 p̄ p̄mū. docemur pctā ablicere. p. 2. mē
 tis angustia p̄ salute n̄ra teneat. p. 3. aīaz
 n̄ram viciūbus ornare. p. 4. carnē n̄raz
 domare. p. 5. mēbra n̄ra mādatis dei li
 gare. p. 6. vulneratū cor amore dei h̄re.
Idostrimo q: iste passioēs nō attigebat
 dīnaz nām. sed humanā sō in morte xpi
 scā est diuisio aīe a carne vt tñ salua esset
 vnio tā carnis q̄ aīe ad dīnitatē. **I**do ē
 sciēdū est q: xps si passus nō fuisset. tñ se
 nio defecisset q̄rū p̄linebat ad p̄ditiōem
 humane nature in se p̄fiderate sine vnio
 ne. sed in p̄tate nature vnite fuit. v̄ sic d̄
 ficere. v̄ nō deficere.

De effectu passionis christi.

Laplin.

20

ffectus passiois xpi multiplex est
 e sicut p̄ in his quqz v̄sibus. **I**sdaf
 fio debilitat spoliat iformat hono
 rat. **E**xcita inflāmat repat pacē dat et ar
 mat. **S**anat viuificat dñe dulcorat obū
 brat. **A** culpa renocat reserat illuminat or
 nat. passio debilitat v̄tutē demonū. **J**ob
 40. Quasi in bano capiet **L**euatham.
Spoliat infernū. **I**sa. **C**loca nomē eius
 spolia detrahe. informat p̄ exēplūz p̄ma
 petri. 4. **C**hristus passus est p̄ nobis vo
 bis re. exēplū. vñ xps est q̄si liber posuit
 in pulpito crucis vt discamus obediētā
 patiētā hūilitatē. et charitatē. **D**isce aut
 quō se hūit spālīt in capitulo qd̄ sibi tene
 bat. vñ **B**er. **S**tetit **I**hesus corā p̄fide
 inclinato capite. vultu placido. sermone
 raro voce submissa. deflexis i terrā aspe
 ctibz. parat⁹ ad opprobria. et ad verbe
 ra p̄mptus. **H**onorat imitatores suos

Hoffer. **S**ic honorabit⁹ quē reuoluerit
 honorare. **E**xcitat ad pugnā spūalē. ma
 cha. 6. **O**nderūt elephātibus sāguinem
 inflāmat ad diligēdū. **B**er. **S**up oia te
 mibi reddit amabilem bone **I**hesu calix
 quē bibisti. opus redēptionis n̄re repat
 nām angelicā. **I**pe. n. xps est lapis augu
 laris q̄ fecit vtraqz vnū. **I**sdacē dat inter
 deū et hoīez. et inter angelū et hoīem. et
 inter hoīem et hoīem. **E**cc. **I**n tpe iracu
 die factus est recōcilatio. **A**rmat contra
 mūdū carnē et diabolu. vñ signat p̄ ely
 peū quē lenauit **J**osue p̄tra haym. **S**a
 nat mētis vulnera. **M**u. 21. **A**spiciētes in
 serpētē enēū sanabant. **V**iuificat spūalē
Apo. ad ro. **C**ū eēmus mortui peccatis
 cōm. et c. **A**ug. mortu⁹ est vnice⁹ ne mane
 ret vnice⁹. **D**ucit p̄ mare h̄ mūdū. **E**xo.
 4. **D**e v̄ga **M**oyfi. **D**ulcorat. **E**rodi
 de ligno misso in aq̄s **M**arath. **O**bum
 brat. **L**ant. 2. **S**ub vmbra illius quē de
 si. sedi. **A** culpa renocat. **I**sa. 53. **A**ttit⁹
 est pp̄ scelera n̄ra. **R**efat celū. **I**sa. **D**a
 bis clauē danti. i. crucē sup̄ bumez ei⁹ il
 lumiat. vñ crux est q̄i cādelabz taberna
 culi. **I**te **T**hob. **I**lluminat⁹ ē p̄ sel p̄fiscis
Omat vñ dixit beata **A**gnes. **E**t sāguis
 eius ornat⁹ genas meas. **C**hristus pas
 sione sua vicit diabolu quē ligauit infer
 nū. quē spoliavit. mortē quā supauit. mūdū
 quē cōtēpsit suppliciu qd̄ ptulit. celūz
 qd̄ apuit. **P**assio xpi tollit. 7. vitia capi
 talia. **T**ollit. n. supbiā capitis iclīnatio p̄
 quā videbat fugere titlū crucis. in quo
 scriptū erat rex iudeorū. **I**nuidiā brachio
 rum extēsiō q̄si ad amplexū iuitas. **A**ua
 ritā multoz errogatio q̄ in passione tra
 didit. **B**er. **D**isce hō inquātus debes di
 ligere deū q̄ nobis carnē suā in cibū. san
 guinē in potū. aīaz in p̄cūz. vestē crucifi
 xionibz corpus discipulis. infem. **J**oāni
Accidiā festinatio ad passionē. **I**ra mol
 lis rñsiō. **G**ulā fellis et accē poratio. **L**u
 xuriaz lateris vulneratio. **I**n redēptiōe
 nostra fuit gratia mirabilis. **I**doimo ex
 pte mortui. q: charitas dei vidit q̄ nec p̄
 amicos. nec p̄ precium poteramus nos

redimere. ppter ea fratrem nostrum se fe-
cit nra nra assumendo. vii. ps. redime
me dñe et miserere mei. q. vnicus. i. nō
hñs amicos. et paup. i. nō hñs pñs sū
ego. 2. ex pte redimētis q. cū liberare pos-
set ex potētia fecit hoc potius ex mīa vt
ad amorē nos cōstringeret suū et iusticie
spñs satisfaceret. 3. ex partē redēpti qui
oppmēbať crīmīnū fuitute et desiebať
i carcē. S. 3. oīa pñmū magnū erat q. si
lī? fu? vt fu? fieret fieret liber. oīa. fin
magnū fuit q. dñs ad carcerē limbi de-
scēderet. vt seruis celū ascenderet. 4. ex
pte iusticie. q. nulla iustitia dictabat vt in
nocēs punireť. p. reo. 5. ex pte excellētie
diuine. q. mīrū erat q. impēciabile pone-
bat sub pñcio vilis creature. 6. ex parte
pñi dati. Si. n. redimūť nos sō? adhuc
ad grās teneremur. nūc at redimit nos
aīa corpe et vita. vt nīl hōz sibi subtra-
heremus. Circa passionē dñi nota septē
suauitatis. s. inclinationē capitis ad oscu-
lū in signū nre recōciliationis. Brachio-
rū extēsiōe ad amplexū in signū rece-
ptōis in grām de pct. 5. Lateris apertōe
ppter effusiōe pñi nre redēptiōis et ab-
lutiōis. Erunt. n. sanguis et aqua. Clauo
rū in manib? et pedib? infixiōem ppter
memoriā nre recordatiōis. Isa. 49. Mū
qd obliuisci pōt mulier infātes suū. Cor-
poris demudatiōe in exēplum nre cōfē-
sionis q. debz esse nuda. Crucis portatiō
nē in exēplum nostre imitatiōis. Corone
spīnce impositiōe in figurā nre glorifica-
tiōis. De effictiōe passionis dñi sūt Aug.
pder redēptiōis nri morte de tenebris
ad lucē. de morte ad vitā. de corruptiōe
ad corruptōz. de exilio ad pñiā. de luctu
ad gaudiū. de trīs ad celeste regnū voca-
ti sū m. Itē diē q. xps fuit sacerdos p
quē recōciliati sumus. fuit templū i quo
recōciliati sumus. fuit deus cui recōcha-
ti sumus. xps fuit mediator populi. in-
dāci et gētilis. et s. 3. h. d. lapis āgularis
Item hōmī et angeloz. et fin hoc dē re-
pacificus. Itē dī et hōmī et s. 3. hoc dē re-
dēptor. Bar. Quid vltra debuit facere et

nō fecit. Absoluit victūz. Illuminuit ce-
cū. Reduxit erronē. Recōciliatū reū.
Itē Aug. Ecce p ipso pietas flagellatur
p stulto sapiēs illudīť. p mēdace veritas
negat. p iniquo dānat iusticia. p crude-
li misericordiā affligit. p misero sinceri-
tas replet aceto. Dulcedo felle imbnit.
p mortuo vita morit. Christus p nra in-
firmitate medicinas accepit in se curauit
n. nos p dietam qñ ieiunauit quadragi-
ta diebus et c. p sudorē qñ sudor ei? fact?
est sicut gutte sanguis. p minutiōz qñ fu-
it clavis et lancea vulneratus p potione
qñ gustauit aceti cū felle myrriz. p em-
plastrū qñ eius facies fuit sputis illita. p
electuariū qñ corpus et sanguinez dedit
in cena discipulis.

De cruce domini.

Laplin.

21

I. In cruce xpi notant hec. Suppli-
cū quo nullū mai? Tre. i. Ores
oēs q. trāsitis p viā et c. Mulū malus dī-
co ex eo q. passus est ipse iustus p iniustis
ex iniustis cāis. sub iniustis iudiciis et i-
iustis penis. Opprobriū quo nullū vili?
Sapie. 3. Adorte turpissima pdenemus
eū. p. Decū quo nullū cōueniētius. q. sic
p lignū venit culpa. sic et p lignū redem-
ptio. Ad viteriū quo nullū pūdius.
Eph. 3. Ut possitis cōphendere cū oib?
scis et c. q. exposuit Aug. de cruce. Exē-
plū quo nullū pfectius. i. p. Petri. Christ?
passus est p nobis et c. Cur multis reb?
cōpar? Ipsa est. n. clavis celi. Uectis ar-
che. Maais maris. Arbor damelis. p. Sal-
ma fructuū. Salomonis. Baculus. Ia-
cob quo trāsuit iordanē. Speculū imi-
tatiōis. Scala ascēsiōis. Hamus quo
Leuathā capit. Ocular quo xpi san-
guis exprimit. Luthara qua demon san-
lis cōpescit. p. Paulus quo spēs enēs
suspēdit. Tban quo frontes fidelium si-
gnat. Tandelabz quo tabernaculū illu-
minat. Lignū aq̄s marath dulcorans.
Virga moysi p mare rubz pupulū. dē-
ducēs. Gladi? ipū Goliā decapitans.
Uexillū ad pugnā spūalē colligens. La-

thedra discipulos xpi erudiens. Equi dei
 amicos honoras. Typens Josue hay i
 pugnas. Lib misteria pfida. Quidam altat
 Accipiensimā oblatōz recipiens. Septez
 vba xps in cruce ptulit. primū. Pater
 ignosce illis scōz. Hodie mecum eris i pa
 radiso. tertiu. Mulier ecce fili tu. qrtū
 Sitio. quqz. Hely. Hely. Amazabatani
 sextū. Idē i man⁹ tuas cōmēdo spiritus
 meū. septimū. Cōsumatū est p pīmū do
 cemur iniurias dimitte. p scōm petētes
 exaudire. p tertiu pntes honorare. per
 qrtū. salutē nřaz desiderare. p qutuz ad
 deū i necessitatib⁹ clamare. p sextū auri
 liū nřz i deo ponē p septimū vitā nřam
 sine debito psumare. Quattuor brachia
 crucis signāt qttuor vtutes qb⁹ extendi
 dōz hō nř interior. Signat. n. ps superior
 charitatē. inferior humilitatē. A dextris
 obediētā. A sinistris patiētā. itē in qttu
 o: brachiis crucis notāt bñficia crucis.
 Signat. n. ps supior iāne celestis aptōm
 inferior inferni destructōz. A dextris grē
 collatōz. A sinistris pctōz remissionem.
 Quattuor ligna sūnt i cruce sic dicit ma
 gī in historia. pes nāqz crucis de cedro.
 Stipes d cypiso. Trāsuersale d palma
 Tabula de oliua. Signat. n. cedr⁹ altitū
 dinē cēteplatois. Cypressus fama bone
 opinionis. Palma fructū iusticie. Oli
 ua lenitatē misericordie. De descensu xpi
 ad inferos.

Lap. 22.

a In ima xpi p⁹ mortē descendit ad
 infernū. sine ad libū ad liberatōez
 eoz q xpi mēbra exñtes de hoc se
 culo trāsierūt. Diabolus. n. dñz man⁹ i
 eū extēdit in quo nihil furis hēbat. meri
 to amisit in aliis ptātez. Alia cā qre xps
 ad inferos descendit ē vt tāt⁹ eēt descēsus
 qrt⁹ eēt liberandoz casus pīm⁹. n. hō sic
 in statera liberī arbitri positus erat vt pos
 set ad vitā eternā ascēdere. vel ad mortē
 descēdere. put vellet. S3 pctō pacto sic
 alterz brachiū statere p on⁹ culpe depř
 suz est. vt eēt in imo inferni. alterz vero i
 sūmo celi. nō aut ascēderet depressum
 nisi descēderet brachiū aliud. Descendit

ergo dominus vsqz ad infernū vt hoīez
 captiui eleuaret vsqz ad celū. Tertia rō
 est qre xps descendit ad infernū. s. vt sicut
 vīuus fuerat lumē mūdi p pñtiaz cor
 poralē. ita mortu⁹ eēt inferni lumē p dñi
 tatis maiestātē. Quarta rō ē vt idēz xps
 hoc exequeret p efficacā qd passiōe sua
 meruerat fin sufficiētā. Duo qppe me
 ruit p suā passiōē. s. satisfactiōez ⁊ ianue
 aptiōz ⁊ sō hec duo effecit i descēsu suo
 ad inferos. qz p satisfactiōē soluta sūt iaz
 vincula captiuitatis. p aptiōz at ianue fa
 cta est illustratio ipi⁹ carceris etiā fin lu
 cē exteriorēz. Liberant at xps oēs illos q
 meriti sui capaces eē poterāt. sicut fuerūt
 sci patres q nō pp reatū pñone. s3 ppter
 reatū nē tñ detinebant. Dñati at hui⁹
 meriti capaces nō sūt. neqz pñli i libo
 detēti. qz d corpe xpi nō sūt. nec p fidez
 nec p fidei sacfz. Dicēdū est ergo q aīa
 xpi p tridū mortis sue cū scīs pñib⁹ in
 libo fuit. Ibidē fuit ⁊ latro cū dñs dixit
 Hodie mecum eris in paradiso. qz noīe pa
 radisi intelligit dei fructio. qz pacta dei
 passiōe. tā ipē latro qz alii q erāt in limbo
 viderūt deū p cēntiā. Ad quē aut infernū
 descēderit si scire volueris. nota q infern⁹
 sumit dupliciter. s. p pena ⁊ p loco pe
 ne fin pīmū dñ q demones infernū secū
 porāt sp. Itē. put sumit p loco pene infer
 n⁹ qdrupliciter distinguit. Un⁹ ē infernus
 dñatorz in quo ē pena sensus ⁊ dñi. ac
 tenebre interiores ⁊ exteriores. s. absen
 tia grē. iste sp h3 lucitū. Sup hūc locum
 ē purgatori⁹ i quo ē pena sensus ⁊ dñi
 ⁊ ad tps. ⁊ sūt ibi tenebre exteriores ⁊ n
 teriores. qz hñt grāz ⁊ lucē iteriorē q vī
 dēt se eē saluādos. Suprem⁹ locus inter
 hec ē limb⁹ scōz patrū vbi fuit pena dā
 ni ⁊ nō sensus. ⁊ fuerūt ibi tenebre exte
 riores. ⁊ nō tenebre priuationis grē. Ad
 hūc locū xps descendit. ac suos inde libe
 rauit ⁊ sic infernū momordit. qz partem
 abstulit ⁊ partē reliq. mortez vero quo
 ad electos penitus destruxit. sic dñ Osee
 O mors ero mors tua. ero morsus tuus
 o inferne. in Osee. i3. Itē quoqz locus si

42.
nus. Abrahæ dicebat. q. Abrahā ibi fuit.
S; nūc celū empireū ē sin⁹. Abrahæ. q.
iā ē ibi Abrahā. Anullo p̄dictoy locoꝝ ē
trāsīt⁹ ad aliū. nisi q. oī a sc̄do fuit trāsī
tus ad q̄rtū hoc est a purgatorio ad lim
bū sc̄oy patrū. Ex iā p̄dictis p̄z q̄re cā/
tamus. Libera aīas oīuz fidelīū defun/
ctoꝝ de penis īfernī ⁊ de p̄fundo lacu.
q. īfern⁹ ibi sumit⁹ p̄ purgato:io. sicut ⁊
ibi sumit⁹ p̄ limbo q̄n dī x̄ps ad īferos
descēdit. Ex p̄dictis collige q. x̄ps mor/
tuis corpe descēdit ad īferos in aīa. ⁊
surrexit in vtroq. Descēdū est q. x̄ps il/
lo triduo totus fuit in sepulchro. s; nō to/
tū. ⁊ totus fuit in īferno s; nō totū. q. to/
tus dicit p̄sonā. totū vō dicit nām. Sillr
dicēdūz q. cū vnio aīe cū corpe faciat ho/
minē x̄ps in illo triduo nō fuit homo. l; aīa
⁊ caro vnita ēnt cū verbo.

De resurrectione x̄pi. Cap. 23

Cristus resurrexit ita die a mor/
tuis resurgendo corpus non tale
q̄le prius hūit. sed īpassibile. ⁊ im/
mortale. Caro. n. x̄pi q̄ in natiuitate flo/
ruit. in passiōe aruit. p̄ glīaz resurrectionis
refloruit. ⁊ renouata est vt aq̄le iuuetus.
tūc leo catulū suū suscitauit. ⁊ vt fenix re/
nūxit. tūc sicut dī Jere. figulus ex codez
lu to fracti vasis fecit vas aliud sicut pla/
cuit in oculis eius. Tūc Jonas de ven/
tre ceti illesus exiuit. tūc vestitū est cāde/
labrū auro. tūc suscitātū est tabernaculū
dauid qd̄ cecidit. tūc resulsit sol q. prius
erat in nubilo. tūc viuificātū est granum
frumētū qd̄ cadēs ī terrā mortuū fuerat
tūc ceruus resumpsit cornua. tūc Sāson
tulit portas cū postib⁹. tūc Ioseph edu/
ctus de carcere tōdet⁹ ⁊ cōstituitur dñs
egypti. tūc cōfessus face⁹ circūdat leti/
cia. Dñs p̄banit resurrectionē suā cē ve/
rā p̄ angelos q. nō mētūtur. Mat. 28.
Rēdēs at angelus dixit mulierib⁹. Itē
p̄ inimicos quoz validissimū est testimo/
niū. Mat. 23. Ecce qdā de custodib⁹ ve/
nerūt in ciuitatē. ⁊ nūciauerūt p̄ncipib⁹
iacer. ⁊c. Itē p̄banit eā nō arte magica
factā. ⁊ hoc p̄ comestione. Itē nō ēē san

tistici corpis. ⁊ hoc p̄ tactū. Item p̄ba/
nit in eodē corpe qd̄ passus est factā ⁊
hoc p̄ ostensione cicatricū. Itē p̄banit
eā fuisse in corpe gloriificato vnito deitati
⁊ hoc p̄ ingressū in domū ianuis clau/
sis. Itē probauit eā multis apparitōib⁹
Apparuit. n. ip̄a die resurrectionis gnges
p̄mo marie magdalene. Jo. 21. Mulier
qd̄ ploras. 2. mulierib⁹ redētib⁹ a mo/
numēto. Mat. 28. 3. Petro. sed nō inue/
nit modus. 4. duob⁹ discipulis cūbus
in emans. Luc. 24. 5. discipulis p̄grega/
tis p̄p̄ mētū iudeoz q̄n Thomas nō fu/
it cū eis. Jo. 20. Itē apparuit inter resur/
rectionē ⁊ ascensionē gnges. I. dñs Tho/
me cū aliis. Jo. 20. 2. discipulis piscatib⁹
ad mare tyberiadis. Jo. 21. 3. discipulis
in mōte thabor. Mat. 28. 4. in hierusalē
5. q̄n comedit cū discipulis. Mat. 28. ⁊ Lu/
ce ult. ⁊ Actū. 1. Multis de causis sur/
rexit dñs. s. vt scripturas īpleret. q̄n enīz
dñs dixit Ecce ascēdim⁹ hierosolymaz
⁊c. Luc. 24. subiūxit ⁊ die tertia resurget
vt nos ad surgēdū spūalr p̄uocaret. q.
turpe ē vt sedeāt fu⁹ q̄n corā eo surgit
dñs vtfuturā resurrectionē ī se p̄baret. vt
potētā sue diuinitatis cōderet. q. mortu/
os suscitare nō est opus nāe. sed dei po/
tētē. Itē est enīz regressus a priuatiōe
ad habitū. vt nos ad p̄ternēda terrena
p̄ adipiscēda gloriā aiaret. Surrexit x̄ps
velociter. q. tertia die. Nam sicut ianuis
clausis ad discipulū intrauit. ⁊ sicut sal/
ua v̄ginitate de vtero matris exiuit. sic
cū mortuū nec petra ī qua iacuit. nec mi/
litūz custodia potuit retinere. integralitē
q. in corpe ⁊ aīa. Socialitē. q. multa cor/
pora sc̄oy q. dormierāt surrexerūt. Eter/
naliter. Apo. ad ro. 6. X̄ps resurgēs ex
mortuis iaz nō moriet⁹ ⁊c. Sillr surgēdū
est nobis spūaliter sicut eis modis resur/
rectio x̄pi est eā ⁊ figura n̄re resurrectio/
nis spūalis. eā dico motina. ⁊ hoc dī q.
eā motina est in cōpatione nostre. Du;
enīz p̄sideramus gloriā resurrectionis x̄pi
mouemur ad surgēdū in nouitate vite

Itē cā motiua est in cōsideratione dei pa-
tris. qm̄ p̄r dans resurrectionē filio mo-
uet ad dādā eādē gloriā fratribus suis.
sicut rex qm̄ facit filius suū milite mouet
amore filii vt cū eo faciat multos milites
figura v̄o fuit. qz sic x̄ps surrexit in no-
uitate vite. ita ⁊ nos in nouitate vite am-
bulemus. Itēz sicut diem resurrectionis
x̄pi precessit dies mortis in parascue. ⁊
dies getis in sabbato sequēti. ita ⁊ n̄rā
gloriosā resurrectionem p̄cedit in nobis
mortificatio vitiōz. ⁊ quies cōtēplatiōis
eternoz. *Nota* qz sicut duplex est mors
.s. aīe p̄ culpam ⁊ corporis p̄ extinctionē
ita duplex est resurrectio. .s. aīe p̄ gratiā
⁊ corporis p̄ gloriā. Et sicut aīe mors cau-
sauit mortē corporis sicut h̄etur. Gen. 3.
ita cōtra resurrectio anime causabit re-
surrectionē corporis gloriosā. Sciēdūqz qdā
resuscitāt sicut sic Samuel q. 13. ve-
re. Sauli apparuerit vt. habet. .i. Re-
gum. 72. nō tñ v̄e resuscitatus fuit. qdā
impfecte sicut Lazarus iterūz moritur
qdā p̄fecte sicut x̄ps semp victurus
P̄ima resuscitatio. significat cōuersio-
nē siue penitētiāz hypocritaz. Scda re-
suscitatio. Tertia p̄seuerantiū.
De ascensione christi.

Capitulum.

24

differētia est iter ascēsiōnē. ⁊ assū-
ptionē. ⁊ euolationē qm̄ ascēsiō p̄-
tinet ad x̄pm̄. Assumptio ad beatā virgi-
nē. Euolatio at̄ ad alios scōs. Et rō h̄i
est qm̄ ascēsiō fit p̄p̄ia v̄tute ascēdētis
Assumptio at̄ v̄tute x̄pi assumptis qua
filius obsequit̄ matri. Euolatio vero fit
mīsterio angeloz. Alia ē differētia qz lo-
cus euolatiū est s̄m̄ distinctionē choro-
ruz. Locus vero assumptę virginis ē su-
p̄ choros angelorū. Locus x̄pi ascenden-
tis est sup̄ra v̄l v̄ltra locus assumptę vir-
ginis. Circa ascēsiōez x̄pi octo sūt p̄side-
rāda q̄ circūstāt ascēsiōnē. ⁊ colligunt̄ ex
officio de ascensione. P̄imū est elenat̄
est videntibus discipulis vt desiderium
venēdi ad ipsuz excitaret in eis. s̄m̄ est
qz nubes suscepit eū ab oculis eoz. p̄v̄m

bram nobis signat qz in hoc mortali cor-
pore. Ihesus in altū videre nō possum⁹
tertiū qz elenatis manibus ferebat in ce-
lū. Eleuauit manus p̄pter duo. .s. vt su-
os p̄fi offerret. ⁊ vt inimicos manu al-
te retracta p̄cuteret. 4. est qz b̄ndixit eos
cōtra hostem muniret. ⁊ bonis celestib⁹
angeret. 5. est qz ascendit in sublatōe qd̄
refert̄ ad vocē locūditatis redēptoz ascē-
dentiū cū ipso qz p̄ius voce lachrimabili
in portis inferni clamauerūt. Aduenisti
desiderabilis quē expectabamus. 6. ē qz
ascendit in nocte tūbe. qd̄ refert̄ ad sonū
p̄dicationis apostolorū qz sonus fuit eis ī
iunctus dicēte dño. Euntes in mūdum
vniuersū p̄dicate euāgelium omni crea-
ture. *Adat. vlt.* Ex tūc. n. in oēm terraz
exiuit sonus eoz. 7. est qz ascendēs in al-
tum captiua duxit captiuitatē. .i. captiuos
in captiuitate inferni quos secum victor
eduxit. 8. est qz dedit dona hoib⁹ quia
oīa bona n̄ra desursum sūt quo x̄ps ascen-
dit. *Idoz* p̄ima duo h̄nt̄ ex epistola. s̄
tertiū ⁊ q̄rtum euāgelii. Luce vlt. q̄ntūz
⁊ sextū ex ps̄. septimū ⁊ octauū ex epi-
stola pauli ad eph. 4. Ascēdit x̄ps egres-
sus ad celū multipliciter. .s. tāqz ver⁹ obe-
diens cōpleta obediētia quo ad p̄cem tā
qz bonus mediator facta pace ⁊ p̄cordia
quo ad hoīes tāqz strenu⁹ p̄pugnator
p̄tra demones. Ascendit x̄ps p̄lib⁹ de
causis. .s. ad q̄scēdūz post labores q̄bus
fatigatus fuit triginta trib⁹ annis nobis
seruēs ad intercedēdū p̄ amicis p̄ q̄bus
vtiliter laborauit. *Ver.* Securū accessuz
habes o hō ad deū vbi h̄ēs filiū media-
torē. ⁊ m̄fēz mediatricē. filius oīdit p̄fi
latus ⁊ vulnera. *Adat* oīdit filio pect⁹
⁊ vbera. ibi nulla pōt̄ esse repulsa. vbi
tot occurrūt amoris insignia. Christus
ergo optim⁹ aduocat⁹ ē qz tot h̄z ligas
p̄ nobis loquētes quot p̄ nobis v̄lnera
accepit. Ad cōq̄rendū de inimicis p̄ q̄b⁹
vires suas inutiliter expēdit. *Isa.* In va-
cū laborauit. Itē ascēdit x̄ps vt nobis lo-
cū p̄pet. *Jo. 16.* Vado vobis parare lo-
cum. vt fiduciā hoc ipsuz sp̄andi nobis

tribueret ut in corporale possessione eter-
ne hereditatis nos mitteret. Jo. 13. Si. n.
non abscero paracletum non ve. ad vos.
Ut desiderius noster se traheret. Laus.
Trabe me post te. Ut vis nobis ad celum
ostenderet. quia sicut dixit Lucas. Eduxit
dominus prius discipulos suos foras civitatem
in Bethaniam ut ipsa educatione cognosce-
rent hic non habere manentem civitatem. Qui autem
in Bethania educit eos prius quam interpretatur
dominus obedientie signat quia per bonum obe-
dientie transire debent ad celestia. Unde post hoc
transire fecit eos in montes olivae. ut per
montes intelligat eternitatem spiritus in contempla-
tione per olivas autem pinguisissimi pectoris de-
votionis. Ulterius vero post ista non restat nisi
si factus esset in celum. Exaltatus fuit Christus
tripliciter. scilicet per vitam meritum. super terram per
crucis suspensionem. super celos per ascensionem in
visibilem. Ascensio Christi fuit angelis mirabilis. Isa.
63. Quis est iste qui venit de edon tinctus ve-
stris de bostra. demonibus terribilis. i.
Reg. 8. Non fuit tamen gaudium heri et nudi-
us tertius. Uel. nobis. Unde sunt verba phi-
listinorum qui vociferabantur fili Israel. dum
adduceret archa federis de sylo in castra
ut per eam haberent dominum adiutorium in bello.
Unde omnibus salutaris sicut apparet supra ex
multiplici ascensione Christi. Ascendit Christus mul-
tipliciter. scilicet potenter. quia elenatis manibus
ferebat in celum. Unde dicitur. quia videtur illis
elenatus est. Gaudenter quia ascendit in invi-
satione. Decenter. quia cum duabus turmis re-
gredebatur. scilicet hominum et angelorum. Non autem di-
co quia ibi fuerit angeli in adiutorium neces-
sitatis. sed in obsequium dignitatis. Unde dicitur
quoque illos dico quos de inferis libera-
vit et qui post resurrectionem mortui sunt de
numero salvandorum. nec purgatorio ulte-
rius indigentes. Clemens quia benedixit eis.
Christus non statim post resurrectionem celum
ascendit triplici ratione. Prima quia differenda
erat ascensio ut multipliciter probaret re-
surrectionem ut dicitur Actum. 1. In multis argu-
mentis appens eis per dices. 4. 2. cum ut pa-
tientiam nostram informaret quod mercedem de-
bemus equanimiter expectare. sicut agri

cola non statim post seminatorem meritis. sed
fructum maturitatem expectat. 3. per disci-
pulos consolatores. ut dicit glossa. Act. 1. si-
cut. 40. fuerunt hore mortis Christi. ita. 40.
diebus cum eis conversatus est post resurre-
ctionem. quia consolatio divina excedit tristitiam
humanam. Nota quod Christus venit descendere
de celo tamen modo secundum divinam naturam. quia de-
illuc venire debet ubi spiritali affectu appetit. sed
ascendere. proprie ei convenit secundum humanam
naturam. quia secundum illam solummodo mutat locum
non secundum divinam naturam.
De ascensu Christi ad dexteram.

Capitulum.

25

Secedens Christus in celum sedet ad de-
xteram dei per omnia secula. Duo in-
telliguntur per dexteram. Primum est equi-
tas maiestatis ad quam Christus sedet secundum di-
vinitatem. De hac dextera loquitur Apo. dicens
Talem habemus pontificem qui sedet in dexte-
ra maiestatis in excelsis. 2. et quod per dexteram
intelliguntur potiora bona glorie in quibus Christus
sedet secundum humanitatem quam collatum est ei a deo
quod conferri potuit. et hoc ab instanti precepti
onis Christus accepit bona gratie et glorie in anima
eadem tamen bona fuerunt in ascensione manife-
sta. et in loci congruentia completa. De hac
dextera dicitur ad Col. 3. Que sursum sit quoniam
ibi Christus est in dextera dei sedens. ubi di-
cit glossa. quod sursum ubi sedet Christus sunt potiora
bona gratie et glorie. Dicimus ergo quod ascensio
Christi fuit tam ad locum quam ad dignitatem. Inquit
tamen quod fuit ad locum sic ascendit super omnes celos
usque ad dignissimum locum celi epirei. siue
ad altissimum eius partem eo quod nobilissimo eius
corpore Christi congruit locus talis. Non est tamen deus
quod corpus suum sit obligatum ad locum illum sed
locus ille sit ibi sed congruentiam deputatus in
quantum autem ascensio fuit ad dignitatem sic sedet
ad dexteram patris. non tamen quod ad situm quod patri non
convenit. sed quo ad excellentiam duplicem si-
cut dictum est. quia per dexteram intelligitur equi-
tas maiestatis que competit Christo secundum divi-
nitatem. vel perfectio premii que sibi com-
petit secundum humanitatem. Preterea videndum quo-
modo non est quod credimus Christum ad dexteram
dei patris sedentem. Stephanus autem vidit

eū statē a dextris dei. q: nos credim⁹ cū regnātē ⁊ gescētez qd notat in sessiōe. s: stephanus in tribulatiōe positus habuit ppugnatorē ⁊ susceptorē. vñ vidit eum statē. Ad merito xps dñ sedē a dexterā di. Sedē qd q: laborauit. ps. In labo. sui a in. mea. Ad dexterā aut. q: diu fuit i finis tra aduersitatis. ps Afflict⁹ suz ⁊ hu. sū ni. Dei q: post abiectiōē merito d: p se q gloriā. q: q se humiliat exaltabit.	De tēperātia.	35
Explicit liber qrtus.	De fortitudine.	36
Incipiūt capitula libri qnti i genere.	De iustitia politica.	37
De virtutib⁹ ⁊ origie grē.	De donis in cōi.	38
De bono.	De timore in cōi.	39
De distinctiōe grarum.	De timore seruili.	40
De effectu grē.	De timore initiali.	41
De virtutib⁹ ⁊ pmo qd sit virtus.	De timore filiali.	42
De pfectiōe virtutū.	De dono pietatis.	43
De equalitate virtutū.	De dono sciētie.	44
De cōneriōe virtutū.	De dono cōsiliū.	45
De pmedatiōe virtutū.	De sapia ⁊ intellectu.	46
De effectu virtutū.	De beatitudinib⁹ in genere.	47
De merito virtutū.	De pma beatitudine.	48
De habitatōe virtutū.	De secūda.	49
De opib⁹ meritoris.	De tertia.	50
De fine actiōis.	De quarta.	51
Quid mereamur.	De quinta.	52
De diffinitōib⁹ ⁊ differētis virtutū.	De sexta.	53
De differētia virtutū cardinaliū ⁊ theo logicarum.	De septima.	54
De vtutib⁹ theologicis i grē.	De octaua.	55
De fidei vtilitate.	De sensib⁹ spūalib⁹.	56
De effectu fidei.	De fructib⁹ spūalib⁹. 12.	57
De articulis fidei.	De dulla ⁊ latia.	58
De spe.	De pceptis in grē.	59
De charitate.	De primo pcepto.	60
De dñia iter charitatē ⁊ alios mores.	De secūdo.	61
De effectu haritatis.	De tertio.	62
Quib⁹ reb⁹ charitas assimilet.	De quarto.	63
De excellētia charitatis.	De quinto.	64
De signis dilectiōis.	De sexto.	65
De gradib⁹ amoris.	De septimo.	66
De ordine charitatis.	De octauo.	67
De dilectōe pmi.	De nono ⁊ decimo.	68
De dilectōe inimicōz.	De piliis in genere.	69
De virtutib⁹ cardinalib⁹.	De cōsiliis euāgelicis.	70
De prudētia.	Explicit capitula. Incipit liber qntus.	
	De vtutib⁹ ⁊ origine grē. Cap. i.	
	Utemadmodū de celis de⁹ nō descendit p cētiā suā icō mutabilē s: p insuētiā ab ipso manatē. ita nec spūs rō nalis elenat supra se p situ localem. s: per habitū desformē. Un ne/ cesse est spūi rōnali si debet esse dignus eterne btitudis q princeps fiat influētie bonitatis diuine.	

De bono. Cap. 2

D bonū grē nō pōt q̄s p se veni
re cū hoc nō sit s̄m līmites natu-
re. s̄ s̄m influētiā largitatis diuine. Si-
cut. n. creatura pro sua defectibilitate suo
principio semp eget. vt sit in esse nature.
sic idē principū pro sua bonitate. influen-
tī nō cessat creature rōnali vitā spūales. vt
bñ sit ei in eē grē quā nō pōt habere sine
deo largitore. Ceterū in excusabilis est
hō si grām gratū faciēte nō recipit. quia
grā gratis data sp̄ p̄to est liberū arbitri-
ū excitare et mouere. cuius ē hūc am-
monitiōi cōsentire. et hoc ē qd in se ē fa-
cere. quo facto pōt hō ad grām gratū
faciēte se p̄parare. Quāuis enī grā ha-
beat dei dono efficiēte. nē tñ sine libero
arbitrio cōsentiente. q̄ sicut ait Aug. Qui
creauit te sū te nō saluabit te sine te. Itē
grā gratū faciēs a trib⁹ ē s̄ alr et alr. Est
n. a dō efficiēte. a grā gratis data libe-
bitriū excitāte et mouēte. et a libero arbi-
trio p̄sentiente. Quāuis enī libe-
bitriū nō possit grām efficere in hoīe. pōt tñ se
ad hoc habilitare et p̄pare vt hēat. Sicut
aligs nō pōt illuminare domū. pōt tñ
apire fenestrā quo facto sol itrat et domū
illuminat. Qd autē dico de libero arbi-
trio cōsentiente intelligo de adultis. q̄ i p-
uulis fides pentū et facit in ecclesie. et me-
ritū xpi sufficit. et excusat eos ipotētia sui
Sciēdū enī q̄ habilitatio sine p̄patio ad
grāz triplex est. s. efficiēs. formalis. et ma-
terialis. p̄dima ē a deo. scda a grā gra-
tis data. tertia a nobis. Alia nāq̄ hēt sa-
cultatē et instinetū cognoscēdi et diligēdi
deū ex nā. s̄ nō h̄z cognitiōis veritatis et
ordinē dilectiōis nisi ex grā. Ad opa bo-
na tria nos incitāt. s̄m lex nature q̄ scrip-
ta ē in corde hoīs dicēs. Que vultis. vt
faciāt vobis hoīs et c. Rō q̄ dicit ea eē
delectabilia vtilia. et hōcēta. Gratia que
dicit seruicdū eē deo. q̄ sūme bon⁹ sub-
ueniēdū proximo. q̄ dei filius. q̄ imago
dei q̄ in beatitudine soci⁹. Gratia nō da-
tur ei q̄ se nō habilitat ad grām et d̄ hoc
multa habes exēpla. s. in illo qui ad lāgrē

tez manū nō extēdit. q̄ deus q̄t sūm se ē
dat oībus affluēter. In illo q̄ p̄tra lumē
oculos claudit cū deus facit oriri solē suū
sup bonos et malos. In illo q̄ fontē repe-
riēs fundū vasis sursum erigit. q̄ de⁹ sicut
ait Aug. ingenti liberalitate ac libertatis
vbertate repleuit oēs creaturas p captu
eaz. In illo q̄ domū suā cingit spinis ne
ingrediat amicus Ipse vero deus p stat
ad ostiū et pulsat. In illo q̄ cantabruz et
zizaniā nō extirpat de agro suo p̄p̄ qd
fruct⁹ p̄ficere nō pōt. in illo q̄ ligna igni
subtrahit. q̄ tūc ignis deficit. in illo q̄ ad
sumēdū cibū negligit os apire. q̄ tal⁹ d̄z
merito fame mori In illo qui tpe pugne
arma p̄icit. q̄ talis sepe capit et vulne-
rat. in illo q̄ mouere negligit remos tpe
tēpestatis. q̄ talis submergit. In illo qui
exis in egritudine medico contradicit.
Grā nobis p̄cedit a deo sicut radi⁹ a so-
le sicut germē a radice. sicut mel a flore.
sicut riuus a fonte. sicut imago ab artifi-
ce. s̄z exēplar interius et facturā exterius

De distinctiōe grāz. Cap. 3

Ratia dī triplex. p̄dimo gñalit
et sic grā cōdiutorū diuinū creatu-
re gratis ip̄suz. et indifferēter ad q̄cūq̄
actū. q̄ sine huiusmōi adiutorio grē ni-
hil possum⁹ facere. imo nec in esse dura-
re scdo dī grā spālter. et talis grā dicit
gratis data. s. donū quo se hō p̄parat
ad suscipiēdū donū spirit⁹ sancti. p̄dimo
n. grē ē reuocare libe-
bitriū a malo.
et excitare ad bonū sine qua nullus facit
sufficiēter quātū in se est vt p̄paret se ad
salutē. 3. dī grā p̄pue. s. donū datū diu-
nit⁹ ad merēdū qd qd ē donū grā gratū
faciēs appellat. Sine ista grā nullus p̄t
mereri. nec in bono p̄ficere. nec ad gliaz
puenire. Ista grā triplex inuenit et inuenit
ex verbis apostoli vbi ait. Grā dei sum
id qd sū. ecce p̄ma. et grā ei⁹ i me vacua
nō fuit. ecce scda. s̄ grā eius sp̄ i me ma-
net ecce tertia. p̄deter p̄dicta dī grā gra-
tias dans. vt est deus. Itē gratia gratie
signū vt est p̄phetia et p̄tās faciendi mi-
racula. Gratia gratū faciēs distinguē

i opantē. et coopantē. Gratia opant dī
pūenēs. et incipēs. ac liberās. qz pētū
expellit. Gra cooperās dī subsequēs et
pūciēs ac dīuinās. qz libez arbitriū ad/
iuuat. et ei coopat in merito. Multiplī
distinguit bonū. ē. n. bonū p cētiam. et
hoc est de? Uū nemo bon? nisi sol? de?
Est et bonū p pūicipationē. et illd distin/
guīt in bonū nature. Uū Aug. Vē qd ē
inquātū est bonū ē Gen. 2. Uūdit deus
cūcta q fecerat. et erant valde bona. Itē
est bonū in gñe. hoc est bonū i obiecto si
cut est elemosyna. Itā ibi est act? in de/
bita materia et si dedit forma substantiāz
Itē ē bonū ex circūstātia. hoc ē qñ bonū
ex gñe vellet debitis circūstātiis sicut est
dare elemosynā indigenti tpe debito ex
cōpassiōe. et huiusmōi. Itē est bonū vir/
tutis. et hoc ē qñ addit opī pfectio ex p/
te opātis q ē p habitū mētis bñ cōstitu/
te. Itē ē bonū meritorū. hoc est qñ addi/
tur opī ipī debiti finis intērio sup motūz
naturalē. Itē ē bonū gñe ut ē ipse habit?
gratū deo faciēs. Itē ē bonū glorie ut bo/
nū remuneratiōis eterne.

De effectū gñe. La. 4.
Effect? gñe ē qd excitat liberū arbi/
trū ad bñ cogitādū. et sanat ipm
mutādo affectūz ipm qz roborat
pducēdo ad actū. Itē gñā hoīem deo re/
cōciliat. a pētō quoqz liberat. et penam
eternā in tpālē cōmutat. Itē gñā opa no/
stra meritoria facit. et bona p pētū amī/
sa restituit atqz stabulū in palatiū cōuer/
tit Itē per gñam efficiē aīa spōsa xpī filia
regis eterni. et tēplum spūs sancti. Item
gñā ipam aīam purgat illuminat et pūcit
Itē gratia mentem eleuat deo assimilāt.
et spiritali solatio cibāt. Itē qz quā/
tis virtus gratuita simul insit aīe cū gñā
nō tñ hz effectū suū tā cito sicut gñā qñ
effect? gñe est facere gratū deo. et facere
dignū vita eterna. et hic. effectus statim
inest puero post baptisimū. Virtutis autē
effectus est elicere actum meritorum dī
potētia. et hic effectus nō statim inest pu/
ero post baptisimū. hoc autē nō est pp

defectū virtutis. sed pp ipotētiāz nature
agētos. Itē. n. nō ē aptus ad act? vo/
luntarios. Uū sciēdū qz triplex est pfectio
prima ē gñe et causat gratuitū. scda ē vir/
tutis. et causat bonū actūz. tertia ē operis
virtutis. et cāt meritū prima pfectio pū/
cit aīam. scda perficit aīe potētiāz. tertia
perficit ipsos actus.

De virtutibus et primo et quid sit virtus.
Caplm.

Uūc de virtutib? ē agēdū et pmo
n qd sit virtus. Uūc? est ut ait Au.
bona qūitas mētis q bñ vīuīt qua
nullus male vīuīt. quā solus deus i hoīe
opat. Itē diffinitio dat in cōpariōe ad
agēre. Itē Aug. Uūc? est habitus mētis
bñ institute. hec dat in cōpariōe ad bo/
nū in quo est. Itē plūs. Uūc? ē habit?
volūtariū immediate cōstitūes quo ad nos
terminata rōne put sapiēs determinā/
bit. Itē dat in cōpariōe ad actum in
quē est Itē plūs. Virtus est dispositio
pfecti ad optimū. hec dat fm cōparatio/
nē ad finē. Itē Itē. Virtus ē animi habi/
tus. nature decus. vite rō. moy pietas.
cultus diuinitatis. honor hominis eter/
ne bñtudinis meritum. hec dat in cōpō/
ne ad effectū. Diffinitio Aug. sic exponi/
tur. Virtus est bona qualitas. hic ponit
qualitas p gñe. bona vero ad dīāz ma/
larū qualitātū aīe. Dicit quoqz bōa qñ
a bono deo dat. et bonos tñ in habitat.
et bonos facit et ad bonū pducit. mētis
ponit ad dīāz qūitatū q sunt in corpe. q
benevīuīt. ponit ad dīāz qualitātū qui/
b? recte intelligit. sicut ē sciētia. qua nul/
lus male vīuīt. ponit ad dīāz qūitatūz q/
bus bene et male vīuī possum? quā sol?
deus opat in hoīe. ponit ad dīāz virtutū
cardinaliū q hñtur p acquisitionem. Circa
alias diffinitioez Aug. notādūz est qz ibi
ponit habit? mētis bñ institute. et hoc
ad similitudinē regni. qd tūc bñ instituit qñ
recte cōsulit et bñ impatur. et iuste obe/
dit. Eodē mō bñ instituta est mēs si ra/
tio recte cōsulit. si volūtas bñ impat. si sē/
nualitas debito mō obtēpat. Et hūmolo

glia virtutis hec ē. Virtus. n. dī quasi vis
intus. ⁊ hec vis cōsistit in aggressiōe ar
duorū in tolerātia aduersorū ⁊ in abstinē
tia placitorū. Item dī virtus quasi viro:
nitēs. Itē dī virtus quasi virū tuens.
Itē dī virtus quasi virib⁹ nitēs. Itē dī
virtus quasi viri stat⁹.

De pfectiōe virtutū. Cap. 6.

c Um virtus in medio cōsistat fm
phm. illud mediū ē in tribus. s. in
agēdis. i. intra sup⁹ ⁊ extra modū Apo.
Rōnale obsequi vestrū. Ro. 12. In hēn
dis. s. inter sup⁹mū ⁊ idigētiā. puer. Di
uitias ⁊ paupertates ne dederis mihi. In
sustinēdis. s. inter eleuari in pspis ⁊ deili
ci in aduersis. vñ illud. Nō declinetis a
dextris neq; a sinistris. Multiplex ē p
fectio. s. sufficiētie. hāc hnt oēs existentes
in charitate. Ordīs. hui⁹ ppiū est suare
cōtinētiā Religiois. hui⁹ ppiū ē renū
ciare oib⁹. Pdelatiōis ad hāc pmet po
nere aīa; p oib⁹ suis. Securitatis. hui⁹
piū ē habere mortē in desiderio. ⁊
vitā in patiētiā Ad primā pfectionē tene
tur quilibet. ad vltimā vero nullus tene
tur. S; ad tres medias tenent alig ex vo
to. ex officio ⁊ c. Virtus cōpat multis re
b⁹. s. Auro. Ecc. Aur⁹ pbat somax The
sauro abscondito. Math. Simile ē re. ce
lo. the. abscondito. Gēmis. Ecc. Quasi
vas auri so. or. o. la. pēi. Armis. secundo
rubrica. i. Nō ceciderūt fortes i pho. ⁊
pierūt ar. bei. Arborib⁹. Math. 7. Ois
arbor bona fru. bo. s. De hoc Ugo. de
scō victore. Arbor sapie p timorez semia
tur. p gīaz irrigat. p fidez radicat. p de
uotōez germinat. p desiderū crescit. per
charitatē roborat. p spē viret. p circūspe
ctōem frōdet. p disciplinā floret p doctri
nā fructificat. p patiētiā maturescit. per
mortē carpiē. Itē virtus cōpat florib⁹
Cast. 2. fulcite me floribus. fontibus.
Cast. 4. fōs bonorū puteus aquarū. Se
mitis. puer. Uie eius vie pulchre. ⁊ oēs
semitę eius pacifice. Uestib⁹. ps. Astitit
regina a dex. t. i. ve. de an. Stellis. Ba
ruch. tertio. Stelle at dederūt lumen in

custodiis suis. Piginētis. Cast. Que est
ista q̄ ascēdit per desertū sicut vir. su. ex
aro. myr. ⁊ vñ. pul. pig. Libanlis. vnde
dñs i euāgelio. Jo. quarto. Nō ē cib⁹
ē vt fa. vo. eius q̄ mi. me. Aliis. ps. Quis
dabit mihi pēnas sicut co. Tres sūt bo
ne cōditiōes virtutis q̄ sunt tentationis
remotio. actūz multiplicatio ⁊ in bono
delectatio. pmiū ipsaz virtutē firmat in
radice. sedm quasi florib⁹ decorat. tertū
sapore fructū delectat. Similr dicēdū
est q̄ ad cōsumationē virtutū quattuor
ista cōcurrūt. s. dispositio pparās. habi
tus informās opatio probans. pmiū
coronans.

De equalitate virtutū. Cap. 7.

v Irutes omnes in eodem homīe
sunt aqnales. licet inter se sint di
stincte per proprias excellentias.
⁊ hec equalitas in multis ptingit. Equa
les nāq; sunt virtutes. Pamo quātūz
ad essentiā. q; omnis virtus simplex est
sedo quantum ad equalem radicationēz
in aīa fm q; ipsis est. tertio quātū ad re
latiōez ad eūdē finē. q; oēs ppter deum
operāt. qto quātū ad equalem effectūz
q; equaliter faciūt dignū vita eterna. qn
to qstū ad eqle facilitatē ad act⁹ suos q;
tū i ipsis ē nisi imped. at. Sic virtutes eqles
sūt pdictis modis ita eqles sūt aliis modis
pmo qstū ad vsū. q; sūt sicut arma. S;
sicut miles n pignat eqliter cū oib⁹ gñi
b⁹ armorū sic ē d virtutib⁹. so qstū ad au
toritatē. q; s; hoc maior ē oib⁹ charital
Et qlibz virt⁹ pē ē maior alia s; aliquā
progratiā quā bz s; aliqne effectū. Scie
dū ē q; eadē virt⁹ nō est equalis sibi sp.
Crescūt. n. virtutes multis modis. s. q;
tū ad itēsiōē. quātū ad radicatōez. qstū
ad potētiā virtutis. qstū ad maiore expōsi
tione dīe similitudis. ⁊ qstū ad diuturniores
pmanētā. Ptererea crescēte vna virtu
te crescūt oēs. ⁊ hēs exēplū i cythara i q̄
si d; ē debita pportio sonorū necesse est
vt qñ vna chorda tēdit. ē oēs alie tēdāt
ne i armonia fiat dissonātia. Et aūt po
teat aliq; vsu vni⁹ virtutis potiusq; alii⁹ m

te sūt rōes. p̄ma ēq: deo sic plz q dato: est virtutis scōda est nā cōplenis q̄ magis est cōsona opibus vnus virtutis q̄ aliterius. tertia est visitatio. q: exercitauit se q̄s magis circa vnā virtutē q̄s circa aliā. 4. est q: minus ipugnat a vitio p̄trario illi virtuti. 5. est q: maiorē hz discretionē in opibus vnus virtutis q̄s alterius. Que libet. n. v̄tus hz suas p̄prias rōes. 6. est difficultas status. q: cū de nouo q̄s conuertit l̄z h̄eat maiorē charitatē q̄s alius q̄ diu fuit in charitate. nō tñ est ita bene expeditus ad bñ agendū sicut ille pp̄ reliquas p̄cōz que adhuc inherēt. Ad agnitiōem scientie r̄s̄dere d̄z magnitudo virtutis. 7. hoc multiplici rōe. s. rōne exempli dñi. Jo. i. Plenū gr̄e 7 v̄tatis. Luc. ult. Potens in opere 7 Simone. Act. i. Lepit Ihesus se. 7 do. rōne exempli angelici q̄s to plus cognoscūt tāto plus diligūt. rōe exempli humani. Mat. 5. Qui aut fecerit 7 do. hic ma. vo. 7c. rōe exempli naturalis. qm̄ lux 7 calor in sole p̄portionant. rō obligatōis. Luc. 12. fr̄us sciens vo. do. s. 7 nō fa. plagis va. multis. De connexionē virtutum.

Capitulum.

8

Connere sunt sibi vtutes 7 coo:di nate. ita vt q vnā hz. habz 7 oēs. Prima rō est largitas dei dantis. q: nō dat vnā sine alia. 2. rō ē q: sicut vnū mēbrū indiget alio sic est in vtutibus. 3. rō est. q: sicut in cythara si defuerit vna corda nō erit armonia p̄fecta. ita nec in aīa erit sp̄ialis melodia nisi ad sint oēs vtutes. 4. rō ē. q: p̄tra singula vicia sunt alie que vtutes. Vñ oportet oēs vtutes h̄e vt oīa vitia ipugnetur. 5. rō est. q: sicut stelle sup̄sunt in speris suis. ita 7 vtutes in aīe sede eē debent. 6. rō est. q: aīa est sicut vas so. ornatū oī lapide p̄cioso. i. vtutibus. 7. rō est. q: aīa ē sicut ortus nobilis cui nō est decor vtutis. 8. q: aīa ē sicut apotheca cui deesse nō. oīs virtutis medicina. Ea que de cōnexiōe virtutū d̄cā sūt intelligi debēt de virtutibz grauitatis q̄ oēs quo ad habitus sūt connexe

sicut quo ad actus meritorios sūt eāles Et l̄z files sint vtutes. tñ aliq̄ dñr m̄res vtutū. nō q̄ bitus vtutis generet bitūz sed mor? motū sic dicit Ber. Iecirco inquit parit cognitōez cognitio. amorem amor. frequētiā frequētia. familiaritatem familiaritas. fiducia fiducia. ipetratio ipetratōez. s̄m hūc modū q̄tuo: dñr esse m̄res vtutū. s. fides origine. q: ex motibus fidei surgūt mor? alia: vtutū. Charitas educatōe. Iudētia regimie. Idu militas cōsuatōe. Vltia vō nō sūt cōnēra sicut vtutes. rō huius est. q: vitia sūt in nobis ex opibz n̄ris q̄ filia nō s̄. Vltutēs at̄ theologicę nō i s̄ nobis p̄ acquisitionē. sed p̄ infusionē. Alia rō. est. q: vitia sūt opposita ad inuicē. sicut auaritia 7 p̄dgalitas qd̄ nō est in virtutibus.

De comēdatione virtutum.

Capitulum.

9

Virtus comēdabilis est. Prima a cā efficiēte q̄ est deus. Iplaz. n. vt ait Aug. solus deus in hoīez opat. 2. a cā mālī in qua est. q: nō nisi in bonos inba bitat. Non est sicut de bonis nālibus 7 foruitis. q: talia pluit de? sup iustos 7 i iustos. 3. a cā formali. q: est decor sp̄ialis ps. Oīs gloria ei? filie regis abintus 7c. 4. a cā finali. Aug. Iremiū vtutis ē ipe q̄ vtutē dedit. Virtus ē bona multiplici. Ido i se. q: sic ait Aug. Virt? ē bōa q̄litas mētis. Iā bōa possessio ē q̄ p̄pinq̄ ē ciuitati. hoc at̄ ē intra ciuitatē q: in aīa. 2 in cōpatiōe. Idebz. 13. Optimus est gr̄a stabilire cor. 3. in opatione. q: bonū facit hoīs opus qd̄ nō est meritorū nisi ex vtute p̄cederet. Gre. Iābil hz viriditatis ramus boni opis nisi manserit in radice charitatis. 4. in cōmutatiōe. q: de lupo facit agnū. 7 tenebras cōuertit i lucē. Ad alū. n. culpe in bonū gr̄e cōmutat. 5 in distinctione. q: p̄ vtutes distinguūt filii dei a filiis diaboli. Jo. 13. In hoc cognoscent omnes q̄ discipuli. m. e. si di. ba. ad inuicem. 6. in exemplificatione. q: oēs sancti studebt virtutibus. Unde commendamus in Abel innocentiam

In abrahā obediētiā. In Moyse māsu
 eruditiōe. In David humilitate. et sic de
 aliis. Laudabilis ē virtus ppter multa
 Quia magne dignitatis. Xpm. n. docto
 r ē habuit. vñ Math. ii. Discite a me. qz
 mitis suz et humilis corde. Quia magne
 sublimitatis. Tullius. Virtus vna ē al.
 desi. radicibz. Q: magne iocūditatis. ps.
 Ecce qz bo. et qz io. Q: magne ftributiō
 nis ps. In custo. illis re. mul. Q: magne
 vtilitatis. Boetius. Quāqz sū pēa sē vita et
 nūqz sūe pmiō sūt virtutes. Q: magne
 securitatis. Tullius. hoc donū sapie ē vt
 oia tua in te posita eē dicas. Cōmēdabili
 us ē studiū vtutis studio scie rōe exēpli.
 q: sancti hoc fecerūt. ratione auctoritatis.
 Apo. Nō in sūmōe ē regnū dei. s; in vtu
 te. pma cor. 3. rōe effect. q: virt? pēnū
 expellit. sciētia nō. rōe originis. qz virtus
 a dō infundit. sciētia p studiū acqrit rōe
 finis. q: finis virtutis est gloria et nō sciē
 tia. rōe obiecti. q: virtutis obiectū est bo
 nū. scie vero nō rōe materie in qua ē. q:
 virtus nō nī in filius dei scia. nō sp. rōe
 securitatis. q: securi? est eē bonū qz esse
 plm. rōe honestatis. q: maior gloria est
 seq deū qz Aristotelē. rōe vitādi mali.
 q: primi parētes si extēdissent ita manus
 vite sicut ad lignū sciētie si incurrisset. tot
 mala in se et in posteris sicut incurrerūt.

De effectu virtutū. Cap. io.
 v Irtnis gaudiū pcellit gaudium
 mūdi. s. in duratōe. puer. 15. Se
 cura mēs qsi iuge gaudiū. hypocrite ad
 instar pūcti. Job. 20. In puritate cōscie
 tie. sic mūdus regescit in floribz qz i lu
 to. In dignitate. Glo. ad. gala. Elatio
 animi de his q digna sunt gaudiū mūdi
 de indignis est. In salubritate. Sap. 11. i
 bil vtilius in vita hois. e contra gaudi
 um mūdi. puer. 14. Extrema gaudiū lu
 ctus occupat. In libertate. Ad gala. 4.
 Qua libertate xps nos liberavit. psec
 cator aut ligatus est. puer. 5. Iniquitates
 sue capiūt ipm et sūmbus peccatorū suorū
 constringit. In diuina pñtialitate. Aug.
 tale bonū est deus vt nemini eū deserē

ti bene sit. s; nota cōtrariū in malis. Vir
 tus operat mira multiplex. s. In celo cui
 vlm facit. Unde Math. ii. Regnū celoz
 vī patit et vi. ra. il. In mūdo qz custodit
 homines ne cōburat igne cōcupiscētie. et
 ne mergat in aqs voluptatis. ne inque
 lito incōtētie et ne lacere spīs auari
 tie. In corde hūano. qz vulneratū sanat
 et inqnatū mūdāt. mortuū viuificat exē
 catū illumina. in inferno. qz ignis infernal
 n pt icēdē vtuosū sic nec i ignis materia
 lis salamādra. Vir? rōnabile illumina
 ad cognitiōez vī. cōcupiscibile excitat ad
 amorē boni. irascibile cōfortat ad detesta
 tiōez mali Itē deo assimilāt. q: pfi p vir
 tutis vigore filio p virtutis splēdore spi
 ritui scō p charitatis feruore Angelis cō
 format. Idiero. in carne enī pter carnes
 vinere nature ē angelice nō hūane. mētē
 iocūdat. ornat. subleuat. honorat. sanat.
 viuificat. cibāt. dīcat. mūdāt Itē virt? ma
 la preterita expellit. pñtia impugnat. i fu
 turis pūnit. Itē virtus mētē bene isti
 tuit. dilectum deo hominē efficit. fructuz
 tā premii qz meriti adducit tpalia discre
 te disponit. opa q in se indifferētia sūt bo
 na facit. Sicut ea que dicta sunt declarāt
 nobis effectus virtutū gñales. ita sunt sin
 gularū virtutū effect? aliq spāles. Sicut
 est q humilitas deo subicit. pñtia redu. it
 iustitia deducit. obediētia cōducit patien
 tia pducit pscuerātia introducit. puritas
 iungit. charitas deo vnāt. De merito vir
 tutum. Cap. ii.

Eritus est boni opis efficacā ad
 obtinendum illud quod nō habe
 tur vel ad habendum iustius qd
 habet. Unde per merituz de nō debito
 fit debitū et ipz debitū fit magis debitū
 Sicut rex dat equū quē miles nō meru
 it. s; p vsū eq meret eūdem equū iaz da
 tum. Triplex distinguitur meritū. s. con
 grui digni et cōdigni. Ad eritum cōgrui
 est per quod disponitur subiectū vt pos
 sit recipere gratiam sūm rōnez diuine ius
 titie. Istud vocat dispositio materie. s.
 dum quis facit quod in se est Ad eritū dī

grat dicit idoneitatem operantis ad asse-
quendum illud quod meretur. Ad critū
cōdigni dicit cōlitate meriti ad remun-
ratioē. Dico aut cōlitate nō a rithmetr-
cā sed geometricā. i. nō q̄ntitatis. sed p̄io
portionis. Et hoc p̄z q̄ de² semp remun-
nerat sup̄a meritū sicut punit citra cōdi-
gnū. Uñ nō ē inter meritū et p̄mū equa-
lis q̄ntitas s̄z p̄portio. q̄ apud deū nō ē
iustitia cōmutativa. cū nulli debeat aliquid
sed distributiva. Uocat autē iustitia cō-
mutativa iustitia fori qua dat vn² panis
pro vno denario vel vna pāni p̄ solido
Iustitia vero distributiva est principiz
qua dona distribuit s̄m p̄portionez ad
merita et ista est apud deū. vñ apostolus
vnusq̄sq̄ p̄p̄iā mercedē accipit s̄m s̄m
laborē. Dicēdū ergo q̄ nullus meret si-
bi primā grām. i. merito digni et condi-
gni. s̄z t̄mō merito cōgrui. Similit̄ exi-
stēs in charitate nō pōt alteri mereri p̄i-
mā gratiam merito cōdigni. sed merito
digni. et merito cōgrui. Idē aut existēs
in grā mereri sibi augmentū gratie ex cō-
digno. et per dñs merito digni. et merito
cōgrui put superius exposita sūt. Idē
fati tres modi merēdi grāliter habētur.
vñ si alii inueniūtur ad eosdē tres redu-
ci poterūt. Cum ergo dī q̄ beata virgo
meruit portare xpm. intelligēdū est cōpa-
ratine. i. q̄ ipsa potius debuit portare q̄
alia. vel pōt intelligi de merito cōdigni.
Itē mali dicūtur mereri tpalia q̄ nullū
bonū irremuneratū sicut malū nullū i-
punitū. s̄z hoc dicitur improprie. q̄ opa
in mortali facta nō sunt directe bona. cū
nō sint informata charitate. tamē q̄ talia
opera aliquid boni habēt. dñs interpretat̄
ea vt bona. et aliquid dat p̄ eis. Itē pec-
cator quādoq̄ meret occasionaliter quia
pauperes obtinēt bona interdū benefa-
ctorib² suis quarū p̄cū. occasio sunt ele-
mosyne. Itē satis improprie sumit̄ me-
ritum. vbi dicit̄. felix culpa que tales ac-
tū meruit habē redēptorē. Ibi. n. ponit̄
meritū pro exēptorē.

De habitatiōe virtutū.

Lap. 12

q̄ Uñvis null² sibi mereat p̄i. maz
grām s̄m q̄ dictū ē. pōt tñ pecca-
tor se habilitare ad grāz faciēdo qd in se
ē. q̄ nulli talis grā denegat̄. Idē at nō
ē ex merito digni vt cōdigni. sed cōgrui
Idē vero p̄gruitas multo magis est ex
pte dei grāiā cōferētis q̄ ex pte hoīs se
ad grāiā habilitātis. q̄ in p̄paratione ad
grāz et infusione gratie b̄z se aīa ad mo-
dū materic. ipse vero deus vt p̄mū mo-
uēs et efficiēs. Alia rōne p̄z q̄ huiusmōi
cōgruitat̄ est magis a deo q̄ ab hoīe. q̄
habilitatio q̄ est ex pte hoīs solūmō dat
locū diuine misericordie vt salua iustitia
possit alicui conferri grā. q̄ iniuria fieret
diuie iustitie si tali daret̄ gratia i quo eēt
ober. i. volūtas peccādi. Sufficiēs igitur
habilitatio ad grāz est. si hō facit qd in se
est. facere aut qd in se est tria cōplectit̄.
i. vt hō actū peccādi et volūtarē peccā-
di deserat et conetur in bonū put est sibi
possibile. Adē q̄ oē meritū vel de meri-
tu in acquirūt in hac vita. Uñ nō facere
bonū. s̄z facere bñ laudabile ē. Ad. n. v.
bis. sed aduerbiis meremur. Uñ v. In
vite meritis p̄sūt aduerbia verbis.

De opib² meritoris. La. 13.

o Idē meritoria totaliter sūt a grā
et totaliter sūt a libero arbitrio. s̄z
principaliter a grā. q̄ grā cōpar̄ ad libe-
rū arbitriū sicut sessor ad equū quē diri-
git. ita grā dirigit liberū arbitriū in exer-
citiū virtutū. Idē nos. n. malū facē pos-
sum². s̄z nō bonū Ad efficaciaz merendi
tria valēt. Idē est difficultas opib² qd
p̄z in martirio. Secundū promptitudo
volūtatis. Apo. Idē. n. da. di. decus.
Tertiū est magnitudo charitatis ipsa. n.
est pondus sanctuarii s̄m q̄ oīa que erāt
in templo ponderabātur. Ad hoc q̄ ali-
qd opus sit meritorū tria requirūtur.
primū est q̄ ipm opus fiat in charitate.
q̄ opa que sūt extra charitatez mortua
sūt. sicut carbo extinct². s̄z q̄ fiat ex cha-
ritate. multa enī sūt in charitate que nō
sunt meritoria ex eo q̄ nō sūt ex charita-
te. i. quia nō referūt ad finē debitū. terti

um qd idem opus sit referibile. hoc ideo dico q: mala nō possunt bona intentione fieri aliqñ sequeretur absurditas qd idem opus esset meritorium & demeritorium. At tēdunt at tria in merito ex pte hominis. s. subiectū. hoc est aia. Item liberū arbitriū. Itē intentio finis. his tribus rident tria ex pte dei. signatia virtus. charitas. & grā qdem reddit subitū deo gratiū. virtū autē habilitat liberū arbitriū. charitas vō dirigit intentionem in debitū finē. dicit. n. aug. qd meritū cōsistit penes liberū arbitriū occasionaliter hoc dicit qd liberum arbitriū facit ad meritum sed nō sufficit penes vītutē formaliter hoc dicit qd ex virtute tāq ex forma pcedit motus. & elicitur de potentia penes virtutū motū essentialiter. hoc dicit quia motus essentialiter est meritū. penes gratiam efficaciter. hoc dicit. qd sine grā nullus morus est meritorius. penes opus instrumentaliiter hoc dicit. qd opus exterius ē cā istalis ipsius meriti. Nota gñaliter qd nō meremur nisi grā neqz passionibz iqtū passiones. neqz motibz nature. Dicit. n. phils. nā neqz boni neqz mali sumus neqz iusti Aug. nā mo finitus benefacit et si bonū ē qd facit neqz libero arbitrio ligato. Quisqz enī nō hz vltū rōnis. & liberi arbitriū nō ueretur vel dmeret sicut sūt infantes. dormientes. infanti & aīalia bruta.

De fine actionis. Cap. 14.
q Una meritū vl demeritū circa finē actionū attēdit. iō nota regulas de hac mā. Ex fine dī actus bonus vl malus. malus actus nō fit ex fine bono Una intentio multos actus informat. Un si aligs itēdit vnā solidū dare p deo ita q quoti die det vnū denariū. si qñqz obliuiscit. & nō refert in deū dationē huius denari. tñ datio ē meritoria pp ipz intentionē pīmā finē sub fine pōt quis ponere. verbi grā Aligs itēdit ire ad forū. & hoc itēdit vt emit medicinas. & ad hoc emit eas vt curet ab infirmitate. ad hoc curari desiderat. vt melius deo seruiat. In isto ultimo pcedētes voluntates oēs sunt meritorie

pp vltimā. fin. n. vltimū finē oēs pcedētes voluntates iudicāt bene vl male. maxime qñ priores actus sūt idifferētes. Diuersi fines nō sūt faciēdi quoz vnus nō sit ad alium referibilis. verbi grā. Aligs itēdit ire ad vnā domū vt luxurietur. ad hoc vult luxuriari vt sanior sit ad h vult ēē sanus vt seruiat deo Itē finis vltimus illā voluntatē vltimā q est luxuriari nō informat. s. pōt ecōtra illā voluntas istā intentionē deformat. qd vna intentio pueris plures deprauat voluntates. Nota q actio corporalis potest referri ad finē tpalē. dum mō referat postmodum ad deum Actio autē spiritualis vt pchri nō pōt referri ad finē tpalem. etiā si illud temporale referat ad deum. Et hoc est qd dicit Aug. Debemus māducare vt euāgelizemus. non euāgelizare vt māducemus. Si autē in actionibus finis proximus ponatur deus. & finis vltimus aliquid tpale malū est. Bene autē licet constitūere duos fines. s. tpalē & eternū. ita tñ qd eternus sit finis vltimus.

Quid mereamur. Cap. 15.
o Idera bona sūt meritoria triū. s. vite eterne augmētū grē. & remissionis pene. Iprimū rīdet radici operis. s. caritati. & hoc ē pīmū substantiale vite eterne. pīmū vō accidētale rīdet opī. sic & augmētū grē. qd opibz excellētibz & suprogatiōis meremur magis augmētū grē qz aliis opibz. Remissio at pene rīdet penalitati opīs qd opa q magis sunt penalīa magis sūt meritoria remissionis pene. Est enī regula in theologia qd pēna pena resolutoria ē. Nota igit qd l3 tota vis merēdi vitā eternā & et alia consistat i charitate. nō tñ totus effectus. qd effectus merēdi p̄sistit in magnitudine opīs sicut p3 i merito remissionis pene. qd nō solū cōsistit i caritate. s. et in opibz penalibz. & huiusmodi exēplū hēm i xpo q meruit nobz ap̄tōez ianne padisī effectū hoc at meritū nō erat ex sola charitate. sed in charitate & excellētia opīs. i. i sua passiōe Sciēdū ē qd de premio subāli meret hō

tñ per vnum actum qñtum p mille ma
 nente eadem radice ⁊ nō crescēte. Valēt
 tñ opera huiusmodi ad multa alia. vñ v. Jo
 cūdat mētem. virtutes stabilit. meritum
 auget. s. meritum accidētale pñ. s. pñ. Dec
 cata remittit qñtum ad penā que dūmilla
 fiant quo ad reatum p grām. Debilitat
 fomitem remouet accidiā. excitat hoīem i
 assuefactiōe boni atq; repellit tentatōes
 diaboli. Nota q; primā grāz nullus pec
 cator: pōt meri pñe ⁊ hoc multiplex rō
 ne. Prima q; talis nō hz radicem merē
 di. s. grām. 2. ppter status indignitatem
 q; peccator: nō est dignus pane quo ve
 scit. 3. q; nullus hoīs op⁹ placet deo nī
 si placeat ipse pñ. Unde prius respexit
 deus ad Abel q; ad munera eius. vt dñ
 Gen. 4. 4. q; naturaliter antecedit cā su
 um effectū. ⁊ grā cū sit cā meriti pcedit
 meritū. Ipsa. n. s. m. Aug. volūtate nīaz
 puenit vt velimus. ⁊ assequit ne frustra
 velimus. Grā sicut supra dictū est p bo
 num vsum eius ⁊ merito cōdigni me
 ref augeri in via vt aucta mereat pñci
 in pñia. ⁊ hoc a deo cuius est grām iū
 dere. augere ⁊ pñcere s. m. coopnōne vo
 lūtatis nostre. Itā sicut de⁹ est ip⁹ grē
 fundale pñcipiūz insūdendi sic ipse solus
 est pñcipiū augēdi p modū influentis
 grā vero p modū meriti ⁊ dignitatis.
 Sed liberū arbitriū p modū coopantis
 sicut liberū arbitriū p grām meret me
 rito pñciū augmētū grē in statu vie. sic
 ēt meret merito cōdigni ip⁹ pñciū
 tū in statu pñie. Quare āt mereamur ex
 cōdigno vitā eternā multe sūt cāe. pma
 est efficacā domi spūs sancti coopantis i
 merito. scda vītias dei pñciētis. Ter
 tia p suafibilitas liberū arbitriū pñciētis
 ⁊ finaliter pñciētis. Quarta difficultas
 status merēdi. Quinta dignitas xpī capi
 tis nostri interueniētis qd gloriificari d; i
 mēbris suis. Sexta liberalitas dei tribuē
 tis quē nō decet pua reddere. Septima
 est obsequiū fideliter sibi obtemperātis.
 Octaua nobilitas operis qd ex charitate
 pcedit. qd tātum pōderat in pñpectu iu

dicis qñtum amor ex quo pcedit. ⁊ ideo
 nō pōt sufficiēter nisi a sūmo bono remu
 nerari. Opera que nō sūt in charitate. i.
 cū petō i; hō valeāt ad vitā eternā. valēt
 tñ ad alia multa. vñ ver. Aptat. s. cor: ad
 suceptiōne grē. minuit. s. penā que debe
 ret si nō fieret illud opus nō illā que iam
 debet. Et dat bona terre. s. pñcia. occu
 pat. s. ne sit hō interim ociosus vl' operi
 malo deditus. Assuefecit. s. ad bñ operan
 dū. delectat. s. mētem. mitigat. s. fomitez.
 arcet. s. fluxū peccati. Ultimo sciēdūz q
 nullum malū impunitū. ⁊ nullum bonū
 irremuneratum.

De diffinitionibus ⁊ differētiis virtutū
 Caplin. 16

v Virtutes s. m. Macrobiū dñr qñ
 q; polite qñq; purgator: est. qñ
 q; purgati animi. qñq; exēplares. pñ
 mas docet salomon i pñerbiis. Scdas
 in ecclīastica. Tercias i cāticis. Quartas
 in deo legimus. pñciētis nāq; dñr s. m.
 q; regūt vitāz humanā quo ad opera ex
 teriora ⁊ s. m. q; pugnāt pñra vitia. Pur
 gatorie dñr s. m. q; iam sūt in victoria vi
 tior ⁊ respiciūt pñz interiora pñm exte
 riora. purgati animi dñr qñ denictis iaz
 vītis possessor: virtutū gescit raro infur
 gētibus pñmis motib⁹. Exēplares dñr
 q; in mente diuina pñstūt. Itā ideo vir
 tutū in deo sūt ⁊ ipse rex oīum est exem
 plar. Aristotiles diuidit virtutes intelle
 ctuales ⁊ pñuetudinales. Intellectuales
 diuidit in sophiā. i. sapientiā. ⁊ intelligen
 tiā. ⁊ fronesym. i. prudētiā spūs. Et hec
 tria ordināt nos ad deū. q; sophia regit
 affectū. intelligētiā intellectū. sed fronesyf
 vñq; prudētiā enī spūs regit cogita
 tiones ⁊ affectōes. Virtutes vero pñue
 tudinales diuidit in honestatē. ⁊ liberali
 tatē. Nec duo ordināt nos ad hoīem. q;
 honestas ordinat hoīem. quo ad seip⁹
 liberalitas quo ad pñmū. Itē philose
 phia mortalīs diuidit in ethicā. hñcono
 micā. ⁊ politicā. Itē pñma mores quo
 ad ipsūz hoīez. sine quo ad seip⁹z iñstruit
 scda familiā disponit tertia vrbes ⁊ re

gna gubernat et regit. Circa virtutes hoc tenendum est quod cum sit una gratia gratificans animam. septem tamen sunt virtutes quibus humana vita regitur. Tres quod theologicæ. et quatuor cardinales. et hec virtutes sunt gratuite per informantem gratiam. prout tamen fieri informes per culpam. et iterum informari per penam adveniente gratia que est habitus virtus. origo finis et forma. Nam cum habitus aliarum virtutum habentur sine gratia et caritate in quibus consistit vita virtutum dominum informes. Cum autem gratia supervenit. tunc formantur et decorantur et deo sunt acceptabiles. Cum virtutes informes sunt sicut colores et tenebras. et sicut carbones extincti. et sicut rami aridi. et sicut ale mortui et sicut aurum obscuratum et sicut gemme connerse in salices. Ecce contra virtutes formate sicut colores sunt in luce visibiles quod aspectui complacentes. et sicut carbones ardentes et sicut rami virides. et sicut ale viventes ac valentes. et sicut aurum fulgentes. et sicut gemme vas aurum decorantes. Dicitur est inter virtutes et precepta. et dona et fructus. et beatitudines. quia virtutes potestatis disponunt. precepta opera respiciunt. dona virtutibus perfectionem addunt fructus spiritui siue gustui sapientie spiritalem apponunt beatitudines ipsis virtutibus statum. siue vie. siue precepti continentur. Alia est dicitur. quia virtutibus bene operamur. donis expeditur beatitudinem perfectionem operamur. sed fructibus fruimur deo.

De dicitur virtutum cardinalium et theologicarum

Capitulum

17

Ad differentiam virtutum theologicarum et cardinalium hec est. quia theologicæ movet ad finem. sed cardinales movent ad ea que sunt ad finem. Alia dicitur est quia theologicarum virtutum finis et obiectum est ipse deus. et non obiectum proprium. Item virtutes theologicæ habentur per infusionem. cardinales vero per acquisitionem. Item theologicæ movent ad opera exteriora sumptis a iure naturali. Item virtutes theologicæ attenduntur quantum ad actus interiores. cardinales vero ad opera exteriora. Item theologicæ non habentur sine donis. cardinales vero habentur prout sine donis. Item theo-

logice sunt discretive actuum in deum. cardinales vero in primum. Item in theologicis sic est quia habitus generat actus. sed in cardinalibus est e contra. quia actus sibi generat habitus. unde philosophus. Quales inquit sunt actus tales sunt habitus.

De virtutibus theologicis in genere.

Capitulum.

18

Ad prima quantum ad superiorem partem in qua consistit imago trinitas rectificari habet per tres virtutes theologicas. unde sicut imago creaturis consistit in trinitate habituum cum unitate gratie. sic per hos tres habitus virtutum anima fertur in summam. trinitatem secundum tria appropriata tribus personis. ita quod fides dirigit in summam verum credendo et assentiendo. Spes vero in summam arduum. innitendo et expectando charitas autem in summam bonum desiderando et amando. Virtutes theologicæ differunt inter se multipliciter. primo secundum actus proprios. Nam fides facit deo assentire. spes in deo confidere. charitas facit deum amare. Secundo differunt ratione subiecti. quia fides in rationabili. spes in irascibili. charitas in concupiscibili. sed ambe sunt in voluntate que per similitudinem actuum accipit nomina harum potestatum. Tertio differunt ratione subiecti. Nam fides est circa verum. spes circa arduum. charitas circa bonum. Quarto ratione effectus. Nam fides in presentem deum sequitur. spes in celum comitatur. charitas perenniter amplectitur. Quinto differunt ratione finis. quia per fidem cognoscitur deus ut veritas per spem habet ut eternitas. per caritatem diligitur ut bonitas.

De fidei veritate.

Capitulum.

19

Fides est subspandax rex argumens non apparentium secundum Aristotelem. In hac diffinitione fides dicitur subspandax. id est fundamētum subspandax edificatio spirituali quod est gratia et gloria. Ipsa namque fides facit aliquantulum res sperandas in nobis subsistere per gratiam et facit tandem per gloriam quia ipsa est primus habitus virtutum. primus dico non tempore. sed natura. Item sperandax dicitur quia fides per assensum facit in nobis subsistere res sperandas. Argumētum dicitur. id est arguens mentem. quia fides in-

b

clinat intellectū ad credēdū id q̄ nō ap-
paret. ⁊ p hoc dī potius argumētū q̄
cōclusio. q̄ fides pbat de nō apparētib⁹
q̄ sit ⁊ nō pbat. *Idō* apparētū dī q̄ fi-
des sua v̄tute ⁊ luce manifestat ea q̄ nō
apparēt tā p̄terita q̄ p̄ntia. ⁊ q̄ futura.
P̄terita qdē. q̄ s̄m Apostolū fide in-
telligimus aptata esse secula. *Idō* tā vō
sicut ait Aug. deinus deo aliqd posse. et
nos intelligere nō posse. futura aut q̄ p
fidē credimus resurrectōes mortuorū ⁊
hmōi. fides dī multipliciter. s. h̄tus in-
formatus charitate illuminās mētes ad
credēdū. *Act. 15.* fides purificās corda
eorū. *Eqlitas* informis. *Ja. 20.* fides si-
ne opibus mor. est. *Adotus* fidei. Aug.
fides est credere q̄ nō vides. facilitas
credēdi. *Matth. 8.* *Idō* inueni tāta fidez
in israel. Deuotio fidei. *Mat.* Mulier
magna est fides tua. *Articulus* fidei. Un̄
ī simbolo athanasi. *Hec ē* fides catho-
lica vt credamus ⁊ cōfiteamur. Sicut
in aliq̄ scia qdaz sūt antecedentia vt suppo-
sitōes qdā vō psequētia vt cōclusiones
qdā q̄si media vt ppositōes pbantes
Ita in doctrina fidei qdā sūt ibi admōs
suppositionū vt v̄lia antecedentia articu-
los. s. q̄ scriptura sit p̄dita ⁊ exposita in
spiratōe spūs sancti. ⁊ q̄ vā sit q̄ loq̄tur
dñs in scriptura. ⁊ p scōs suos. ⁊ hmōi
qdā ad modū p̄clusionū. vt ea q̄ ad mo-
res p̄tinet. s. fornicatōz eē mortale p̄cū
⁊ hmōi qdā ad modū p̄positionū vt ar-
ticuli fidei. Et nota q̄ fides est q̄si media
inter op̄inōne ⁊ scia q̄ op̄inō se h̄z ad
vnā p̄tē p̄traditōis cū formidine alterius
p̄tis ⁊ sine cāe cognitōe. Scia vō se h̄z
ad aliā p̄tē p̄traditōis sine formidine s̄li
q̄. ⁊ cū cāe cognitōe ac p̄ media necessa-
riā v̄ scia ē necessariorū. ⁊ ita p̄z q̄ fides
p̄cipat cū v̄traq̄. Ad fidei p̄fectionē se-
p̄tem p̄tinet. p̄mū est q̄ sit p̄ime v̄itati
innexa sicut fides *Adorfi* q̄ se negauit si-
lie pharaonis magis eligēs affligi cū po-
pulo dei q̄ tp̄alis p̄cū h̄re iocūditatē. 2.
est q̄ sit caritate formata. sicut *Adagda-*
lena quā fides saluā fecit. ⁊ enī dimissa sē

petā multa. qm̄ dīlexit multū. 3. est q̄ sit
deuotōe seruīda sicut illius mulieris cui
dixit dñs. O mulier magna est fidel tua
4. q̄ sit bonis opibus p̄bata. sicut fides
Cornelli. 5. q̄ sit fortitudine roborata. si-
cut fides Stephani. Laurēti. ⁊ aliorū
martyrū. q̄ p fidem fortes facti sūt ī bel-
lo. 6. q̄ sit obedientia decorata sicut fidel
Abrahe. 7. q̄ sit humilitate subiecta. sicut
fides beate virginis que ait. Ecce ancilla
dñi. *Nota* q̄ fides magis innitit aucto-
ritati q̄ rōni. q̄ s̄m *Gre.* fides nō h̄z me-
ritum cui humana rō p̄hibet experimē-
tū intellige sufficiens. q̄uis. n. fides rōi-
bus firmet. tñ nec talibus. nec experimē-
to sensibili d̄z quis credere cōtra fidem
sicut p̄z in eucharistia vbi ⁊ visus. ⁊ gu-
stus. ⁊ tactus dicit esse panē ⁊ vinū. s̄z
fides dicit esse corpus et sanguinē dñi no-
stri Ihesu xpi. vñ Aug. Qd̄ intelligim⁹
debemus rōni. qd̄ credimus debemus
aucti. q̄ opinamur debem⁹ errori. *Nota*
q̄ duplex est cognitio de deo. s. nālis
⁊ acc̄talis. *Naturalis* cognitio duplex
est. s. an̄ petm̄ q̄ hō cognoscebat aperte
deū in creaturis. ⁊ post petm̄. ⁊ hoc est
p̄ speculū ī enigmatē. *Accidētal* cognitio
triplex est. p̄ma est acq̄sita p̄ rōes nāles
quā habuerūt phī. ⁊ hec dī scia. 2. est q̄
h̄r testimonis scripturaz ⁊ miraculoz
⁊ hec cognitio dī fides informis. 3. est q̄
h̄r p̄ infusione gr̄e gratū facientis. ⁊ hec
dī fides formata. ⁊ p̄ talē cognitionē as-
sentit aīa p̄ime v̄itali p̄p se ⁊ supra oīa.
Unde ea adueniēte p̄c̄sūt oēs alie cogni-
tiones accidētales ad minus quo ad ac-
tū. Cū. n. alie cognitiones veniunt in anī-
ma tūc fides tanq̄ velocior p̄ocupat mo-
tus oīum. Cum fides sit de non apparē-
tibus ⁊ difficile sit occulta credere vno
sūt necessaria ad hoc vt firmiter credat
p̄mū est illustratio veritatis aīas elenāf
2. est rectificatio autoritatis instrūctis anī-
mā. quoz p̄mū est p̄ fidem. 2. est p̄ scri-
pturā auctenticam. ⁊ p̄ spm̄ sc̄m editam
Auctoritas ergo p̄bet fulcimenū fidei ⁊ fi-
des assentit auctoritati. vñ q̄z vero per-

51
christū est. ppter qd & splendor: & verbū
dī: qz mēte p fidē illuminat. & veritatem
p doctrinā ostēdit. Hoc quoqz sciendū
est q vna est fides tū. tā in pteritis qz in
pntibus & futuris. Iū magis clara sit i eis
& explicita q sequitur xpm qz in eis q p
cesserunt eius aduentū. sicut nouū testm
clarius est qz vetus. Qd. n. nos credim?
esse factū antiq ptes credebāt esse futurū
exceptis istis q adhuc restant cōplēda. si
cut est resurrexerit mortuorum. & iudiciū
extremū. & remuneratio bonoz &
punitio reproborū.

De effectu fidei.

Laplin.

20

fides multa bona facit. s. boiem
saluat. Unde dictū est. Ad agda-
lene. fides tua te saluā fecit. Ad entē pur-
gar. Act. 15. fides purificās corda corū
Cōtra mūdū pugnat. Heb. 12. Sāci p
fidez. 6. re. p. Postulata impetrat. Unde
illud. O mulier magna est fides tua. fiat
sic petisti. p. Desecuerātā dat. Alpo. Tu
aut in fide stas. T. palia ptenit. Heb. 11.
fide moyses grādis effectus est negavit
se filium esse filie pharaonis. Justificat.
Ro. 4. Credidit abrahā deo. & re. est ei
ad iū. Beatificat. Jo. 20. Q. vidisti me
Tho. credidisti. b. q nō vi. & cre. Super
fundamētū fidei qdam edificāt aurū cō-
templationis. qz q cōtemplātū sine fide
qsi videntē videre solē sine oculis. qdam
argētū predicationis. qz q pdicat sine
fide nō loquitur eū q fm deum est fide-
lem fimonē. qdam lapides preciosos bo-
noz operū. qz q bene opatur sine fide ē
sicut q facit structurā sup arenā. Item
alii edificāt ligna. s. amorē ardentiorē
tpalium. alii fenū. s. sumū delectationū
carnaliū. alii stipulā. s. occasioz verboz &
opez infirmoz. Isti qdā saluāt mēti-
to fūdamēti. s. tñqasi p ignē purgato-
ri exuret edificatū nō idoneū tōto fūda-
mento. fides hz quosdā effectus cō-
uales & principales vt facē filios dignos
vita eterna & facere similes deo. & pur-
gare aīaz a tenebris pcti sine infidelita-

tis. Isti effectus sūt a deo. Alios hz effe-
ctus volūtarios & secundarios. vt est cre-
dere & dirigere opera aliarum virtutū
& imperā oibus suo modo. Et isti effe-
ctus a libero arbitrio sūt.

De articulis fidei.

Laplin.

21

s. respectus habeatur ad eos qui
symbolū ediderunt tunc arti-
culi sūt duodecim ad numerum duo-
decim apostolorū. Si aut cōsideremus q
radicaliter sūt credēda. tū articuli sūt. 14
quoz. 7. spectant ad diuinitatem & se-
ptem ad xpi humanitatem. & hec signata
sūt in. 7. stellis. & in. 7. cadē labris aure-
is in quoz medio filius hoīs ambulabat
Sūt ergo septē articuli fidei q ptenēt ad
diuinitatē. primus est credere vnum eē
deū q ibi notat. Credo in deū. Secundus
est patrē esse deū. ibi. p. Patrē omnipotentē
tertius est filiū esse deū ibi. Et in Ihesū
xpm filium eius. qrtus est spm scū esse
deū. ibi. Credo in spm scū. Sic pz q p-
dicti qrtuor articuli sūt de vnitāte diuine
eētīe & trinitate psonaz. qntus est cre-
dere remissionem peccatoz his qui sūt
in ecclesia. ibi. Saneq. ecclesia ea. s. e. re.
pec. sextus est mortuoz resurrectionem
septimus est credere bonoz remunera-
tionem sub quo cōprehendit & maloz
punitio. ibi. Vitam eternam. Et isti tres
articuli ad diuinitatē ptenēt. qz virtute
diuinitatis sit peccatoz remissio que est
anime viuificatio & corporū resurrectio
atqz corporis & anime simul glorificatio
Alii septem sūt qui ptenēt ad huma-
nitatem xpi. Primus est credere filium
dei esse conceptum de spiritu sancto. ibi.
Qui conceptus est de spiritu sancto. se-
cundus est filium dei natum ex Maria
virgine. ibi. Ex Maria virgine. tertius fi-
lium dei pro nobis mortuū in cruce. ibi.
Passus sub pōtio pilato crucifixus mor-
tuis & sepultus. quartus est filium dei
descendisse ad inferos secundum animā
ibi. Descendit ad inferna. qntus ē filius
ei surrexisse a mortuis. ibi. tertia die re-

b. 1

*a sunt
ymbola.*

sus. amos. sextus ē cū dē ascēdisse ad p̄ris
equalitatē. ibi ascēdit ad te. se. ad dex. d.
p. o. 7. ē filiū dei indicatur viuos ⁊ mor-
tuos. siue bonos. siue malos. ibi. Inde
vē. ē iu. vi. ⁊ mor. Isti. 14. articuli colli-
gunt ex simbolo quē apostoli ediderūt
Articulū p̄mū ⁊ scōz d̄ diuinitate posuit
petr⁹. 3. Andreas. Bartholome⁹. 4. 5.
Symō. Tadeus. 6. 7. Adatthias. Itēz
p̄mū articulū de humanitate xp̄i posuit
Jacob⁹ malo: scōm ⁊ tertiū. Joannes
q̄rtū Thomas. q̄ntū. Adatthias sextū
Jacob⁹ minor. septimū philipp⁹. Tria
sūt symbola. p̄mū apostolor. 2. nicenu
cōciliū. 3. Atthanasii. p̄mū factū ē ad fidei
instructiōz. Scōm ad fidei explanatiōez
Tertiū ad fidei defensionē. Nota q̄ ali-
ud ē credē deum. ⁊ aliud est credere in
deū ⁊ aliud credē deo. Qm̄ credē deū ē
credere ip̄m eē. Credē at in deū ē credē
do ip̄z amare. ⁊ credēdo in deum ire ac
mēbris eius in corporari. Credē vō deo
est credere verbis eius.

De spe.

Cap.

22.

Spes est certa expectatio future
beatitudinis ex dei gr̄a ⁊ meritis
pp̄iis pueniēs. In hac diffinitio-
ne nō sumit certitudo rōnis in q̄ plene
vni p̄ti cōsentit. sed certitudo opinionis
qua vni parti quia rōne. pbari videtur.
nec tñ oīno sed cū formidine. Huius at
expectatiōis cā principalis ē gr̄a dei ⁊ nō
nostra merita. q̄ opa n̄ra nō sūt merito-
ria nisi ex dei gr̄a. Sine meritis tñ spare
aliquid nō ē spes sicut ait Grego. s̄ p̄sum-
ptio. In p̄dicta diffinitioe diffinit mor⁹
spei ⁊ nō virtus. s̄ virt⁹ spei diffinit sic
Spes ē audacia mētis de lāgitate dei ac-
cepta h̄ndi vitā eternam p bona merita.
Inter fidem ⁊ sp̄e tal ē differētia. fides
n̄ est d̄ p̄teritis. ⁊ futuris. Spes aut de
futuris tñ. fides de bonis tā sibi q̄ aliis
ē. Spes at de bonis sibi tñ. Cōueniūt
tñ in hoc q̄ tā fides q̄ spes est de inuisi-
bilib⁹. Certitudo spei orit ex trib⁹. s̄. ex
diuina largitate. ex abū dātia meritor. ⁊
ex p̄gustatiōe eternoz. Nota q̄ spes pro

ut est viator sic est cū certitudine opinio-
nis vt dictū est Spes aut illorū qui sunt
in purgatorio. ⁊ q̄ fuerūt i limbo est cū
certitudine sciētie ⁊ nō opinionis. vt ē il-
la viator. Un̄ declinat aliquo mō a spe p̄-
prie dicta. Spes vero que fuit i Stepha-
no qñ vidit celū. aptū ⁊ que fuit in pan-
lo qñ dixit. scio enī credidi ⁊c. ⁊ que fuit
in Adā ante petriū fuit cū certitudine visi-
onis tñ satis debilioris q̄ in celo. Unde
spes sic scripta adhuc ē minus pp̄rie dicta
Ex his patet q̄ in patria nō ē spes pre-
mii. q̄ beatitudo ē omnium bonoz simul
tota possessio. Un̄ ibi nihil futurū ē qd
speret. Et l̄ sanctis adhuc sit futura re-
surrectio corpor. s̄ in rē. tñ p̄ns ē s̄m cō-
gnitiōez. Ip̄es at sic futurū respicit q̄ p̄-
uat tā p̄ntiā rei q̄ cognitiōis. put spes p̄-
prie sumit. Duplex ē spes. s̄. suffragiū ⁊
auctoritatis. pp̄rie. Id̄ma posita est in
sanctis. 2. i solo deo. ⁊ hec triplex ē. s̄. ve-
nie. p̄s. In te dñe speravi nō cōfundar i
eternū. Ḡre. p̄s. Sperātes at in domi-
no misericordia circūdabit Glorie. puer-
bi. Qui sperat in deo saluabit. Effectus
spei multiplex ē. a tribulatiōe liberat. p̄s.
In te sperauerūt patres nostri. speraue-
rūt ⁊ liberaasti eos. exēplū de Susana ⁊
Daniele. Cōfortat. 2. Adacha. 7. Id̄ere
untes septē filios sub vnius diei tpe cō-
spiciēs n̄f bono aīo ferebat pp̄ sp̄e quā
in deū hēbat. Ad̄ ētez elenat. Isa. 4. Qui
sperāt in dō. muta forti. assumēt pennas
⁊c. Saluat. p̄s. Qui saluos facit speran-
tes in se. Tēporalia ministrat. p̄s. Oculi
omniū in te. spe. d. ⁊c. Spes cōpat mul-
tis reb⁹. d̄f enī galea. i. Thesa. 5. Indu-
ti galeā salutis. anchora. heb⁹. 6. Qui cō-
fugimus ad tenendum propositam sp̄e
quam sicut anchoram habemus anime
tutam ac firmam. medicina. p̄s. Sperās
in dō. nō confirmabor. Gēma. p̄verb.
17. Gemma gratissima ex ceteratio pre-
stolantis. Solatium heb⁹. 6. fortissimūz.
solatiū habeamus qui cōfugimus ad te-
nendam propositam nobis spem. Cla-
uis. Glo. super illud. p̄s. Sperat e i dño

p spē intrat ad illud videndū qđ credit.
lignū vite. sapie. Si corā hoib⁹ tormēta
passi sūt spes illorū immortalitate plena est.
De charitate. Caplin. 33

Charitas sūm Apo. sic diffinit. i.
c. Primo. i. Charitas est finis pre-
cepti de corde puro et cōscia bo-
na et fide nō ficta. Et sumit finis psumma-
tionis. qz charitas est psumatio sine pfe-
ctio oīs pcepti. Idōt ēt dici finis termina-
tionis oīm pceptorū. qz oia opa que sūt
in precepto tendūt ad charitatē vt ma-
gis ac magis beatur. De corde puro. di-
xit glo. Et sumit hic intellectus p actu i-
telligēdi f3 quē causat motus charitatis
Quāto. n. qz magis intelligit tāto magis
diligat. nisi alias impediatur. Et hic ista ppe-
sitio. de. denotat cām efficiētē. et cōscia
bona. i. spe. qz q purā cōsciam h3 secure
sperat. et fide nō ficta. i. simulata. et nō fra-
gili. sed inter aduersa forti. pspere in libro
de vita cōtēplatiua describit charitatem
sic. Charitas est vt mihi vř recta volun-
tas ab oib⁹ terrenis pñtib⁹ ac futuris
poris auersa. Iuncta deo inseparabiliter
et vnita igne quodā spūs scī a quo est. et
ad quē refertur incēsa inqetamētī oīs ex-
tranea corūpi nescia nulli vitio mutabi-
litaris obnoxia sup oia que carnaliter di-
ligūt excelsa. affectionū oīm potentissi-
ma. diuine cōtēplationis amida. In oī-
bus semp inuicta. sūma actionū bonarū
salus mortū. finis celestū pceptorū. mors
criminū vita vñtū. vñtus pugnantiū.
palma victorū. sanctarū mentū arma. cā
meritorū bonorū. premiū pfectorū. sine q
nullus deo placuit cū nullus vnqz pecca-
re potuit. fructuosa i penitētib⁹. leta in p-
ficiētib⁹. glorioza i pñerātib⁹. victoriosa i
martirib⁹. oposa i oib⁹. oīo fidelib⁹ ex q
geqd est boni opia vñit. Charitas autez
qstūm ad actūz diffinit quattuor modis.
Primo sic in. 3. libro sniaz. Charitas ē
dilectio qua diligit deus pp se. et primi⁹
pp deum. et in deo. 2. sic. Quid est chari-
tas nisi vita copulās amātem cū amato
3. sic sūm Aug. charitas est vñtus qua v i

dere deū et pñui desideramus. 4. sic f3
Aug. Charitas ē vñtus q animi nři rectis-
sima affectio est h3ay diffinitionū pma
dat in cōpatione ad deū. 2. in cōparatōe
ad eius possessorē. 3. in cōparatōe dilecti
ad dilectum.

De dīa inter charitatem et alios mores
Caplin. 24

a. Ador. triplex est. s. naturalis gra-
tuitus et vitiosus amor gratuitus
est laudabilis. qz vñtus est et h3 pñcipa-
lem finē. s. bonū incōmutabile. Idē dñi-
dit in amicitia et cōcupiscētiā. sūm amicitia
diligat qz deū purissime nō respiciēf
vñtū suū. sed bonitatē amati. hoc in dō
plus diligit homo deū qz scipm. sūm vñ
cōcupiscētiā diligit qz deū. qz remunera-
tionē in eo expetat. Amor nālis nec lau-
dabilis est nec vituperabilis. et h3 finem
indigentia vñ vñtū pñia. Iste sūm di-
uidit in amicitia et cōcupiscētiā. sūm amicitia
diligimus hoc amore nos et nostrā
pfectionē et nřas pñuatōz. et magis ea
q se plus necessaria. vt caput p quo totū
corpus exponimus. hic cōis est nobis et
vñtis. sūm cōcupiscētiā vero diligimus
deum. qz necessitati nostre vel subuenit
vñ subueniet. qz hoc amore nō diligitur
res pp se. sed pp vsū eius. vñ hoc amo-
re plus se diligit hō nālis qz deū. Amor
vitiosus vituperabilis est. qz petiū est et h3
finē voluptatē sine delectationē in crea-
tura hic diuidit in amicitia et cōcupiscē-
tiā. sūm amicitia diligimus hoc amore
delectationē creature pp se qñis i nobis
nō beatur. sūm cōcupiscētiā vero diligit
mus voluptatē creature pp nos. Amor
itēz multiplex est. s. nālis erga se. pius
erga parētes. socius erga socios. iust⁹
erga amicos. violentus erga inimicos. sū-
ctus erga deum. Itē dīa est inter amo-
rem dilectionē. et charitatē. qz amor pro-
prie est nature. et dī amor quasi aīorū
vñio. qz getat appetitū in re amata. Di-
lectio est amor proximi et dicitur dilectio
quasi duo ligans. sociat enim amantem
cū amato in amore. vt se mutuo diligāt

Charitas est amor: in deū hęc amicitia de-
terminat. et indicat oībus cariorē. vñ dī
caritas q̄si cara vñtas vñ ea q̄ deo faciēs
Alia est dīa inter p̄dicta q̄ amam⁹ et dī
pp se diligim⁹ et sup oīa pp sua bñficia
q̄ dilectio est diuersorū electio. charitas
vtrūq̄ p̄lectīf. s. sup oīa et pp se. Dili-
gere deū in hęc differt a dilectōe p̄mi
q̄ diligere deū est velle ei bonū qd h̄z. s.
q̄ sit oīpotens. et sūme bonus et bñdī.
Itē diligere deū est velle p̄cepta eius
uare cū intētiōe fruēdi eo. Itē diligere
deū ē eū velle possidē et ab ipso posside-
ri. Itē diligere deū est volūtātē dei volū-
tati sue in oībus p̄ferre. Diligere vō p̄-
mū est velle sibi bonum nō p̄ cēntiam
sed p̄ gr̄az. Itē diligere p̄mū est idem
velle. et idē nolle in bono. Itē diligere p̄-
mū est successū bonū ei optat et q̄rere
Itē diligere p̄mū est velle ei qd sibi.
Est itē dīa interlectionē dei et p̄mi
q̄ deū diligim⁹ in se et pp se. p̄mū vō
diligim⁹ in deo et pp deū. Quāq̄ dīcīm⁹
duplicē ē caritatē. s. dei et p̄mi. hęc du-
plicitas nō intelligit quātū ad bñtas. sed
q̄tū ad act⁹ q̄ vno bñtu caritatis diligit
de⁹ et p̄mū. Caritas q̄sq̄ dīcit bñtas
Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordib⁹
nr̄is. q̄sq̄ dīcit motū. Lan. 2. Ordinavit
in me caritatē. q̄sq̄ signūz. Uñ Jo. 15.
Ad amorē caritatē nemo h̄z. s. mai⁹ signū
caritatis. q̄sq̄ tētiā p̄sonā i trinitate. 1.
Jo. 4. Deus caritas est. et sic sumit p̄so-
nā itē. q̄sq̄ sumit cēntialit. et tota trinitas
dī caritas. q̄sq̄ sumit p̄ sermōe carita-
tis. Uñ lue. 7. Dimissa sūt peccata mul-
ta qm̄ dilexit multū.

De effectu caritatis. Cap. 25

Charitas p̄mū expellit vñ de ma-
gdalena dī dimissa sūt ei peccata
multa qm̄ dilexit multū. Legez
custodit. Ro. 13. Qui diligit p̄mū suū
legē implet. Deū hōi iūgit. 1. Jo. 4. Qui
manet in deo manet. et deus in eo. Adē
tem vñtibus ornat. 1. Cor. 13. caritas pa-
tiens est. benigna est et c. p̄fectionē addu-
cit. Apo. 2. abūc excellētiorē vñ vobis de

monstro. Gloria tribuit. Jo. Si q̄s dī-
git me et c. et sequitur adueniēti⁹ et māsio-
nē apud eū faciemus. Dilectionē dei dī-
gnū facit. Jo. 16. Si q̄s diligit me dilū-
git a p̄re meo Charitas cordib⁹ effundit
cū ad p̄mū dilatat. Effundit p̄ p̄dicati-
onē et p̄ opa misericordie. insudat p̄ illuz
nationē gr̄e. Sup̄fundit p̄ opa p̄fectōis
et superer rogatōis. p̄ caritatē venit de⁹
ad hōies in incarnatōez et in hōies i gr̄e
collatōe. p̄ ipsaz caritatē currūt hōes ad
deū bona opatōne. et pueniūt ad eū in
glorificatōe. Amoris ē penetrare. q̄ intī-
ma cordis penetrat. Lan. 2. Uulnerata
caritate ego sum. lāgūdū facere et hōc p̄
desideriū cēndi cū amato Lan. 5. n̄scie-
tis dilecto in eo. q̄ amore languet. In-
ebriare. q̄ sic tēdit in amātū q̄ sui ipsius
et oīuz rex p̄ter ip̄s obliuiscit. Lan. 5.
Comedite amici mei et bibite. et inebri-
mini carissimi. lāq̄scet q̄ eo: i dīna dulce-
dīne sic resolut⁹ q̄ appetēs eū appetibīlī
mīrabīlī amicitia vñt Lan. 5. Anima
mea liquefacta est vt dilectus loq̄ mībi
amor h̄z vñm diffusū in bona opatōe
vñtū in p̄mī dilectione. trāsformati-
nā. in iustificatōe. Itē alter hōc offīdīf
q̄ h̄z vñz diffusū vt p̄z i creatōe. vñtū-
nam vt patet in xpī incarnatione trāsfor-
matū vt in glorificatōe. Quibus reb⁹
charitas assimilatur. Cap. 26

Charitas est bonorū p̄ncipiū q̄
a deo. bonorū mediū. q̄ fin deū
bonorū finis. q̄ pp deū. Charitas dī vo-
ne opatōis p̄cipiū. q̄ mouet ad id gr̄e.
Charitas opat si ē. Dīcit ēt mediū. q̄
opa i format. dī quoq̄ finis. q̄ opa dīr-
git et ad dībū finē pducit. Quō charitas
dīcat finis. sciēdū ē q̄ triplex est finis. s.
p̄positōis. p̄sumatōis et finiatōis. p̄p̄o
charitas ē finis p̄p̄o q̄ ea p̄sumit. 2. mō
mō ē finis p̄ceptorū. q̄ ea p̄fīcit. 3. mō tā
vita eterna q̄ ipse deus est finis nr̄i labo-
ris. sed vita eterna finis est quo gescitur
sed deus terminus in quo gescit. Charitas
dī forma vñtū multipliciter. p̄p̄o
q̄ mouet oēs vñtutes ad exteriora opa p̄

que pficiuntur virtutes et meretur auge-
ri. Secundo quod omnes virtutes mouentur ad fines
charitatis. scilicet ad bonum. Charitas. n. h.3 bo-
num p. fine et obiecto. Alie virtutes hnt bo-
num. non p. obiecto. sed p. fine tñ. et ille fi-
nis virtutū pfectionē denotat. Tercio cha-
ritas augeat virtutū delectationē. et tollat
fastidium. et alleviat onera pp ipsius desi-
deriū. Quarto quod cōponit aīam et pficit
nō qdem inesse nature. sed inesse gratui-
to et meritorio. Charitas multis rebus
dī similis quod cōparat auro quod somar tri-
bulationis pbat Aurore quam sequitur
dies eternitatis. Arche Noe in qua qui
nō sūt immētus perit. Arbori bonos fru-
ctus pferenti. Ale ad celestie subleuantū
Vtūm aīam deo ptingēt. Clauū celūz
apperiēt. corone mētē decorāt. capiti sē-
sum et motū influenti. Charitas. n. influ-
it sensūz. i. rōem merēdi aliis virtutibus et
motū. i. affectū mouēdi meritorie mētez
deo illuminantē. Ebori thronū deo ex-
hibenti. firmamētō aq̄z voluptatis ab-
squis eternitatis diuidēt. fontū mētem
irrigāt. Sēme aīam ornāt. Gladio flā-
meo padisū custodiēt. Igni affectū accē-
denti. Ingo suauiter pimentū. Ad āne de
celo descēdēt. Rōse rubēt. Radice bu-
morē grē quē a sūmo trahit ad virtutes
trāsmittēt ut sic nuriātur et cōfuetur in
bono. Soli fulgēt. Thesauo latēt. U-
culo oēs rōnes diligēdi in dilecto colligā-
t. Uīno inebriāt. Vestī petōz turpitudi-
nem cooperienti. Unguento vulnera le-
talla curāt.

De excellentia charitatis.

Caplin

27

Charitas excellit alias virtutes in
multis. p. in dei pformitate. 2. i
spāli dignitate. Ricardus. Charitas ē re-
gina virtutū. 3. in speciositate quod est pla-
neta veneris. et aīe pulchritudo. quod sicut
pulchritudo exterioris hoīs est ex decētī
mēbroz ordinatione et venustate coloris
sic pulchritudo aīe est ex decētī ordina-
tione actūz et hītu venusto. hoc facit ca-
ritas in aīa cui actus ordinatus est et ve-

nustus hītu. Quinto in suppositione
laboris. Aug. Oīa grania et immania le-
uis facit amor. Sexto in vigorositate.
Cant. 8. fortis est ut mors dilectio. Se-
ptimo in utilitate. Aug. Habe charitatē
et fac quod vis. Octauo in delectatione
quod charitas fin actū suū facit delectare i
deo nō solū in patria sed et in via.

De signis dilectionis.

Caplin.

28

Ignis dilectionis sūt hec quod amicus
amicū libēter audit. libenter d. ip-
so loquitur. Sepe de ipso cogitat sine tedio
sibi obsequit. corpus et res p. illo expo-
nit. Offensam cauet offensuz placat. Ad
gaudet pspicitati. cōdolet aduersitati.
Gaudet de sua pntia. dolet de sua absen-
tia. diligit et odit hoc quod ille. conat ei pla-
core. timet displicē. Trahit alios ad cius
amicitiā. Ad iunera ab eo data n alienat.
cōsiliis suis acquiescit petit ab eo fiducialitē
Qualiter possit quod vtrū habeat charita-
tē. Nota quod quidā sciūt se nō habere ca-
ritatē quod ut sūt in actu peccādī vī in ppo-
sito. Quidā dubitant se habere caritatē
quod rōnes hnt p. vtraqz pte. ut sūt quod in-
cipiunt facere quod in se est. Quidā putāt
se habere caritatem. sicut quod multa bona
fecerūt et diu abstinerūt a peccato. ad-
huc tñ sustinet motus tērationis. et inu-
ginant turpia. Quidā experitūz se ha-
bere charitatē. ut illi quod gustant dīuinam
dulcedinē in quibus somes fere extincit
est. et quasi semp vī bona faciūt vī affe-
ctāt. Quidam certi sūt se hēre caritatem
ut quibus deus reuelauit. q̄lis sūt pau-
lus cui dominus dixit. sufficit grā mea.
De gradibus amoris.

Caplin.

29

Radius amoris sunt isti. primus
est cum diligo me ppter me. iste
amor est bonus. Secundus est
cum diligo deum propter uie. hic est
mercenarius. sed tunc est bonus si pū-
cipalis finis est deus. Tertius est cum
diligo deum propter se. i. quia bonus.
Iste est valde bonus. quod amor vno tñ

b 4

oculo. i. dextero respicit deū. Quart^o est
 cū diligo me ppter deū. hic est optimus
 q: i tali amore nihil est qd querat homo
 de suo ē in seipso. s: que dei sūt. Super
 oia diligēd^o est deus. q: cū ipse sit pnci
 piū et hoc ipso est sūmū. et hoc ipso q: sū
 mū est sūme bonū est et hoc ipso q: sūm
 me bonū est. sūme beatū est. et hoc ipso
 q: sūme beatū ē sūme beatificū ē. et hoc
 ipso ē sūme fruēdus. et hoc ipso est sūm
 me p amorē ei inherēdū. et in eo. tāq: in
 fine qescedū. Tria gñaliter diligūt. s. vi
 le. delectabile. et honestū. Propter pmiū
 diligēda ē tribulatio. q: vtilis. Propter
 tertiū diligēda ē virt^o. q: honesta. S: p
 pter scdm diligēd^o ē deus. q: delectabil
 simo pp hec oia diligēdus est deus. quia
 ipso diligē ē vtile delectabile et honestū.
 Gradus amoris vel charitatis in qbus
 tollit pctm sūt isti. primo tollit pctm mor
 tale. nō quātū ad habitū. s: quātū ad ac
 tū liberat enī a pctō mortali s: nō a pote
 state cadēdi i illud. 2. mō tollit pctm quā
 tū ad actū et quātū ad habitū. s: neutro
 mō veniale. sicut p: in aliqb^o. sanctificat^o
 3. mō caritas tollit pctm vtroq: modo.
 et veniali quātū ad actū. s: nō quo ad ha
 bitū talis fuit in beata virgine ante cōce
 ptionē xpi. 4. mō tollit vtrunq: vtroq:
 modo. sic fuit i beata virgine in cōceptio
 ne xpi et post tūc enī fuit i ipsa sublat^o
 sines peccādi totaliter. 5. mō tollit vtrū
 q: vtroq: mō. et insup oēm miseriam et
 hoc fiet i patria. Imperfecta ē charitas qñ
 ē. habitu magna motu interiori directa.
 ope exteriori sollicita. radice stabilita. fer
 more discreta. dulcedine cōsolatoria. Dili
 git deus toto corde. i. intellectu sine erro
 re. tota aīa. i. volūate sine pvarietate. to
 ta mēte. i. memoria sine obliuioe.

De ordine caritatis. Cap. 30

Rdo caritatis sūm Aug. est dili
 gere pmo qd supra nos ē. i. deus
 deinde qd nos sum^o. post hoc qd
 iuxta nos est. i. pmiū. vltimo qd intra
 nos est. i. corpus nrm ppiū. In eodem
 gradu cōtineri d: corpus xpi. q: vtrūq:

tenet rōnē inferioris boni respectu spirit^u
 nri. sūm Ambro. diligēdus est pmo de^o
 scdo parētes. deinde filii. postea dome
 stici. vltimo inimici. s: hoc de exhibitioe
 qdā itelligūt. Aliq: diligē magis ab al
 tero multipl^r. s. maiori affectu sic sup oia
 diligēdus ē deus sed inter hoīes magis
 diligēdi sūt parētes q: filii. deinde cōsan
 guinei sūm gradus cognationis. Ad aliorū
 affectu diligēdi sūt filii q: parētes. s: eque
 pnterib^o prius seccurēdū ē magis indi
 gēti. Ad dñas magis diligēdi sūt qui se
 magis ad grāz pparāt et habilitāt ad glo
 riā. et sic diligēdi sūt sūm gradus pncipā
 di bonū grē. Nota q: idē o:do dilectiois
 ē nature et grē. hoc excepto q: dilectione
 naturali hō se magis diligit q: deus. sed
 ecōtra est in dilectōe gratuita. Preterea
 sciēdū ē q: idē est o:do charitatis q: sūm
 Aug. est i via. erit ē i patria q: cū gloria
 pficiat naturā qd nō erit imperfectiois
 in nā manebit in gloria.

De dilectione pmiū. Cap. 31.

Utmo se debēt hoīes diligere q:
 in oēs mēbra vni^o corpis in yfici
 xpi. q: vno spū scō vniificāt spiri
 tualit. et vniūt. q: vñā fidē hnt. q: vñū
 baptisma receperūt. q: vñū patrē hnt et
 dñm. q: ad vñū regnū tēdūt. Dilectio
 pmiū suadet ius nature. Ad at. 7. Oia
 quecūq: vultis vt faciāt vobis hoīes. et
 vos facite illis. Ius scripture. Ad at. 22.
 Diliges pmiū tuū sicut teipm. Exem
 plū creature. q: omne simile diligit sibi si
 mile. Ad elius est dilige q: diligi qdrupli
 ci rōe. primo q: q: diligim^o seim^o. s: q:
 diligamur nescim^o s: credim^o. 2. q: dili
 gē pprie vntis est. s: diligi aliene. tertio
 q: cū diligim^o alios nobis obligam^o cū
 vō diligimur aliis obligamur. 4. q: cū
 diligim^o meremur nob cū at diligimur
 ali merēt sibi. Per dilectōz pmiū effi
 cūmur imitatores xpi. Jo. 17. Hoc ē pce
 piū meū vt dī. i. dī. vos. Discipuli sal
 uatois. Jo. In hoc cognoscēt oēs q: dī.
 scipuli. mei estis et c. Speculatores dei. i.
 Jo. 2. Qui diligit fratrem suū in lumine

51.
pmanet et videt deū. Societas fraterna
vtilis ē rōne subleuatiōis. Eccle. 4. Ube
solū. qz ceciderit nō hz subleuātē. Rōne
cōsolatiōis. ps. Ecce qz bonū et qz iocū
dū. Rōne exhortatiōis. Seneca. Scin
per ante oculos tuos penēdus ē aliquis
culus exēplo. pficias. qz nisi ad regulam
praua nō corriges. puerbi. A modica fin
tila augget ignis. De dilectōe inimicōz.

Caplū.

32.

c Irea dilectionē inimicōz nota qz
alia ē dilectio affectus. et alia effectus.
Dilectio affectus duplex ē qz alia ē in cōtētie
et alia bñficiētie. Dilectiōe in cōtētie tene
mur diligē inimicos. qz nō debem⁹ eis apta
re malū in quātū malū. s; in quātū ē eis
expediēs v; reipu. Affectus dilectionis
bñficiētie ē. s. p;ncipalis et secūdarius. Af
fectus p;ncipalis ē velle et optare inimi
cis bona spūalia. sicut ē grā et glōria. hoc
modo tenemur p affectū diligē inimicos
Affect⁹ autē dilectiōis secūdarius ē opta
re inimicis bona tpalia. hoc mō nō tene
mur sp diligere inimicos. qz nō sp expe
dit eis bona tpalia. Eodē mō distinguē
dū ē de dilectiōe effect⁹ q est similis in
cōtētie et bñficiētie. pmo mō tenemur oēs
diligē inimicos. qz tenemur eis nō i;ferre
mala nisi ppter bonum p;fene republice
Secūdo mō distinguēda ē dilectio bñficien
tie. qz si est beneficium spūitiale ad fa
lutē necessarium. tūc tenemur. illud ini
micis ipēdere. sicut orare p. eis. nō qdēz
i spālī. sed in generali. ita. s. vt nō excluda
mus eos ab o;onib⁹ cōib⁹. Si vero est
bñficiū tpale ad hoc nō tenemur nisi i ca
su necessitatis. Nota tñ esse duplicē ini
micū. s. p;fene n;re et ecclesie. Iam inimico
p;fene bñficiētie pfectiōis ē. nisi iqtū sibi
vel alteri bñficiū nociuū esset. qz in tali
casu bñficiū subtrahē vtile ē. Inimico
at ecclesie bñficiū subtrahē pfectius est et
melius. nisi in quātū p bñficiū sperat et
cōciliā⁹ ecclesie. Ex p;dictis pz qz opta
re bona tpalia inimicis ecclesie i pfectiō
nis ē nisi p accidēs. s. qñ credūt per hoc
cōuertendi. Inimico vero p;fene optare

bona tpalia pfectiōis est nisi p accidēs
. s. quādo putant ei vel alū nociuū. Nota
qz h; amicu diligere sit magis debitū. tñ
diligere inimicu magis est meritorius re
missionis pene. et alia multa valet. p; p;nci
mo quia magis accedit ad pfectionē vir
tutis. Ad aliōis pfectiōis vel maior vir
tus est. quia magis gratuitū est. Secun
do qz motus caritatis ad inimicu magis
meritorius est remissiōis pene. et hoc rō
ne difficultatis licet in amicum sit magis
meritorius vite eterne rōne intentionis.
Amor enī naturalis seruatiōis facit mo
tū caritatis sicut dispositio materialis cō
fert forme. Tertiū qz inimicu diligē ex
pressus signū caritatis est. qz p;ra motū
nature est. vñ valde difficile est. nisi adit
grā p quam vincat natura. Nota qz ille
cui iniuria facta ē nō debet recōciliatiōē
petere. siue q; rere ex debito necessitatis.
s; si facit cōplet debitū pfectiōis. vñ dicit
Chrīso. qz talis debet recōciliatiōē que
rere. vt duplicē glōriā psequat. Unā qz
iniuriā passus alterā qz prior rogauit.
De virtutib⁹ cardinalibus.

Caplū.

33.

Er vtutes cardinales aia rectifi
cat i; suis virtutib⁹. Iam prudētia
rectificat rōnalē. fortitudo irasci
bilē. Tēpātia cōcupiscibilē. Iustitia vō
rectificat oēs vires. put nā iustitie cōpre
hēdit nō solū spālez iustitiā q est i cōmun
tationib⁹ v; distributiōib⁹ s; etiā legalē
que oīs vtus put eius act⁹ p;tinē ad de
bitū obediētie pceptoz. Ipsa enī iustitia
gñalis cōprehēdit virtutes ordinātes ad
primū. vt ē eqtas. et liberalitas. et ordi
nātes ad se ipm. sicut ē innocētia. et peni
tētia. et ordinātes ad deū sicut est latia.
pietas. et obediētia. p; ppter hoc iust
tia dicit circūire oēs virtutes. et q non
tñ est virtus. specialis. sed etiam gene
ralis cōprehēdēs totius anime rectitudi
nem cū ipsa dicatur rectitudo volūtatis
Item per virtutes cardinales instruitur
homo in operibus et contra vitia arma
tur. p; p;ncipū sit dupliciter. qz instruit

ritatem extimare. Idem Theophrastus rationem recte viues. si diuina prius estimas. si diuinitatem rex non est opatione multorum. sed ex earum natura constituas. Nobis promissa ad dei gloriam et proximi edificationem dispensare. Luce quod putas est fidelis seruus et prudens et cetera. Mutabilitatem fugere. Seneca Scito te in quibusdam pseuerare debere quod cepisti. quodam nec incipere.

De temperantia.

Cap.

35.

Temperantia secundum Macrobium putatur est virtus politica est nihil appetere penitus dum in nullo lege moderatio nis excedere sub ingo rationis cupiditates domare. Temperantia putatur est virtus purgatoria est omnia relinquere in quantum natura patitur. quod corporis usus requirit. Temperantia putatur est virtus purgans a se terrenas cupiditates non solum reprimere. sed penitus oblinisci. Temperantia putatur est virtus exemplaris. est quedam se perpetua intentione conuersio ptes temperantie secundum Tullium sunt continentia. Clementia. et modestia. Continentia scilicet est de Tullio est virtus per quam cupiditas consilii gubernatione regitur. Clementia est per quam moratur a se in odium alicuius concitati concitate vel hyllaritate continetur seu retinetur. Modestia est virtus per quam pudor honestus parat et stabile auctoritate comparat. Spes temperantie sunt. Sobrietas. Continentia et modestia. prima consistit circa gustum in quo ponitur modum sobrietatis. secunda est circa tactum quantum ad vim generatiuam. quod ibi ponitur modum castitatis. habet. non habet vehementer appetitum conservandi se in esse inditum per nutritiuam. et conservandi se in esse spei per generatiuam. Isti autem appetitus restringuntur per sobrietatem et continentiam. Tertia in dictis et factis. factum autem putatur hic accipitur pertinet ad tres sensus et circa proprias eorum maretas. scilicet visum auditum. olfactum. prinet etiam hoc factum ad tactum. non quidem qui est in generatiua. sed ad alios quorum organa sunt manus ad percipiendum vel capiendum et pedes ad ambulandum. In omnibus istis modis ponitur modestia. Dignitas temperantie

in hoc est quod animam debeat. quod sicut in naturis forma debeat: est materia sic et in moribus plus commendat modus quam ipsa actio. propter hoc temperantia comparatur solum quod medius planetarum est. et decentior inter omnes. Meritum cumulat. quod medius tenetur bene. Unum dicitur quod verbis non mercimur sed aduerbiis. id est non eo quod aliquid facimus sed in eo quod bene facimus. Istud patet in illa uerba quod obtrulit duo minuta. et magis commendata est quam qui magna miserunt in gaudio philatio. Utinam appetitus refrenat sicut supra dictum est. unde comparatur freno. et remor. et line que superfluum tollit rubiginis de ferro. Actores temperantie secundum apostolum instruit dicens. Rationale obsequium vestrum. Medius seruat. Ver. Tene medius si non vis perdere modum. De hoc medio dicit. Medio tutissimum ibis. Istud medium voluit dominus nos tenere quoniam fecit non de capite. vel de pede mulierem. sed de costa Et quoniam fecit hominem primum corpalem. et primum spiritalem. ut dignitate nature esset sub natura angelica. et super corpoream. christo assimilaretur quod stetit in medio discipulorum. sedit in medio doctorum. suspensus est in medio latronum. locatus est in medio duorum animalium. visus est a Joanne in pocula. in medio candelabrorum aureorum. Naturam conseruat. quia natura in mediis delectatur. et per extremam corrumpitur. Unde philosophus. Excellentia sensatorum corrumpit sensus. feracis eternis cibis. Unde temperantia comparatur si gno vite quod erat in medio paradisi.

De fortitudine.

Cap.

36

Fortitudo secundum Macrobium prout est virtus politica. est animam supra metum periculum agere nihil quod nisi turpia timere tolerare fortiter aduersa vel prospera. fortitudinis purgatorie est animo non terri a corpore recedente nec altitudinem abhorere. fortitudinis purgati animi est passiones ignorare. non metueret ut nesciat trahi. et nihil cupiat inhonestum. Fortitudo exemplaris est

q: ppetuat aīas stabiliēdo eā in debito lo
co. s. sub dō ⁊ supra corporales creaturas
2. q: manebit in pīa sū essentia ⁊ vsus
Alie at virtutes cardinales ⁊ si manēant
in pīa sū essentia. nō tñ sū oēs vsus.
Tēpantia. n. nō refrenabit mot⁹ illicitos
pūdētia n. canebit ab infidēis. Fortitudo
nō aggredietur terribilia. Iustitia puerit
eripliciter. s. amore persone. vel pecunie.
Isa. Uel q iustificatis impiū p munere
Timore. Enāgeliz. Nolite timere eos
q occidunt corpus. Rācorē. Idē sciēs q
p inuidiam tradidissent euz. Plura mo
uent ad rectitudinē iustitie pīnū ē recti
tudo humani corpis. q: incedēs valde in
recto corpe currū habere aīus. scōz ē na
turalis inclinatio. q: vt ait Aug. Iustitia
est in corde hoīs naturaliter. tertius quia
bruta animalia docent multa q pertinet
ad iustitiā vt est inocētia. cōcordia. ⁊ hō
4. est scriptura Ecce. Usqz ad mortē cer
ta p iustitiā. Effect⁹ iustitie ē quia beati
ficat. Math. 5. Beati q esuriūt ⁊ sitiunt
iustitiā. petrus. Si qd patimini propter
iustitiā b tī. quia exaltat. Ecce. Qui opas
iusticiāz exaltabat. qā appetitū cōcupi
scentie refrenat. Isa. Erit iustitia cingu
lum lāborū eius q: locū deo pparat. ps.
Iustitia ⁊ iudiciū pparatio sedis tue. q:
a morte eterna liberat puer. Iustitia ve
ro liberabit a morte. Q: coronat. Thī
mo. Reposita est mihi corona iusticie.
Q: remunerat. ps. Retribuet mihi do
mīus sū iusticiam meā. Iusticia cōsi
stet in fide Apo. Credidit Abrahā deo ⁊
reputatū est ei ad iusticiā. Item in orōne
ps. Clamauerūt iusti. ⁊ dō. ex. e. In scā
meditatiōe. Ecce. Beati vir. q i sapientia
morabit. ⁊ in iustitia meditabit. In hu
militatiōe. Math. Sic decet nos iplere
oēs iustitiā. Glo. Perfecta iustitiā ē sub
dere se mīndri. In eruditione. prouer.
Seminati iusticiāz merces fidelis.

De donis in cōi. 38. Capl.

Icet oēs habet⁹ dat⁹ diuinit⁹ pos
sint dici generalr dona dei. Spā
liter tñ ⁊ appropriate septēz sunt

donā spūs sci q p ordinē Isa. vndecim
enumerat a sūmo scīpēs vsqz ad vltimū
descēdēdo. Septē igit sūt dona multi
plici rōe. pīmo vt p hec septē expellant
vitiā septē. s. vt timor expellat supbiam
Pietas inuidiā. Sciētia irā q est quasi q
dā isania. Fortitudo accidiā. Cōsiliū aua
ritiā. Intellectus gulā. Sapientia luxuriāz
⁊ dñr eē septē dona pp expellēdas vires
naturales. Irascibilis indiget expedi
ri tā in prosperis qz aduersis. in psp̄is
gdez timore. in aduersis at p fortitudinē
Cōcupiscibilis idiget expediri quātū ad
affectū respectu pīni. qd fit p pietatez
⁊ quātū ad effectū respectu dei qd fit p
gustū sapie. Irōnalis vero indiget expe
diri in veritatis speculatiōe. qd fit p do
nū intellectus. ⁊ in verit electiōe. qd fit p
cōsiliū. atqz in electi exēntiōe. quod fit p
sciam. p hāc. n. cōuersamur i medio na
tiōis prauē ⁊ puerse. 3. dñr esse septē do
na pp regimē actiue. ⁊ cōtēplatiue vite
Cōtēplatiua si gdez tria dona dī hīe
s. timorem ad reuerentiā maiestatis. In
tellectū ad intelligentiā veritatis. Sapiē
tiam ad gustū bonitatis. Actiua vero hīz
pietatem ad agēdū. fortitudinē ad susti
nendū. sciam ad discretiōez pietatis. cō
siliū ad discretiōez fortitudinis. Pluri
ma ergo dona sūt ad intellectū spectantia
q: lux cognitōis multū valet ad recte vi
uēdū. Propter eādē eām fit donoz ob
natio. vbi quasi sp adiungit vnūz dire
ctiū cū alio. qd spectat ad actiōem vel
passionem. Vñ Grego. super Ezechī.
dicit q sum⁹ p sapiāz maturi. p intelle
ctū pīdi. p cōsiliū cauti. p fortitudinem
aiofi. p scientiā discreti. p pietatē miseri
cordes p timorē humiles.

Capl'm.

39.

De timore in cōi.

Timor ē vt ait Aug. fuga mali. spe
cies timoris sūt sex. pīm⁹ ē natū
ralis quo qlibz nātr timet nocimētum
nature. Iste nō est meritorius neqz de
meritorius. q: nō subiacet libero arbi
trio. ⁊ dī naturalis nō a natura institu

ta. s. destituta. q. iste timor ē p peccato
 primo parētū infictus. hoc timore xps
 naturaliter mori timuit. Secundus est ti-
 mor: humanus quo qs nimis timet pel-
 li sue. Iste timor nascit ex nimio amore
 pntis vite. et qñq mortalis actus eius
 .i. cū prius qs peccaret mortalit̃ q̃ amir-
 teret vitā suā. qñq est venialis. vt cum
 quis faceret p̃us pctm̃ veniale. q̃ pmit-
 teret se occidī. Tertius est timor: mūda-
 nus quo qs nimis suis reb⁹ inheret. Hic
 nascit ex nimio amore rerū tpaliū. et est
 qñq mortalis qñq venialis penitus eo
 dē mō quo dictū ē de humano. Quart⁹
 est timor: fuillis quo qs timet peccare p̃i-
 cipaliter pp penā. Quintus est timor: ini-
 tialis quo timet qs penā et dei offensam
 Unde qñ duos hz oculos. vnū ad penā
 aliū ad deū. et hic ē principalior. Sextus
 est timor: filialis quo qs timet offēsa dei
 vel separationē a deo. Numerus p̃dictorū
 timorū sic accipit. Aliqs timor: est a sp̃i-
 tu scō et cū spū scō. sicut timor: initialis et
 filialis aliqs a spū scō. ē et nō cū spū scō ē
 sicut timor: fuillis. Aliqs ē cū spū scō. et nō
 a spū scō. sicut timor: naturalis. Aliquis
 nec a spū sancto. nec cū spū scō. sic timor
 humanus et mūdanus. quos nec sp̃it⁹
 scī grā secū cōpatit̃. nec p spm̃ scū dan-
 tur. Est adhuc aliqs timor: reuerētie q̃ so-
 lus iter timores erit i p̃ia. sicut dicit ps.
 Timor: dñi scūs pmanet i seculū seculi.
 Reuerētia vero est resiliū a cōsiderata
 magnitudine dei in p̃p̃ia puitatez. Ti-
 mor: dñi multa bona facit. Primo q̃a ex-
 pellit pctm̃. prouet. Timor: dñi expellit
 pctm̃ Sapientia gignit. Ecc. p̃mo. Qui
 timet nihil negligit. Ab̃etē stabilit puer.
 Nisi i timore dñi tenueris te n̄stāc cito
 subuertet dom⁹ tua. Sp̃ualit̃ dicit ps.
 Nō est iopia timētib⁹ eū. Bona opa cu-
 mulat. Ecc. Qui timet deū faciet bona.
 Cor delectat. Ecc. Timor: dñi delectat
 cor. Utilit̃ plogat. Ecc. Timor: dñi ap-
 ponit vitā. Deuotionē irrigat. Ecc. Ti-
 mor: dñi sōns vite. Eternaliter remune-
 rat. Ecc. Timēti deū bñ erit in extremū

De timore fuilli.

Capitulum 40

Timor: fuillis donū spūs scī ē. nō
 tñ ē cū spū scō. sicut aurora cū so-
 le est. Timor: fuillis spū scō locū
 pparat. vt eū sicut seta filiū introducat.
 Seta filiū introducēdo ipm̃ pcedit. nō tñ
 cū ipso pmanet. sicut ait Aug. Timor: f-
 uillis ē bonū quo nemo bñ vitē. q. l. ba-
 bitus timoris fuillis bonus sit i se s̃m q̃
 donū spūs scī est. tñ ei⁹ act⁹ qñq pctm̃
 ē Timor itaqz fuillis dno facit. Primo
 ē q̃ pparat viā charitati. Scd⁹ est q̃ tra-
 hit a pctō metu pene tñ. Rōe p̃imi bo-
 n⁹ est. s. rōe scdū distiguit. Tñ notan-
 dū ē q̃ vsus timoris fuillis duplex ē. s. cū
 qs vitē essetia habitus tñ. vel cū qs vit-
 tur fuillitate. Primo mō vsus eius bo-
 n⁹ est. Nā ille ē abhorrerī penas eteras
 qd bonū ē. cū sit et i timore initiali. Se-
 cūdo mō vsus ei⁹ malus est q. vsus ei⁹
 est vitare malū ex coactiōe p penā. cuius
 tñ affect⁹ habet in volūtate et sequeret̃
 effect⁹ si sparet̃ spunitas. vt ait Aug. Et
 intelligit̃ dictū eius q̃ ait q̃ timor: fuillis
 bonus est. nō tñ q̃ timet seruiter bene
 agit. q. agere bonū ē ex volūtate scī. sed
 agere bñ. i. meritorie ē ex volūtate agen-
 tis q̃ agit ex virtute charitatis et gratie.
 De timore initiali.

Capitulum.

41.

Timor: initialis ideo sic denū ē. q.
 est ic̃p̃iētū p̃mo penitere. Unde
 lsa. Dñe a timore tuo cōcepimus
 et pepim⁹ spūm salutis Qui adhuc sunt
 in angustia p peccato qd cōmiserūt. sed
 angustia hec foras mittit̃ quādo cōsciē-
 tia se renatur ad plenum. q. pfecta chari-
 tas foras mittit timorem initialē in quā-
 tum habet oculum ad penā. Timor: enī
 initialis hz duos oculos. vnū ad gloriā q̃
 est ei cēntialis. alterū ad penā q̃ ē ei acci-
 dēntialis. s. timor: fuilli cēntialis. Preterea
 timor: initialis abstinet a pctō veniali p-
 pter penā purgatorii i quo casu pōt cō-
 uenire cū pfecto q̃ ē timet penā purga-
 torii in q̃tū est dilatina glorie. siue separa-
 ua ad ips. Duplex est amor: s. filial quo

deū diligim⁹ ppter se tñ & mercenari⁹
quo nō diligim⁹ pncipaliter. s; sedario
habito respectu ad mercedē. Hūc du/
plici amor: rñdet duplex timor: s. initia/
lis & filialis. Mā filialis timor: rñdet amo/
ri filiali. initialis vero respondet amor
mercenario.

De timore filiali.

Caplin.

42.

Timor: filialis ppre timet offēderē
deū qui & si pp petm uō separet
a deo. tñ a pctō abstineret nec ipz offēde
ret & iū hoc timor: sepatōis filial⁹ differt
ab initiali q ppre est timor: sepatōis. qui
ppter cōsciētiā peccati timet separi a dō
Timor vero filialis tātūmodo timet of/
fēdere deū. Alia ē dñia q: timor: initialis
est ipsectoy. s; filialis pfectoy. 3. ē dñia q:
cū i tiore pene sint duo. s. punctio & cau/
tela. ipsa pūctio ptinet ad timorē initialē
talē. n. pūctio ē ex cōscia peccati de quo
nescit an sit dimissū. Cautela vero ptinet
ad timorē filialē. sicut. n. pfect⁹ canet pec/
catū quo ad deū offēdit ita p pñs canet
penā. s; tñ p accūs. Timor etia; filialis
dicit⁹ sanctus & castus.

De dono pietatis.

Cap.

43.

Onū pietatis i tribus cōstitit. s. in
cultu dei in veneratiōe sacre scri/
pture & in pximi honore Cultus
dei cōstitit i pfessōe dñe maiestatis. &
hoc ē theosobia. Veneratio sacre scriptu/
re cōstitit in hoc vt ei firmiter credat⁹. vt
sollicite custodiat & fideliter dispēctur.
Honor pximi cōstitit in reuerētia supioy
i pformitate eqliū. & i subuētiōe inferioy.

De dono scie.

Caplin.

44.

Sciētie donū similit⁹ actū bz cū pru/
dētia. q: ē virt⁹ politica. s; differt
i rōe agēdi. Prudētia. n. pcedit ex prin/
cipis iuris nālis. Scie vō donū ex prin/
cipis fidei. Proprius actus scie doni ē
docere recte querfari i medio natiōis p/
ue & puerse. Ad qd regrūt tria. Prīmū
ē q: hēat rōes qb⁹ se defēdat ab ipugnā/
tib⁹ fidē suā. Scōz ē q: a malo abstineat

Tertiū q: bñ & prudēt opalia amnistret
Prcterea scie doni ē dirigē opa ad nor/
mā rōis & ad cōfirmitatē dei. Itē p scie
donū scit ne sub spē boni malum lateat.
Itē donū scie regit pietatē pp qd ēt bec
duo cōbinant⁹. Itē p donū scie scit hō
qd sit. & a quo sit. & ad qd sit. Scie donū
ē scia faciēdoz & iō rōe scie pñstut i cogni/
tōe s; q: nō ē vī⁹ s; rōe faciēdoz pñstut in
opatiōe. & fin hoc est virtus.

De dono pñli. Caplin.

45.

Onsiliū sumit⁹ trib⁹ modis. qñ/
qz dñ cōsiliū deliberatio de reb⁹
valētib⁹ ad finē ad quē tēdim⁹. & tale cō/
siliū ptinet ad prudētiā. vel idē est
q: prudentia. quandoq; dicitur consi/
liū pñasio rex excellētū ad qñ nō tene/
mur fin qd dñ hoc ē cōsiliū. Si vis p/
fectus ēē. vade & vende &c. qñq; dicitur
consiliū prudētia exercitativa cōtem/
platiōrū & actiuorū donorum. & deli/
beratio de operibus arduis. siue tēca/
mur ad ea. siue nō. & fin hoc similit⁹ cō/
siliū donū. Nota q: sicut ad sciētie do/
nū pñstut reprobare malum & eligere
bonū. ita ptinet ad cōsiliū canere pericu/
la que sunt in hoc exilio. Itē sicut sciē/
tie donū bz regere pietatē ita donū cōfi/
liū habet regē fortitudinē In h aut diffē/
rūt cōsiliū & scia. q: scia ē circa bonū &
malū. s; cōsiliū est circa difficile & arduū
De dono sapie & intellectus.

Caplin.

46.

Apiētia & intellectus differūt. qz
sapia ē cognitio dei absolute intel/
lect⁹ vō collatiue. s. in pparatiōe ad
creaturas. Itē alia dñia. q: intellectu co/
gnoscit deus p illuminatiōez de auditis
in scriptura. sapientia autem cognoscit
experimēto Item per intellectum deum
cognoscimus. per sapientiam dulcedinē
eius gustamus. Unde sapientia dicitur
quasi sapore virtutum condita sciētia.
Item sicut dicit Gre. per intellectū su/
mus puidi per sapientiaz maturi.
De beatitudinibus in genere.

Cap.

47.

b Latitudines sē septē sūm distinctio-
 nes graduum quibus sint octo sūm
 essentia quibus saluator enumerat in
 sermone de monte. scilicet paupertas spiritus. miti-
 tas luctus esurientes iusticie misericordia.
 munditia cordis. pax quare beatitudinum
 numerus accipitur sūm integritate perfe-
 ctionis. Regunt ad integritate perfectio-
 nis tria. scilicet recessus a malo. processus in bo-
 no. et perfectus status in optimo. Sane at
 omne malum preedit ex timore superbie.
 aut ex rancore malicie. aut ex langore concu-
 piscencie. Contra hec tria sunt tres beati-
 tudines. scilicet paupertas spiritus contra malum tu-
 moris. mitas contra malum rancoris. luctus
 contra malum libidinis. Item perfectus atte-
 dit sūm mutatione que est sūm duas vias
 domini. scilicet misericordiam. et veritatem. de quibus
 in psalmo. Uniuersę vie domini et veritas. Item sūm
 has duas vias sumunt due beatitudines
 . scilicet esurientes iusticie. et affectus misericordie
 preterea status in optimo atceditur duo-
 bus modis. scilicet in limpida cognitōe et tra-
 quilla affectione. et sūm hoc sumuntur due
 ultime beatitudines. scilicet mundicia cordis
 ad deum videndum et pax mentis ad perfecte
 fruendum. per has septē beatitudines exclu-
 dunt septē capitaia vitia. paupertas spiritus
 excludit superbiam. mansuetudo iram. Luctus
 inuidiam. quoniam qui luctet per peccatis aliorum
 non inuidet illis. Esurientes iusticie accidias
 Misericordia auaritiā. Munditia cordis
 gulā. quoniam cordis munditia non fuit vetri ad
 modum vinti animalis. Pax excludit luxuri-
 am. quoniam gustato spiritu desipit omnis caro. Et
 sicut in enumeratione donorum est ordo arti-
 ficialis quo primo ponuntur digniora. ita
 in beatitudinibus est ordo naturalis ubi
 digniores ponuntur ultimo.

De prima beatitudine. Cap. 48

p aupertas spiritus ponit hic per absti-
 nentia ab amore mundi. id est ab amo-
 re carnalium voluptatum et delictorum
 ac proprie excellencie. Hec tria complectitur
 amor mundi. Unde dicit super Lucā. Pau-
 peres sunt qui non querunt illecebrosa. Su-
 per Mat. Beati. Pauperes spiritu sunt hu-

miles et timentes deum. Alia glosa dicit
 quod pauperes sunt qui nihil habent et om-
 nia possident.

De secunda beatitudine.

Capitulum.

49

m itis est sicut dicit Aristoteles. quod nec pa-
 titur. nec deducitur. Est autem mitas
 eadem cum mansuetudine. habet enim in
 glo. super Mat. quā mansuetus est qui
 nullam amaritudinem sentit ex quo patet
 quod mansuetudo est idem quod patientia aliquo
 modo differunt tamen mansuetudo. et patientia
 quoniam patientia est in sustinentia molestiarum
 corporalium. mansuetudo in sustinentia
 contumeliarum.

De tertia.

Cap.

50

l uctus est lugere per peccato et ip-
 sum odire ita quod insurgamus ad
 destructionem ipsius. Lugere autem
 de malo. ut fugiamus ipsum. in quantum
 auertit ab amico. sic lugere est solus cha-
 ritatis. Lugere autem de quolibet malo spe-
 ciali est cuiuslibet virtutis. Quilibet enim
 virtus luctet de suo contrario.

De quarta.

Cap.

51

e surientes iusticie est vehemens desi-
 derium iusticie sive summi boni. Esu-
 rientes aliarum virtutum cardinalium
 quoniam per iniustitiam immediate coniungimur deo quod
 non fit per alias virtutes cardinales. Iusti-
 tia enim. put hic sumit. apprehendit fides
 spei. caritatem. quod immediate coniungit nos deo
 De quinta.

Cap.

53

m isericordia est per quam per terre-
 nis celestia meremur Opera mis-
 sunt. id est. septem corporalia. et septē
 spiritualia. Corporalia sunt hec. Visitatio infir-
 morum. potatio sitientium. redemptio captiuo-
 rum. vestio nudorum. collectio peregrinorum. se-
 pultura in ditionum. Prima sex de istis ha-
 bemus in euangelio. septimam de thob.
 Opera spiritualia sunt hec. delinquenti igno-
 scere. peccatorem conipere. ignorantem do-
 cere. titubanti consilium. inestus consolari
 pro salute proximi exorare. iniurias susti-
 nere. Et hoc ultimum propterea dicitur
 opus miserie. quoniam responsio mollis et humilis.

frangit iram. et hoc pium est. s. furorem
irati mitigare.

De sexta. Cap. 53

Unditio cordis e q clarificat cor
et mudat ad vidēdū deū. et ardē
tissime diligēdū. Accipit at mun
ditio cordis hic nō p virtute sed pro sta
tu quodā qui est purgati animi.

De septima. Cap. 54

Ar est status virtutis in quo est de
lectatio in deo sine cōtradictōe car
nis mūdi et diaboli. v. si aliqua ē
in efficax est. Un p3 q pax status animi
purgatissimi. Pacificis at magis attri
buit esse filios dei qz aliis. qz lz misericor
dia maxime assimilet hoiez deo qz tuz ad
opera exteriora. tñ qz tuz ad interiora ma
gis assimilat pax.

De octava. Cap. 55

Octava beatitudo est de q dī bea
ti q psecutionē patiūtur pp iusti
tiā. qz ipsoz est regnū celoꝝ. Illec
vtus. s. sustinētia psecutionū pp iustitiaz
ānexa est paci. Cū. n. pacific? sit absqz cō
tradictione carnis mūdi et diaboli. p3 q
idē paratus est superare tētatōez mortis
p xpo in eodē gradu est cū pace. pp hoc
divimus q octo sūt beatitudines quātū
ad eēntiā. sed tñ septe qz tū ad distinctio
nē graduū. qm sup pacē nō ē vtus alia.
Dicit. n. Aug. Idax ē finis et psumatio
oiuz vtutum. Octava beatitudo dī redi
re ad caput duobus modis. pmo qz idē
pmiū sibi pmittit qd pmittit bñtudinē
s. regnū celoꝝ. Secdo qz oēs pbāt a pī
ma vsqz ad vltimā vtrū vere sint. Un
Gre. Qualis vniqsqz apud se lateat. il
lata cōtumelia pbat. Ex his dictis colli
git q hitus vtutuz cardinaliū principa
liter disponūt ad exercitiū actiue hitus
vero donoz disponūt ad actus contem
platīue. hitus vō beatitudinū disponunt
ad pfectionem vtriusqz.

De sensibus spūalibus. Cap. 56

Er sensus spūales pēcipit aia spūa
lia. qz videt sponē sui pulchritudi
nē sub rōe splendoris. Audit ame

nissimā armoniā sub rōe verbi. Gustat
sūmā dulcedinē sub rōne sapie cōprehē
dentis vtrunqz. s. verbuz et splendorē
Olorat sūmā fragrantā sub rōe verbi in
spirati. Tāgit sūmā suauitatē sub rōe v
bi incarnati. et inter nos corpāliter habi
tās. reddētis se nobis palpabilē et oscula
bilē p ardētissimā caritatē. Ex pdictis p3
q sensus spūales dñr pceptōes mētales
circa vtates pteplandā. que qdā ptepla
tio incipit a sensu. et puenit ad imaginati
onē. et de imaginatiōe ad rōem. et d rōe
ad intellectū. et de intellectu ad intelligēti
am. et de intelligentia ad sapiētiā. siue no
ticiā excessiuam que incipit hic in via et
consumatur in gloria.

De fructibus spūalibus. Cap. 57

Fructus duodeciz spūales nō dñr
nōn hitus. sed status p̄solationū
qbus p̄solatione spūs iustoz et iste
dislectatōes psequētur opa p̄fectas. Sūt
at isti fructus. caritas. gaudiū. pax pa
tētia. longanimitas. bonitas. benignitas.
māsuertudo. fides. modestia. continentia.
castitas.

De dulia et latría. Cap. 58

Atria est finitus et reuerentia deo
exhibita. vñ si creature bono: dō
debitus est idolatria. Latría cōp
hēdit qnqz. s. fidē sapiētiā. reuerentiā. sa
crificiū. et dōnē. p̄ma duo sunt cordis.
alia duo sūt opis. vltimū est oris. Dulia
debet creature inq̄tum est imago dei.
Un dulia est bono: q debet scis. Un d
beata v̄gine sciēdum est q inq̄tū est p
sona sancta debet ei dulia. s. inq̄tuz in
dei debet ei ipdulia. i. supio: dulia. Sa
na si psona cui debet ei reuerētia q cōsi
stit in obediētia mādatoꝝ. et in exhibiti
one bonoz. Si aut est psona simplex. de
bet ei reuerentia tñ q cōsistit in exhibiti
one bonoz. Ip dulia debetur creatura ex
cellenti sicut est caro xpi. beata v̄go. crux
xpi. Unde sciēdū est q vere lignuz cru
cis xpi in quo pependit nō figurata fi
gno crucifixi debet iperdulia. qz ē isti m
nostre redemptionis. Crucibus at factis

In quātrū sūt lignū. sine res tales nihil de
bet. s. crucib⁹ factis i lignū xpi crucifixi
debet latia. Imaginib⁹ aut eodē debe
tur adoratio q̄ debet et illis quoz sūt ima
gines. nō inq̄tum res facte adorantur. s. i
llos quoz sūt imagines adoramus.

De preceptis in genere. Cap. 59

Preceptum est imperiū faciēdi ali
qd. v. nō faciēdi. p̄ceptoz alia
sūt affirmatiua. vt honora patrē. alia ne
gatiua. vt nō occides. p̄cepta affirma
tiua stricte sumēdo dñi p̄cepta. sed ne
gatiua dñi p̄hibitiones. p̄cepta affirma
tiua obligāt sp̄. sed nō ad sp̄. Sed nega
tiua obligāt sp̄. et ad sp̄. p̄cepta decal
ogi p̄nt dici data et inata. p̄mo mō tñ
p̄nt ad populū israelitū. 2. mō ad oēs
et obligāt. q̄ q̄qd cōmet decalogus ex
p̄licite. hoc p̄nt lex nāe q̄ scripta est in
corde cuiuslibet ip̄licite. Istud. n. p̄ceptū
legis nāe. s. qd tibi non vis fieri. aliis ne
feceris. includit hec p̄cepta. nō occides
nō furtū facies. et h̄mōi q̄ decalogus po
nit exp̄licite. Quedā p̄cepta tradunt im
paratiue. s. illa q̄ sunt affirmatiua. q̄dam
indicant. s. negatiua. et hoc iō. q̄ diffi
lus est facere bonū q̄ declinare malum
plures. n. faciēdo bonū requiritur circū
stātie. In q̄busdā p̄ceptis p̄hibet actus
et affectus. vt p̄ in his nō mecabēris. n̄
cōcupisces rē p̄ximi tui. q̄ apertus ē ni
mis inordinatus ad illa. In q̄busdā solū
mō p̄hibetur actus vt cū dī nō occides
I hoc dico s̄m iōmā tradēdi. nō p̄virtu
tē intelligēdi. q̄ oīa p̄cepta negatiua co
ercent manum et animū. Multis modis
ligamur. s. lege nature. vt est diligē deū
sup oīa. et nūllū facere quod nobis fieri
nolumus. p̄ceptis diuinis vt liga
bat Adam p̄ceptis sibi datis. et Iudei
suis. Voro. q̄ s̄m Aug. vouere est volū
tatis. sed reddere ē necessitatis. Unde q̄
busdam cōsilia ēt p̄cepta sūt sicut reli
giosis q̄ vouerūt talia decerēt patrū. vt
est ieiunare aliquas vigiliās. et h̄mōi. Cō
suetudine s̄m q̄ in francia p̄amegenit⁹
incedit in regno. Ad adatus p̄latoz. Un

sup cathedrā Moysi et c. Lōseia q̄ s̄m
Aug. Quicqd sit cōtra cōsciam edificat
ad gehēnaz. Numerus p̄ceptoz sumit
sic. q̄ q̄dam ordinant nos ad deū. q̄daz
ad p̄ximū. Qd deus i sinuare voluit qm̄
in duabus tabulis legē dedit. In prima
tabula sūt tria p̄cepta q̄ p̄nt ad deū
p̄ximū p̄nt ad p̄ximū. q̄ est de diui
na vnitare. Scdm ad deū filiū. q̄ est d̄ i
ramēti veritate. Tertū ad sp̄m sc̄m. q̄
est de sp̄uali vocatōe. In scda tabula sūt
septē p̄cepta ad p̄ximū spectātia.
p̄ximū est de exhibēdis bonis. vt est il
lud. Honora p̄ximū tuū et c. Reliqua sex
sunt de cauēdis malis q̄ inferri p̄nt cor
de. vel ope vel ore. Opere ledimus p̄
ximū tripliciter p̄pter qd datur tria p̄ce
pta. p̄ximū est nō occides. Scdm nō
mecaberis. Tertū nō furtū facies. Ore
quoz ledimus p̄ximū. et cōtra hoc
illud. nō dices cōtra p̄ximū tuū falsū
testimoniū. Corde ledimus p̄ximū du
pliciter. Quādoq̄ respectu rei irrationa
lis. de hoc dī. nō cōcupisces vxorē p̄
ximi tui.

De p̄mo p̄cepto.

Capitū.

60

Primū p̄ceptum tres h̄z clausu
las. p̄xima est nō habebis deos
alienos corā me. Ubi p̄hibemur adora
re creaturas sp̄uales. s. angelos. Scda ē
nō facies tibi sc̄m. hoc est imagines
fictas. que naturalis sūt rep̄tatiue. Ter
tia est neq̄ oēm similitudinē. s. imagines
rei naturalis. et sequit q̄ ē in celo de sup
vt solis et lune. et q̄ i tra deorsū. vt hoīs
bonis. et similitum. Neq̄ eoz que sūt in
aquis sub terra. i. piscinū. nō adorabis
ea. s. actu exteriori. neq̄ colles. i. affectu i
teriori. Ex his p̄z q̄ nō reprehendūtur
xp̄iam q̄ faciūt imagines nō qdē ad ado
randū. sed ad memorandū. I donoz aut q̄
exhibet sanctis nō est latric. sed dūlic.
Scdm rem allegoricā. p̄xima clausula
huius p̄cepti oñdit indeos et saracenos
esse idolatras qui deos h̄nt aliconos. In
dei qdē Ad esiam. Saraceni Ad au

5.6
gmetib. Cōtra scđam clausulam. s. nō fa-
cies tibi sculpsile faciūt heretici pessimi q
nō credūt de deo nisi quod imaginatio-
ne sua fantasia cōfingant. Contra tertiaz
faciūt mali christiani. q; superbi colūt si-
militudinē eorum que sunt super terras
scilz honores diligūtq; platuras. Auari
colūt similitudinē eorum que sūt in ter-
ra. s. pecuniam et diuitias. Voluptuosus
colūt similitudinē eorū que sunt in ags
idest delicias voluptatis.

De secundo pcepto.

Caplin.

61

s Secundum est. Nō assumes no-
men dei tui in vanū. Hic phibe-
tur iuramentum quod sit sine causa et per
iurium. Uterq; enim peccat. s. pro nubi-
lo iurans. et falso iurans assumit nomen
in vanum et primus sine causa nominat
summam veritatē. scđs aut notatam cō-
tēnit. Tribus modis quis peccat in pin-
ris. vel iurando cōtra cōsciētiam. vel in-
rando illicitum. vel veniendo cōtra iura-
mentum. p̄terea sciendum est q iura-
menta que quis ex certa sciētia facit vel
sonant in blasphemiam ut qū quis iurat
per corpus dei et similia vel sonāt irreue-
rentiam. sicut qū iurat p vulnera xpi sūt
p̄mī mortale vel graue etiam si verum
est q iurat. Istud pceptum nō solū in-
telligit sūm p̄dictam rōnem l̄ralem. sed
sūm intētiōem moralem. Assumit enim
nomē dei in vanū multipliciter. s. corde
ore. et opere. Corde sicut mali qui tū nō
mīne sine re dñr xpiani. q l̄s facti in rece-
perūt baptisimū. tñ rem sacramēti nō ha-
bent idest grām. Ore scilz mala iurandē
voti trāsgressiōe. p̄dicatōe facta vana i-
tentiōe et in deuota ofōne de qua dicit
populus hic labijs me honorat et c. Ope
sūm q hypocrīte nomē dei assumūt in si-
mulatōe opis exterioris non in puritate
cordis. Unū sumunt in vanum. q; rece-
perūt mercedem suam.

De tertio pcepto.

Cap.

62

Erūt est. Admēto ut dīez fab-
bati sanctifices. nō facies oē opus

in eo. In hoc pcepto quoddā est mor-
tale. ut vacatio que ad deū est orādo cor-
lendo. meditando. quoddam cerimoniale
ut assignatio diei septimi qui signat co-
pice cessatiōe peccati. Allegorice gerem
corpi xpi in sepulchro. Anagorice requies
em eternam in celo. Istud ergo pceptū
pōt tripliciter accipi. primo gñaliter ut
cessemus a vitis. 2. spāliter ut cessemus
ab operibus corporalibus que impediūt va-
cationem ad deū. 3. spālissime. ut est i vi-
ris cōtemplatiuis qui ab oibus mūda-
nis se seperant ut totaliter deo vacent. p̄-
ma vacatio est necessaria. 2. debita. 3. per-
fecta. Secundum ergo q sabbatum dicitur
requies siue vacatio ad deū. sic dies
dominica potest dici dies sabbati. et que
libet dies statuta ad venerationem diui-
nam in quibus cessandam est ab opere
seruili. s. a peccato et ab opere impediēte
vacationem ad deum. Opera enī seruilia
determinantur ab ecclesia. ut opera
mechanica. que sunt agricultura. mercatū-
m. placita exercita.

De quarto pcepto.

Caplin.

63

q Quartum est. Adhōra patrem tu-
um et matrem tuam. Huius pcepti
additur promissio. s. ut sis bō
geius super terram. quia iustum est ut
conseruatio vite aliene mereatur conser-
nationem vite pprie. pater dicit in hoc
mandato. qui est principium per genera-
tionem quo ad esse nature ut pater car-
nalis. vel qui est principium p ministeriū
regenerationis. quo ad esse grē. ut pater
spiritualis. Sumitur alio modo pater sū-
secundum rationem propriam. sed secū-
dum rationē persone qui dicitur pater
etate vel pro rege qui dicitur pater de-
fensione. Adhōra hic intelligitur duplici-
ter. scilicet exhibitio corporalis in susten-
tatione. et spiritualis in reuerentia et obe-
diētia. Sed in obediētia diuici sificat sūm
diuersitatē patrum. q; patri spūali debe-
mus obedire in spiritualibus. s. prelata-
seculari. s. regi in tēporalibus reipublice.

patri carnali in dispositōe rei familiaris.
De quinto p̄cepto.

Caplin.

64.

¶ Quidū ē. Itē occides. Itē expli-
cite p̄hibet homicidiū. s̄z ip̄licite
ois mor⁹ ire cōtra p̄ximū. siue ille sit tñ
cordis. vt ira. siue oris. vt cōtumelia. si-
ue opis vt p̄cussio citra mortē vel depil-
lacio. p̄hibet hic ois occisio iusta que fit
tripliciter. s̄. ex cā. vt in illo q̄ occidit sine
culpa. vel ex ordine. vt cū ille q̄ nō ē mi-
nister legis occidit. vel ex aīo vt qñ mini-
ster legis occidit nō amore iusticie s̄z libi-
dine vindicte. Distinguit hōicidiū gen⁹
dupliciter. s̄. vey qd̄ dī cor̄pale et iterpratiū
qd̄ dī spūale hōicidiū spūale fit duob⁹
modis. Vno mō omittere vt cū qs vi-
det aliū in extrema necessitate. et nō sub-
uenit ei. iterpratiue dī cū occidisse. Alio
mō fit cōmittere. et hoc qñqz cor̄de. s̄.
odiēdo. i. Jo. 20. Qui odit fratrem suū ho-
micida est. qñqz ore. s̄. detrahēdo qz ille
cui detrahis occidit i p̄scia illius q̄ audit
detrahere in q̄ prius vinebat p̄ bonaz fa-
mā. qñqz ope. s̄. malo exēplo alicui occa-
sione rime p̄stādo. et tūc iterpratiue dici-
tur illū occidisse.

De sexto.

Cap.

65.

¶ Extū ē. Itē mechaberis. In hoc
p̄cepto vt dicit Aug. p̄hibetur
ois illicit⁹ cōcubit⁹ et ois illegiti-
m⁹ vsus cor̄p mebrorū. De hac mā q̄ref
supra libro tertio i capitulo de luxuria. et
capitulo sequēti.

De septimo p̄cepto. Cap.

66.

¶ P̄mū ē. Itē furtū facies. Itē
fm Aug. p̄hibet ois cōtractatio
rei aliene ex cupiditate. Contractatio rei
aliene pōt fieri licite trib⁹ modis. p̄mo
qñ fit nō ex cupiditate. s̄z ex obediētia. si-
cut fecerūt filii Israhel auferendo vasa
egyptiorū. Secūdo qñ fit ex cautela. vt si al-
qs furem gladiū furiosū. ne sibi vl⁹ aliis no-
ceat. Tercio qñ fit ex necessitate. vt cum
aligs esuriēs ad mortē furat panē. q̄a in
necessitate sūt oia cōmūia.

De octauo p̄cepto.

Cap.

67.

Etanū est. Itē loq̄ris cōtra p̄xi-
mū tñ falsū testimoniū. Itē p̄-
hibet oē gen⁹ mēdaciū. sicut dicit

Aug. qd̄ determinat p̄ tres dīas. Est.
n. mēdaciū p̄nciosū qd̄ nocet. officiosū
qd̄ p̄dest. iocosū qd̄ delectat. Includit
in hoc p̄cepto taciturnitas veritatis tpe
necessitatis. tñ cā et opportunitas facit ip-
sā taciturnitatē veritatis esse licitā.

De nono et decimo.

Capl⁹.

68.

¶ Onū et dēimū p̄ceptū ē. Itē p̄cu-
piscēs rez p̄ximū tui nec desidera-
bis vxorē ei⁹. nō seruū. nō ancillā
nō bonē. nec asinū. nec oia q̄ illi⁹ sūt Duo
p̄hibet. hic. s̄. cōcupiscētia carnis i vxore
p̄ximū. et cōcupiscētia oculorū in re alie-
na. Itā ad hec duo maxime inclināt nā
corrupta. Ad vnū pp̄ cōseruatiōez sui in
esse individui. Ad alterū pp̄ cōseruatiōez
sui in esse sp̄ci. Itē nō p̄hibet appetitus
q̄ est ex corruptiōe sominis vl⁹ ad delacta-
tionē sensualitatis. qz ip̄olē est q̄ ille cō-
cupiscētie nō sint i nobis. s̄z p̄hibet ha-
bitus q̄ est ex cōsensu rōnis. q̄uis istud
p̄ceptū ad duo tñ determinet. tñ videt
ibi vniuersaliter omnis cōcupiscētia ma-
le voluntatis.

De cōsiliis in gñe.

Cap.

69.

¶ Onfiliū p̄nt diuidit cōtra p̄ce-
ptū ē p̄suasio melioris bōi ad qd̄
nō tenemur. Cōsilia in multis dis-
ferūt a p̄ceptis. p̄mo qz ad p̄cepta te-
nemur ad cōsilia vō nō. qz p̄cepta serua-
re ē necessitatis. cōsilia vō voluntatis. Itē
lex vet⁹ dat p̄cepta. euāgelia vō cōsilia su-
peraddūt. Itē cōsiliū p̄inet ad perfectos
p̄ceptū ad p̄ficiēdos. s̄z p̄missio ad imp̄fe-
ctos. p̄hibitio vō ad p̄uersos. Itē p̄ce-
pta sepant nos ab illicitis. cōsilia vō a cō-
cessis. Item p̄ p̄cepta declinamus pec-
catū. s̄z p̄ cōsilia occasiōes p̄cti. Itē p̄ p̄-
cepta maxime negatiua penā fugim⁹. s̄z
p̄ cōsilia merita cumulam⁹. Itē cōsilia
seruata afferūt p̄miū. nō seruata nō ad-
ducunt supplicium. Itē ad p̄cepta cōstri-
gimur ex debito. sed ad cōsilia nō nisi ex

voluntate. Item cōsiliū p votum fit pceptū. sicut ait Aug. Volere est voluntatis sed reddere est necessitatis. Itē melius ē esse deuotū in minoribus q̄ in maiorib⁹ indenotum inueniri. Uñ melius est nuda precepta seruare cū deuotiōe q̄ se ad cōsilia obligare ⁊ in his negligētē esse.

Nota q̄ in lege moysayca fuerūt iudicia cerimonialia ⁊ moralia. Ex autē euāgelica iudicia tēperat ptem auferendo figurarū euacuat rerum vītatem exhibēdo pcepta cōsumat adiūcēdo. adiūcit autē tria. scilz instructionē documētōꝝ. promissio nē p̄m̄ioꝝ. ⁊ p̄fectionē cōsilioꝝ. Et iō dī lex moysayca ab euāgelica differre. q̄ illa figurarū est. hec vītatis. illa pene hec grē illa l̄salis. hec spūalis illa occidens. hec vī uificās. illa timoris. hec amoris illa finitū tis. hec libtatis. illa oneris. hec honoris.

De consiliis euangelicis.

Laplin.

70

Cōsilia que xps adiecit pceptis sē ista. 1. p̄m̄iū est paup̄tas que cō sistit in abdicatione p̄prietatis. vñ Luc. 14. Qui nō renūciauerit oib⁹ que pos sident nō pōt meus esse discipulu. math. 19. Vis q̄ reliquerit domū vī fīes ⁊ c. p̄ pter nomen meū centuplum accipiet. et vitā eternam possidebit. De hoc l̄hier. Adonachus hīs oboluz nō valet obolū 2. est obediēte. vñ illud sup cathedram mo. se. scri. ⁊ pha. q̄ di. fa. ⁊ c. Ad al. vī timo Si qs vult post me venire ab. se. met. ⁊ tol. ⁊ c. Sciendū autē q̄ duplex ē obediētia. s. p̄fecta q̄ se extendit ad oīa q̄ nō sē p̄tra deū l̄ p̄ regulā q̄ q̄ s. p̄fessus est. ⁊ que dispensationi p̄lati nō subdit.

De hac obediētia Ver. 1. Perfecta obe diētia legē nescit terminus nō artat non cōtinet p̄fessiois angustia. Ad hanc nul lus tenet debito necessitatis. sed solū p̄fectionis. sicut tenemur semp imitari chari smata meliora. Alia est obediētia perfe cta. tñ sufficiens ad salutem qua qs obe dit tñ in his que seruare p̄misit. vel in illis q̄ in his implicite continentur. sicut iunt illa sine quibus religionis p̄fectio nō

seruat. vt recipere officia. ⁊ hīnōl. ⁊ talis obediētia necessitatis est. Cū ergo dī cit beatus benedictus in regula q̄ si p̄la tus p̄cipiat aliquid impossibile tentandū est facere. loquitur de obediētia p̄fecta q̄ obseruat subditus iō his ad que nō obli gatur ad p̄lati p̄ceptuz. cōsiliū est ⁊ ma gne p̄fectionis. ⁊ nō necessitatis. sed si ser uat ad simpl cē amonitionē tale qd ē ma ioris p̄fectionis. Tertius ē castitas de q̄ dicit. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum celoz. Ad illud perti net illud. Ad al. Audistis q̄ dictum est antiquis. Non mechaberis. Ego autē dico vobis qui viderit mulierē ad con cupi. eam ⁊ c. l̄hic ostendit q̄ nō solum cōsensus est dānabilis ad opus mechati onis. sed etiam consensus ad delectādū

Nota q̄ cōcupiscere ex subito motu ve niale est. sed concupiscere ex deliberatio ne perficiēdi mortale est. predicta tria cō silia sūt spūalia ⁊ substantiaia oīs p̄fecte religionis. q̄ suos observatores elōgant a malo. nō solū quātū ad culpā. sed etiā quātū ad causam. oē nāq̄ maluz oīē ex triplici radice. s. ex cōcupiscentia car nis. ex cōcupiscentia oculorum ⁊ ex sup bia vite. Predicta tria cōsilia p̄fecte nos elongant ab radice triplici. Quartuz cō silium est charitatis. Ad al. diligite inī micos ve. istud quantū ad dilectionē affe ctus est p̄ceptū. sed quātū ad dilecti onem effectus est cōsiliuz q̄ inimico vel le gratiā ⁊ gloriāz est necessitatis. sed oī deret ei signa benivolētie est p̄fectiois ⁊ cōsiliū vñ ad hoc oēs nō tenent. Sane negare homini signa familiaritatis quā do veniā petit vel necessitas expōscit. vī dicta est. vel qñ se ille qui hostis erat ad familiaritatē ingerit si habeat p̄sūptio q̄ nō simulate vī irrisorie faciat. tñ diligendus ⁊ inter amicos cōputandus. S3 q̄ aliquis vltro se ad familiaritatē inimi co ingerat. hoc p̄fectionis est. Uñ q̄ ali qs iniuriā passus reconciliationē que rat ⁊ amicitiam non est debitum necessi tatis sine quo nō est salus. sed est p̄fectio

de Castim.

de charit.

66

i 3

nis et p[ro] illi quo magnu[m] expectat p[ri]m[us]
Quintu[m] est m[an]suetudinis. Ad al[ia] b[ea]ta. si q[ui]s
te p[er]cussit in vna[m] maxilla[m]. p[ro]be ei aliam
hoc sic intelligitur. paratus sis alia[m] susti-
nere p[ati]enter et istud co[n]siliu[m] est p[ati]en-
tie respectu lesio[n]is co[r]poris. S[ed] ad idē
p[er]tinet illud q[uo]d est p[ati]entie respectu ab-
lanon[is] rex. sicut est illud. Qui vult tecu[m]
co[n]tendere in iudicio. et tunica[m] tollere. re-
linque ei et palliu[m]. Nota q[uo]d contingit sua
repetere co[r]a iudice fidei dupliciter. aut
enim co[n]tentione et fraude. aut cu[m] charitate
P[ri]mu[m] nulli h[ab]et. S[ecundu]m v[er]o h[ab]et infirmis
et imp[er]fectis. p[er]fectis autē nō. Un[de] nō repe-
tere co[n]siliu[m] est infirmis. p[er]fectis vero p[re]-
ceptu[m]. Illis autē q[ui] renūciaveru[n]t p[ro]p[ri]eta-
ti nō licet repetere sua. vt sua. sed vt con-
gregationis. et nec p[ro]pter se. sed p[ro] co[n]sue-
tione. Sextu[m] est misericordie et sup[er]roga-
tionis. vt illud omni p[er]tinet te tribue et il-
lud. Si vis p[er]fectus e[ss]e. vade et v[er]de oia
et c. Nota q[uo]d dare sup[er]fluu[m] est necessitat[is]
in necessitate extrema. s[ed] dare q[ui]bus ege-
mus co[n]siliu[m]. Aug. melius est minus ege-
re plus habere. Q[uo]d autē dicit d[omi]n[u]s. Oia
quocunq[ue] vultis vt faciat vobis ho[m]ines.
vos eadē facite illis. sic intelligēd[u]m. Que-
cu[m]q[ue] vultis r[ati]onabiliter et dictate charita-
te. vt faciant vobis et c. Un[de] si peteremus
rem aliquā et nō videremus illud e[ss]e r[ati]o-
nabile. nō vellemus iā r[ati]onabiliter dari
nobis. Septimu[m] co[n]siliu[m] est d[e] simplicitate
verbo[rum]. vt ibi. sit sermo v[est]r[u]s et c. nō nō
Qui[us] sensus est si affirmatio vel negatio
est in ore sit et in corde. Et ad hoc co[n]siliu[m]
reducit illud. Audistis q[uo]d dictu[m] ē antiq[ui]s
nō p[er]iurabis. Ego autē dico vobis nō iu-
rare o[mn]ino. Nota q[uo]d iurare q[ui]ntu[m] ad in-
firmitate[m] p[er]tinet p[ro]missionis est. Nō iura-
re autē q[ui]ntu[m] ad p[er]fectionem p[er]tinet co[n]siliu[m]
est. P[ro]hibet d[omi]n[u]s iurare p[er] creaturas. s[ed]
p[er] celu[m]. v[el] terrā. v[el] capillu[m]. p[er] idolatrias
ne. s[ed] credamus aliq[uo]d numinis esse i[n] illis
sunt t[ame]n iuramēta p[er] euāgelium et cruce[m]
i. p[er] eū cu[m] sūt dedicata. Octavu[m] est d[e] vi-
tiosa occasione p[er]it. Un[de] d[icitu]r. Si oculus tu-
us scādalizat te erue eum et p[ro]iice abs te

et Aug. nullu[m] mēbro[rum] erui p[er]cipit ad li-
tera[m]. s[ed] occasu[m] a peccāto. P[ro]p[ter] n[on] occasio
e[st] ex aspectu. et tūc ocul[us] scādalizat. Un[de]
p[ro]p[ter] e[ss]e occasio ex p[er]tactu et tūc manus
scādalizat. P[ro]p[ter] insup[er] e[ss]e occasio ex alio
et a co[n]siliario. q[uo]d d[icitu]r oculus. vel ab adiuto-
re q[uo]d d[icitu]r manus. et est dextera q[uo]d est adiu-
tor in sp[irit]ualibus. sinistra in t[er]p[er]alibus. hu-
iusmodi. n[on] si scādalizant abiciēdi sunt. q[uo]d
occasiones peccādi sūt abiciēde. Nonu[m]
co[n]siliu[m] ē de rectitudine intentio[n]is ac finis
v[er]bi d[icitu]r. Audite ne iusticiā v[est]ram faciatis
co[r]a ho[m]inibus et c. Item illud. Nesciat sin-
istra tua q[uo]d faciat dextera tua. Itē sic luce-
ant opa v[est]ra co[r]a ho[m]inib[us] vt glorificent pa-
trem v[est]ru[m] et c. De his nota q[uo]d co[n]tingit
co[n]stituere duos fines. s[ed] t[er]p[er]ale et eternu[m]
sed si eternus finis est vltimus. hoc bene
licet. Actio autē sp[irit]ualis v[el] p[re]dicatio non
p[ro]p[ter] referri ad finē t[er]p[er]ale. ita q[uo]d illud t[er]p[er]-
ale referat ad deū. q[uo]d nō sūt faciēda mala
vt veniat bona. Et q[uo]d dicit Aug. Nō de-
bemus euāgelizare vt māducemus. sed
māducare vt euāgelizemus. Nota q[uo]d te-
nemur illos actus referre ad deum quo-
ru[m] bēmus d[omi]n[u]m ex ip[s]o r[ati]o[n]is. vt ē mā-
ducare. cogitare. eligere. et filia. s[ed] nō tene-
mur act[us] referre iobediētes r[ati]o[n]i. vt ē nu-
tritiua respiratiua. et h[um]or[um]. Decimu[m] co[n]-
siliu[m] est de co[n]formitate op[er]is ad doctri-
nā vt ibi. Alligant onera graua et impo-
tabilia digito at[que] suo nolūt ea mouere et c.
Ad idē hypocrita eūc[us] p[ri]us trabē d[e] oculo
tuo et c. Nota q[uo]d in p[re]dicatione asserit
aliqui tentio generalit[er]. s[ed] de his q[ui] p[er]tinent
ad statum salutis aliqui asserit tentio s[ecundu]m
statum p[er]fectionis. vt p[er]te religionis. P[ro]p[ter] i-
mo m[od]o tenet p[re]dicato[rum] facere q[uo]d dicit cu[m]
asserit ad hoc o[mn]es teneri. S[ecundu]m modo n[on]
tenet nisi p[er]fectionē illā ip[s]e non erit. Ut p[er]
aut malus peccet p[re]dicādo. distiguntur. q[uo]d
existens in p[er]tō notorio peccat q[uo]d p[re]di-
cat. siue ex necessitate officii hoc faciat. si-
ue ex volūate. q[uo]d scādalizat. Existēs autē
in peccato occulto si p[re]dicat. et nō studet
ex dicto suo co[n]p[ar]at adhuc videt peccat[ur]
q[uo]d videt co[n]tēnere. Undecimu[m] p[ro]hibet est

De vitāda sollicitudine vt ibi. Nolite solliciti esse &c. & ibi. Nolite cogitare d' era-
stino. Sciendum q' triplex est sollicitudo.
Prima ē laudabilis. vt ē puidētie spūa-
lis. Unde apo. ad corinth. Qui sine vxo-
re est sollicitus est. que dei sunt quō pla-
ceat deo. Itē ad Ro. d' p'atis. Qui p'est
in sollicitudine. Secda est tolerabilis. & est
sollicitudo cure tpalis quo ad corp'. Lu-
ce. Martha mar. sol. es. & tur. erga plu.
Tertia est vitupalis. & ista est superflue
thesaurizationis quo ad auaritiā. Ecc.
Peccatori at dedit d's afflictōez pessimā
vt addat & aggreget. & hec vanitas & cas-
sa sollicitudo mentis. Sollicitudo prima
p'cipie. sed a tolerat. tertia p'hibet. Duo
decimū est fraterne correctōis. vt ibi. Si
peccauerit in te frater tuus &c. Nota q'
fratrē corripe qnqz cōsiliū ē. vt qn com-
pit sup venialib' qnqz ē corripe ē p'ceptū
mō ad vt corripe de mortalib'. & isto p'o
oēs p'inet & obligat semp. q' p' loco & tē-
pore. s. qn vacat. & videt q' vtilis est cor-
rectio. Sciēdū est q' triplex est correctio
s. amoris. timoris. & pudoris. Hūc ordi-
nem fraterne correctōis docet dñs i euā-
gelio. Primo. n. inuist fratrē renocādū
esse amore cū iubet cū singulariter corri-
pere dicēs. Corripe eum inter te & ipsuz
solū. Sed si hoc nō valet docet cū esse re-
uocandū timore vbi ait. Si te nō adie-
rit adhibe vnuz vel duos tecū. & si hoc
nō valuerit docet eum esse reuocandum
pudore. vbi dīc. Si nec illos audierit dic
ecclesie. Si aut eccliam nō audierit sit ti-
bi sicut ethnicus & publicanus. i. excoīca-
ri dī. & sic euitari. Sane p'dictus ordo
fraterne correctōis intelligit' tñ de cri-
minalibus. q' d' culpis cōib' solēt clau-
stra es se in suis capitulis accusare. nō p'
missa tamen ad monitione. Verūtn accu-
sans alium caueat diligēter. ne hoc faciat
ad diffamandū. sed ad corrigendū. qm
si quis ex deliberatione contrarium face-
ret mortaliter peccaret.
Explicit liber quintus.
Incipiunt capitula libri sexti.

De medicina sacrorum. 1
De diffinitionibus sacri. 2
De sacris noue legis. 3
De effectu scroꝝ. 4
De numero sacrorum. 5
De p'tate dispensatiōis sacroꝝ. 6
De triplici statu fidelium. 7
De institutione sacrorum. 8
De baptismo. 9
De cathacismo & exorcismo. 10
De confirmatione. 11
De eucharistia. 12
De dignitate eucharistie. 13
De mirabilibus q' sūt in eucharistia. 14
De dignitate in suscipientibus corpus
Christi. 15
De modis sumendi eucharistiam. 16
De abstinētia a cōione. 17
De officio missę. 18
De negligentis que sūt in missa. 19
De penitentia. 20
De qualitate penitentie. 21
De effectu penitentie. 22
De p'ibus penitentie. 23
De contritione. 24
De confessione. 25
De qualitate & effectu confessionis. 26
Cui debeat fieri cōfessio. 27
De sigillo confessionis. 28
De satisfactione. 29
De p'ibus satisfactionis. 30
De iustificatione impij. 31
De penitentia venialium. 32
Propter quid dimittit' peccata venia-
le. 33
De extrema vnctione. 34
De sacro ordinis. 35
De qualitate ordinādoꝝ. 36
De sacro matrimoniū. 37
Expliciunt capitula.
Incipit liber sextus.
De medicina sacramentoy. Cap. I

Electus medicus humani
generis repatius tali mō
sanauit egrotū sic oportue
petebat egrotū & egritudi-
ni & occasiōi egrotādū & ip.

ns egritudinis curatiō. Egrotus igitur
ē homo **Ad** orb⁹ at originalis est culpa.
Origo istius culpe s; principaliter fuerit
ex cōsensu rōnis occasionez tñ supsit. ex
sensib⁹ carnis. Ad hoc ergo q; medicina
rūdeat morbo oportuit q; nō tñ eēt spi
ritualis. sed aliqd haberet de sensibilib⁹
signis. vt ficut sensibilia fuerūt aie occa
sio labendi. ita esset ei occasio resurgēdi.
Et ppter hoc medicina nri vulneris cō
fistit in ecclesiasticis sacramētis.

De diffinitionib⁹ sacri. Cap. 2.

Sacramētū ē vt ait Aug. inuisibi
lis g'revisibilis forma. **H**ec diffini
tio g'ialis ē. Et cōuenit sacramē
tis tā noue q; veteris legis. q; taz illa q;
ista sunt ex similitudine representatiua. et
ex institutiōe significatiua. Sciendū. n. q;
eadē diffinitio cōuenit sacramētis noue
legis. sed sic supplēda ē ita vt eius simili
tudine gerat. et cā existat. q; nō solū ex si
militudine repñtāt. vel ex institutione si
gnāt. s; ex virtute diuina scificāt. et g'raz
cōferūt. p quā aia curat ab infirmitatib⁹
vitioz. et hoc est qd insinuat Au. i alia
diffinitioe dicēs. Sacramētū est illud in
quo sub tegumēto rez visibilib⁹ diuina
virtus secretus opat. Est et tertia diffi
nitio Ugo. de scō vic. qui ait. Sacm est
materiale elemētū extrinsecus oculis sup
positū ex institutiōe significās. ex similitu
dine repñtans. ex sanctificatiōe aliquam
g'raz cōferens inuisibilē. Tria tāguntur
hic q; sunt de rōne sacramēti stricte et p
prie sumpti. Prīmū ē naturalis similitu
do ex qua hz aptitudinez significādi. Se
cūdiū ē actualis insistentio ex qua hz ordi
nē determinatū respectu hui⁹ significati
Tertiū est spūalis sanctificatio ex q; hz v
tutē efficiēdi illud significatū.

De sacramētis noue legis.

Capitulum.

Sacramēta legis g're xpus institu
it tanq; noue lato: in qua vocans
ad p'mta dedit p'cepta. instituit sacra. Abi
stus. n. vbi p'is cū sit sūme veritatis. et
bonitatis. et sūme virtutis rōne summe

bonitatis p'misit p'mia beatificatiā rōne
veritatis dedit p'cepta dirigētia. rōne vir
tutis instituit sacra adiunātia. vt p sacra
reparetur virtus ad implēda p'cepta. et
p p'cepta pueniat ad p'mia. Instituit. autē
sacra i v'bis et elemētis. vt ait Aug. Acce
dit v'bu ad eim. et fit sac'z. et ē elemētū
p mā et forma v'boz p forma. Ad hoc ve
ro instituta sūt sacramēta ē i verbis et ele
mētis. vt haberēt euidētiā significādi. et
efficaciā sanctificādi. q; dū elemēta ocu
lis. et verba auribus se offerūt. q sūt duo
sensus p'cipue cognoscunt dāt euidētiā
significationis. Deinde v'ba sanctificāt ele
mēta. vt plenitudo fiat humane creatiōis ef
ficatia. Instituit autē de⁹ sacra diuersimo
de. qdā. n. sūt ante aduētū suū. vt matri
moniū et penitētia. S; hec duo p'firmā
uit et cōsumauit i lege euāgelica. dū peni
tētiā p'dicauit. et nuptiis iterfuit. Alia qn
q; sacramēta xps instituit. Cōfirmatōez
qdem p'uulis manū iponēdo. Unctionē
v'o discipulos ad curādū mittēdo q; iis
mos iungebat oleo. sicut dicit in **Matth**.
Baptismū vero suscipiēdo. deinde for
mā dādo. Ordine autē prātē ligādī. et sol
uēdi tribuēdo. et cōficiēdo sacm altaris.
Eucharistiā ante opando cōparando se
grano sinapis. et cōficiēdo ac dādo disci
pulis iminēte passione sacm corpis et sū
gūnis sui. Instituta sūt et sacra multipli
ci de causa. primo ppter humilitatē qua
homo querit salutē inferiorib⁹ se. Secū
do ppter eruditioem qua hō p visibilia
ad cognoscēda inuisibilia raplat. Terti
o ppter exercitationē qua hō noxiā decli
net occupatiōez et ocium. Quarto ppter
cōgruitatē medici ad medicinā. q; cū me
dicus sit dens. et hō congruēter cōtinere
medicina d; aliqd diuinū. s. inuisibilē g'raz
et aliqd humanū. s. visibilem gratie for
mā. Quinto est cōgruitas ex pte infirmi
q; cū infirm⁹ sit homo ex corpe et spiritu
spūs autē i corpe nō bñ capiat spūalia nī
si i corporalib⁹ cōgruū fuit dare medica
mēta spūalia in reb⁹ corporalibus sicut
pilule i nebula dātur. Sexto ppter aug

mentionē meriti. multū. n. valet ad me-
ritū qñ deo credit in hīs ubi rō huma-
na nō pōt dare expimētū. Patet ergo
ex p̄dictis que sit sacramētū cā efficiens
que diuina institutio. que formalis q: gr̄e
sanctificatio. que finalis. q: humane infir-
mitatis curatio.

De effectu sacramētū.

Capitulum.

4.

Effectus sacramētū noue legis
multiplex ē. p̄mo a pctō mūdant
Secūdo in bono p̄seruāt. Tertio corp̄
xp̄i mystico incorporāt. Quarto iustificāt
Quinto ad futurā vitā preparāt. Sexto
erudiēdo illumināt. Septimo a malo p̄
seruāt. ista patēt in septē sacramētis p̄ or-
dinē. Itā p̄mū opatur baptisim⁹. Se-
cūdū cōfirmatio. et sic de aliis. Sacramē-
ta dicunt vasa gr̄e. et cā. nō q in eis gr̄a
substāsaliter cōrineat. vel causaliter effi-
ciatur. cū i sola anima habeāt collocari. et
a solo deo infundi. s; q in illis. et p illa gr̄a
curationis a sūmo medico xp̄o oz hauri-
ri. licet nō alligauerit potētā suā in sacra-
mētis. quā et per alias vias gr̄az cōser-
re valeat quādo vult. Sacra sp̄ habēt si-
gnificatiōem veritatis. sed nō sp̄ efficacā
curationis. nō pp defectū ex pte sui s; ex p-
te suscipiētis. q: gratia nulli datur repu-
gnātī gratie fontē. Unde et sacramēta nō
sac̄tificāt. nisi accedētes digne et absq; oi
fictione. Aliquādo vero virtute sacramē-
torū fit de attrito cōtritū. ita q defectus
dignitatis. vel preparatiōis ex par-
te suscipiētis supplet virtute diuina i sa-
cramētis cōtēta. dūmō nō accedat sc̄s
i mortali pctō vel i pposito peccādi. Cū
sc̄lēdū q qdā suscipiūt sacramētū nū vt
fide accedētes. qdā rē nū. vt qui p cōtri-
tiōez et fidei deuotiōez recipiūt gratiam
an q; veniāt ad sacramēta. quidā et sa-
cramētū et rē suscipiūt. vt digne accedē-
tes. Sacramētū dī a sac̄rdo. et hoc pōt
intelligi tripliciter. aut sancitatem efficien-
do tātum aut sac̄ritatem signādo tātum.
aut sac̄ritatem signādo et efficiēdo simul.
It̄m nō cōuenit ratio sacramēti re-

bus signatis per sacramēta tam veteris
q; noue legis. Secūdo mō puenit signis
veteris legis. Tertio mō puenit sacra-
mētis noue legis. Multūmōi exemplum
habem⁹ i naturis q: medicina dī sana-
re efficiendo nū. sed sūdo: sanat signādo
tatum. exercitatio sanat efficiēdo et signā-
do. Quisq; sunt que h̄nt iustificare ani-
mā sed diuersimode. Deus. n. iustificat
auctoritate. gr̄a iustificat formaliter expel-
lendo morbū spiritalē. Impletio man-
datorū iustificat vt dicta. Sacramen-
ta vero tāq; vasa medicinalia i quib⁹ cō-
fertur gr̄a. Sacerdos autem ministerio.
Exemplū horū habem⁹ in curatōe mo-
bi corporalis Deus enī sanat corpus au-
ctoritate. medicina effectiue. dicta cōser-
uatiōe vas medicine cōtētiue. Cū dici-
tur vulgariter piscis iste sanauit me. me-
dicus vō sanat vt minister.

De numero sac̄torū. Cap.

5.

Sacramenta noue legis sūt septē
s; fm septē diuersitates hominū
in ecclesia. It̄mū est it̄ratiū vt
baptisim⁹. Sc̄m est pugnatiū. vt cōfir-
matio Tertū vires resumētiū. vt eucha-
ristia. Quartū resurgētiū vt penitentia.
Quintū exētiū vt extremūctio. Ser-
tū ministratiū. vt ordo. Septimū nouos
mīlites it̄roducētiū vt mīmoniz. Sa-
cramēta figurata sūt in septē sigillis. qui-
bus fuit veteris testamēti pagina sigilla-
ta q agnus q h; clauē dauid q claudit et
nemo apit reserauit. Itē i septē tubis q/
bus angeli cecinerūt Itē i septē stellis
quas habebat similis filio hoīs in dex-
tra sua Itē i septē panib⁹ qb⁹ dñs tur-
bā satiauit. Itē i septē oculis sup vnū la-
pidē. Itē i septē lucernis tabernacu-
li sup̄ap̄positis cādelabro. Itē i septem
lotionib⁹ Itāman. Sacramēta sunt se-
ptē q disponūt ad septē virtutes habē-
das. Itā baptisim⁹ ē sacramētū fidei. Cō-
firmat o sp̄i. Eucharistia caritatis. Itē
nitētia institit. Extrema vinctio p̄serua-
tiō. que est fortitudinis cōplemētū. Ordo
prudētie. mīmoniz temperantie. Alia

quid sit b.
ptisim⁹
et h⁹ sac̄r
68

etiā rō numeri sacramentoz ē q ordinat
cōtra triplicē culpā. ⁊ cōtra quadruplicē
penā. Vt baptism⁹ ordinat cōtra pec/
catū originale. penitentia cōtra mortale.
Extrema vinctio ptra veniale. Ordo con/
tra ignorātiā. Eucharistia cōtra malitiā
Cōfirmatio cōtra ipotētiā. Matrimoniu
um cōtra concupiscētiā quā tēperat ⁊ ex/
cusat. Alia adhuc rō numeri qz sacra sūt
causa sanatiua morbi spūalis ad moduz
corpaliū. Ad medicinā vō corpaliū quadu/
plex ē. curatiua cōseruatiua pseruatiua. ⁊
melioratiua. Simili mō sacramēta curāt
Baptism⁹ curat simul ⁊ totalit. Penitē
tia vō curat paulatim qstū ad penā cuius
cūqz pene hō debitor sit. Extrema vn/
ctio curat a morbo leniorib⁹. s. a venialib⁹
sicut baptism⁹ ⁊ penā curāt a letalibus
sic ergo p̄dicta tria sacra sūt quasi medi/
cina curatiua. Cōfirmatio est medicina
cōseruatiua sanitatis spūalis in qua dat
spūs scūs ad robur ⁊ cōseruatiōez gra/
tie date in baptismo. Matrimoniu ē me/
dicina p̄sertatiua. Ordo ē medicina me/
lioratiua i quo augmētat grā. Eucharis/
tia hec oīa simul facit. Curat enīz venia/
lia. que sūt occasio ruine maioris. cōser/
uat enīz grā inuētā i homine ⁊ augmen/
tat. sic qz meliorat. ⁊ nihilominus a pctō
p̄seruat.

De potestate dispēfatiōis sacramētōrū.

Cap.

6.

Otestates dispēfatiōis sacroz re/
gulariter spectāt ad gen⁹ huma/
nū. In oīb⁹ sacramētis dispēfan/
dis necessaria ē dispēfatiōis intētiō qz
intēdit facere qd xps intēxit ad humanaz
salutē. Vt saltē facere qd facit ecclesia in
quo claudis i gñali intētiō p̄dicta. qz ipsa
ecclesia sicut sacra a xpo accepit sic ad fi/
deliū salutē dispēfat. Rursū qz ordo di/
gnitatis exigit vt inferiora maiorib⁹ sub/
mittant. Quedā respiciūt excellētiā di/
gnitatis. vt sacm cōfirmatiōis ⁊ ordinis
vñ cōfirmatio ⁊ ordo cōseruāt ab ep̄is
Quedā respiciūt indigētiā necessitatis. vt
baptism⁹ ⁊ infirmum. quoz vñ rege

nerat. altez generat. ⁊ hoz dispēfatio ē
p̄sonis inferiorib⁹ cōcedit. maxime i ar/
ticulo necessitatis qd dico rōe baptismi.
Quedā aut sacra sūt quasi media vt eu/
charistia. p̄ntia. ⁊ extrema vinctio. Et isto
rū dispēfatio ad solos p̄tinet sacerdotes
qui sūt quasi in medio inter ep̄os ⁊ mi/
nores p̄sonas cōstituti. Sacra dispēfa/
ri p̄nt a bonis ⁊ malis. a fidelib⁹ ⁊ ifide/
libus intra ecclesiā ⁊ extra qz si dispensa/
ri posset tñ a bonis nullus esset cert⁹ de
susceptiōe sacri. cū nullus sit certus d bo/
nitate ministri. sicut nec de propria. ⁊ ita
oporteret iterari. ⁊ malitia vnius p̄iudi/
caret aliene saluti. Accidit dispēfatio sa/
cramēti cōmittit hōi. nō rōne sanctitatis
q variat. s. rōne auctoritatis diuine que
semp manet quātū est de se. Sciēduz āt
q in sacris qdā sūt substātia. quedam
vero sacralia. Quātū ad substātia nō
plus valet opatio boni ministri qz mali
quia deus ibi operat vt actor. homo ve/
ro vt minister S. in sacramentalibus fi/
ent sūt oīones plus pōt valere opatio
boni qz mali. hoc est autē per accidēs. nō
p se. i. quātū ad alios effectus accidentali/
bus. nō quātū ad effectuales. quāns apd
hereticos sint sacra vera nō tñ recipienti
b⁹ vtilia. nisi ad ecclesie vnitatē redeant.
Vnde. Aug. ecclesia cōparata paradiso
inducat posse baptismū hoies recipere s.
salutē nō tenere. Itā ⁊ flumina de para/
disi fonte largiter mānauerūt. nō tamē
Mesopotamia. nec i egypto quo illa flu/
mina perueniūt est felicitas vite que d
paradiso cōmemorat.

De triplici statu fidelium.

Capl'm.

7.

Riplex est status fidelū i acie ec/
clesiastice hierarchie. s. fidei genite
fidei roborate. ⁊ fidei multiplicata
per primū fit distinctio fidelū ab icredu/
lis in baptismo. p fm fit distinctio fortituz
ab infirmis. ⁊ hoc in cōfirmatione. per
tertiū fit distinctio clericorū a laycis per
sacramētum ordinis. Ad hinc est qz hec tria
sacramēta caracteres imprimūt quos i

delebiliter impressos semper distinguunt. unde nullatenus iterari possunt. Character ergo baptismalis est impressus. Confirmatio vero perficiens. scilicet ordinis perfectiorum. Predicta triplex distinctio fit ad similitudinem distinctiois alicuius exercitus. prima est corporis. scilicet totius exercitus ab alio exercitu et hec fit principaliter per baptismum. 2. est spiritualis. scilicet militum a popularibus. hec autem fit per confirmationem. Tertia est specialissima. scilicet ducum militum ab virisque et hec fit per sacramentum ordinis. Propterea quod character est signum distinctum spirituale et indelebile ideo non conferuntur in sacramentis que solent iterari. sicut est penitus matrimonium et huiusmodi. Notandum ergo quod character baptismalis est omnium characterum aliorum fundamentum. Et ideo illo non habito non possent ceteri imprimi. ac per hoc oportet denuo fieri ut illi characteres habeant unde si quis ordinatus non baptizatus nihil proprius agit. quoniam tria sacra ut dictum est per characteris impressionem non iterantur nisi quasi coram eodem omnibus sacris non iterari circa eandem personam et materiam. et ex eadem causa. et hoc est ideo ne fiat contumelia sacramentorum. Ex hoc enim credi posset quod sacramenta per se dispensata essent inefficacia et inepta licet quidam ex necessitate et aliis causis iterari possint. Quedam sunt de sacramentorum substantia quidam de congruentia. Si ea que sunt de substantia omittantur euacuant sacramenta. et sunt iteranda. Omissio vero illorum que sunt de congruentia non euacuat sacramenta.

De institutione sacramentorum.

Laplin.

Initio instituta sunt sacramenta ad curationem hominum. et semper cum morbo currebant. In lege enim naturale fuerunt oblationes. sacrificia et decimationes. In lege autem scripta introducta est circumcisio. et adiuncta est. expians atque supradita oblationum et sacrificiorum multitudine distinctio. In lege autem noua statuta sunt sacramenta numero pauciora. utilitate potiora virtute efficaciora. preeminencia digniora. atque significatione culdeteriora. in quibus

est impletio simul et euacuatio omnium predictorum. sicut Virgo de sancto victo. Idem tempore sacramenta fuerunt sicut umbra. Ad eundem tempore sicut imago. siue figura. postremum vero tempore. scilicet. gratie sicut corpus quod intra se veritatem continet et gratiam quam significatione representat et principaliter conferunt et promittunt. Predicta patent quod eiusdem mundationis similitudo est in oblatione legis nature sed occulte inuenit. In circuncisione vero euidentius aliquantulum exprimitur. per baptismum autem manifestius declarat. Tres sacramenta veteris legis nutrebant paruulos exercebant perfectos. et duos onerando domabant. Sed sacramenta noue legis conferunt que vetera de longinquo monstrabant. Unde per ora sacramenta preparauerunt et perducerunt ad noua sicut via ad terminum. sicut figura ad veritatem. Item sacramenta noue legis efficiunt quod figurant sed hoc non faciunt sacramenta veteris legis. Est et alia differentia quod coram eodem omnibus sacramentis. quod consistunt in rebus sensibilibus inuisibile tamen gratiam significatibus. scilicet spirituale est sacramentis noue legis quod consistant in verbis et in rebus. Item sacra noue legis iustificat. et quantum ad opus operatum. et quantum ad opus operans. sed sacra veteris legis solum quantum ad opus operans quod non valebant facientibus. nisi quantum illorum charitas et deuotio fidei extenderet. hoc de intelligit de circuncisione que cum non fuerit in lege data nequaquam inter legalia computatur quod ipsa in punctis tollebat originale. et gratiam confererebat quod non faciebant legalia. Item legalia fuerunt sed Aug. ante passionem domini viua. et statim post passionem mortua et postquam claruit veritas euangelii fuerunt omnia sepulta. nostra vero sacra usque ad fines semper in suo vigore manebunt.

De baptismo. Laplin.

Apertissimus est tanquam omnium sacramentorum. quod nulli conferuntur in ecclesia aliud sacramentum ante ipsum. De substantia baptismi sunt quinque. Primum expressio forme vocalis a deo instituta que est hec. Ego te baptizo. In nomine patris

et filii et spiritus sancti absque missione. addi-
 tione dictionis. vel propter rationem ordinis
 vel commutationem nominis. his. n. quattuor mo-
 dis forma verborum violatur. scilicet omissione
 additione transpositione commutatione. id est si po-
 nitur loco patris et filii et spiritus sancti nomen
 potestis sapientis et benigni. quod in quocumque
 idiomate baptizetur non debent poni ap-
 propriata tribus personis. sed expressa nomina per-
 sonarum. Similiter baptizato non debet dici
 imergo vel intingo. Secundus est ablutio
 per elementum aque cuiuslibet. vel maris. vel
 fontis vel fluminis. siue frigide vel calide
 in toto corpore facienda. vel saltem in digni-
 ori parte. scilicet in capite. Tertius est quod immer-
 sio ista fiat ab uno. et in eodem tempore quod
 forma verborum exprimitur ita quod unus
 puerum immergat. et alius verba proferat
 Quartum est intentio. vel specialis. vel
 generalis. Specialis autem intentio est ut ille
 baptizandus mundetur. Generalis autem est
 facere illud quod facit ecclesia. Intentio quo-
 que illius requiritur quod est baptizandus si est
 adultus quod immitti baptizatur non recipiunt
 sacramentum. Quintum est fides ipsius bapti-
 zandi. quod in adultis requiritur fides pro-
 pria. sed in paruulis aliena. quod paruuli in
 fine ecclesie baptizantur. Baptismus merito
 fit in aqua. et non in alio liquore. quod homo
 cum per peccatum primi parentis incurrere
 immunditiam. ignorantiam et concupi-
 scentiam per baptismum ab his tribus li-
 beratur. Et hoc notatur in proprietatibus
 aque scilicet puritate. perspicacitate. et fri-
 giditate. Nam baptismalis aqua sua pu-
 ritate nos mundat. sua perspicacitate illu-
 minat. atque sua frigiditate ab estu concu-
 piscencie nos temperat. Item baptismus
 fit in aqua ne quies inopia excusaret. et ne
 propter defectum salutis periculum ho-
 mines incurrerent si in alio aliquo liquo-
 re fieret. et ut inueniatur apud omnes cois
 baptismi materie. Triplex est baptismus
 scilicet fluminis. fluminis. et sanguinis.
 Inter hos talis est differentia. quod bap-
 tismus fluminis a tota pena liberat et a cul-

pa. et gratiam in habitu infundit. et cara-
 cterem imprimunt. Baptismus fluminis
 delet culpam non semel tantum. sed plu-
 ries et habet gratiam in usu in quo consistit
 meritum. Baptismus sanguinis liberat
 ab omni tentatione. et confortat statim pre-
 mium. quod proprium est martyrum stati-
 euolare. Ex his patet quis sit melior: in-
 ter hos baptismos. quod se habent ut ex-
 celsa et excessa. In baptismo quoddam
 est sacrum tamen ut ablutio exterior. quoddam
 est res tamen. ut gratia interior. quoddam res
 et sacramentum ut caracter. Octo sunt
 de solemnitate baptismi que non sunt de
 substantia. vnde verum. Sal. oleum. chrisma. cereus
 chrismale salina. et status virtutem bap-
 tismatis ista figurant. Nec cum primis non
 mutant esse. sed ornant. In quattuor lo-
 cis iungitur baptizandus scilicet in fron-
 te. ut fidem publice protestetur. In ver-
 tice ut agenda ab eo subtilius intelligant
 Inter scapulas ut iugum christi suauiter
 portetur. In pectore ut dulci corde deus
 diligatur. Baptismus fuit institutus ma-
 terialiter quando Christus baptizatus fu-
 it. formaliter quando dixit. Ite docete omnes
 gentes etc. finaliter quod dixit. Nunc deinceps
 nisi qui renatus fuerit etc. effectus quan-
 do christus passus est. Effectus baptismi du-
 plex est. Ad alia sacramenta preparat. quod
 baptismus est intratum. A peccato mun-
 dat quod signatum est in mari rubro. ubi
 submersi sunt. Egyptii. sed filii israel exie-
 runt securi. Nunc quod in baptismo deletur
 originalis peccati macula. fomes non tol-
 litur. sed remittitur. penam relaxat. Un-
 de pueri induuntur veste candida. Irra-
 tionalem illuminat. Unde ponitur sal in
 ore. Concupiscibilem ad bonum inflamat.
 Unde datur candela puero. Irra-
 scibilem confortat. Unde israel dicit Ama-
 lech post transitum maris rubri. Inno-
 centiam tribuit. quod figuratum est per
 columbam que sedet super Ihesum ba-
 ptizatum. Characterem imprimunt hoc si-
 gnatur per mare vitreum in Apocalip.

q

baptismus
 in fide
 et non
 in liquore

fomite mitigat qđ figurat aque frigiditas. Cōtionem ecclesie pstat. sicut Jeremie circūcisio. quāuis sanctificat⁹ fuerit in vtero. A satisfactiōe exteriori liberat. q: nō requit gemitū neq; plāctū intellige exteriorē. nā exterior: requit in adultro. s. cōtritiō. potestates diaboli minuit. qđ signat exsufflatio. lannā celi aperit qđ signatū est qđ xpo baptizato aperti sūt celi. Et nōdū qđ passio xpi aperuit lannam celi p cām meritoria & satisfactoria grā lē. Baptismus aut apit per cām efficiētē singularē. Os ad laudādū & aures ad audiēdū aperit. Uñ pmit salina i ore & aure pueri. Templū xpi efficit. Uñ dicitur baptizato. Ex: imūde spūs & da locū spūi scō. Laudabilē corā deo reddit. Uñ balsamus est in crismate. Solēt pueri baptizādī vsq; ad pascha & pētecosten. nisi vrgeat necessitas. vl timeat periculū reternari ad signādū qđ in baptismo fit resurrectio spūalis & qđ grā spūs sancti datur. Baptismus xpi. & Joannis cōueniunt in materia. & i mō mergēdi. s. differrūt i forma. q: baptis⁹ Joānis tradebat in noie vteruri. Differūt etiā i effectū q: baptis⁹ xpi viuificat. Joānis aut nō. Itē in fine qđ baptis⁹ Joānis ad baptis⁹ xpi inuitabat.

De cathecismo & exorcismo.

Laplin.

io.

Athecism⁹ & exorcism⁹ tāq; pparatorii pmittūt baptismo. vt i ipso grā efficacius opef. Trib⁹ de causis cathecism⁹ institut⁹ est pmo pp i structiōne de articulis omnibus ad fidei susceptionē. scđo pp respōsiōne ad fidei pfectū. tertio pp respōsiōne ad fidei obf nātiā. Quia vero adult⁹ petm pprū hz regunt hec ab eo. & p se rñdere potest regunt hec ab eo p vicariū. q. p ipō rñ det de fidei obseruātia. Exorcism⁹ ideo institutus est vt baptizādo diaboli potestas repellatur. Itā pp peccatum hominis diabolus in homine potestatem accepit. & etiam in illa que veniūt in vsu hominis. Unde tam adulti q; paruuli

exorcizari debēt ad expulsiōne diaboli potestatis.

De cōfirmatiōe.

Laplin.

it.

Cōfirmatio sacm ē pugnātium de cui⁹ suba sex sūt. Duo ex pte sacramenti in se. s. mā chrisimatis & forma verborū. Talis ē fm morē magis cōmune. Signo te signo crucis cōfirmo te chrisimate salutis. In noie patris & filii & spūs sancti. Duo ex pte ministrī. s. dignitas pōtificialis. & intētiō debita. Duo ex pte suscipiētis. s. frons in quo d; fieri chrisimatio. & qđ cōfirmādus sit baptizatus. Cunctio chrisimatis triplex fit in trib⁹ sacramētis. quoz diuersitas ex fine accipit. In baptismo fit in vertice ad signādū fidei susceptionē. q: verter ē locus cellule rōnalis. In cōfirmatiōe fit in frōte ad significādū audaciā cōfessionis cuius ipedimētū ē timor & verecūdiā qđ spāliter manifestat in ipalōre vel rubore frōtis ex ppinquitate cellule imaginālis. In ordine fit i manib⁹ ad significandū potestātē cōsecrādī dñici corpus sacm. Huius sacri multiplex ē vtilitas. q: grāz datā in baptismo cōfirmat. ps. Cōfirma hoc de⁹ qđ opatus es in nō. s. in baptismo. Ad militiā spūalē preparat. Uñ pfirmādī tāq; pugiles pgnatūri inungunt ne ab inimicis de facili terreātur. Et q: oēs xpiani debēt eē in bello xpi pp hoc oēs debēt sacm hoc accipe vt facili⁹ possint ptra insidū carnē & diaboli pugnare. Ad cōfessionē cōstātē nois xpi anima quē d; verū deū & verū hoīem cōfiterit. pmo vt cōfiteamur eū fm diuinā naturā pfi & spūi scō equalē. 2. vt cōfiteamur eū fm humanā naturā crucis ptulisse supplicū. pmo apparet in forma verborū in trinitatis expsiōne. Secūduz claret in rōte crucis signatiōe. Intus & extra nos ornat spūali decore. Intus qđ p cōscientie puritatē. s. extra p odore bone fame. Et hec duo signant in chrisimate qđ cōfiter ex oleo ppter primū. & ex balsamo propter secūdu. In bonis

regēdis. et malis sustinēdis. roborat. Da-
tur enim ibi spūs sanctus ad robur. An-
imā qdē p̄ imp̄ssionē characteris p̄tra pu-
sillaminutatis vitū. Corpus vero p̄ ely-
peū crucis cōtra insultus demonū. Au-
dacīā p̄stat cōtra timorē i cōfessioe nois
xp̄i. et in cōsignatiōe frōtis q̄ ē locus ve-
rectudine. ¶ Post pugnā coronat. qd̄ no-
tas in vitta q̄ circa caput ligat cōfirma-
ti. Quedā sūt circa cōfirmatiōez que nō
sūt de esse sacramēti. sed de bñ eē q̄ sunt
hec. Quia ieiunis et a ieiuno det. q̄ p̄ ali-
quē ep̄o presentet. q̄ ē patrū efficitur.
q̄ mitra circa caput circumligetur. ¶ Per
istud sac̄ sūt fideles plene xp̄iani. pleni-
tudine dico copie q̄ tātū in baptismo ple-
ni sac̄i sūt plenitudine sufficiētie. Sacra-
mēta se habēt in dignitate. vt excedētia et
excessa. Itā eucharistia p̄eminet in ec̄.
Baptism⁹ i effectu. Matrimoniu⁹ i my-
sterio q̄ signat cōiunctionē xp̄i et ecclesie
Cōfirmatio in dignitate ministri. q̄ si cō-
ferat nisi ab ep̄is. ¶ Denitētia i petō: n̄ re-
missiōe. et sic de aliis sacramētis.
De eucharistia.

Caplm.

12.

Eucharistia ē sac̄m caritatis tā di-
uine q̄ nostre. q̄ deus in hoc sa-
cramēto signū magne dilectionis
nobis ostēdit et nostre dilectiōis affectus
p̄ idē sacramētū spūaliter erga se inflāma-
nit. De substantia huius sacramēti sunt
quattuor. p̄mū est q̄ cōsecrās eucharisti-
am sit sacerdos. Secundū species panis
et vini. Tertiū intētio cōsecrātis. Quar-
tū ē forma verborū v̄z. Hoc est enim cor-
pus meū. Et ita ē sup̄ calicē. Hic est. n.
calicē et c. Ad plenius intelligēdū ista nota
circa intētiōē q̄ aliud est intētio aliud ac-
tētio. q̄ intētio semp̄ ē necessaria. v̄l spā-
lis v̄l generalis. sicut dictū est de baptis-
mo. Actētio autē nō est de substantia. sicut
q̄ mēs rapitur in p̄latione verborū ad
alia. qd̄ q̄q̄ contingit ex infirmitate. q̄
q̄ ex negligētia vel incuria. et tūc ē pec-
catum. Sciēdū p̄terea q̄ nō solū req̄-
ritur intētio cōsecrātis. sed etiam intē-

tio istud sacramētū sustinentis. Et si al-
qs sacerdos staret in foro et super oēs pa-
nes formā verborū p̄ferret. et cū intēti-
ōne cōsecrādī nō fieret ibi trās substantia-
tio et hoc nō eēt p̄ defectū virtutis v̄borū
cū vna vice sacerdos possit cūsecrare tot
hostias quot toti mūdo sufficerēt si eēt
necessarie ecclesie. sed p̄ defectū intēti-
ōnis illius. q̄ hoc sac̄m instituit q̄ nō intē-
dit q̄ cū tali ludibrio v̄l stulticia fieret cō-
secratio. s̄z p̄ utilitate vel necessitate eccle-
sie ḡnālis vel particularis. Circa quoz
formā verborū sciēdū q̄ cū d̄r. hoc ē enīz
corpus meū. ista p̄ssio enīz nō ē de sub-
stantia forme. s̄z de bñ esse ipsius. Unde
omitti nō d̄z. Aliud nāq̄ ē forma neces-
saria siue q̄ nō pōt trāslatio fieri. aliud ē
forma debita siue qua nō d̄z fieri. Eodē
mō dicēdū ē de sp̄b⁹ panis et vini. Cū
nota q̄ materia eucharistie. alia ē neces-
saria. alia ē debita. Materia necessaria ē
q̄ eucharistia panis sit frumētū. q̄ siue
illo nō pōt fieri cōsecratio. S̄z materia de-
bita est q̄ panis ille sit azim⁹. q̄ s̄z in fer-
mētato pōt cōfici. tñ hoc nō d̄z fieri du-
plici de cā p̄ma est q̄ panis azimus cō-
uenit institutiōi. Xps enīz dedit discipul⁹
corpus suū cōsecrātū id tali materia. sed
est q̄ talis panis cōuenit etiā significato.
Xps enīz siue oī fermētato peti fuit. Simi-
liter dicēdū est de mā calicis q̄ alia est
mā necessaria. alia debita. Materia ne-
cessaria ea icis ē vinū. q̄ sanguis xp̄i nō
pōt in alia materia cōfici q̄ i vino. Ad
vō debita est q̄ aq̄ vino misceat. et hoc
duplici rōne. ¶ Prima q̄ tal materia cō-
uenit institutiōi. Xps enīz sanguinē suū
sub tali sp̄e dedit. Secda q̄ talis mā p̄ue-
nit et significato. q̄ ecclesia q̄ per aquā si-
gnat. xp̄s p̄ fidē et caritatē iungit. Sciē-
dū q̄ in aceto et agresta nō cōficiē. q̄
acētū nō ē vinū. s̄z fuit. sic et agresta nō ē
vinū. sed erit. ¶ In cōsecratiōe sanguinis taz
modicū aque d̄z amisceri vino q̄ absor-
beri possit ab illo aliq̄n ipedit cōsecra-
tiō. s̄z si vinū ab aqua vincitur istud defi-
gnat. q̄ cū nos ad xp̄m cōuertimur nō

*Sacramentum
vni pmi m mli p
figurate*

ipse in nos. sed nos in ipm mutamur. q: corpus suo mystico incorporamur. Si vna gutta vini imponit ex aliqua negligētia sanguini nō pp hoc definit esse sanguis. nec ppter amictuōez vnu in sanguinem mutat. s; vtrq; spēs in sua natura permanet. Sed si de vino multū ponitur ad vnā guttā sanguinis. sicut qñq; sit i ablu-
tione tūc ibi definit eē sanguis. q: spēs illi? gutte sub q̄ ē sāguis absorbet a multo vi-
no adiuncto. Circa eucharistiā ē quoddāz sacramētum tñi vt species panis ⁊ vini quoddam ē ibi res tñi vt corp⁹ xpi my-
sticu. quoddā est ibi res ⁊ sacm vt cor-
pus xpi vez qd traxit de virgine. istud. n. est res pmi ⁊ sacm secundū. Sub vtra-
q; spē totus xps est indiuisus. s. corp⁹ ⁊ anima ⁊ deus ac p vtrobiq; ē vnum ⁊ simplicissimum sacm. Sub specie nāq; panis ē corpus xpi p cōuersionē. ⁊ sāgui-
nis p cōnexionē. ⁊ aia p cōiunctionē. ⁊ di-
uinitas p vnionē. Isti enim quattuor nō
possunt diuidi nec ab invicē separari. eodē
mō di. edū est de sanguine. Ideterea xps
totus est i tota specie. sic q̄ ē i q̄libet pte
tius siue sit itēgra illa spēs siue diuisa. ac
p hoc nō est ibi vt circūscriptus vel oc-
cupās locū. vl hās sitū vel pceptibiles p
aliquē sensū corporeū. Exēplū huius ha-
bem⁹ in speculo qd si diuidat i multas
ptes in q̄libet apparet imago. q̄ pa⁹ ap-
parebat i integro. Idē exēplū est de ser-
mone. quē multis recito. q: q̄libet audi-
tor recipit illū totū. Vñ q̄uis sermo sit
vnicus in pferente. tot⁹ tñ est i quolibet
audiēte. Idōstia frāgit in tres ptes ppe
multas rōnes. pmo pp tres psonas
diuinas i vna cēntia. sic p tres ptes i di-
uisione hostie. vn⁹ tñ est xps. Scdo pp
tres stat⁹ ecclesie. s. militātiū triūphātū
⁊ in purgatorio existētū. Terno pp tres
status xpi in quib⁹ fuit. s. mortalis. mor-
tans ⁊ immortalis. Quarto pp tres apuo-
nes in corpe xpi tpe passionis. s. manūz
pedū. ⁊ lateris. Quinto pp tres subas i
xpo. s. diuinitatis. aie. ⁊ corporis. Sacra-
mentū corpi xpi figuratur ē multiplicē

s. in oblatiōe melchisedech in qua figu-
rate habemus formā exteriorē lacramē-
ti. ⁊ primum effectū. s. refectionēz ibi. n.
pcessit figura spūalis in pane ⁊ vino. Itē
eucharistia est resecuō spūalis vite in re.
Itē i māna vbi figurat effectus glorie.
Item i agno paschali in quo figurabat
liberatio a fuitute egypniaca. Itēz noster
agnus est signum liberationis a diabo-
lo. Item in diuersis sacrificiis de quib⁹
bus habetur in leuitico quibus figuraba-
tur olatio passionis xpi vbi fuit hostia
ad reconciliationē. ⁊ victima quo ad satisf-
factionem pro peccatis nostris. ⁊ bold-
caustu quo ad totius corporis sui lesionem
Itēz in oblatiōe māne de quo legiūtur
vbi Judic. p quā figurabat in quo de-
bet fieri oblatio ⁊ sup quē. q: in fide iēsa
xpi q p petraz designat. Item in figura
ionathe mellita vbi figurabat qd offer-
re debeat p sanū enīz mellis designatur
deuotio offerentis. figura sanguinis xpi
fuit vinum ad designādum deuotionem
Lan. Introduxit me rex in cellā vinariā
Item aqua ad significandū ablutōz. Vñ
illud. Vidi aquā egredientem ⁊c. Item
sanguis ad designādum redemptionem
Heb. Sine sanguinis effusione non sit
remissio.

De dignitate eucharistie.

Laplin.

13.

Ignitas ⁊ excellentia huius sa-
cramēti apparet in multis. pmo
q: sicut dictum est tam ante legez
q̄ in lege fuit prefiguratum. Secūdo q:
a prophetis pnticiatum. ps. Isanē an-
gelorum mā. homo ponatur hic pteritū
p futuro prophetali certitudine. Terno
q: a xpo institutum. ⁊ hoc dupliciter. s.
verbo ⁊ facto. Verbo vt pater Jo. Ego
sum inquit panis viuus quid de ce. de.
facto. Ad at. Accipite ⁊ comedite. hoc
est corpus meum. Quarto quia ab apo-
stolis seruatiū Lor. Cōueniētib⁹ vobis in
vnu ⁊ cetera. Quinto quia a sūmis pōti-
ficib⁹ solēniatū q ordinauerūt cantūz ⁊

siones. locus et tps vestimenta et vasa di-
 uersa. q oia sunt ad decoru huius sacri.
 Maxima dignitas apparet in hoc scro
 q: cu xps cõstet ex trib⁹ substãtis. s. de-
 itate. aia et corpe. Ipsa si qdem deitas ex-
 cellit oia ps. Magnus dñs et lau. n. Jre
 aia eius pcellit oes aias cu sit plena gra
 et virtute. i. pfectissima. in affectiua et co-
 gnitiua. Jre corpus eius excellit oia cor-
 pora qd d sanctificato corpe beatissime v-
 ginis fuit sumptu et diuinitati vnitum er-
 go in xpo nobilissimu qd est i celo et no-
 bilissimu in terra vnita sunt.

De mirabilibus q fiunt in eucharistia.

Laplin.

14

Irabilia sunt in hoc sacro. pmutz
 est qd est ibi corpus xpi in tãta q-
 tate sicut fuit in cruce. et sic iã in celo nec
 tñ excedit terminos illius forme. 2. q: ibi
 sunt accidentia sine subiecto. 3. q: ibi panis
 ita cõuertitur in corpe xpi q nō fit ma-
 teria co:pis xpi. nec annihilat. 4. q: idem
 corpus nō augeat ex multaz sumptoe. 5.
 q: idem corpus in pluribus locis est sub
 qibus hostiis cõsecratis. 6. q: qñ diuidi-
 tur hostia nō diuidit corpus. sed sub q-
 libet pte totus est xps. 7. q: qñ tenet ho-
 stia in manibus et vñ oculis corpus xpi
 nec tangit nec vñ. sed hec tñ modo circa
 spēs sunt. 8. q: cu definit iste forme. tñc
 etiã definit eē ibi corpus et sanguis xpi.
 9. q: cu nō sit ibi panis vñ vinu tñ acci-
 dentia cūde effectū hñt vt pñus. s. satiare.
 inebriare et hñoi. Nota q deo cõuenit
 esse vbiqz simpliciter et pprie. Creature
 cõuenit esse in vno tñ loco. Corpus vñ
 xpi medio modo se hz. Lū. n. sit creatura
 nō dz equari creatori in hoc q sit vbiqz
 Lū vñ vñitū sit deitati dz in hoc excelle-
 re alia corpora vt simul et seimet possit eē
 in pluribus locis sub isto vñ sacro. In sa-
 cramento eucharistie qd dā est fñ nām.
 vt hoc q ibi accidentia sūt in loco termi-
 nato. Quoddā est ibi sup naturam s; nō
 sup intellectu. vt hoc q ibi sūt accidentia
 sine subiecto. Quoddā est ibi supra nām
 et intellectu. vt qd ibi xps est totus et tan-

tus qñtus fuit in cruce. nec tñ excedit ter-
 minos illius parue forme. De mirabili
 trãsubstantiatiõe. Nota q triplex est mu-
 tatio. Una est artificialis. vt qñ sit vtrum
 de cineribus. Alia est nãlis et hec duplex
 .s. substãtis et accidentalis est qñ idem
 subm manet sub diuersis accidentibus
 sibi inuicē succedentibus. Substãtis ē
 qñ eadez materia manet sub diuersis for-
 mis subãlibus. sicut pz in trãsmutatiõe
 elementoz adinuicem. 3. est mutatio spi-
 ritualis. vt qñ nec materia. nec subm ma-
 net. sed tñ accidentia sine subiecto et tal
 mutatio est in trãsubstantiatiõe corpis
 xpi. In rez mutatiõe pōt notari triplex
 difficultas. vñ ex pte tñini a q. vñ ex p-
 te terminis ad quem. vñ ex pte distantie
 terminoz adinuicē. Primo modo crea-
 tio est mirabilior omnibus mutationi-
 bus que est d non ente simpliciter. scdo
 modo cõsecratio corpis xpi est mirabi-
 lior oibus. q neest ens in actu prius exi-
 stens. tertio modo incarnatio xpi est mi-
 rabilio: quacumqz mutatione. q: ibi est
 vñio infinite substantie ad infinitu. Ad u-
 dus distinguit qdruplicem cõmutatio-
 nē substãtialē. prima est nō ente in ens
 et hec dñ gñatio. 2. est ab ente in n ens
 vt corruptio. 3. est ab ente in ens qd mō
 nō est. sed iam erit vt pductio. qñta est
 ab ente in ens iam existens. et est talis cõ-
 uersio panis in co:pus xpi. hec mutatio
 nō hz similitudinē in natura. sed altera-
 quasi cõtraria. q: hic mutat substãtia
 vna in aliam manent tñ eadē accidentia
 Sed in alteratiõe cõuerso ē q: ibi mutat
 tur accidentia et manet eadē subã. sic pz i
 co:palib⁹ qñ sit i co:palib⁹ de albo nigrū
 et spūalibus qñ sit de iusto ipius vel de
 ignorante sciens. Nota q hec ppositio
 de multipliciter sumit. qñqz notat cām
 efficientem. vt cum dicitur xps cõcept⁹
 est de spiritu sancto. quãdoqz materiaz
 vt cū dicit xps natus est de virgine. quã-
 doqz identitatem substãtie. vt cū dicit
 xps natus de patre. qñqz trãsubstantia-
 tiōnē vñ cõuersionē vt cū dicit co:pus

Christi sit de pane. quoniamque ordine ut cum dicitur creatura esse de nihilo.

De dignitate in suscipiendis corpus Christi.
Capitulum.

digne suscipies corpus Christi bonum multipliciter consequitur. Primum est primum Christi. Matth. Hoc facite in mea commemoratione. scilicet dilectionis liberationis. et imitationis. Item vivificatio interior. quia aliqui per virtutem huius sacri sit de attrito contritus. Unde. Ben. lignum vite comestum vitam prestat. sic per gratiam purgamur illuminamur. perficimur. reficimur. et vivificamur. Et bene redditur vita per cibum per quem mors intravit. Item corpus Christi mystico incorporamur. Unde dicitur Augustinus. Non tu me mutabis in te. sed tu mutaberis in me. Istud non intelligit de unione corporis mystici de novo facienda sed de augenda. non enim vult dissimilia. Item spiritualis refectio per. In loco pascue etc. Deus. non tamen in statu sacri quod nos in esse gratie generaret. ut baptismum vel quod genitos et roboraret. ut confirmationem. Ceterum et quod nutrirerit ut eucharistiam. per quod hec tria sacra dantur omnibus qui ad fidem accedunt. Item devotio nis augumentatio. per. Impugnasti in olco caput meum. Autismum. non quod hic datur nobis quantum ad esse gratuitum in tribus attendit. scilicet in continuatione devotionis ad deum et dilectionis ad primum. et dulcedinis intra metipsum. Item somitis mitigatio. per. Super aquam refectio etc. quia sicut aqua refrigerat sic et istud sacrum furoris concupiscentie mitigat. Item collo gratie. Exo. Descendete manna descendeat pater et ros. Item virtutum reboatio. per. Panis cor hominis confirmet. Item peccatorum remissio. quia per nutritum cibum spiritus sit repatio deperdit. Unde quoniam dicitur in oratione dominica panem nostrum quo. da nobis hodie. statim sequitur et di. non. de. nostra. Istud intelligit de venialibus tamen quia sic alimentum naturale predestinat vinum et non mortuo. sic alimentum spirituale. Item contra diabolum armatio. per. Parasti in conspectu meo. adu. ovis. etc. Item spiritus elevatio. Unde Apo. Quomodo cum illo non omnia nobis donavit

Item amoris excitatio. Ber. Disce christiane quantum debes diligere christum qui dedit nobis carnem suam in cibum sanguinem in potum. aiaz in precium aquam lateris in lavacrum. Item fidei commendatio. quia in hoc sacro fides eleuat super naturam. supra sensum. et supra intellectum. Apo. Captivantes omnem intellectum in subsequi christi. Item angelica convolutio per. Panem an. manna. homo. Item regni celestis collatio. Jo. 6. Qui manducat meam carnem. et bibi. me. san. habet vitam eternam. Item spiritualis dilectatio. Sapientia. panem de celo prestat. eos omnes dele. in se habentem etc. Item intellectus illuminatio. i. Reg. Sustulit Ionathas de melle. et illuminati sunt oculi eius. De effectu eucharistie dicit Ber. Corpus Christi est egrorum medicina. peregrinantibus vita debiles confortat. valentes dilectat. languorem sanat. sanitatem servat. per hoc fit homo mansuetior ad correptionem. patientior ad laborem. ardentior ad amorem. sagacior ad cautelam. ad obedientiam promptior. ad gratiarum actiones devotior. Sicut recte concitantibus multa bona pueniunt. ut dictum est. sic idigne sumentibus corpus Christi multa mala occurrunt. Anullus. non opus placet deo nisi si placeat ipse prius. Indigna. non comio peccatis hominem illaqueat. damnationem preparat primum scandalizat. mentes excecet. tetatio. ni subingat. deum iritat. vitam temporalem benevolumat. gratuitis spoliatur. De his per ordinem dicitur in per. fiat inquit mensa eorum coram ipsis in laqueum. ecce primum. et in retributo. ecce 2. in scandalum. ecce 3. obscurantur oculi eorum ne videant. ecce 4. et dorsum eorum spiritus in curvatur. ecce 5. effunde super eos iram tuam. ecce 6. fiat habitatio eorum deserta. ecce 7. in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. ecce 8. De modis sumendi eucharistiam.

Capitulum.

corpus Christi quattuor modis sumitur. Quidam accipiunt illud spiritualiter tamen. ut qui accipiunt rem sacri id est gratia et non ipsius sacri corporis Christi. De hoc modo sumendi dicit Augustinus. Crede et manducaisti. id est corpori Christi in mystico incorporatus es. Quidam sacramentaliter tamen conciant

h

res in mortali peccato. qz lz deus sit vtro
biqz per eēntiam. nō tñ p grām. Quidā
spūaliter et sacraliter. vt q accipiūt rem
et sacfz. i. cōicātes in grā. Quidā neutro
modo. vt qui nec rē nec sacf m accipiunt
vt heretici q nihil pfiāt. ¶ Primo nō mā
ducates. māducant. scōi māducantes nō
māducāt. tertii māducātes māducāt. qz
tñ nō māducātes nō māducāt. Circa cōi
onez cōmittit pēnā tribus modis. ¶ Pri
mo cū qz statuo tpe cōiōnem dimittit.
Jo. 6. Iūsi mandu. car. fi. ho. et c. Scōdo
cū qz suo tpe male accedit. Apo. Qui at
sumit iudigne iudiciū sibi māducet et bi
bit. Tertio cū post cōiōnez a peccatis nō
se custodit. et iste triplex malū incurrit.
¶ Primo qz xpm quē suscepit ignominio
se a se expellit et turpius eicit. quā nō ad
mittit hospes. 2. qz talis quodāmodo fili
tudine inde gerit. q post cū xpo cenauit
xpm tradidit. Sic et absalon frēm ad cō
iūniū vocauit et postea occidit. 3. qz o dī
nē honestatis puerit. Uēuro enīz reue
rētiāz exhibet et pñā nullā. Uñ similis ē
illis q cū ramis olīnāz obuiant xpo. et
postmodū crucifixerūt. Qualiter at ad
cōiōnez accedēdū sit discere possumus in
esu agni pascalis. Comedebāt. n. iudei ac
cinctis. remibus. et calciatis pedibz. bac
culos hñtes in manibus cū lactis acre
stibus. et panibus azimis festināter. per
primū significat puritas castitatis. Luc.
Sint lūbi vestri pñcti et lucerne. et c. p
2. affectus deuotiōis. Luc. Quā pulchra
es in calciamentis. p. 3. memoria dñice pas
sionis. Gen. In baculo meo trāsui ior
danē istū. p. 4. amaritudo cōtritiōis. ps
Libauit nos pane lacrimāz. p. 5. prom
ptitudo bone volūtatis et opationis. pro
uer. Uidisti hoiez velocē in opibus suis
corā regibus stabit. Item quales debeāt
esse cōicātes ostenditur in vestibus sacro
talibz. Requiritur. n. ista iudiciū discre
tiōis. mūdita castitatis. mortificatio car
nis. cōstātia fortitudinis. pseruatiō lon
ganimitatis. pfectio charitatis. pñm nō
at in suphumerale. 2. in alba. 3. in cineti

ra. 4. in fauore siue mansueto q portatur
in brachio sicut clipeus. 5. in stola. 6. i. ca
sula. Corpus xpi sumit velatū accidenti
bus multiplici rōe. primo pp meritū qz
tū ad bonos. qz fin Greg. fides nō lz
meritū cui humana rō pstat expimentū
2. pp indignitatē. quo ad malos. Exēplūz
de bethsaminibus q pculsi sūt cū ai chaz
dñi il uerūt. 3. pp imbecilitatē quātū ad
oēs. Iū. n. poscimus videre claritatem
corpis xpi glorificati. Exēplū d. Ad oy
se in cuius facie nō poterāt intēdere fili
israel qñ respēdunt. 4. pp vitandū hor
rorē crudelitatis qui fieri si xpi carnē de
tribus attractarem. Tres sūt cause quas
laicis nō dat istud sacf m sub duplici spē
prima est qz possent credē q totus xps
nō est sub vtraqz. 2. pp piculū. qz de sa
cili posset effundi sanguis. 3. vt vitas nō
deat vmbra. qz in lege nō bibeāt etiam
offerentes de libamine.
De abstinentia a cōiōne.

Caplm.

17

¶ Abstinent qdam a cōiōne pp cul
pā ppriam et aliq sine culpa mor
tali. sed pp sacf reuerētiā. sicut q sentiūt
se manus mūdus mēte vl carne. vel et i
deuotos et isti bñfaciūt. dūmodo possint
iuste et sine alioz scādalo superdere. Uñ
vbi nō instat necessitas cōsulēdū est tā i
bus vt de cōiōne expectēt quousqz pati
et deuoti ac circūspecti possint accedere
Nulla tñ necessitas dīz cōpellere vt ali
qs in perō mortali existens scēter cōicet.
¶ Item facit idigne cōiōne tribus modis
aut in bitu vt qñ qz accedit nō cōtritus
de peccato pterito et cōiessus. Aut in ac
tu. vt qñ qz imutat formā sacf. et irreue
renter ipsū tractat. Aut i pposito. vt qñ
lz volūtātē peccādi in futuro. ¶ Propter
reuerētiā sacf fit et exclusio a cōiōne tri
plicitet. ¶ Primo pp reuerētiāz sacf exte
rioris sic excludit pollutiō et imūditia cor
poralis. Scōdo pp reuerētiā rei cōtēte
sub formis. sic excludit defectū iudici rō
nis. vt in pueris et in amētibz. Tertio
pp reuerētiā rei signate. i. vnitatis cor

poris mystici sic excludit vinculi interdi-
cti vñ suspensionis vñ excommunicationis et insu-
ste. Sic igitur per solā reuerētiā sine cōcul-
pa excludatur multa a cōione. hoc pmo
p3 in pueris q tñ si sūt ppe etatē adultaz
.s. 10. vñ. 12. annorū et apparēt in eis signa
reuerētie et discretionis pnt sumere. als
nō. Idez p3 in furiosis q excludunt sine
culpa q tñ cōicare pnt. qñ hñt lucida in-
terualla. Itē cū q3 bz lutosas manus.
bz huius nō sit culpa. tñ p sola reuerētia
nō d3 tractare corpus xpī. Tria genera
hoīum excludebant in lege ab eñ agnī
.s. in circūcisi q significant accedentes ir-
reuerēter ad cōiones. Legit libro Reg.
q percussus est Oza. q tetigit archaz dñi.
Itē alienigene. bz significāt infideles d q
bus Gene. fera pessima deuorauit filiū
meū. Itē imūdi qui significāt hñtes pec-
catū mortale. Vñ Isa. Adūdamini qui
fertis vasa dñi. vñ vñus. Indigne sumis
si sumis irreuerēter. vel nō eucharistice vel
hñs mortale scienter. Qui nō cōicat suo
tpe multa mala incurrit. Primo q: talis
multiplicat vilitate pnat de q supra d3 d
effectū eucharistie. Si. n. Raab saluata
est. q: suscepit nūcios dñi multo magis
q xpī suscepit. 2. q: cōstitutiōez ecclesie
trāsgredit. statiz. n. ecclesia q q nō cōi-
cat in pasca viuēs ab ingressu ecclesie ar-
ceat. et monēs careat ecclesiastica sepul-
tura. Tertio q: maledictionē incurrit p
uer. Ube soli et. Sed bñ solus est q xp3
nō bz. Quarto q: vices dñi nō repēdit
Aug. Verecūdis est illi hospiciū denega-
re q solet oēm pulsantez admittere. Qui
to q: vires spūales perdit. Quilibet enī
q est sine mortali est mēbz corporis my-
stici. Adēbz aut d3 sustentari alimento
corporis xpī veri. Alioqñ efficit aridum
sicut corporeū mēbz ad qd nō transmi-
tit corporalis cibi nutrimentum.
De officio misse. Cap. 1m. 18
p Rogatus plurimas bz misa
pmo q: celebrat a ieiunīs. Secdo
q: tñ in ecclesia et super altare. nisi qñq3
ppter necessitatem sit in alio loco hone-

sto. Tertio q: oportet celebrantē esse sa-
cerdotē. Quarto q: o3 eum indui sacris
vestibus. Quinto q: sit in die tñ et nō d
nocte nisi in natiuitate domini. Sexto q:
celebratur accenso lumine. etiam si sol lu-
ceret super terras. Septimo quia ibi so-
nant verba dominica angelica et huma-
na. Diuina quidam cum dicitur. vel cā-
tatur pater noster. et euangelia. Angelica
vero quando dicit Gloria i excelsis deo
et c. Humana autem vt in collectis et bu-
lusinodi. Octauo q: ibi audiunt idioma-
ta. nobilissima. s. hebraicū. vt sabaoth et
osanna. grecū vt hyrieleison. latinum in
allis. Nonno q: missa tam plena myste-
ris sicut celum stellis. et enipireum ange-
lis. Decimo q: sacerdos in solemnibus
ecclesiis habent in missa sua plures mi-
nistros diaconum subdiaconum et acco-
litos. Undecimo q: angelis ibi existentibus
in sufficientes sumus in presentia tā-
te maiestatis esse scholares. Duodecimo
q: ibi est dominus celi et terre. Officium
misse moraliter exponitur ita. Introitus
significat inchoationem boni et duplica-
tur. quia in nostra inceptioe debemus
declinare a malo et facere bonum. quia
hyrieleison. quod nouem vicibus varia-
tur significat inuocatlanem misericordie
dei qua nouē modis indigemur pñm
tribus modis quantum ad peccatorum
remissionem que committimus corde
ore et opere. Secundis tribus modis q3
tum ad gratie collationem fidei spei et ca-
ritatis. 3. tribus modis quantum ad glo-
rificationem qua gaudebimus in deo su-
per nos. de nobis ipsis. et iuxta nos de
proximis. Gloria in excelsis deo signifi-
cat gatiarum actionem. collecta deuotaz
orationem. Epistola et euangelium noue
et veteris legis obseruationez. Gradua-
le et alleluis vite actiue et contemplatiue
perfectionem. Offerenda cōtribulati spi-
ritus sacrificium. Secreta significat sta-
tum vie. Prefatio statum patrie. San-
ctus exaltationem angelorum presentū
Canon transitum vñbroz in corpus
h. 2

xpi in ysticu. Id est nre filiatione significat p
graz. Agn^o dei liberatione p miaz et tri
plicat ut liberemur a malis pteritis pnti
bus et futuris. Lcio significat boni opis
consumatione. Circa qda alia q sunt i missa
nota significatio allegorica. Intelligim^o
eniz p altare cruce. p calice sepulchru. p
patena lapide suppositu. p corpale syndo
ne in q corp^o dni fuit inolutu. Nota etia
q oes misse sunt eque bone quatu ad op^o
opatu. Una tñ e melior altera quatu ad
opus opans. Un meli^o est audire missaz
boni sacerdotis qz mali. Sicut i mesa co
porali tñd cibū iocundius sumim^o a mi
do ministro qz ab i mudo. Nota q picu
lu e si celebras missa vel manus tremu
las. vel caducū inobū bz. aut delir^o. aut
idiotia e. Un talibus e inuigēdu q absti
neāt a missa. Itē qñ aliq e celebraturus
missaz bis nō dz sumere ablutione i mis
sa piori. qz ad missa secundā accederet nō
sciūmus.

De negligētis q sūt in missa. Cap. 19.

I p negligētiā euenerit q plecto
s canonē nec vinū nec aq reperiat
i calice. statim pūndū debet vtrū
qz. et sacerdos iterabit cōsecratioz ab illo
loco. Simili mō et pficiet vsqz ad finem
ita tñ vt dimittat duas cruces q fieri sin
gulariter sup hostiā cōsuerūt. Un me
lius pōt dici q aliā hostiā sumat. et cano
nez a principio icipiat. Qd si de simplici
vinū vl aq fiat psecratio. vinū reputabit^o
p sacro. sz aq nō. Si quid de sāguine ce
ciderit sup corporale vl palā altaris vel
sup albā casulā p illa rescidat et i loco
reliquiaz reseruet pus extracto sacro qz
tū poterit et supro. dī n abluat et sumat
ablutio. Si vō sup terrā lapidē vl lignū
ceciderit. ligēdus radēdus et extergēdus
est locus ille. et puluis in sacro loco repo
nēdus. Idō si in ipsum sanguinē mus
ca vel aranea ceciderit vl aliqd tale qd vix
sine vomitu vl mortis piculo sumi pōt.
pfundat et lauet qz cautius potest i calli
ce et ablutioz sumat sacerdos. sz musca si
ue aranea sup piscinā cremetur. Quod

si corpus sine de corpore xpi super pa
lam altaris ceciderit vel sup vestimentū
nō rescidat. sz vinū abluat et a ministro su
mat. Sz si infirm^o corp^o dni resiciat su
scipiat put diligētius pōt. et sumat a sa
cerdote vel ab aliquo puero discreto et
mūdo. si eger nō pōt illud resumere.

De penitētia. Cap. 20.

Penitētia e vt ait Ambro. pterita
p mala plāgere et plāgēda iterū nō
cōmittere. Itē Gre. pnia e añ
acta pctā flere. et itēz flēda nō cōmittere
pnia diffinit p duplicē actū. vnū qui e
respectu pteriti. s. pterita plāgē. alterū re
spectu futuri. s. plāgēda nō cōmittere. pri
mus act^o e i re. secund^o i pposito. Peni
tētia duplex e. qda iterior tantū. et hec est
de iure naturali. quedaz exterior q sit ad
arbitriū hoīs. prima nō e sacramētū pro
prie. 2. vō sacm ē. Itō enī penitētia p se
suscepta. dī pprie sacm ecclie. cuz talis
et añ baptisimū possit fieri. sz pnia inuim
cta p mīstros ecclesie sacm ē. Itō aduz
quoqz e fugē p peccatis ppriis e actus
penitētie q est virtus iustitie. sz lugere p
peccatis alienis siue malis est alteri^o vir
tutis. s. misericordie. Lugere vō p bonis
eternis e act^o tertie beatitudinis. de q dī
Beati q lugēt. et c. De duratiōe peniten
tie sciēdu q exteriorē nō oportet esse ppe
tuā sed de interiori distinguit. Est enim
penitētia iterior fin habitū. et hec dz esse
ppetua. Alia est fin actū et hāc nō opor
tet esse ppetuam. Semper enī tenet qz
ad interiorem pniaz habitualē q vellet et
vult de cetero nō peccare. Sz exteriores
pniaz nō sp tenet. Itē ali^o e dolor rōalis
q e pcti detestatio. aī^o sensualis q e passio
et prim^o dolor sp dz cē i pnia. scōs nō e
de necessitate. Itē qzuis hō n sit cert^o de
pcti remissioe. tñ si dz pp h pniaz exteri
orē e ppetuā qz nō exigit i talib^o certitū
do scīe. sz sufficit scīa cōiecture ptabilis
vt e qñ hō fecit ptabilit^o qd debebat. do
lēdo cōfiteōdo. satissaciēdo. emēdādo. Cū
in oī sacro none legis sit aliq mā visibi
bills elementū q est signū et cā grē sic etia

i sacro pnie debz esse. sed tñc materia sen-
sibilis large sumit p omni re. siue res il-
la sit exterior: suba. siue actio humana.
Uñ fm hoc in pnia put est sacm sunt
res ⁊ verba. verba qdem in cōfessione ⁊
absolutione sūt. res aut est ipsa actio hu-
mana. Ad intelligēdū ista plenius nota
q sicut in medicinis corpalibus qdaz cō-
sistunt in sola passione curati. vt est sectio
vulneris. qdam vero in actione. vt est ex-
ercitatio corpis. Ita in sacris qdam cōsi-
stunt in passione eius q sanctificat ⁊ nō
in actione nisi p accidēs. vt baptisimus.
cōfirmatio. eucharistia. extrema vinctio
ordo. Quedā vō consistunt in actu eius q
sanctificat. vt pnia ⁊ infirmis. In p-
mis ergo q sine actu nostro opant requi-
ritur exterior: materia q significat ⁊ cām
⁊ rē sacri. In aliis vō ipse actus noster ē
p materia sensibili. Similiter ex pdictis
patere pōt q quoddā est in hoc sacri cā-
tū. vt actus penitēis exterior: qdā est
res nū vt remissio pctōz. quoddā res ⁊
sacm vt cōtritio interior.

De qualitate pnie. Cap. 21

St pnie qdā vera. Aug. pnia
vera est penitēda nō cōmittere ⁊
cōmissa desistere. Quedā est falsa
fido. Irrisor: est ⁊ nō penitēs q adhuc
agit qd peniteat. Quedā est coacta. ps.
Cōuersus sū i crūna mea ⁊c. Quedā est
sera. Aug. Si tñc penites qñ peccare nō
potes. pctā dimiserūt te nō tu illa. Que-
dā iniqua. Adath. Judas pnia ductus
⁊c. Quedaz desperata. Sapient. ppe an-
gustia spūs gemētes dicētes intra se pe-
nitētiā agentes. Quedā sancta ⁊ merito-
ria. Ber. O felix penitētiū humilitas. O
cōfictū bona spes q facile vineis in vin-
cibiles. q cito tremabūdū iudicē cōuer-
tis in pssimū psem. Debz pnia cē ama-
ra. Hier. pñactum vngenti fac tibi.
Volūtaria. Aug. cū gaudio dō facere im-
mortalis futurus quēcūqz faceret hō p
differenda morte mortuus. pfecta.
Aug. Nulla pnia sera dūmodo va. Re-
clerata puer. Ne tardes pueri ad dñ.

pseuerans. Cañ. Lau pedes meos
quō inqñabo illos. Fortis Hiero. Lēz i
limine iaceat pf. lz mater vbera qbus te
nutrierat cōdat p calcatū pge psem ⁊c.
Itēz pnia dō esse resectio spūalis cū xpo
semp victuro. nō cū lazaro itēz mortu-
ro. pnia dō cē pempta ⁊ nō dilata. Ut
illud. Expectaui vt faceret vnas ⁊c. pri-
mo. s. ne infructuosi simus. Unde Isa.
Expectaui vt fa. v. facit aut spi. Scdo qz
ad magna vocamur. gen. Ego ero mer-
ces magna. Tertio ne ab eternis nuptiis
excludamur sicut factū est fatuis vgni-
bus q differebāt se ppare. 4. ne ab hosti-
bus ipediamus sicut si il israel a pharao
ne ne egredieretur de egypto. 5. qz relin-
quere pctm ēt penis ppe lumur. Greg.
Cōtēnendus ēt mūdus ēt si reb? ppe
ris abūderet. At cū tot aduersitatibus
aīum pulsat. cū tot calamitatibus igemi-
nat. qd aliud qz vt nō amet clamat. 6. ne
blāde seducamur sicut auis p fistulaz au-
cupis. ⁊ sicut piscis p escā in hāmo. ⁊ si
cut vrsus p mel. 7. ne morte pueniamur
Gre. Nihil certius morte ⁊c. 8. ne pue-
tudie teneamur sic arbor dō facili nō euē-
lit euz bñ radicat. Jere. nūqd ethyops
pōt mutare pellē suā ⁊c. Ad agēdaz pe-
nitētiā mouēt qttuor de qbus Ber. Mi-
mis durū est cor qd nō emoluit bñficia
nec terrēt supplicia. nec alicūt promissa
nec castigāt flagella. Impedimēta pnie
sūt hec. s. pusillanimitas aggrediēdi ta-
les sūt sicut equus vmbriatens q trāco
vt vmbra terre. Pudor: pntendi. sed si
cut ait Aug. Verecūdia magna pars pe-
nitētie est. Horror: satisfaciēdi. sed ptradī-
cit Apost. Hoc memētanēuz ⁊ leue tri-
bulat cor. Delectatio peccādi. sed tpale
est qd delectat eternuz qd cruciat. Spes
diu viuendi. sed dñs dicit q securis ad
ra. ar. po. est. Desperatio grām obtinen-
di. sed ptradicit Ezech. Quacūqz ho-
ra ingemuerit peccator. Timor: recidū-
di Aug. Qñ cecidi crexte me qñ steti te-
nuit me. qñ iui duxit me. Ita loquitur d-
deo. Exemplū delinquendi. sed stultus

qui vidit aliquē cadentē in foueā si nō sit
in eodē loco cautior. Cōsuetudo peccādi
sicut balaā cōsuetus mōstris nō curauit
q̄ asina loqueret. Cōfidentia de dei mi-
sericordiā q̄ qñ penituerit ipsuz recipiet
sed hoc est peccare in spm̄ sc̄m̄. Grego.
Misericordiā dei debemus saltē erube-
scere si iustitiā nolumus formidare.

De effectus penitentie. Cap. 22

Er pñiam absoluit homo a pctō
p restituit ecclie. reconciliat xpo. do-
nis spūaliter dicit. de filio diabo-
li filius dei efficit. paradisi dei apertur.
Hec est q̄ angelos iustificat. ipm̄ iustifica-
cat. amissa bona renouat. vitā eternā do-
nat penaz eternā vitat. Itē pñiaz est se-
cūda tabula post naufragiū. ad quā pec-
cator pōt recurrere dñi vñit in statu vite
pñtis. qñcūq; et quotiescūq; diuinā mi-
sericordiā voluerit implorare. Duplex
est naufragiū. s. peccati originalis et actua-
lis. sed de primo liberamur p tabulā ba-
ptismi q̄ vñtis efficaciam accepit a tabula
crucis xpi. De scdo autē liberamur p ta-
bulā pñie quā dñi clemētis puidit hōi
q; p pctō actuali nō pōt iterū baptizari
Nota q̄ a reatu pcti liberamur p grām
a sequelis at pctōz p penitentiā et ptes pe-
nitentie. a miseria vō p gloriā. Itē nota
qualr opa mortificata vñtificat. q; lz ve-
raz sit q̄ a pñuatione ad hñtuz nō sit re-
gressus i vita nālī. nō tñ ē vez i vita mo-
rali. Itā a pñatōe ad hñtū volūtari? ē re-
gressus. s. a morte culpe ad vitā grē. Un-
dē cēdū est q̄ sicut pctā actualia trāseūt
actu et remanēt reatu. ita bona opa tran-
seunt actu. et remanēt merito. Scdm̄ at
q̄ manent dñr mortificari vñ vñtificari.
Bona igit opa q̄ diu cōiuncta sūt radici
merendi. s. charitati dñr viuere. qñ ab il-
li sepanē dñr mori. qñ reuertūtur dñr
vñtificari. q; reddet ad statum sue origi-
nis. vñ grē charitatis. et q; valent ad ma-
iorem rectificationem charitatis.

De partibus penitentie. Lu. 23

Artes pñie integrales sūt tres. s.
p Cōtritiō. Cōfessio. et Satisfactio.

q̄uls enim cōplemētum pcti possit esse
i actu solū et ois et cordis solū vñ crū fil-
tū ad pfectōez pñie exigit hōz triuz ag-
gregatio. Licet ad esse simplr sufficiat cō-
tritiō in actu. et cōfessio et satisfactio in p-
posito. Itā d. n. in his q̄ hñt eē successiuū
exigit q̄ ptes integrales sint simul. s. exi-
git hoc in toto q̄ hñt esse pmanens. Et
aut sint tres ptes penitentie sic cōditur.
Itā d. n. est quoddā spōtaneuz iudiciuz
in quo cōtritiō est quasi q̄daz citatio vbi
segtur rei añ iudicē spōtanea p̄fessio. De
inde segtur p iudicē impositē emēde so-
lutio. Sed in hoc differt iudiciū fori a iu-
dicio poli. q; ibi cōfessus in iure p̄denat
et hic absoluit. Alia est pñim istaz suffi-
ciētia. q; oē pctm̄ cōmittit corde ore vel
ope. iustū ē. vt p p̄trariū curet. s. vt pec-
cator culpā aio detestet. vbo exprimat.
et facto puniat. Itē p pctm̄ offendit hō
deū eccliaz et seipsuz. sed p p̄trōnē reco-
ciliat deo p cōfessionē ecclie. et p satisfac-
tionē sibi. Itē iste tres pñie ptes sūt die-
te qbus itur ad terram pmissionis. de q
bus dñr Exo. Ibimus vñā triū diez. Itē
iste tres ptes significāt tres moīnos mo-
raliter quos dñs suscitauit. qm̄ p cōtritiō
nē suscitāt puella in domo p cōfessionē
iuuenis in porta. p satisfactionē Lazarus
in sepulchro.

De contritione. Cap. 24

Contritiō ē dolor volūtariē p pec-
catis assumptus cū p̄posito cōfite-
di et satisfaciēdi. hec diffinitio ma-
gistralis est. et ponit ibi dolor p grē. vo-
lūtariē assumptus ponit ad dñam dolo-
ris naturalis. qui nō est meritorius. pro
peccatis. ponit ibi mā doloris ad dñam
doloris inuidie q̄ est in bono alieno. Ste-
ergo diffinit cōtritiō put est actus virtu-
tis. sed put est pars faciē penitētie oīz q̄
aliquid in p̄patione ad alias ptes addat. et
ideo ponit cū p̄posito cōfiteēdi et satisfaciēdi.
Nota q̄ cor dñi durū qñ durie ispi-
rationi se t̄gēt. nō cedit. sed obuiat in af-
fecm̄ peccati demorando. frāgi vō dñi
qñ incipit a p̄posito peccādi resipiscere.

13 nō dūz tot aliter pñertat. Cōuerti vero
 dī qñ vō lītas pfecte ab effectū peccādi
 resistit. In contritione duplex est dolor.
 Unus ē volūtaris q nō est aliud q̄ peti
 displicētia. Alius est sensualis. p̄mū est
 de cēntia p̄tritionis et de hoc dolore itelli
 gīt illud. Illic. Luctū vñigenitū fac tibi.
 q̄ hoc ex rōne d̄z magis velle nūq̄ pec
 casse q̄ vñigenitū vñere. Scōs vero do
 lor nō regit de necessitate p̄tritionis. s̄
 de p̄fēctōe q̄ talis dolor non est in n̄ra
 p̄tate. Nota ē q̄ p̄tritio pōt tñ intēdi q̄
 nō solū culpa. sed et tota pena dimittitur
 hoc pōt fieri duplī. Uno mō ex pte cha
 ritatis q̄ displicētiāz causat peti. q̄ qñq̄
 p̄tingit tñ charitatē intēdi in actu q̄ cō
 tritio inde sequēs merebit absolutionēz
 ab omni penavt in magdalena. Alio mō
 fit istud ex pte doloris sensualis quē vo
 luntas in cōtritione excitat. q̄ ille dolor q̄
 dam pena est q̄ tñ pōt intēdi q̄ sufficit
 ad delectionē culpe et pene. Nota q̄ do
 lor cōtritionis sensibilis vñ sensualis tri
 plex est. deficiēs. sufficiēs. et p̄minens.
 p̄mū trahit ad infernū. scōs ad pur
 gatoriu. tertius ad paradisu. et est sile de
 scia que repit in electis. q̄ scia deficiēs
 repellit ad dignitatē. sufficiēs tollerat. su
 p̄minēs merito coronat. Dīa q̄daz est
 iter attritōez et p̄tritōz. sic iter formale et
 formatū qd et dī de fide isomni et forma
 ta. Utū aut attritio fiat p̄tritio distigūē
 dū est. q̄ cōtritio dī cū grā tritio. hec at
 pōt esse dupliciter. Uno mō est cōicati
 ua. q̄ grā associat motū exñtū in aīa. et
 illaz informat q̄uis nō cliciat. Alio mō
 p̄ cām ita q̄ motus a grā cliciat. p̄mo
 mō attritio fit p̄tritio. q̄ actus simplex
 manēs in aīa format adueniēte grā sicut
 color adueniente. Luc. Scōdo modo im
 possibile est q̄ attritio fiat cōtritio. Sed
 si qñt q̄dū q̄s de p̄tō dolet dēat. Re
 spen. sicut dicit Aug. de sancto vie. De
 us qñ absoluit a vinculo peti boīem col
 ligat cū vinculo detestationis p̄p̄tue. sed
 detestatio peccati q̄daz est in bitu ad quā
 semp tenet hō. et post p̄fectam peti re

missionē de qua dicit Aug. Loquens de
 penitēte. Semp doleat et de dolore gau
 deat. et nō semp doluisse doleat. Alia de
 testatio est in actu. ad hāc hō nō tenet sp̄
 Sciēdū aut q̄ beati et dānati et hī q̄ sunt
 in purgatorio nō hñt p̄tritionē p̄p̄tue c̄
 rō est. q̄ in cōtritione p̄p̄tue sūpta sūt tria
 .s. dolor. et effectus satisfactōis. in beatif
 aut nō est dolor. in dānatis vō nō ē grā
 et hī q̄ sūt in purgatorio nō merētur.
 De cōfessione.

Laplin.

25

Confessio est vt ait Aug. p quam
 morbus latens spe venie apitur.
 Confessio sacralis que est ps pñie
 cōueniēter describit p mīaz q̄ est petm.
 et p actum q̄ est apire. et p finē q̄ est spes
 venie. Duplex cōfessio. q̄dā est mentalis
 q̄ deo fit. et hec ē de iure nālī. q̄dā ē voca
 lis q̄ fit hōi. et hec nō est de iure nālī. sed
 euāgelico. igit an incarnationē xpi suffi
 ciebat cōfessio mētalīs. q̄ deus nō dūm
 erat hō. s̄ postq̄ scūs est hō d̄z cōfessio
 fieri hōi vicario xpi. In hoc. n. q̄ mini
 stris sacroꝝ xps dedit p̄tēz ligādī atq̄
 soluedī insinuant p̄fessione eis tāq̄ iudī
 cibus fieri debere. sic ergo xps instituit
 cōfessionē tacite. sed apostoli p̄mulgane
 rūt eā exp̄sse. Ja. cōfitemini alterutrum
 peccā v̄ra. Quāuis igit in cōtritiōe remit
 tat petm cōiter. tñ cōfessio vocalis ē ne
 cessaria in re qñ hēt opportunitas. vñ in
 p̄posito articulus necessitatis eā excludit
 et nō p̄emptus religiōis. Et ista necessi
 tas p̄hēdi p̄ p̄tritōz nō ē in tali casu p̄
 necessitatē remedii. cū petm iā sit dimi.
 sū s̄ p̄ obligatōez p̄cepti. Confessio. n. et
 satisfactio necia ē nō solū p̄ reconciliatōz
 in iudicio dei. s̄ et i iudicio ecclie. Quas
 circūstātiāz teneamur cōfiteri. Nota q̄
 circūstātiāz q̄dam sunt trahētes in aliud
 gen⁹ peti vt coire cū muliere coniugata. et
 has tenet hō p̄fiteri. Quedam sunt ag
 grauātes in eadē specie. et har quēdā sūt
 non aggrauantes notabiliter sicut scīa et
 hī mōi. has nō tenet quis cōfiteri. q̄ sūt
 qñ venialia peccā. Quedam sūt aggrauā

l. 4

res notabiliter. et has sibi quosdam tenet
homo confiteri. *Mo. n.* sufficit illi qui accepit e-
tiam marchas de alieno. dicere ego accepi
alienum. cum hoc posset verificari si accepis-
set unum denarium. sibi alios coinus. s. non tu-
tus opinantes non o. Circumstantie aggra-
uantes peccatum notant his versibus. Aggranat
ordo locus mora causa scilicet tempus. Lucta pusil-
la. modus genus. et statim altus. Condicio
numerus. etas et scandala ferus. Quam-
vis peccata alicuius nota sint sacerdoti. tamen o-
ra confiteri. quia non sunt ei nota ut iudici.
Quandiu possit quod differre confessionem due
sunt opinionibus. Quidam. n. dicunt quod peccator
tenet confiteri statim bina opportunitate sus-
ficiendi. Alii coinus dicunt quod cum confessio sit i-
ter precepta affirmatiua non obligat nisi pro
loco et tpe. Ecclesia autem determinat in de-
cretis quod omnis homo confiteatur semel in anno. quod
habet tunc quilibet de necessitate condecare. In ca-
sibus autem quattuor tenet quodammodo hoc tempus con-
fiteri. Unus est ratione sacramenti. qui vult
condecare vel celebrare. Alius ratione piculi.
ut si est in piculo mortis. Tertius est ratione con-
scientie. v. si dicat sibi conscientia quod statim teneat
tur. Quartus est ratione dubii. ut si non spatium il-
lo anno habere confessorum quem modo habet. vel si habet
casus papalem. et modo habet copiam confessoris seu
patriarum domini pape. Si querat utrum con-
fessio facta in peccato mortali valeat. dicendum est
quod confessio in remedium et in preceptum. in quantum
est in remedium non valeat in mortali facta
tamen absolute homo a precepto. sicut fide baptis-
mum suscipiens non recipit nisi sacramentum et
notam sacri. Utrum confessio sit iteranda. *Mo-*
ta quod regulariter nullus tenet confessionem
bona fide scilicet iterare amplius. Sunt tamen
quattuor casus in quibus tenet quod iterare con-
fessionem. quorum duo sunt prope confessorum. *Idem*
m. si deficit confessor clavis potestatis. eo quod
non habet potestatem ab illo peccato absolvere. Secun-
dus est si deficit sibi clavis scientie. quod necesse est di-
scernere. Tertius est si confitens dissimulauit
confessionem. o. n. quod unus fiat confessio inte-
gre omnium que habent in memoria Si ve-
ro aliquis exciderit a memoria non ideo
o. reputari confessio dimidiata. 4. est si con-

tempus seu neglexit et obtinens est satisfactio
nam si sciret et adimplere veller non oportet
ret confessionem iterare. Si vero aliquis ca-
dat in peccatum postquam bona fide fecit confessi-
onem questio est utrum teneatur confessio
nez prius scilicet iterare. et est opinio quod non
in specie sed in genere. licet aliter dicat quodam-
modo quod confessio facta per nuncium vel per episto-
lam. licet sit quoddam bonum et meritorium. tamen
in quantum est per sacramentum penitentie non potest
sic fieri. quod determinata habet materiam. s. ac-
tus simonis quo conscientia hominis manifestari
conuenit. Unde sine necessitate non licet ta-
liter. In necessitate potest defectus per equi-
polentem actum suppleri. De qualitate
et effectum confessionis. Cap. 26.

Ualis debeat esse confessio notatur
quod his versibus. Sit simplex humilis
confessio pura fidelis. Utera frequen-
tanda discreta libere verecunda. Integra se-
creta lachrymabilis accelerata. fortis et
accusata. et sit parens parata. Ad multa va-
let confessio A morte liberat. quod sicut confes-
sus in foro contentioso datur. sic in spirituali
liberat. Vulnera mentis sanat. *Idem*. Vul-
nus non intellectum tardius sanat. Deus hominem
manifestat. Aug. Si nolle confiteri non me-
tibi abscedere. s. tibi. *Paradisum* aperit
Aug. O breue verbum peccatum. quod aperit
portas paradisi. Explem in latrone. *Peccata*
ta regit. *Utrum* quodammodo glo. Si homo detegit. de-
tegit. Ad misericordiam dominam emollit. *Glo-*
sa super illud Delictum meum cognitum est mihi. Si
homo agnoscat deus ignoscit. Alius iocundat
per. In voce exultationis et perfelli sonat epu.
Intercessores multiplicat. Sacerdotes.
n. per suis confessionis orant. Conscientiam mundat
Aug. Confitendos fit homo de sedo pulcher.
sed diabolus rupit. Sicut cum aliquis secre-
tum alterius detegit. Deo hominem coinus
git An. Quid propius auribus dei quam confi-
tes eorum et vita que est ex fide. In via salutis
dirigit. puer. Qui abscondit scelera sua
non dirigetur. et contrario etc. *Peccatum*
delet. per. Dixi confitebor aduersum me
etc. Satisfactionem supplet. *Et lo. super*
ad alio. Inbentur confiteri peccata nostra

ut erubescētiā patiamur p. pena. Ad
lum precat. exemplum de dente putri
do qui extrahit ne alii cōputrescat.

Cui debeat fieri cōfessio. Cap. 27.

Generaliter teneas q. cōfessio de-
bet fieri sacerdoti habenti clauē
que sūt sciētia discernēdi & pote-
stas ligādi atq. solnēdi. Sciēdū aut. q. si
cui baptisim⁹ est sacm. necessitatis. ita &
pnia. Un. sicut baptisim⁹ duplicē h. mi-
nistriū vnū cui cōperit baptizare ex offi-
s. sacerdotē. alium cui cōmittit dispēsa-
tio baptisimi rōne necessitatis. Ita & mi-
nister penitētiē duplex ē. Unus est cui cō-
fessio sit officio sicut sacerdos. Alius qui
audiēdo cōfessionē vicem supplet pōt sa-
cerdotis i. necessitate ut est laicus. Dicūt
tñ aliq. q. cum deest copia sacerdotis nō
oz cōfiteri laico. s. sufficit soli deo. Quā-
uis oēs sacerdotes clauē habeant. nō ta-
mē pōt oēs ligare & solvere. sicut excoi-
cati suspēsi heretici & dāna ti. Hoc autē
nō ē ppter defectū ordinis. s. q. nō hnt
materiā. s. subditos q. auferūt ab eis cū
excoicant. ¶ Nō tñ tales baptizare. quia
hoc est sacm. necessitatis. ¶ Nō tñ tales
eucharistiā cōsecrare. q. hoc substantiali-
ter adheret ordini. Dicēdum ē q. null⁹
pōt absolvere cōfiterē nisi ppius sacer-
dos. ¶ Propius vero sacerdos dicit sex
modis. ¶ Primo mō est pastor. ecclie ut
papa ep̄s & curat⁹ quilibz i. suis casibus
2. p. determinatōez supioris ut vicariū. 3.
p. privilegium quibuscū idultum. 4. per
suasum. ppiū sacerdotis dū tñ licētur ei
vir discretus & honest⁹ & vere sacerdos
5. ppter necessitatē. q. instāte mortis ar-
ticulo quilibz sacerdos pōt absolvere. Et
pegrini absoluit ab his apud quos sūt
6. ppter defectū sui sacerdotis. qñ ē idio-
ta vl. p̄doto: cōfessionis. vel quādo solet
mulieres confitentes procari tūc. n. si nō
iuenit aliquē q. auctoritatez habeat efficiē-
ti sacerdos ppius nō quilibet sed discre-
tus & honestus & notus vl. ex ordine vl.
ex persona.

De sigillo cōfessionis.

Capitū.

28.

A que gerūt exterius i. sacramē-
tis sūt signa. rerū que interi⁹ cō-
tingūt. & id cōfessio qua q. sacerdos se
subicit signū est supioritatis q. quis deo
subicit. Deus aut. p̄ctm illi⁹ q. se p. pnias
subicit tegit. Un. oz de necessitate sacri q.
sacerdos celet cōfessionē. Sūt & alie hu-
ius celatiōis vtilitates. q. p. hoc homines
magis ad cōfessionē attrahūt & simplici-
us p̄ctā cōfiterent. Sacerdos aut. nō dz
tñ celare p̄ctm qd in cōfessioē recipit. s.
et oia alia signa p. que posset peccator. vel
p̄ctm cōprehēdi. ¶ Nō aut. penitēs facit
ut illud qd sacerdos ppter cōfessionem
sibi factā sciebat ut deus. sciat et ut homo
Et hoc facit dum licētiat eum ad dicēdū
& si dicit nō frāgit sigillū cōfessionis. Si
autem querat vtrū id qd scit sacerdos p.
cōfessionem. & scit alio modo possit reue-
lare. sup. hoc diuerse sūt opīones. Sed
hec est verior. q. sine sacerdos sciat illud
peccatū ante cōfessionē. sibi factam sine
post. nō tenetur celare q. tñ ad id quod
scit ut homo. Nota q. iste modus dicen-
dum tibi in cōfessione nō claudit tale di-
ctum sigillo cōfessionis q. non seruat ibi
modus cōfessionis. vel ordo.

De satisfactiōe. Cap. 29.

Sicut i. bellis & cōtrouersis resti-
tuta amicitia. nō statim restituit de-
bitū illati damni. Ita post remissionē cul-
pe in cōfessioē sen cōrutione remanet de-
bitum pene satisfactorie. Tūgt sacerdos
quedā ad satisfactiōis fūdāmetū sicut ab-
stinere a p̄cto & restituē ablatū. Quedā
ad satisfactiōis expeditiōez ut ē vitare cō-
fortia maloz. Quedā inūgt ad substantiā
satisfactiōis. ut ē ieiunare vigilare dare
elemosinā peregrinari & huiusmodi ope-
ra penalia. Quedā inūgt ad satisfactiōis
pfectionē & securitatē. ut sūt opa supero-
gatiōis. Satisfactio dz rēdere culpe t. tri-
b⁹. s. in numero. ps. Lauabo p. singulas
noctes &c. In pōdere. Aug. Libet de-
bet facere imortalis futurus quēq. fa-
ceret p. differēda morte mortuus. In

mensura. S. T. Arto tpe d3 q3 i pnia esse
quato fuit in culpa. Ista tria regunt in
penitencia sedm conuersionem nō sū ne
cessitatem.

De singulis pñib⁹ satisfactiōis in cōi.

Cap.

30.

Artis actiōis qdā sūt ptes pñci/
pales. s. Ofo. Ieiunium ⁊ elemosina

Quedā vero secundarie q̄ ad has
reducūt. ut vigilie peregrinatiōes disci/
pline Dicēdū ergo q̄ oīa carnē affligētia
reducūt ad ieiunium. oīa opa vō spūalia
ad ofonē. oīa aut opa mīe ad elemosy/
nā. Sufficiētia pñi pñcipaliū pōt acci/
pi respectu termini a quo ē mot⁹ satisfi/
ctiōis. q̄ p ieiunium reuocamur a cōcupis/
cētia carnis. p ofonē a superbia vite. per
elemosynas a cōcupiscētia oculorū. Alio
mō sumit ista sufficiētia ex pte termini
ad quē fit satisfactio. q̄ p ieiunium ordinat
hō in seipso p elemosynā ad primum per
ofonē ad deum. Tercio mō sumitur hec
sufficiētia ex pte materie de q̄ fit. Per ele/
mosynā. n. fit satisfactio de bonis substa/
tie exterioris. p ieiunium de bonis corpis p
ofonē de bonis mētis. Quarto mō sumi/
tur hec sufficiētia ex pte modorū satisfaciē/
di fit. n. satisfactio tribus modis. vī per
punitōz vī p redēptionē. vī p supplica/
tiōez. Primum facim⁹ ieiunādo. scd3 ele/
mosynas dan. tertium orādo. Quinto sumi/
tur hec sufficiētia ex pte effectus. Per sa/
tisfactionē. n. tria magna bona nobis pne/
stāt. s. impetratio gr̄e. remissio pene expur/
gatio reliq̄y culpe. Ad primum videt va/
lere elemosyna ppter multiplicatē iter/
cessorū. Ad sūm ieiunium. Ad tertium oratio

De pñib⁹ satisfactiōis.

Capitulum.

31.

e Elemosyna duplī pōt accipi. aut
itētiōe subleuādī necessitatē. primi
⁊ sic ē opus mīe. aut intētiōe recōpēsan/
di p debito offense dñe. ⁊ sic ē opus iu/
stire. Un primo mō pprie pñet ad me/
ritū vite. 2. mō ad meritū dimissiōis pe/
ne. q̄ elemosyna sic data pprie ē satisfi/
ctoria. De ieiunio quoq3 scēdū ē q̄ i car

ne duo sūt. vñū a natura que d3 sustētari.
⁊ aliud vñū qd d3 dominari. Ieiunium er/
go qd naturā suat ⁊ vñū dominat bonū
ē. aliud vō nō. Ofo dupliciē h3 fieri aut
p impetratiōe bonorū. ⁊ sic est ps vel
opus cōtēplatiōis. aut p remissione ma/
lor. ⁊ sic ē pprie ps satisfactiōis.

De iustificatiōe impij.

Capitulum.

32.

i Iustificatio ipiū ē motus ab iniust/
cia ad iusticiā. In iustificatiōe im/
piū q̄tuo: regit⁹. s. mor⁹ liberi
arbitrii. contritiō. infusio gr̄e. ⁊ remissio
culpe. H3orū pma duo sūt ex ptescipientis
alia vō ex pte agētis. Prædicta q̄tuo: sūt
si l tpe nō natura. Prædictas aut nē pos/
terioritas que sū ordinē ⁊ ē reducūt ali/
quo mō ad ordinē cause ⁊ causati. Inter
ista videt hic ordo cālitatis esse. Cāliter
n. mor⁹ liberi arbitrii prior aliis trib⁹ est
q̄ regit⁹ cōsensu volūtatis in hui⁹ mu/
tatiōe. Volūtas ⁊ liberū arbitrium sumū
tur hic p eodē. Prædicta mor⁹ iste ap/
pellat mor⁹ liberi arbitrii. Iste vō mo/
tus q̄ p liberū arbitrium cōsentit deo vt p
mō motorū vocat mor⁹ fidei. q̄ h3 aliqd
cognitiōis ⁊ aliqd affectionis. sicut fides
Dicamus ergo q̄ motus liberi arbitrii
siue fidei in deū cāliter est prior q̄ motus
quo de petō q3 cōuertit. q̄ sicut i gene/
ratiōe peti prior est cōuersio q̄ auersio.
eti cōuersio causet auersionē. itā i eius de/
structione prior ē cōuersio ad deū p li/
berū arbitrium q̄ auersio a creatura p cō/
tritiōe de peccato. Qd enim primum ē i cō/
positione vltimum est in resolutione. Isti
vero duo motus. liberi arbitrii ⁊ contriti/
onis sunt priores q̄ gr̄a infundat. q̄ sūt
causa pparatiōis vt gr̄a det. Quāvis. n.
deus sine vlla pparatiōe posset ipiū iusti/
ficare. tñ regit⁹ pparatiō ex pte nra. qm
sicut regit⁹ pparatiō ex pte materie i na/
turali mutatiōe ad recipiēdā. formā. Ita
inmutatiōe volūtaria. ⁊ hoc nō ē ex ipote/
tia agētis s3 suscipiētis. Alia rō ē q̄ i in/
stis catone petōis sit introductio vni⁹ for/
me ⁊ expulsio pñarie. id regit⁹ pdeq

duo. s. motus liberi arbitrii disponēs ad
grāe susceptiōez. ⁊ p̄trito. i. discessio a pec
cato disponēs ad culpā expulsione. S̄c̄a
prius infundit q̄ culpa remittat. sicut in
introductiōe forme prius est forma que ex
pellit a pte agēis q̄ illa q̄ expellēda ē re
moueri possit. Qualiter aut̄ iustificatio fi
at in istāti vel successiue. nota distinctiōem
Istōt iustificatio dupl̄r accipi sicut ⁊ ge
neratio. Uno mō vt dicat motū ad iusti
ciam cū termino eiusdē. ⁊ sic fit successi
ue q̄n succedit successiua p̄p̄atio Alio mō
pōt accipi solūmō mutatione sine motu.
hoc modo fit iustificatio in istanti. ⁊ hoc
triplici rōe. I. p̄tina q̄ fit virtute infinita
⁊ simplici q̄ immediate opat. 2. est q̄ fit in
subo simplici. s. i mēte. 3. ē q̄ ipsa forma
q̄ expellit. s. culpa nō pōt vel p̄p̄ior ē q̄
q̄ introducitur. s. grā q̄ oīo simplex ē. ⁊ d
illd qd̄ dicit Aug. q̄ maius est iustificat̄
ip̄iū q̄ creare celū ⁊ terrā. dicēdū mai⁹
ē q̄tū ad illud qd̄ fit. q̄ meli⁹ est. sed nō
quo ad modū faciēdi. Quāuis enī i iu
stificatiōe ip̄iū sit resistētia forma. s. p̄trariū
ad p̄trariū. nō tū ibi resistētia effectiua q̄
aliqd̄ resistat agēti. s. deo. cuius virtuti ni
hil resistere pōt. In iustificatiōe ip̄iū aliqd̄
ex parte dei. ⁊ aliqd̄ ex pte p̄tōris ⁊ ali
quid ex parte ecclesie. Ex pte dei duo s̄t
s. misericordiā que reatū indulget. ⁊ in
stitia que emēdā aliquantulam exigit vel
hic vel i purgatorio. hoc significat p̄ bi
nos discipulos quos misit dñs in oēs lo
cū quo erat ipse venturus. tūc qd̄ corpa
liter. nūc aut̄ p̄ grām sp̄ualiter. Ex parte
peccatoris sunt ēi duo. s. amor ⁊ dolor. ⁊
bi sūt due molle q̄b⁹ p̄tū cōteritur. q̄a
s̄m legē nō debēt diabol in pignore ob
ligari. Ex parte ecclesie s̄t sūt duo. pri
mū est meritū ⁊ p̄cipue xp̄i qd̄ est inexti
mabile ⁊ alioy scōrum q̄ fecerūt op̄a mu
ta superogationis. que oīa sub p̄tate cla
uiū sūt posita. vt quod minus est in vno
mēbro ecclesie cūpenser in alio. Tū si ali
quis nō est mēbrum ecclesie nō influit in
ip̄sū meritū p̄dictū. Sed in ē indulgētia
quā dat ecclesia p̄ papā ⁊ ep̄os. tū vt ip̄a

indulgētia tū valeat q̄tū sonat exigit au
ctoritas. ⁊ cā. s. cōis vtilitas ex parte dñ
tis. exigit etiā fides formata ⁊ obediētia
ex parte recipiētis. hoc est vt soluat illud
propter quod datur.

De p̄tia venialiū. Capl'm. 33.

Enitētia ē remediū institutū ad ex
p̄tandū peccatū cui debet pena
sensibilis que cū debeat p̄tō nō
solū mortali s̄ ē veniali p̄t q̄ p̄tia est re
mediū p̄tra vtrūq̄. q̄ nō ē simpl̄r d̄ ve
nialib⁹ s̄ d̄ mortali⁹. q̄ p̄tia introducta
ē ad recōciliādū amicitia vel animā quā
mortale p̄tū tollit. Licet igit nō sit d̄ ve
nialibus simpl̄r p̄tia. tū est per accēs. ⁊
hoc ē trib⁹ modis. I. p̄tino rōe dubii. vt
q̄n credunt̄ esse mortalia. 2. rōne statuti.
vt q̄n hō q̄ tenet cōfiteri semel in āno n̄
h̄z nisi venialia. 3. rōne piculi vt q̄n veni
alis delectatio ad hoc p̄ducta ē q̄ nisi hō
se auertat ab ea trahit in mortale. S̄ de
remissiōe venialis p̄ti sciēdū q̄ in. duo
bus casib⁹ nō remittit̄. I. p̄tū ē si talis
h̄eat p̄tū mortale quū sine mortali nūq̄
dimittit̄ veniale. 2. econtra possit fieri. s.
q̄ mortale dimittat̄ sine veniali. Tū enī
p̄tū mortale tollat caritatez q̄ vniuersa
delicta opit cōstat q̄ exiit i p̄tō mortali
nullū veniale remittit̄. Scd̄s ē q̄n volū
tas fixa manet in affectu alicui⁹ p̄ti de
terminati venial tū quū illud tolli nō p̄t
⁊ hoc multiplici rōe. I. p̄tū ē q̄m cē pec
catū remissiōe idiget quo ad duo. s. quo
ad culpā ⁊ quo ad penā. s̄ nō pōt cē. 2.
f̄missio s̄m p̄ma. q̄ q̄dū hō culpā h̄z d̄
bito ē pene. Culpa at̄ cōsistit i deordina
tōe volūtatis. Tū volūtas sic manēs p̄
tinax reordinari n̄ p̄t. Alioqn duo oppo
sita s̄l cēnt i eodē. Alia rō ē q̄ manētē cā
n̄ p̄t tolli effect⁹ s̄ volūtas iordinata ad ali
qd̄ ē cā venial p̄ti. vñ manētē volūtate fi
xa i illo nō remittit̄ ip̄z p̄tū veniale. Sciē
dū ē q̄ vñ p̄tū veniale bñ p̄t dimitti si
ne alio q̄ p̄tū mortale qd̄ maioris ē ad
herētē p̄t ē remitti sine veniali. Alia rō ē
q̄ p̄tū mortale ita deo displicet q̄ facit
ē ip̄z p̄tōre deo displicet. S̄ veniale dō

displicet cū inordinatū sit. tñ nō facit pec-
cātē deo displicere. q: p illud non pīnat
grā sed obnubilat. inq̄tuz eius pcessus
ad exteriora īpediē. ⁊ pp hoc vnū venia-
le nō īpediē qñ aliud remitti possit. 3. rō
est q: venialia nō hñt pñerionē ad inuicē
nec a pte auersionis. q: nō auertūt a sū-
mo bono. nec a pte cōuersiōis. ⁊ iō vnū
dimitti pōt sine alio. Itā ē āt sic de mor-
talibus vbi nō dimittit vnū sine alio. q:
cōnexiōē hñt adinuicē ex pte auersionis
Quodlibet mortale auertit a deo. l3 non
hēat cōnexiōē a pte auersionis. Ex p̄di-
ctis colligit qd vnū mortale nō remittit
sine alio. ⁊ qd vnū veniale pōt remitti si-
ne alio veniali. Itē mortale remittit ve-
niali. sed nō veniale sine mortali. cui⁹ du-
plex est rō. 1. Prima est. q: mortale ⁊ venia-
le se hñt sicut hñus ⁊ dispositio. sed abla-
to hñu pōt manere dispositio ⁊ ecōuer-
so. Secda rō est. q: mortale exponit cha-
ritati. veniale autē seruo: ei⁹. sed subla-
ta charitate tollit seruo: ⁊ nō. ecōuerso.
Propter quid dimittit pctm veniale.

Caplm.

33

De pcti venialis remissionē nō exi-
git nouus charitatis hñus. s3 suf-
ficit nouus mor⁹. q: pctm nō tollebat vir-
tutis hñū. s3 īpediebat ei⁹ actū. Itā ē
q: pctm veniale nō dimittit sine cōtriti-
one cui⁹ hec ē rō. q: qdū volūtas in ali-
quo veniali fixa manet nūq̄ dimittit sed
volūtatē ab eo auertere qd qd prius vo-
lebat est displicere ei qd voluit. talis autē
displicētia dolor cōtritiōis dī. Sed scien-
dū q: cōtritiō pōt accipi tripliciter. s. actu
vl hñu vl medio mō. Cōtritiō in hñu
nō sufficit ad pcti venialis remissionē. q:
tūc qñq3 pñeūtutis hñuz hēret nō pos-
set. hēre veniale pctm. ⁊ sic veniale pctm
nō posset ēē cū grā. Cōtritiō quoq3 in ac-
tu nō sp̄ requit. q: sequeret q: pctm qd
qs in memoria nō h3 remitti n̄ possz pp
hoc requit p̄ritio medio mō. s. vt pctm
displiceat actualr vl explicitē vl īp̄licite.
Dico āt īp̄licite q: talis actus nō sufficit.
q: displiceret explicitē pctm veniale si co-

gnitio ferret ad illud. Itā ē q: tā fer-
uēs pōt ēē motus charitatis i deū q: oīa
pctā venialia psumit ēē sine actuali cogi-
tatōe ip̄oz. q: qñ qs seruet i deū ferē dī-
splicet ei qēqd a deo retardat. ⁊ ita l3 ex-
p̄licite. d. pctiō veniali nō cogitet. tñ in illo
motu p̄terit īp̄licite displicētia pcti venia-
lis. vl vnus vl oīum. Sciēdū est q: i cō-
tritiōe de venialib⁹ nō exigit p̄positū
nō peccandi venialr. sicut in p̄tritiōe de
mortali exigit. sed sufficit q: displiceat et
pctm p̄teritū. ⁊ infirmitas qua ad pec-
catū veniale inclināt. q̄uis imunis ab eo
esse nō possit. ita tñ q: volūtas nō mane-
at fixa in vno veniali. q: illud sic retētum
nō dimitteret in cōtritiōe grāli nec i sp̄ali
⁊ hec est rō. q: pctā mortalia sūt in p̄tate
n̄ra vt vitēt nō solū singula. sed et oīa.

Venialia vō ⁊ si singula vitari p̄t. nō tñ
oīa q: ex infirmitate p̄tigit nature. Adul-
ta sunt p que tollūtur peccata venialia q̄
per tria p̄prehendunt. primo sunt oīa il-
la que gratiam conferūt vt oīa sacra ce-
clesie. 2. sunt illa qbus impedimēta seruo-
ris ⁊ gratie tollunt. sicut est aqua bene-
dicta que virtutes inimici rep̄mūt. ⁊ cps
scopalis benedictio ⁊ alia sacralia. 3. est
exercitum humilitatis ex parte nostra. si-
cut est confessio peccatoz. oratio domini-
calis. elemosyna. ieiunium. ⁊ huiusmodi
Et horum est ratio. q: cum venialia di-
mittant per seruo:em charitatis que im-
p̄licite vel explicitē cōtinet omnia illa que
nata sunt de se seruo:em charitatis excita-
re dicuntur veniali peccata dimittere. ta-
lia vero sunt omnia que p̄dicta sunt.

Unde cum fm quantitatem seruo:is sit
quantitas remissiones. patet q: prout p
enumerata maior vel minor excitato: ser-
uo: qui īp̄licite vel explicitē cōtritiōē
continet plura vel pauciora venialia di-
mittunt. nō tñ semp omnia.

De extrema vñctione Caplm.

35

Ediato: dei ⁊ hoīum nō solū vo-
cat Ihesus inq̄ntum h3 saluare
sed etiā xps inq̄ntum h3 vñctōis
grāz in alios diffundere qd significatum

fuit i rege David q trib⁹ vicib⁹ vinctus
fuit. primo i domo p^ris sui i signu regni
futuri hoc significat vntione i baptismo
2. in eb⁹ sup iudā. 7 postea multa mala
hūit. hoc significat vntioz in p^rfirmatōe
3. itez in eb⁹ sup oēs israel. p⁹ hāc i pa
ce regnavit. hoc significat vntione i ex
tremis. De suba hui⁹ sacri sūt qnqz. p^ri
mū est q vntionez faciens sit sacerdos.
Secūda ē intentio debita. Tertiū ē mā
debita. s. oleū infirmoz. Quartū est for
ma vboz. hoc. s. p istā vntionez 7c. quā
formā d^rie d^rz inūgēs. Quintū est loc⁹ in
ungēd⁹. q: sit ad oculos ad aures ad na
res ad os ad lūbos. 7 ad man⁹. In hoc
sacro forma vboz est deprecatiua. quia
istud sacm v^r valē p ofonē ecclesie 7 p
modū suffragii. Dat enī ad effectū quē
hō p p^ria opa posset cōseq si cēt sanus.
Un nota q in aliquo sacro vboz forma
nō ē in sola ofone nisi in isto. Dixit enim
Jacob⁹. Indicat p^rbyteros vt oēt super
eū. In qbusdā sacris in sola enūciatione
vboz ē virt⁹ sicut i baptismo. At. n. d^ris
Ite baptizātes eos nō faciēs mētiōē d
ofone. In aliquo sacro s^rz quosdā consi
stūt forma in ofone 7 enūciatōe. vt in sa
cro pnie. Cōfueit. n. p^ressores primo
orare dicētes absolutiōē 7 remissionez
7c. 7 postea dicere. Absoluo te. Eū. n. in
petō offendat de⁹ 7 ecclesia p^rtra p^rimū
merito sit ofo. 7 p^rtra s^rz absolutio. Istō
sacm nō dat nisi adultis q petā venialia
videnē h^re. p^rtra q institutū ē nec dat aliū
q infirmis in piculo mortis p^rstitutis. Sa
nis aut nō dat hoc sacm. q: hūit reme
diū penitētie paratū. nec dat nisi postulā
tib⁹ q deuotiōe surrū erigūt. S^rz si sepe
infirmat q^s ad mortē sepe inūgi. sed in
vna infirmitate nō d^rz q^s bis inūgi nisi
eadē infirmitas vltra ānū p^rtrahatur. ita
q in vno āno p^r eandē infirmitatez ne
mo bis inūgit. Effect⁹ huius sacri multi
plex est. p^rimū est sanitas duplex. Una
ē p^rncipalis. s. liberatio ab infirmitate sp
rituali q cōtrahit⁹ p peccatoz veniā q^b
q ia efficiē debilis ad exequendū actum

gfe 7 glorie. Alia est sanitas q est q^b h
gnū p^rioris sanitatis. s. sanitas corp^ralis.
7 hoc est verū q^b sanitas corp^ralis expe
dit sanitati sp^ruali. Tūc enī istud sacm
causat virūqz in suscipiētib⁹ digne Inter
dū. n. vtilis est sanitas corp^ralis. s. ad me
ritū glorie cumulādū. Valet etiā ad dno
tionez excitādā 7 ad velociorē trāsitum.
In hoc sacro sicut i ceteris tria sūt. Unū
est sacm tū. s. exterior: vntio. Aliud est
res tū. s. effect⁹ duplicis sanitatis. vt dī
ctū est. Tertiū est sacm 7 res. s. qdā vn
ctio sp^rualis interior. s. mentis locunditas
7 solatium.

De sacro ordinis.

Capitulum.

36.

Unūqz sacra de q^b dictū est p^ri
nent ad statū p^rsonē. S^rz duo d^r q
bus dicēdū est p^rinet ad cōez sta
tū ecclesie. q: ordo p^rinet ad generatiōez
sp^ruales. m^rsimonius vō ad generatiōem
carnalez. Ordinez p^rcedit p^rima tonsura.
q: i oī trāsitu de statu ad statū cōueniē
iterponit aliq dispositio media. Unde i
trāsitu a statu laicoz ad statū ministroz
dei cōueniē p^rima tōsura interponit.
fit etiā i hac tōsura aliquoz capilloz re
secatio in modū corone. q: i ministerium
illius assumit cui fuit regnare est. Est
itaqz duplex signū distinctū in ordinatis
. s. exterius. tonsura. 7 interius character.
Ad eē aut ordinis tōsura nō p^rerigit. sed
ad hū esse. q: dispositio cōgruitatis ē ipa
tōsura ad ordinez nō necessitatis. Hugo
de scō Uic. ordinē sic describit. Ordo est
signaculū quoddā in quo p^ras sp^ritualis
tradit ordinatis 7 offm. Idic nota q si
cut i nālīb⁹ dedit deus supiora corpa in
regimē inferiorz. sic 7 i sp^rualib⁹ quosdā
posuit supiores quosdā inferiores. vt il
li potestates habeāt sup istos. sicut sūt de
rici q p^rsūt i sp^rualib⁹. 7 principes ac iudi
ces seculares i tpalib⁹. De suba hui⁹ sa
cra sūt sex p^rimū ē p^ras ordinatis. q: o^r vt
sit ep^s. 2. est mā. s. vntio in sacerdotib⁹
7 tact⁹ illoz que tāgenda sūt i aliis. 3. est
forma verborū. 4. est sexus virilis. quia

muller nō recipit caracterē ordinis. s. ē inērio recta. 6. ē q̄ ordinādius sit baptizatus. q̄ baptisim⁹ est ianuā omniū sacro-
rū. Quoddā. est hīc sacramētū tñ vī vī-
bile signū quo p̄as tradi ostēdit. Quod
dā ē res tātū. s. ḡra que cōfert digne re-
cipiēt. Quoddā est res ⁊ sacramētū vt
caracter. Septē sūt ordines. s. hostiarius
lector. exorcista. acolitus. subdiacon⁹ dia-
con⁹. ⁊ p̄byter q̄ omniū ordinū est p̄fe-
ctissim⁹ ⁊ termin⁹ altorū. Alii sunt quasi
septē gradus q̄bus ascēdit ad trōnū solu-
tiōis. Act⁹ hostiariorū est custodire locū
cōsuatiōis sacramētorū ab excommunicatis.
Actus lectorū est legere prophetias.
Actus exorcistarū est arcere demones ne
dominēt in corpore nōdū baptizati. s. p̄ cō-
suetudines. Actus acolitorū est designare
lūmē euāgelii in lūmine corpali. Act⁹ sub-
diaconorū est accipere oblatiōes ab offe-
rētib⁹ easq̄ offerre diacono. legere autē
epistolas nō est act⁹ eorū principalis sed
cōsequēs. Act⁹ diaconorū est ordinare
hostias in altari. Legere autē euāgelii vī
p̄dicare est act⁹ cōsequēs. Actus p̄byte-
rorū ē p̄secrare corpus ⁊ sanguinē xp̄i. ⁊
ē actus principalis. ali⁹ ē p̄ns. s. ligare ⁊
soluere p̄ quē actū corpus mysticū. p̄pa-
rat. vt sit aptū ⁊ idoneū ad p̄ceptiōz cor-
poris xp̄i veri. In quolibet ordine cara-
cter ip̄imī. s. q̄ sit n̄ sic dicēdū ē. Ho-
stiariis q̄dez caracter ip̄imī q̄ dat eis
claus ⁊ d̄ sic. Agite tāq̄ rōez deo red-
dituri de reb⁹ q̄ clausib⁹ istis recluduntur
Lectorib⁹ caracter ip̄imī cū ep̄s porri-
git eis lib̄ū cū debita forma verborum.
Exorcistis vero cū dat eis lib̄ū exorcis-
moy cū forma verborū. Accolitis āt i v-
bis q̄ dīc ep̄s cū dat eis cādelabre. Sub-
diaconis ip̄imī q̄ ep̄s cū formaverbo-
rū dat eis calicē vacuū ⁊ cetera vasa quo-
rū vsus ē in cōsecutiōe eucharistie. Diacono-
nis ⁊ p̄byteris ip̄imī q̄ ep̄s imponit
manū capiti cū verbis ad hoc statutis. p̄-
dictos ordines xp̄s exercuit. hostiariatus
q̄ emētes ⁊ vēdētes d̄ tēplo elecit. Lectorū
ratiū cū i medio senioy lib̄ū Isale ap̄ies

legit in eo. Exorcistatus q̄ demones
sanauit. Accolitus q̄ dixit ego sum lux
mūdi. Subdiaconatū q̄ lintheo se p̄cin-
xit. ⁊ pedes lauit discipuloy. Diaconatū
q̄ i cena corp⁹ ⁊ sanguinē suū ministra-
uit discipulis. ⁊ dormiētes apostolos ex-
citauit. P̄byteratus q̄ se i ara crucis
optulit. ⁊ q̄ in cena panē ⁊ vinū i corp⁹
⁊ sanguinē suū cōuertit.
De qualitate ordinādoz.

Caplin.

37.

Qualitas ordinādoz cōsistit i duo-
b⁹. s. faciēdis ⁊ enīrādīs. faciēda
sūt hec. Sit i morib⁹ pudic⁹. In
habitu honest⁹. Libo ⁊ potu tēperatus.
Cōpetenter q̄uis nō eminet litteratus.
Mōdusuetus ⁊ modestus. Tōsurā dese-
rat clericalē. Hospitālis Doctor i p̄dica-
tiōe. Rēsidentā faciat in ecclesia sua vī b̄n-
ficio Corrector vitiōy p̄ virgā discipline
Exēplū prebeat boue vite vī fame. Unī
cū sufficiat b̄nficiū habēs curā aiarum.
Bonus sit gubernator familie. De neces-
sitate clericis vitāda sūt hec. Omne cri-
mē mortalis peccatū. Nō litigiosus. Nō cu-
pidus. Nō luso. Nō negociator. Nō
exerceat venatōes clamoras. Nō sit in-
cōtinēs. nec mulierib⁹ cohabitēt. Nō
sit i cōmessatōib⁹ ⁊ tabernis ⁊ fabulis.
Nō iter sit spectaculis nisi honestis. Nō
i miscat se negociis secularib⁹. Nō d̄z in-
tēdere histriōib⁹ ⁊ ioculatorib⁹. Tab-
nas nō d̄z intrare nisi i itinere. Horas nō
d̄z negligere. Iustū iudiciū nō d̄z vēdē
Sacra ecclesiastica gratis dare. Si quis
ep̄us. Nō sit excoīcat⁹ vel suspensus vī
irregplaris. Nō apostata. nō sit symonī-
acus i ordine vī b̄nficio nō solēniter pe-
nitēt. Ante ordīs susceptiōez se q̄ s. p̄ p̄f-
sionē p̄pet. In peccō mortali nō accedat
Primā tōsurā nō negligat. Nullus or-
dinet nisi examinatio p̄cedat. Nō accipi-
antur simul ordines minores cū subdia-
conatu. nec etiam duo sacri ordines sit.
s. gradatus. Nec p̄ saltū accipiat q̄s ordi-
nē nec ab aliēdo ep̄o s. a suo. nec p̄tra ep̄i
p̄hibitiōez ⁊ sine titulo nec furtiue. Ad si

sa in qua ordinatur totaliter audiat. Tagat omnia que sunt tangenda. Unusquisque in susceptione sui ordinis non accedat nisi si licentiatum et presentatum. Ieiunius a ieiunio accipiat ordines. Non recipiantur nec perferant ordines nisi temporibus ab ecclesia libentis. Ad ista sunt que impedunt primo uedum et sine culpa. I. non sine causa. Ad. n. d. bet pmoueri ignot? nec bigam? nec neo phu? nec corpe uiuat? nec d. illegitimo toro nat? nec seruus nec obligat? ad rōci- nia. qm repellat ab ordinib? Ex p'dictis pz qz dignitas clericalis sine ordinibus nō cōferat a quolibz nec cuiuslibet nec in quolibz loco nec quolibet tempore nec qualibet hora. sed misse.

Lap.

28.

De sacro matrimonio.

Matrimonium est coniunctio maris et femine in diuina uite consuetudine retinenda. Ad matrimonium per sponsalia initiatum. per consensum aiorum expressum per uerba de presenti ratificat. per carnalem copulam consummat et perficit. Ad hoc autem sciendum nota quod duplex est perfectio. Primum est in eo simpliciter. 2. in eo copulato. sicut patet in puero in quo est perfectio quantum ad esse omnis simpliciter sed non est in eo perfectio quantum ad esse completum secundum quantitatem et operationem hominis. Eodem modo dicendum est de matrimonio in quo duplex est perfectio. prima est que facit matrimonium. scilicet consensus aiorum per uerba de presenti expressum. et ad hanc si erigitur copula carnalis. 2. est que matrimonium consummat et ad hanc erigitur acualis copula. Bonum matrimonium triplex est. scilicet fides. ut neuter alieno thoro maculet. Idroles ut ad cultum dei nuntiat. Sacrum ut non dissoluatur. Licet. n. ecclesia possit per impedimenta matrimonium diuortium facere. nunquam tamen potest nec debet matrimonium quod legitime celebratum est dissolvere. quia quos deus coniunxit homo non potest quicquamque auctoritatis sit separare. soluit autem matrimonium per mortem. Sciendum quod duplex est coniunctio in matrimonio. et duplex est mors contrahens illi. Est. n. coniunctio spiritualis per consensum aiorum que soluit per mortem

spiritalem qua homo mortis infido per religiosam ingressus. Alia est coniunctio carnalis per coniunctionem seruam que soluit per mortem corporalem. Est autem et infirmitas quadruplex. scilicet efficiens ut consensus aiorum per uerba de presenti expressum. Ad materialis. ut ipse persone legitime. formalis ut benedictio. anuli subarratio. et bulasimōi. finalis duplex est una principalis. scilicet plus percreatio et fornicationis euitatio. quia infirmitas non solum in omni. sed in remedium institutum fuit. I. fuerit primo solus in omni. Alia est secundaria et illa est multiplex. Unus versus. Ad ostes conciliat. et eo disceritur. heres. Vis ligat alma notat. Ius trahit auge honoris. Quadruplex distinguit infirmitatem. Primum est carnale inter uirum et mulierem. Secundum est morale inter deum et animam. Tertium est allegoricum inter christum et ecclesiam. 4. anagogicum. iter deum. et animam in ecclesia triumphanti per coniunctionem glorie. Idcirco quis accedere ad uxorem suam quattuor de causis. scilicet causa plus. causa red dendi debiti causa uitae et continentie. Istis tribus modis non est peccatum. 4. potest fieri causa explende libidinis. et hoc modo peccatum est ueniale vel mortale. fit autem peccatum in coniugali coitu quinque modis. Unde versus. Quinque modis peccat uxor maritus abutens. Tempore. mēte loco. cōditione. modo. Nota quod uxor dimissa propter fornicationem reconciliat viro multis modis. Unde versus. Ultimo mecha retinet nec conciliat. Absens prosternit. Ius fraus reuocant mulierem. Tria sunt ornamenta sponse scilicet anulus in digito. monile in pectore. corona in capite. Primum significat operis puritatem. quia in manu est opus. Secundum significat affectus sinceritatem. quia in pectore est affectus. Tertium contemplationis claritatem quia in capite. est perspicacitas intellectus. Adultera de causis beata uirgo fuit desponsata viro. Primum ut designaret ecclesiam desponsatam christo. Secundo ut Ioseph testis esset integritatis castitatis eius. Tertio ut per Ioseph origo eius consideret. quia per

viros genealogia texit. Quarto ne infamaret si gñaret nō hñs maritū. Quinto ne velut in cōtinēs dānaret. qz de tribu erat sacerdotali. ⁊ tales cōburebātur alie adultere lapidabātur. Sexto vt virgo vñi solatio sustentaret. Septio vt pñtus diabolo cellaretur. Octauo ne iudei xpm tāq illegitīmū iuste psequi viderētur. Nonno ne legi que cōmendat matrī moniū cōtrariari dñs videret. Notandum q duodeciz sē ipedimēta nñmoñi. vñ vsus. Error pñditio. votū cognatio crimē. Cultus dispitas. ius o:do ligamen honestas. Si sis affinis. si forte colere nequibis. Nec sociāda vetāt cōingia lūcta retardant.

Explicit liber sextus.

Incipiunt capitula libri septimi.

De fine mūdi.

De gloria sanctorum.

De purgatorio.

De accerbitate purgatorii.

De suffragiis ecclesie.

Quorū suffragia pñant ⁊ quibus.

Utrū indulgentie valeant defunctis.

De aduentu antixpi.

De vita antixpi.

De modis qbus decipiet antixps.

De sequentibus antixps.

De gog ⁊ magog.

De helya ⁊ enoch.

De duratione huius pñsecutionis.

De morte antixpi.

De conflagratione mūdi.

De resurrectione gñali.

De iudicio extremo.

De indicantibus.

De indicandis.

De innouatione mūdi.

De penis inferni.

De diuersitate penarū.

De dotibus in cōi.

De dotibus aie in gñali.

De dotibus aie in spāli.

De dotibus corpīs in gñali.

De dotibus corpīs in spāli.

De aureolis in genere.

De aureolis in specie.

De enumeratōe celestiu gaudiorū. 31

Explicitiunt capitula.

Incipit liber septimus.

De fine mundi.

Cap.

Inale iudiciū qdā sē antecedentia qdā cōcomutātia. qdā sequētia. Antecedentia iudiciū mtrā sē. s. pena purgatorii. Ecclesie suffragia. ⁊ pñsecutio antixpi. Cōcomutātia duo sūt. s. pñfragratio mūdi. ⁊ resurrectio corpōrū. Cōsequētia duo sūt. s. pena infernalis ⁊ gloria celestis de qbus p ordinē est dicendum.

De gloria sanctorū.

Cap.

1 Aliqñqz tāto pñsecutus est quāto
2 magis pñgīt eēndi pñcipio. Nō
3 at q pñsecutū eē expectat. duplicem.
4 hz finē vltimū. Unū extrinsecū q ē beati
5 tudo creata q nos in pñia beatificabit for
6 maliter. Aliū hz finē intrinsecū q ē beati
7 tudo increata que nos beatificabit effecti
8 ue. s. spm deū. pñia. s. beatitudo increata
9 est tanqz finis i quo sperat. Secūda vō
10 s. increata tanqz finis in quo gescit. Alio
11 mō iudicabāt phī de beatitudine. s. ma
12 le. Dicebāt enīz stoyci beatitudinē i vtu
13 te animi cōsistere. phipatetici aut in cō
14 gnitiōe veritatis. Epicurū vō in voluptate.
15 Nos aut dīcīm⁹ duplicē eē beatitudi
16 nē sicut dīctū ē. Deus enīz remunerat su
17 os sñm merita. Apo. Unusqzqz ppñiam
18 mercedē accipiet sñm sñū laborē. Et pp
19 merita Jo. i. Gñā pro gñā. Adat. Ite ⁊
20 vos in vineā meāz ⁊c. Et supra merita
21 Unū illud mēsurā bonā. ⁊ cō. ⁊c.

De purgatorio Cap.

2 Purgatorius ignis corpālis est p
3 quē tñmō spūs iustorū q i hac vi
4 ta nō iplēuerūt pñiaz neqz satisfactōz cō
5 dignā affligūt. Nō q sē i purgatorio spez
6 hñt euasīōis. qz sciūt se nō eē i inferno. ⁊
7 tñ pp penarū magnitudinē hoc aliqñ nō
8 aduertūt. Multe rōes. qz o: eē purgato
9 riū. Isōia ē q: s: Aug. tria sē gñā hoīnz
10 Quidā sūt valde malī qb⁹ nō pñt ec
11 clesie suffragia. Quidā valde bonī qbus
12 nō sē necia. Quidā nec valde malī nec
13 valde bonī q hñt venialia. ⁊ his debet

pena purgatorii. Secunda est q: sicut summa bonitas non patitur q: donum remaneat irremuneratum. ita summa iusticia non patitur q: malum remaneat impunitum. Tertia est q: diuine lucis tanta est dignitas q: ea solo mundi oculi cernere possunt. Unde o: q: gloriatur veniat ad misericordiam baptismalem ante q: conspectui diuino presentetur. Quarta est q: culpa est offensiva diuine maiestatis et damnosa ecclesie. et deformatio in nobis imaginis diuine. Sed offensa requirit punitionem. damnum requirit satisfactionem. et deformatio expurgationem per qd necesse est q: peccato respondeat pena vel hic vel alibi. Quinta est q: contraria contrariis curantur s: penam dicit ex delectatione. unde o: p: pena deleri. 6. est q: nulli dicit negligentia suffragari. sed si non puniret talis videretur i futuro commodus reportare de negligentia penam dilare. Septima est q: iustum est ut spiritus qui contempto summo subiecit se infimo. i. peccato subiiciatur postea inferioribus. i. penis. Nota q: anime postquam fuerit in igne sufficienter purgate statim enolant ad gloriam et hoc per multiplici ratione. Primo q: per purgationem nulla remanet ad gloriam dissimilitudo in anima. Unde merito illi dicitur iungi. 2. q: ianua celi illis semper est aperta q: nullum habent obstaculum. 3. q: necesse est illos spiritus in quibus est charitas sursum eleuari ad gloriam. 4. q: cum densissimam penam ad misericordiam tendunt q: ad puniendum merito dicitur purgatos coniungere glorie. quos purgandos subiecit pene. 5. q: non puniit deus bis in idipsum. Unde cum iste sufficienter satisfecerit in penis ignium non amplius dicitur puniri in dilatatione punitionis. 6. q: post purgationem non dicitur talis esse in purgatorio neque in limbo neque in inferno. q: non est de numero sanctorum. ergo o: est in celo. q: post mortem non sunt alia receptacula animarum. 7. quia efficacior est charitas q: iniquitas. sed iniquitas statim ducit ad supplicia. ergo charitas statim ducit ad premium. 8. q: cessante impedimento corpora grauius feruntur deorsum et leuius sursum. sic et ualioz spiritus remoto

carnis onere statim feruntur ad locum suppliciorum pro peccati grauitate. Spiritus vero bonorum si non sit impedimentum alicuius culpe vel pene debite statim feruntur ad locum premium. De accerbitate purgatorii. Cap. 3

Ita purgatorio duplex est pena.

Una est damni de carceris diuine visionis. Alia sensus de afflictione ignis. et quantum ad utrumque minima pena purgatorii maior est maxima mundi. Istud patet de pena damni. q: affectus de quo desiderat summus bonus post hanc vitam ab omnibus sanctis interitus est q: aliquis affectus rei temporalis in ista vita maxime cum tempus habendi aduenerit. id carceris eius molestius toleratur. Istud et patet de pena sensus. q: cum dolo non sit essentialiter ipsa lesio. s: lesio sensus tanto magis dolet anima quanto magis sentit sensum aliquid. Id ab igne in ipsa agere maxime affligit. Id accerbitatis pene purgatorii. hoc est. q: cum deus magis gratum emendat q: penam. plus ponderat in penam virtutis boni voluntatis q: penam afflictionis. Unde plus ponderat deus medicam penam voluntariam in presentia. q: multo maiorem non ita voluntariam in futuro. Sicut plus valet modicum auri q: multum plumbum. Unde o: qd ibi deficit in voluntate. hic suppleatur in accerbitate. De igne qui purgat animas dupliciter est loquendum. vel quantum ad id qd mediate animas affligit et sic est corporeus. vel quantum ad id qd prime affligit et immediate. sic est incorporeus. Primo modo dicitur ignis. secundo modo similitudinarie. sicut leo vernus. et pictus. Utrumque tangit Gregorius quando dicit. In eo ardet dum ardore vident. Ille autem ignis corporeus dupliciter potest considerari. Primo ut est instrumentum nature. sic agere potest in corpore et non in anima. Secundo potest esse instrumentum diuine iusticie. sic agit in animam imprimendo illi speciem suam per quam affligitur. q: violenter illa specie informatur. sicut enim anima secundum ordinem nature unitur corpori. ut instituat vitam. sic merito secundum ordinem iusticie unitur igni a quo suscepit penam. Nota q: demones non puniuntur animas in purgatorio. sed illic eas adducunt vel et affligunt

ut cōter dī. Ex pmissione dei demones
in hac vita qñqz bonos affligūt. sed hec
est rō qz in pñti dat pugna inter demo-
nē ⁊ hoīez q demon bz in eo ptāte exer-
citiū. sed post hāc vitā nō est sic. Unde ⁊
aer iste caliginosus est assignatus demo-
nibus magis pp exercitiū qz pp suppli-
dum. De locis penalib⁹ vbi sint ⁊ quot
regre supra lib. 4. ca. de descensu xpi ad
inferos. Sciēduz tñ de loco purgatōis
qz duplī assignat. aut fm legez cōem. ⁊
sic est in vno loco in pte inferi circa lū-
bū patrū. Aut fm dispēsationē spālez. ⁊
sic purgāt aīe aliqñ i locis diuersis i qb⁹
peccauerūt. Hoc aut sit pp aliquam suā
reuelationē p suffragia eoz qbus appa-
rent in illis locis. vl ēt pp aliquā edifica-
tionē vinētū. Ille ignis plus vl minus
cruciat fm q plus vl minus qsqz cōbu-
stibilis secū tulit. Oportet. n. prius qz fa-
cies dei videat q ligna fenū stipulam. i.
maiora minūma mediocria ⁊ venialia to-
taliter p crematōez cōsumant. ¶ Predi-
cta vō ignis diuersitatis nō est ex diuer-
sitate ignis ardentis. seu agentis. sed sub
iecti patientis. Sicut sub eodē sole vnus
plus estuat alter minus. vt dicit. S. Ne-
cesse est aut dicit Aug. q tñ daret dolor
qñqz hēserat amor. Tāto. n. qsqz torqbi-
tur diutius qto affectus venialibus ad-
berebat fortius.

De suffragiis ecclesie.

Capitulum.

¶ Icut ptinet ad diuine iustitie sene-
ritatē pp venialia puniri eos. ita
ptinet ad bonitatē diuine mīe cos-
dem p suffragia eleuari. ¶ Pro sunt ergo
suffragia defūctis ad meritū vite eterne
sed ad solutōez pene. ⁊ hoc vl ad penaz
mitigationē vl celeriorē liberatōez. Sūt
āt qñuo: modi suffragioz generales ad
quos oēs alii reducūtur. s. oīo leuiniū.
elemosyna. ⁊ sacfz altaris quoz numer⁹
sic accipit. qñ defūcti a pena absolui pñt
duobus modis. s. p viā grē. ⁊ p viā iusti-
tie. p viā grē duplī. ¶ Primo p interces-
sionez publicā. capitū q est in obliuōe sa-

cramēt altaris. Scōo p intercessionē qñ
pūatā mēbroz. s. p oīones iustoz. Sūlī
p viā iusticie duplī. primo p modū redē-
ptōis pene. s. elemosynarū largitōez. 2.
p modū solutōis pene. s. ieiunioz afflicti-
one. Si āt qñtur qñ icipiat valere defū-
cto id qd p se fieri mādauit dicēdum q
opus opans. i. meritū auctoris statiz. p se
quis mortuū d hōis q pcepit fieri p aīa
sua. Sed nō opus opatur. s. fructus ipi⁹
opis vsqz quo fiāt. qz pñū valet ex me-
rito absoluto. sed secunduz ex merito cō-
Quorum suffragia prosunt.

Capitulum.

ditionali.

a D hoc q valeāt suffragia requi-
rit aliqd ex pte agētis. ⁊ aliqd ex
pte mortui recipiētis. Ex pte agentis. re-
quit q sit in charitate ⁊ q intentōez suā
dirigat ad illos qbus vult vt opa sua p
ficiāt. Distinguedū ē tñ q suffragia per
malū pñt fieri duplī. vl vt p auctore. ⁊
sic nō pñt nisi forte p accūs. s. inqñtuz
p elemosynas malī hōis exēstatur boni
pauperes ad orādū p defunctis. vel per
ministrū. ⁊ hoc dupliciter. qz vl faciens
est vt minister publicus dei ⁊ ecclesie sicut
qñ sacerdos malus celebrat missam vel
agit exequias mortuoz ⁊ talia sp. pñt.
qz malitia ministri nō nocet opi boni au-
ctoris. sicut pz in dño iusto dāte elemosy-
nā p malū si vō facit ea vt minister pri-
uate psonē exātis tñ i charitate siue defū-
cti siue alterius ēt talia pñt. qz opus il-
lud lz sit mortuū quo ad ministrū. nō tñ
quo ad auctore. Si vō malus minister
facit aliq de mādato eius q nō est in cha-
ritate nō pñt. Aliqd ēt exigit ex pte ac-
cipientis ad hoc q suffragia pñt illi.

¶ Prīmū est q ipse sit in charitate. Unde
nō valet his q sunt in inferno. qz sūt a cor-
pōi xpi mystico sepati. Vñ nulla spūalis
influentia pueni ad eos. sicut influētia cor-
poralis nō valet mēbris a corpore ampn-
tatis. Scdm est indigētia. Vñ nō valent
beatis qz nō sūt amplius in via. sed i ter-
mino nec pñt ad altiora ascendere. sed po

7. l.
 tius eoduerso illoꝝ suffragia p̄sunt nobi
 Utrūq; est in his qui sūt in purgatorio
 .s. charitas ⁊ indigentia. Uñ sicut potest
 homo satisfacere p̄ altero uiuente q̄ p̄ se
 nō valet. ita pōt etiā p̄ defuncto. Nota
 q̄ suffragia p̄sūt defunctis. sed magis ⁊
 minus p̄ diuersitate meritoꝝ ⁊ mortuo
 rum. vñ p̄ qualitate viuoꝝ q̄ magis solli
 citant̄ p̄ aliquibus q̄ p̄ aliis. Illa enī
 suffragia q̄ sp̄aliter fiunt p̄ aliquibus plus
 valēt illis q̄ aliis. l̄ ēt aliis quodāmodo
 cōicētur. Suffragia vō que cōter p̄ de
 functo sūt q̄uis p̄ modulo suo oib; p̄
 sint illis tñ amplius q̄ dum essent in via
 magis meruerūt vt sibi p̄descent. Quā
 uis aut vt dictū est suffragia nō p̄sint il
 lis q̄ sunt in celo. nec illis q̄ sūt in inferno
 tñ aliquo modo p̄sint. Uñ nota q̄ valēt
 illis qui sunt in purgatorio p̄ modū pur
 gationis. valent saluatis in celo p̄ modū
 coniunctionis. q̄ multiplicatio saluādoꝝ
 augmentat gloriā accidentalem. Valēt ⁊
 dānatis in inferno p̄ modum diminutio
 nis. quāto enim plures saluantur p̄ me
 ritū ecclesie tāto pauciores dānabunt ⁊
 ita minor erit pena p̄ subtractionē cōso
 rti illoꝝ. Valent etiam impiis facientib;
 per modū meriti. Qd̄ paruulis defunctis
 celebrant̄ misse mortuoꝝ. hoc non fit p̄
 pter illorum indigentiam cū statim euo
 lent ad gloriā. sed propter gratiarum
 actionez. Utrum indulgentie valcant de
 funcens.

Caplin.

6
 p̄ Apales indulgentie p̄sunt defun
 ctis i purgatorio. qd̄ p̄ q̄ crux ali
 qñ dat p̄ duabus vñ trib; vel quattuor
 vel decē aiabus. In ecclesia enim est the
 saurus meritoꝝ tam xp̄i q̄ p̄fectoꝝ de
 quo solus papa qui h̄z clauēs huius the
 sauri p̄ necessitate ecclesie pōt accipere ⁊
 dispēsare. Alii aut sicut ep̄i nō habent in
 his p̄tātē gñales. sed limitatā. ⁊ nō nisi p̄
 sūmī pōnēdis dispēsationem. Dicendū
 ergo q̄ papa p̄p̄le nō absoluit defunctos
 a pena. sed quasi pro eis de cōi thesauro
 ecclesie soluit. sicut aliter creditor liberat

debitorem a debito dum eum absoluit ⁊
 aliter amicus debitoris dum pro eo de
 bitum soluit. sed viuentes vtroq; modo
 absoluit papa. Illi aut quibus dat indul
 gentia nō possunt eam vltius dare nec
 viuis nec defunctis. ⁊ hoc duplici rōne.
 Primo q̄ indulgentia non est donum
 collatum gratie. sed priuationum pene.
 priuatio cum nihil sit aliis communicari
 nō potest. Secūdo quia dare indulgentiā
 est auctoritatis ⁊ iurisdictionis quam nō
 habent laici ex eo q̄ indulgentias ab aliis
 recipiunt. Uñ nō possunt defunctis im
 pendere indulgentiam per auctoritatem
 sed solum boni operis sui suffragiū per
 charitatem papa pōt vtrūq;.

De aduentu antixpi.

Caplin.

7
 a Ante q̄ dominus veniat ad indi
 cium regni romani fiet destructio
 Nam sicut dicit Glosa sup̄ Apo
 caliphs. Idius erit dissensio ab vtro
 q; imperio qua completa aderit antixps
 hic ex parentum seminibus concipietur
 Sed post conceptum descendet spiritus
 malignus in matris uterum cuius virtu
 te ⁊ operatione deinceps puer nascetur
 aletur. adolecet. propter quod ⁊ filius
 perditionis vocabitur. Nasctetur autem
 in babilonia de tribu dan. sicut dicit glo
 sa sup̄ Apo. Post hoc veniet in hieru
 salem. ⁊ circumdet se. dicens iudeis se ēē
 Christum illis permissum. Unde plebs
 iudea specialiter ei adhibebit. sicut dicit
 baymo super Apo. donec Enoc ⁊ Ide
 lya predicantibus qui ex illis saluandi
 fuerint ad Christum reuertantur. Ange
 lus bonus deputabitur primo antichri
 sto ad custodiam. sed quando ita obsti
 nabitur in peccato q̄ dicit se esse deum
 ⁊ extollet sup̄ omne id quod dicitur de
 us. ant colitur sicut dicit Apostolus. tñ
 primo diseret enim angelus ex toto. nec
 habebit eum postmodum ad protectio
 nem. sed ad accusacionem.

De vita antechristi.

Caplin.

a. *Ita tñps erit luxuriosus & concupi-*
scibilis seminarū. vt habet Dan.
 2. In aperto autē p hypocrisim si
 mulabit sanctitatē vt facili⁹ decipere pos
 sit. Cor suū p superbiam magnificabit.
 Dan. 8. Et cōtra principē pncipū cō
 surget. i. cōtra deū. Et vt dīc glosa super
 Dan. 8. In tāta elenabit supbiaz. vt le
 ges & cerimonā mutare conabit. Iur
 sū tēporū. Tāte quoqz psumptiois erit
 q nō putabit se a deo puniēduz. propter
 hoc q iudiciūz dīstertur. ps. Auferunt
 iudicia tua a sa. eius. Erīt ēt blasphem⁹.
 sicut in Apoc. 12. dī. Un dan. 2. Aduer
 sus deū deoz loquet. Itē ad maiorē dei
 cōtumeliā faciet imaginēz suā adorari &
 oīs suo caractere signari in manu dexte
 ra & frontib⁹ suis. sicut habet in Apoc.
 Cōstitebit. n. se verū filiū dei. & filiū ho
 minis. ita vt in tēplo dei sedeat tāq ipse
 sit de⁹ & se faciet adorari. Iudei nāqz tē
 plū qd romani destruxerūt reedificabūt
 Affirmabit ante se nullū fuisse xpm. dī
 i glo. ad thesalonicēses. 2. q sicut in xpo
 diuinitatis plenitudo habitat. ita & in an
 tixpo plenitudo oīs iniquitatis. q in ipso
 erit caput oīum maloz. i. diabol⁹.
 De modis qbus decipiet.

Capitulum.

9.
 Erūt cōparat antixps i Gen. cre
 rasti q ē spens comutus. q: qtu
 o: comib⁹ arinabit. s. calida psuasiōe.
 miraculoz operatiōe. denoz largitiōe.
 & tormētoz exhibitiōe. Admū ergo
 modus subuertēdi hoies erit calā psua
 sio. Predicabit. n. legem nouā prauam
 & legē xpi p posse destruet. Predicato
 res. n. sui discurrēt p vniuersas ptes mū
 di. Impedient quoqz apostoli antixpi ne
 scriptura fm veritatē exponat catholicis
 doctoib⁹ vl a fidelibus audiat. ipi autē
 bonos se simulabūt. & tñ mala suadebūt
 Secundus modus subuertēdi erit p falsa
 miracula. q p artem magicāz faciet illa.
 Unde glo. sup Apoc. 13. Magica arte fa
 ciet statuā loqui & futura pdicere. faciet
 sicut dī Apoc. 13. Iguez de celo descen

dere in terrā. Glo. i. malignū spiritū faci
 et sup suos descēdere vt loquātur variis
 linguis. Spūs. n. malignus descendet in
 eos i cōspectu hominū. sicut spūs sanct⁹
 descendit i apostolos xpi. Un factabunt
 se ēē infiores apostolis xpi q spūi accepe
 rūt in cōclauī. Itē p artē magicā simula
 bit se mortuū & ferret a demonib⁹ i ae
 ra quasi ascēderit in celū. & sic putabitur
 ab hoibus resurrexisse qui prius mortu
 us per tridū putabat. & tūc mirabim⁹
 populi & adorabūt atqz laudabūt eam.
 Ecclesia. n. nō faciet tunc miracula. De
 hoc mō decipiēdi dicit ps. Insidiat i ab
 se dōito qñ leo in spelūca sua. Glosa. Re
 cte antixps cōparat leonē exñti in spelun
 ca. q i eo vis & dolus operat. vis. n. per
 leonē. dolus p spelūcā intelligit. Greg.
 Idēsem⁹ que erit humane mēti illa ten
 tatio qñ pius martyr & corpus tormētis
 subūiet. & tñ tortor ante eius oculos mi
 racula faciet. Sicut. n. antixps finget se a
 mortuis resurget. ita quoqz finget se ad
 celūz ascendere. Apoc. 13. Et plaga mor
 ti eius curata est. Glo. Arte magica ascē
 det antixps in aera ferētib⁹ eū demoni
 bus. faciet arbores cito florere & aresce
 re. mare turbari. naturas in diuersas fi
 guras mutari. mortuos etia in cōspectu
 hoīum suscitabit. Tercio decipiet p mu
 nera. Ipse nāqz antixps iueniet thesau
 ros absconditos p quos ad sequēdū se i
 clinabit plurimos. Dabit ei bonis diui
 tes huius seculi. & tūc eoz falsā securitatē
 ad decipiēdū eos cōidet. Quarto cōpeller
 per minas & tormēta quos aliter vincere
 nō poterit. Tāta vero sicut ait dominus
 tūc erit tribulatio vt in errorem ducant
 si fieri pōt ēt electi. & hoc inuit in Apoc.
 vbi dicitur. Idedes eius similes auriscal
 cho. sicut in camino ardētī. Per pedes
 vltima xpi mēbra. Per caminū vciore
 mēs tribulatio designat. Exibebit. enīz
 cuncta que in pcedētib⁹ martyrib⁹ us
 impleta sunt genera tormētoz in sed i il
 lis regionibus tūc fideles maxime sūt ve
 xādi & vehemētius vbi dñs fuit crucifi

rus. Et dicit haymo sup Apoc. Illa ten-
tatio nō p ptes. sed simul totū examina-
bit mūdum. Soluētur. n. demones qui
modo ligati sūt. nec pōt nocere quātum
vellēt. fideles illo tpe non pōdicabunt. qz
tāqz excoīcati habebunt tunc boni. nec
vēdetur eis nec emet ab eis. nisi habeāt
caracterem. i. signū aliqd ad lram. vt ad
bertes sibi cognoscātur. et alii iterficiant
Aut nomē bestie. i. cōfessionem oīs. aut
numerū noīs eius. i. multiplicatiōe ope-
rum. vt habet in apoc. Sicut. n. antixps
erit crudelior oībus psecutoribus. ita scī
tunc tpsis scitiores erūt omnibus retro
martyribus.

De sequētibz antixpm. Cap. 10
Redictis q̄tuoꝝ modis antixps
p multos ad se trahet. Unā Apoc. 12
Lauda eius trahēbat tertā ptem
stellaz. et misit eas i terrā. Trahet sūt ma-
los p mīera bonos p tormēta. simplices
p p̄dicationes et miracula. qui. n. sancti et
iusti credebātur adhibebūt ei p suo ar-
bitrio voluntatis. Habebit secūz malos
et maleficos. reges quoqz p̄cipes. Unā
Apoc. 13. Uidi de mari bestia ascendēte
Glo. i. antixpm hntem capita septē. i. p̄n-
cipes vniuersos et cornua decē. i. eos qui
impugnant decalogū. Nota igit qz anti-
xps veniet in benignitate et miraculoꝝ
opatione. et tūc a iudeis suscipietur qz ei
spāliter adhibebūt ad quoz cōuersiones
veniet Melyas et Enoch. et antixps tunc
in ap̄ram psecutionem cōsurgēt.

De Gog et Magog. Cap. 11
E gog et magog. dicūt qdam qz
d sūt decē tribu intra mōtes caspi-
os clausi nō ita tñ qn exire possēt
si pmitterent. sed si pmitterentur a regina
amazonū sub cuius regno et dictione vi-
nūt. Has dicūt iudei i fine exturas et vē-
turas in hierusalē et cū suo messia ecclias
destructuras. Alii dicūt qz p gog et ma-
gog. intelligit exercitus antixpi qz in fine
seculi veniet expugnare ecclesiā. p Gog
fin glo. illi et p quos latenter diabolus p-
sequetur fideles designat. p Per mago

illi quos apte ecclesia opprimef. vel idē
q tempore antixpi prius occulte et post
modū aperte ecclesiā persequerētur. Se-
cū dñs Aug. gog. refert ad gētes magog
ad diabolū. qz gog interpretat occulta-
tio. et magog. defectio.

De Melya et Enoch.

Capitulum.

12
1 Mater oculū aduentū antixpi qz
p natiuitatē et manifestum ei? ad-
uentū qui est p p̄dicationem et
aptem persecutionē. veniet Melyas et
Enoch et conuertēt sicut dñs Adalechie
vltimo corda p̄rum in filios glo. qui susci-
piunt fidez quā illi habuerūt. vñ et xp̄ia-
ni et iudei pariter tūc in xp̄i religione con-
sentent. De eoz p̄dicatione et scā con-
uersione dñs Apoc. 11. Dabo duobus te-
stibus meis. i. Melye et Enoch. et p̄phe-
tabunt. i. p̄dicabūt. 1246. i. tribus an-
nis sicut ipse xp̄s p̄dicauit amici facis.
Glo. p̄dicātes p̄niam exemplū oīden-
tes hi due olīue et duo candelabra. Glo.
.i. lūmē dantes aliis. Tandem antixps
occidet eos in hierusalē. et iacebūt cor-
pora eoz in plateis tribus dieb? et tri-
bus noctibus cū dimidiō. qz nullus au-
debit corpora eoz sepelire propter metū
antixpi. Occisores aut corum erunt val-
de leti propter mortem eoz. p̄post dies
tres et dimidiū resurgent. et corū occi-
sores audiet vocē talē Melyas. et Enoch
ascendite huc. et ascendent in celum i nu-
be. antixps regnabit post mortem illoꝝ
quīdecim diebus.

De duratione huius psecutionis.

Capitulum.

13
r Regnabit antixps sicut dicit glo.
sup Apoc. tribus annis cū dimi-
diō. Unde Dan. 12. Iurabit an-
gelus p viuentem in eternum qz in tps
.i. vnus anni et tpa. i. duoz annoz. et di-
midium tpsis. i. dimidiū anni. Glo. hī dec
spacio dicit duratura desolatio antixpi.
Nisi aut vt dicit in Adath. breuitati fine-
rūt dies illi nō fuisset salua oīs caro. Qz
enī et superbos et infirmos dicit aspici

deus dies quos similis malos intulit mi
sericordis breuiados. Dicit glo. sup ma
the. Nec tribulatio q̄to ceteris grauior
tanto breuitate moderatio.
De morte antichristi.

Caplm.

14

Protestate sua dñs occidet antixp̄s
sicut dicit glo. sup Apo. sine per se
sue p Michaelem. Occidet aut in mō
te oliueti in papillone et in folio suo in lo
co v̄ circa quē dñs ascendit in celus. In
terfecto antixpo nō statim veniet dñs ad
iudiciū. sed s̄m glo. sup Dani. cōceden
tur. 4. 5. dies. in refrigeriū sanctorū. et ad
cōuersionē et p̄niam subuersorū. Quātū
aut spaciū sit inter illos. 4. 5. dies et sinez
mūdi nemo scit. Ad iniūtri vero antixpi
post illius gaudebūt ducentes vxores et
dicētes. I. p̄nceps noster mortuus sit ha
bemus tñ p̄tatem pacem et securitatem
cū talia dixerint repentinus ei supueniet
interitus. Iudei vō tūc cōuertētur ad fi
dē. Sancta ecclesia vsqz ad finē pacifica
ta gescet. qz ex tūc fraudulentia et seruicia
diaboli penitus vbiqz deficiet.

De cōflagratione mundi.

Caplm.

15

Dñs p maximus p̄cedet facies
iudicis q virtute diuina nō solum
ignis q est in spera sua sed omnes ignes
q in terra et sup terrā sūt pcurrēt ad mū
di cōflagrationē. Ignis aut iste habebit
offm̄ quattuor igniū. s. ignis infernalis re
probos puniēdo. et ignis purgatori bo
nos a venialibus purgādo. et ignis terre
stribus vegetabilia et sensibilia psumēdo. et
oium bñm corpora incremādo. et ignis
elementalis elemēta subtiliando. et ad ino
uatiōnē disponēdo. Per illū igit ignem
ita facies terre exuret q̄ figura mūdi p̄
bit. sicut toliz factū fuit p diluuiū. Et me
rito p̄mum dei iudiciū fuit p aquā cōtra
ardorē luxurie q tunc vīgit. Ultimū vō
p ignem erit p̄tra torporē charitatis que
tūc quasi senescēte mūdo refrigescet. Isti
us ignis actio erit successina. hēbit enim
initium mediū et finē. p̄mō nāqz iudi

cis aduentū pueniet et quasi simul fiet p
illū purgatio iustorū et punitio malorū
et cineratio corporū cū cōsumptione terre
nascentiū sicut dictū est. Quo facto statim
erit resurrectio corporū cū aduentu iudicis
et ad iudiciū. et tūc inflamabit totus mū
dus p circuitū. Terminato vō iudicio to
ta caliditas illius ignis exequet suam iu
dicis. Inuoluet enim peccatores et trahet i
nfernū. Et ita p̄ q ignis ille aduentū iu
dicis p̄cedet et comitabit. et sequet. p̄
predicta fiet mūdi inuatiō. Sed inter
purgatōz et inuatiōnē multiplex ē d̄ra
p̄mō qz purgatio erit qualitātū pena
lium detractio. sed inuatiō erit pulebri
oris forme inductio. Sc̄do qz purgatio ē
elemētōz ab impuritate quā bñt ex p̄m
issione ad puritates mutatio. Inuatiō
vero est a statu veteri in statum nouū cō
mutatio. et hoc est. p̄ cessationem a motu
In celis enī p̄ p̄mixtionē nulla ipu
ritas est. sed imperfectio motus. Uñ non
erit in eis purgatio p̄ ignem sed a motu
cessatio. Ita aut purgabitur elemēta q̄
p̄cedet ab igne vis cōbustibilis ab acre
obscuritas. ab aqua glacialis frigiditas.
a terra vō gratias et opacitas.

De resurrectione generali.

Caplm.

16

Eus. n. sicut potentissimus est in
cōditione naturarū. ita est elemē
tissimus in collatione ḡrarum. et
iustissimus in retributiōe stipēdiōz. Ois
igit homo q̄cūqz i aīa simul et i corpore
meruit v̄ demeruit puniet vel premia
bit in vtroqz. Uñ in eis dē ip̄z oportet re
surget. Ad vocē at tube resurgēt mortui
sicut dicit Apo. Duplex aut intelligit il
la vox. s̄m aut quosdā vox tube est im
periū xpi resurgere impantis. s̄m alios
vox tube est manifesta xpi app̄itio. Uñ
Gre. Tubā sonare n̄b̄l aliud est q̄ mū
do dei filiū mōstrare. Resurgent. n. oēs
nulla in eis exīte d̄ra q̄tum ad ordines
tpis. sed magna quātum ad ordinem di
gnitatis. Iñā mali resurgēt deformes et
passibiles. In bonis natura saluabit et vi

71
tia retrahentur. Omnes vero tam ma-
li q̄s boni resurgent integri corpore debi-
ta statura s̄m etatē plenitudinis xpi. Re-
surrectio igitur tria corrigat in natura .s.
defectum sicut in pueris. et inutilitatis si-
cut in diminuta natura membrorum super-
fluum vngulū crurū et h̄mōi errores sic
in monstruositate membrorum. Resur-
gent quoq; corpora eadē natura q̄ prius erāt
et eodē numero ex eodē pulvere in quez
reducta fuerant ita q̄ in quascunq; oras
vl̄ sinus pulvis ille dispersus fuerit. ad
eandē aīam redeat que ipsuz prius vt vi-
ueret et cresceret animauit. Nec solū sur-
gent corpora q̄tum membra principalia
sed et saluis capillis et ceteris membris
que faciunt ad decorem. Resurgent etiā
boies q̄tum ad esse et q̄tum ad integri-
tate. et resurget vnoquodq; corpus i op-
timo suo esse. Et q̄ duplex est mors. s.
antiqua p̄ culpā. et corporis p̄ penam. du-
plex est resurrectio. s. aīam p̄ gratiam et
corporis p̄ gloriam. In resurrectione cō-
currēt quatuor cause. s. efficiens. i. ipse
deus materialis. s. pulueres formalis. s.
coniunctio corporis et aīe. finalis. s. vt reci-
piat vnusquisq; p̄t gessit siue bonū siue
malum. Resurgent tunc homines ve-
lociter. integraliter. specialiter. eternaliter.
Et erit ista resurrectio iusta quantum ad
deum. perfecta quantum ad resurgētes
miraculosam quantum ad ipsam resur-
rectionem.

De iudicio extremo.

Laplin.

17

Post resurrectionē statim erit iudi-
cium. Ipsuz vero iudiciū p̄cedet
trina citatio. Prima fuit p̄ prophetas.
Unde iud vocauit et reuocauit. Secūda p̄
apostolos et p̄dicatores. Luc. Ad istē ser-
uos suos hora tene et. Tercia erit p̄ vlti-
mam vocem tube et hec citatio erit p̄ce-
ptoria s̄m Ricardum Triplex est iu-
diciū. p̄mū est vniuersale hoc est iudi-
cium p̄ntis ecclesie que non iudicat nisi
de sola qualitate retributionis in genere
s. q̄ bona bonis. et malis mala reddant

sed numerum et quantitatem retributio-
nis nescit. Scdm̄ dicitur multiforme. s. q̄d
quilibet exp̄tur in morte accipiendo sen-
tentiā de oībus bonis et malis que gessit
sed nō oīa bona vel mala statim recipit
q̄ recipit in aīa tñ. et nō in corpore. 3. of-
fōrme. s. vltimum iudiciū q̄ recipit
vnusquisq; s̄m numerum et quantitātē
siue bona siue mala in corpore et in ani-
ma. Vltimum iudiciū est horribile ex
omni parte q̄ supra est iudex austerus.
subtus. patens infernus. intus consciētia
remordens. extra mundus ardēs. a de-
xtris peccata accusantia. a sinistris demo-
nia terrentia. cōtra illos boni angeli in in-
fernū p̄pellētes et oēs sancti iudicis sen-
tentiā approbantes. oēs mali cū bonis
peccata dānatorū cognoscentes. De qua-
litate iudicii nota q̄ erit horribile. Luc.
Virtutes celoz mouebunt. Intolerabi-
le. Job. Quis mihi tribuat vt in inferno
ptegas me et. Inevitabile. Apostolus
Oēs nos oportet ma. ante. tribu. xpi. In-
opinabile. q̄ dies dñi sicut fur. ita in no-
te. Incredibile. puer. Qui obturat au-
res suas et. Erubescibile. Apostolus.
Quē fructum. ha. tunc in illis in quibus
eru. Predicta vō erubescētia erit i duo-
bus. p̄mo in veniēdo ad iudiciū. q̄ ma-
li cū hēant corpora ponderosa oīz eos il-
luc portari ab angelis sicut Abacuc por-
tatus fuit ad lacū leonū in babilone. 2.
stando coram iudice. q̄ peccata eorum
oībus hominibus erunt manifesta. Vñ
illud. Reuocabo pudēda tua in facie et.
Locus iudicii erit in valle. Josaphat. et
hoc multiplici rōne. Primo q̄ locus iu-
dicii oīz esse cōm. et ille h̄mōi est. cū sit q̄
si medius nostre h̄itationis locus. 2. q̄
debet esse publicus est famosissimus p̄p̄-
opa nostre redēptiōis que ibidem gesta
sunt. 3. competit locus ille ratione nego-
cii. quia tractandum est ibi opus miseri-
cordie et iustitie. Adons autem elucti
qui est apud illam vallem designat mise-
ricordiā. Josaphat q̄d interpretat iudi-
cium designat iustitiam.

De iudicantibus.

Capitulum.

18.

On solū sūm potestātē diuinā. sed
in forma humana xps iudicabit.
q: in iurisdicōe ordinaria iudica-
bit. vt deus cū tota trinitate. s; in iurisdic-
tione delegata iudicabit vt hō. Vñ nota
q: qnq; sūt modi iudicādi. Primus mo-
dus ē pīme auctoritatis quo iudicabit to-
ta trinitas. Scōs modus est subauctori-
tatis quo iudicabit xps vt hō. Terti⁹ est
accessorie dignitatis quo iudicabit apo-
stoli ⁊ viri pfecti q cū iudice emīcti⁹ re-
sident. tāq; melius sciētes leges ⁊ cōsu-
etudines regni dei. qb⁹ iplendis ⁊ scien-
dis opa dederūt. Quartus ē approbatio-
nis quo iudicabit oēs sancti ⁊ et angeli.
Quintus modus iudicādi ē culpā iudi-
cādorū manifestare. sic etiā mali iudica-
būt. Iudicādo xps habebit duos actus
oppositos. vnus passiue ⁊ alium actiue.
Primus vero ē infirmitatis ⁊ ali⁹ pote-
statis. In primo autē aduentu xps venit
ad iudiciū passiue. In 2. veniet ad iudici-
um actiue. In pmo venit in forma infir-
ma. In secūdo apparebit i forma glorio-
sa. Hinc ē q xpm videbūt iusti in iudi-
cio tā in natura diuinitatis q; humanita-
tis. a malis autē nullo mō videri poterit
in forma diuinitatis. ⁊ hoc duplici rōne
Primō pp defectū dispositiōis in ipso
vidēte. q: natura sūi gratia nō sufficit ad
dei visionē. Scōdo propter dementiā de-
lectatiōis que ē in diuinitatis visiōe. quia
videre dñm sūm Jo. vita eterna ē q nō po-
test cōicare reprobis. Ex pdictis patet q
xps apparebit biādus iustis. ⁊ terribilis
iniustis sicut dicit Gre. Qd figuratum
est in celsa nubis i die ⁊ ignis i nocte.
Videbūt mali humanitatē xpi. vt time-
ant. ⁊ nō diuinitatē vt gaudeāt. Veniāt
vtrāq; xpi nāz videbūt. Stigmata quo-
q; xps mōstrabit. ⁊ insignia passiōis ei⁹
s. crucez claudos ⁊c. Sedebit autē xps in
eminētiōi loco cū sanctis. mali vō sube-
rūt in terra quā dilexerūt. tūc xps iudicium
exercebit. tūm q: vere scū merita singu-

lorum in quo sūt oēs thesauri sapientie ⁊
scientie dei absconditi. tū q: nō ex reus su-
per aliquo illoz de qbus iudicabit. Non
enī fecit peccatū nec inuentus est dolus
in ore eius. ⁊ hec duo precipue decet in
dicem. De iudicandis.

Capitulum.

19.

Rationes q̄tuo: in iudicio erunt.
Quidā. n. iudicabūt ⁊ dānabūt
vt quoz merita dānabilia pmix-
ta sūt aliquibus bonis. sicut illorū q ba-
buerūt fidē sine operib⁹. Quidā iudica-
bunt ⁊ saluabunt vt quorū merita bo-
na pmixta sūt aliquibus venialib⁹ malis.
Quidā nō iudicabūt ⁊ dānabunt. vt
quoz mala merita oīno ipmixta sūt bo-
nis vt q carnerunt fundamēto fidei. Qui-
dā vero nō iudicabūt. s; iudicabūt ⁊ sal-
uabūt. vt quoz merita bona ipmixta
sūt malis sicut pfectorū paupum christi.
De qb⁹. Math. 19. Vos q reliquistis oīa
⁊ se. c. me. ⁊c. De pdictis quattuor or-
dinib⁹. nota q oēs iudicabūt iudicio re-
tributiōis sed nō iudicio dānatiōis. Infi-
deles enī q: nō fuerunt ciues ciuitatis
dei tāq; hostes sine vlla meritorū discul-
sione ⁊ audientia puniēt. Iusti vero non
iudicabūt vt eoz merita de nouo de-
scentiāt an bona vel mala sint. s; vt bono-
rū peminētia oībus manifestet ⁊ vt cō-
tra malos appareat iusta sūa dānatiōis
Duc sūte ferent in iudicio vna p bonis
alia cōtra malos. Sūta p bonis p̄inet.
7. clausulas. p̄ma ē a malis vocatio ibi
venite. 2. est bñdictio. ibi. bñdicti. 3. ē p̄-
na dilectio. ibi. p̄is mei. 4. ē remunera-
tiōis retributio. ibi. p̄cipite. 5. ē regni as-
signatio. ibi. regnabz. 6. ē glorie p̄paratio.
ibi. qd vobis patū ē. 7. ē eterna p̄desti-
natio. ibi. ab origine mūdi. Itē sūta p̄tra
malos cōtinet in ipa sex clausulas. p̄ma a
deo sepationem cū dī. ate. 2. dei maledi-
ctiōz. ibi. maledicti. 3. incarcerationem per
hāc p̄positiōez i. designatā. 4. pene acer-
bitate. ibi. ignē. 5. liberatiōis desperationē
ibi. eterni. 6. demonū associatiōez. ibi. q
parat⁹ est diabolo ⁊ angelis eius.

De inouatione mundi.

Caplin.

20.

Erminato in dicto statim erit inouatio mundi q̄ nō cōplebit q̄d in peto: ē i mūdo. i. quousq; detrudat i infernū. Sicut. n. ille maxim⁹ ignis elemēta purgabit cū beat v̄tutē expulsūa for- me extranee. sic mūdū inouabit cū beat v̄tutē subtilitūa. Quidū aut inouari. i. pulchritudine formā accipe debē oñ- dit multiplici rōne. p̄mo q; sicut dignū fuit q; elemēta purgarent p co q; insecta erāt pp petm̄ hoīs. ita dignū ē vt mūd⁹ inouet pp glorificandē hoīs. 2. vt creaturē remuneret p labore quo homini s̄ uicūt. 3. vt totus mūdus put ē polez cō- forme hoī glorificato. 4. q; mūd⁹ fact⁹ est vt bō p speculū creature nūc deū cō- gnoscat quem i sua nā videre nō potuit. Cū in futurū o; speculū melioraz et pur- garat in pulchritudine creaturaz ampli- us resurgat spēs creatoris. hoc autē nō erit ad necessitatē qn deus alr̄ videri nō possit sicut mō. s; ad idēditatē vt. s. de- lectatōi v̄sōis intellectualis addat dele- ctatōi v̄sōis sēnsualis. Orbis celestes et cōsidera pp ipermixtiōez et nullā hnt in puritatē sic elemēta. s; t̄m mō motus im- pfectiōz et iō inouabūt. s; nō purgabūt. Inouatio vō in illis dūo regit. s. mot⁹ cessatiōez et celeritatē splēdoris ampliorē qñ stabit sol i or̄te. et luna i occidēte vbi creati sūt. hui⁹ dicti hec ē rō. q; corpora supiora facta sūt ad vsū hoīs dupliciter. Vno mō pp necessitatē corpis. s. statim gñatiōis et corruptiōis. et ideo cessante il- lo cessabit motus. Alio mō pp delectatio- nē i pulchritudine creature et pp. cogniti- onē i illis. iō lux illorū nō cessabit s; auge- bit. Circa elemēta nota q; terra erit sicut cristallus et cōplauabit. Aer erit clarior nec habebit ipressiōes q̄s mō h; q; nō erūt nubes neq; ventus neq; pluuie neq; ros neq; nix neq; temēna neq; fulgura. Ignis etiā et aqua sūt puriores et mane- būt nō solū s̄m ubaz. sed s̄m suas q̄lita- tes q̄s habebūt quātū ad habuū s; non

quātū ad vsū. q; in his duob⁹ elemētis cū magis vigeāt q̄litates actiue. s. frigiditas in aq̄. et caliditas i igne magis sunt gñatiōis et corruptiōis p̄cipiū. et talis ef- fectus illorū nō erit ampli⁹. et pp hoc dicūt iterire. Vbi s̄m aliquos dñr hec duo elemēta iterire. q; dñs tūc iteridet i illis iste Basilio sup ps. Uox dñi iteret dētis flāmā ignis. ita q; calidū v̄stium et frigidū glaciale tēdet inferi⁹. p̄cipuūz at i aqua et lux i igne manebūt. q; de oī- b⁹ elemētis ignobile tēdet deorsūz. sicut grossū terrenū et opacū ac tenebrosū et huiusmōi. Datet ergo q; celum et terra trāsibūt quātū ad formā s; nō quātū ad subaz. Datet ex p̄dictis terminari trās- mutatiōes elemētoz et gñatiōes aialium et plātaz. q; cū istoz cessabūt. et pp ista dicū elemēta iterire nō quātū ad subam s; quātū ad actiōz et passiōez. et corpora celestia habita gete et lumie clartorū dicū tur renouari. Ceterū illa que sicut dic- tum est saluabunt i homine q; similitu- dinem h; cū omnigñe creature. pp etiaz hoīs inouatiōz et glorificatiōez pnt dici oia renouari.

De penis inferni.

Caplin.

21.

Tent p; dīna potētia i creādo. dī- uita sapiētis in gubernādo. diui- na elemēta i remunerādo. sic pa- tebit diuina iustitia et puniēdo. Dignum est enī vt nō remaneat dedec⁹ culpe si- ne decore iusticie. Lect aut penū sit trās- sitoriū. n̄ erit pena ppetua multiplici rō- ne p̄ma q; peccant i suo eterno. iō punie- tur i eterno dei. 2. q; mā ignis infernalis ē eterna. sic et peti macula iō et pena. 3. q; peti ē cōtra illū q; ē infinitus. vñ et pe- na d; ei esse infinita. nō qd acerbitate sed duratiōe. 4. q; hō p peti pimit̄ se bo- nū qd posset esse eternū. et iō merito in- currit malū. 5. q; mala volūtas repro- borū eterna ē vellēt. n. i peto si possent p- petuo delectari. et iō ppetuo debēt puni- ri. 6. q; i infinitū errat cū i indicio pponit finitū infinito. sicut cōcupiscibilis i appeten-

do et irascibilis in adherendo. unde et meri-
to pena erit infinita. 7. quia dānat⁹ de pctō
ppetrato nūq̄ hēbit verā pñiā. iō deus
nūq̄ mutabit pñitiōis illi⁹ sñiam. 8. est
quia pctū a vita ppetua separat. s. a deo. iō
mortē ppetuā pctōr iēnūrit. Ipost rōnes
educant⁹ exēpla de eadē materia. Uide-
mus enī q̄ emptio momētanca dat ius
possidēdi ppetuū. Itē vulneratio momē-
tanca dat mortē ppetuā. Itē casus i foue-
am tpalis qñqz ē detētiō ppetua. Itē cri-
mē lese maiestatis tpale seruū⁹ ē ppetua
Itē plaga tpalis ē lūio ppetuus. Qm̄ in
pctō ē delectatō cū pceptu dei merito pci-
piat⁹ pctōr i locū infimū et despectu. et
maxime a statu glorie dei elōgatū. s. infer-
nū. vt a despectis rebus puniat⁹ s. a feci-
b⁹ corporū mūdanoz. qz i nouatiōe mū-
di qcqd ē ignobile i mūdo ad locū pēaz
dfluct. et ibi honorē carceris mltiplicabit
De diuersitate penarū. Cap. 22.

Cum i dānatis sit diuersitas pctō
rū erit et diuersitas penaz. Unde
cum in pctō sit auersio a creatore
et puerio ad bonū cōmūtable. et deordi-
natio volūtatis cōtra dictamē rōnis. me-
rito pena variabil⁹ ppter ista. Unū ppter
auersionē erit carētia visiōis diuine s3 pp
cōuersionē erit pena mālīs incendii. pp
deordinatiōez volūtatis erit pena vlis. q̄
psistit in afflictōe varia. acerbā. et cetera
Ignis infernalis nō oēs eq̄līter cruciabit
s3 ab eodē igne alii plus. alii min⁹ torque-
būt. s. m q̄ plus et minus peccauerunt.
Sicut ab eodē igne aliter vrit⁹ palea et ali-
ter lignū. Quāvis autē ignis ille sit corpore-
us nec possit agere in spm̄. ipm calefaciē-
do. agit tñ in ipm vt insit in dine iusticie
ipm ledēdo. et ille dolor ē maxim⁹ tū pp
potētiā diuine man⁹ ipz ignē mouētis. tū
pp sensibilitatē patiētis. tū pp imediatio-
nē pūctionis. Infernus ē locus tenebro-
sus cū sit loc⁹ iusticie. Lūmē at cū sit dele-
ctabile. cñ ingerit tristitiā p accidēs qñqz
s. i q̄ tū oñdit aliqd triste. Unū in inferno ē
aliqd obscuri lūmis quovidē possint vñ
doleāt et nō vñ letēt dānati. Ite probū
dēt vsqz ad diē iudicii gloriā beatorū in
vñ nō i piculari. qz vidēt eos i magna glā

sz nō clāf i q̄lī. De b⁹ visiōe at nō letēt
s3 tristat⁹. tū pp inuidiā aliene felicitatis.
tū pp carētiā proprie beatitudinis. Ipost
iustū et vltimū iudiciū hoc eis subtra-
het⁹ in pena eorū. cū videbūt et hoc aspe-
ctu indignos se reputari. In dānatis erit
fletus spūalis. s. dolor interior. et nō flet⁹
corpalis q̄ ē cū re solōe lachrymar. quia
cessante motu celi nulla iā erit generatio
vl corruptio. tñ erūt ibi illa q̄ nō s3 cor-
pali ter inspiciēda. s. pprehēsiō cerebri et for-
matio faciei et hūmilitati. Uermis quem
dñs in Isa. cōmīat nequaqz materialis
ē. qz nullum aīal pter hoīem remanebit.
Erit at ibi vñis pscie rodēs aīam et nō
corpus. In sūmo loco sola ē leticia In lo-
co infimo sola ē tristitia. In medio hoc ē
i mūdo hec sūt mō pñtia. Ipost diem
iudicii tria loca tñmūdo erunt habitata
s. celū. infernus. et limbus. Quot sūt lo-
ca penaz Ite Regre in i. li. 4. de descēsu xpi
ad inferos. Octo gñā penaz in lege scri-
psit Tullius. s. dānū. vincula. verba. talī
onē. ignominia. exiliū. mortē. fuiturē.
Ipost oīa pñt penis infernalibus adapta-
ri. pñmū pz qz dānati amiserūt deū. et oīa
bona tā grē qz glorie. nō solū in re. s3 et i
spe. Isa. Iā nō remanebit testa vt bauriat⁹
paz aq̄ de fouea. s. diuine mīe. aut depor-
tet⁹ igniculus de icēdio. s. caritatis. qz s3
Iere. finita est ciitas. cūsumata est mē-
sis. De secūdo Ligatus manib⁹ et pedi-
b⁹ et c. De. 3. puer. Adatē pcutiētes im-
piozū corporib⁹. De. 4. Apoc. 18. Quā-
tū gloriificauit se et in deliciis fuit tantum
date ei tormētū et luctū. De. 5. Isa. Oēs
facies cōbuste erūt. immotā ignominio-
suz erit corpus pctōis qz aīa resumens
ipz stupebit. qñ tā terribile id videbit. et
velleret habere tale sicut fuit. qñ comestus
erat a vermibus. De. 6. Adat. Ipostici-
te est in tene. ex. De. 7. S. ibi mors sēp
vīuit. et hec sicut dicit. i. Apoc. erit mors
secūda. De. 8. Tre. pñciaruz pñceps
facta est sub tributo. Ipost qz dānati sub
tributo penarū sp seruēt. et tñ nūqz p sol-
uēt. Ex predictis collige qz erit ibi calor
ignis. stridor. tenebre. sum⁹ lachryme. in-
teriores aspectus demonū. clamor. ipzo

ps. ariditas sitis. fetor. sulphuris. vermis
 psie. vicula. carcer. timor. dolor. pudor. i-
 uidia. rancor. carētia visionis dñe ablatis
 spei ois salutis. Ipsū ē ēē qđ oīs cetera
 appetit erit eis pena. qđ qđēt oīs mortez
 et nō inueniēt. ibi erit sic ait. Dño. pēna sū
 tasia. deinde oēs pēpiscētia. et furor. irasci-
 bilis. De dotib⁹ i cōl. Cap. 24.

Os i patria ē id qđ imediate aīaz
 deo cōiūgit. vt ē visio. dilectio. et
 cōpōbētio. Sūt enīz dona qđam
 pfiē sicut ē sapiētia et intellectus qđ dēo
 aīaz pūgāt nō tñ sine habitu medio et p
 pter hoc nō dicūt dotes s; anime pma
 tiōes. Dotes enīz nō appellant dona qđ
 libet que dāt aīe in traductiōe sui in glo
 riam. s; dona pēcipua per qđ ad actū vi-
 te gloriose disponit. sic i pñi nō appellant.
 pprie dos qđcūq; donū datuz sponse i
 sua traductiōe s; donū pēcipuū de quo su
 stētrari deat. Dotes sūt duplicees. qđā. n.
 s; a pte aīe. qđ deo tāq; pncipio vite sue
 fin hūi medio pūgit. et p qđ traducti
 i āpler⁹ spōsi indissolubiles et frutiōes.
 Quedā vō dotes sūt ex pte corpis qbus
 ipz co: p subficiē aīe tāq; pncipio vite ne
 p ipz aīa ab actu glorie retardet. Notan
 dū ē qđ dotes aīe sūt de pñio subali do
 tes at corpis vō pñio accēssal. Chriſt⁹ do
 tes nō hz. qđ spōsus ē dos at possessio spō
 se ē qđ vñ eūsdē hēbit p⁹ mortē vñ. Si
 mīlī nec āgeli dñr hēre dotes. qđ cū i nu
 ptis sit pñsensus aīoz et vñio nārū s; nō
 est i āgelis. s; pncipiū hēant. Tñ angeli
 nō pñt dici spōse. vt hō. ergo nec dotes
 pprie hēbūt. Spōsis carnalr dant trīa
 .s. dos. donatio pp nuptias et parafrena
 lia. Dos at ē donatio facta sponse ex pte
 pñis. et hoc ad vñū spōsi pp onera matri
 moni. s; ad possessionē spōse. In diuīs
 at deus pñ dat spōse dotē ad possidēdū
 spōsū xp̄s ad gloriā et honorē et nō ad vñū
 qđ bonoz nfoz nō eget. Donatio at pp
 nuptias ē qđ a spōso dat spōse. et hoc erit
 in futuro gaudiū qđ hēbit aīa in visionē
 xp̄i hōis. Parafrenalia ē qđ hz spōsa p
 ter dotē sic sūt munera qđ dāt sibi ab am
 cis et hūiūsmōi. Itēd erit i pñia p gaudiū
 qđ habebit aīa de societate beatoz et de

cōgratulatiōe felicitatis eo: ſi.

De dotib⁹ aīe in gñali. Cap. 25.

Otes aīe sūt tres. s. cognitio. dile-
 ctio. et iūctio. siue tētio. qđ a qbus
 dā appellat cōpōbētio. a qbusdā
 vō fructio. Itay dotū numer⁹ mltiplr
 accipit. pmo ex pte vñū theologicay qđ
 cognitio succēdit fidei. dilectio caritati cō
 pōbētio at spcl. Accipit alio mō ex pte po
 rētiay aīe. Cognitio at pñt appropiari sa
 telligētie. dilectio volūtat. pōbētio me
 morie. Appropiāt ē a qbusdā aliis tri
 b⁹ potētiis. s. rōnali. cōcupiscibili. et ira
 scibili. Itēd ē pñcte dotes accipit s; tria
 qđ trib⁹ pñis appropiāt. ita vt cōpō
 bētio respiciat pñis potētiā. Cognitio fili
 sapiētiā. et dilectio bonitatē spūs scī. Cir
 ca istas dotes nota qđ cognitio reuise i se
 ponit pñtiaz. pōbētio ponit rei cōtingen
 tiā. dilectio ponit amantis ad rem amā
 tā colligatiā. De dotib⁹ aīe i spālī. ca. 26.

Itēma dos aīe ē cognitio qđ dīna
 p cēntia videbit tota ab oib⁹. s; nō
 totalr put ē īfinita. Videbit tamē
 dīna cēntia limpidi⁹ ab vno qđ ab alio. et
 iste defect⁹ erit ex pte vidētis nō visi. qđ
 idē erit visū. Ititudo nāq; pñt i pñe
 cta opatiōe potētie altissime. s. itelligētie.
 et circa obiectū altissimū. s. deus. Ex pte
 igit obiecti cū sit vñū simplicissimū nul
 la pñt ēē dīuersitas. s; ex pte potētie. Itā i
 quātū vna potētia magis ē pñcta lumie
 gle qđ alia. tāto pñcti⁹ opabit circavñū
 et idē subm. siue obiectū. sic idē sol dīuer
 simode a dīuersi aspiciē vñ eadē lra a dī
 uersi legētib⁹. s; qđ oclis ē magis vñ mī
 n⁹ disposit⁹. trib⁹ mōis cognoscit aliqd
 qđ ē. vñ sic ē. vñ qđ ē. pñio mō cognoscit
 de⁹ i via ē a mal. 2. mō videbit i pñia a
 bōis. vñ Jo. i. filies ei erim⁹. qñ videbī
 m⁹ eū sicut ē. i. sūā maiestātē. claritatē et
 bōitatē. 3. mō nec a bonis videbit nec a
 mal⁹ nec i via nec i pñia. qđ finitū nūq; vñ
 debīt īfinitū. videbim⁹ tñ deū i se et deū
 i nob. et nos i dō. Cognoscē at deū i sua
 cēntia ē visio mēidia. cogno. vō creatū. i
 vbo ē vi. matū. s; cogno. creatūāz i se hē
 i. pñio gñe appellat visio vespñia. videbit
 vñ qđ cogitat oēs alii⁹ put vñ ipse cogi

tans manifestat. **Uñ. S.** Uniuscuiusq; mentē ab alterius oculis compulsiua nō abscōdet. Videbūt itaq; iusti deum vt gaudeant. videbūt gloriā scōz vt pgaudeant. videbūt quoq; penas reproboz vt de euasione piculoy grās agant. Ad sciēdū qualr deus sine medio videat nō tā q; triplex est mediū. s. differēs. obnubilās & disponens. Sine medio igit differēte videbit deus. q; dei visio nō est p distantia. sed p pñtiā cū ipse sit eēntialit vbiq; videbit sine medio. obnubilante q; tollet speculū & enygma que ambo sunt in via. Cum. n. visus noster in pñti nō posset ppter debilitatē in tam excellētem lucē figl. necesse est hñc mediū. s. speculū creature. q; vero infinita est distātia inter speculū & rē visam. ppter hoc obscure relucet sibi silitudo. vñ videmus i enygmate. i. obscure. Videbit quoq; sine medio silitudinariū. q; dñs cognoscit i seipso & nō p aliquā abstractā silitudinez alias creatura esset terminus & deus nō esset vere finis oīz. Nō aut videbit deus sine medio disponēte quod est grā & gloria. Oportet. n. pponēz esse inter vidētē & visū. hec aut dispositio est ex pte vidētis & nō rei vise. Sciendū q; multiplex est mediū. Prīmū est pcti. Ita. peccata vñā diuiserūt inter vos & deū vñm istud est mediū iploz. Scdm est mediū creature. Apo. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea que facta sunt cognosci possūt hec est mediū pbōz. Tertius est figure Apo. Oīa in figura ptingebāt illis. hoc ē mediū ppbetaz & ppharaz. Quartus est mediū scripture. ps. Declaratio fūionū tuoz illu. & intelli. dat par. hoc ē mediū theologoz. Quintū est mediū fidei. Apoc. Esto fidelis vsq; ad mor. &c. hoc est mediū fidelis quo tanq; in enygmate vident deū. Scda dos aīe est dilectio. sed inter dilectionē & virtutē dīa est duplex. Una est sūm bitum. q; virtus ē pprie id qd trāsitur ad statū grē ad statum glorie. Des aut est id qd supra meritum dat in traductione sponse. Alia ē

differentia penes obiectum vtrobiq; sit nō tñ sūm q; deus. sed erit obiectū virtutis inq̄tum est sūma bonitas. obiectum aut dotis est inq̄tum est ipsa aīa visibilis in vñū spm. Nota q; fides & spes s; rē euacuabit in patria. Charitas nec s; rē nec sūm actū euacuabit. sed solū sūm modum. q; impectio eius tollet. Dicit aut Aug. q; fidei succedit spes quā videbitur. Spei vero succedit beatitudo ad quā pueniri sumus. s; charitati nihil succedit. q; potius augebit. Tertia dos aīe est pprehensio q̄ est tentio vili & amari. vel tentio veri & boni & primi. & istud verum est pprehendere sumit p attingere & nō p circūplecti oīā imēntateū. De dotibus corporis in generali.

Caplin.

27

Maqueq; ps pfectus se bz i fno toto q̄ se. Uñ nñc sicut aīa a corpore corruptibili seperata perfectius habet esse q̄ ei cōiuncta. sic in futuro reedūcta corpori in corruptibili pfectus habebit esse q̄ modo. maxime euz nō impediat. tñc a corpore sicut modo. quin poti? d glorificatōe corpis habebit tūc gaudiū. Dotis corporis sūt quattuor quartū numerus sic habet. Nā ad hoc q; corpus sit perfecte subiectum anime nec impediat eam in operibus glorie q̄ tuor requiruntur. quorum duo pñnent ad sensum. alia duo pertinent ad motū quo ad sensum requiritur q; sit receptibile facilliter speculerm sensibilliz ad qd disponit charitas. Alterum vt non sit receptibile passionum ignobiliz ad quod disponit impassibilitas. quo ad motum etiam duo requiruntur. Unum est vt per contrariam inclinationem non resistat suo motori. ad quod disponit agilitas. Aliud vt corpora per que mouetur non resistent ei. ad quod disponit subtilitas. Alia differentia talis est. quia in homine est quadruplex compositio. Prīma est qualitatum contrariarum. hec compositio tunc erit perfecta. quando qualitates ita equabuntur. vt nulla sit pugna

vnus cōtra aliā. ⁊ hec faciet impassibili-
 tas. Secūda cōpositio ē materie cū for-
 ma. hec at cōpositio tunc erit pfecta. qñ
 materia vinceat a forma. penes hāc pfecti-
 onem sumit subtilitas. Tertia cōpositio
 ē corpis organizati cum aīa. pfectio istius
 cōpositiōis est q oīa organa sine ipedi-
 mēto sint mobilia ab aīa. penes hāc pfe-
 ctiōē sumit agilitas. Quarta cōpositio
 ē corporis cū spiritib⁹ lucidis. qb⁹ mone-
 tur corpus ab aīa. ⁊ huic pfectiōi sūm p-
 sectū statū rīdet claritas. Tercio sumit
 pdictarū donū numerus sūm pprietates
 q sūt in elementis. Itā penes aque tran-
 sparētiā sumit claritas. penes terre sol-
 ditatē sumit ipassibilitas. penes tenuita-
 tē ignis sumit subtilitas. penes mobilita-
 tē aeris sumit agilitas. Quarto sumunt
 iste dotes sūm quattuor defect⁹ quos hz
 corpus humanū a quattuor elementis de-
 gbus cōponit. Itz enī corpus humanū
 ab igne calamitatē ⁊ inde nigredinem. a
 terra grossitiē. ab aere passibilitatem. ab
 aq frigiditatē. ⁊ ide tarditatē. Sz isti tol-
 lunt p quattuor dotes corp⁹ qz xps as-
 sumpsit añ passionē suā sicut Hugo de
 scō vic. dicit. Claritatē in trāsfuratiōe
 Agilitatē qñ supra mare ābulauit. Supti-
 litatē in natiuitate. q: salua virginali inte-
 gritate mris natus fuit. Impassibilitatē
 quādo in cena corpus suū māducādum
 discipulis dedit qd intelligēdū ē sz actuz
 nō sūm habitū. q: aliter derogaret diui-
 nis miraculis.

De dotib⁹ corporis in spālī.

Laplin.

28.

Rima dos copis ē claritas. Sed
 p nota q dicit aliqd clarū dupliciē
 aut q: puiū ⁊ sic dicit vitru clarū
 aut q: lucidū. ⁊ sic dī stella clara. Corp⁹
 aut gloriificatū ⁊ erit puiū ⁊ lucidum. vñ
 vtroqz mō erūt corpa clara. Duo enim
 sunt que nūc causāt obscuritatē in huma-
 no corp⁹. Vñū est materie ipuritas. Alte-
 rū luminis paucitas. Tūc vero tollitur
 veraqz. s. illa ipura densitas. ⁊ obscuri-
 tas q ex modicitate luminis est. ⁊ ideo

erūt corpa clarissima. Nota q corpa glo-
 rificata septies erūt tūc clariora qz sol sit
 mō. sicut dñs ait. q: insti fulgebūt sicut
 sol. Isa. Erit lux lune sicut lux sol. ⁊ lux
 solis septēpliciter sicut lux septē dierum.
 Sciēdū quoqz q corpa scōz nō equalit-
 erūt clara. q: melior anima habebit cor-
 pus lucidius. Vnde hz corpus xpi supra
 modū excedat claritatē alioz. tñ in cōpa-
 ratioē sanctorū pōt claritas ei⁹ assimila-
 ri claritati solis. sūm id vobis timentibus
 nomē meū oīes sol iusticie. i. xps Clari-
 tas sanctorū pōt respectu christi cōpara-
 ri claritati stellarū. Vnde Apo. Stella a
 stella differt in claritate. hoc est q sancti
 plus vel minus lucent sūm differētiā me-
 ritoz. Claritas vero pueroz q post ba-
 ptismū mouit anteqz veniāt ad annos
 discretionis cōpari pōt lūmī lune. q: si-
 cut luna nō hz lūmē a se. sed a sole. ita isti
 nō hnt gloriā ex merito ppio sz ex me-
 rito xpi. Baptismus. n. ex passiōe xpi hz
 efficacā. ⁊. dos corp⁹ ē ipassibilitas que
 resultat ex virtute aīe corpus suū poten-
 ter pūctus. ita vt a nullo exteriorē agēte
 valeat imutari. Idetera qz uis corpora
 scōz sint cōposita ex cōtrariis. illa tñ cō-
 trarietas erit ad eūmmodā equalitatem
 ⁊ cōcordiā redacta. Dixerūt qdā q im-
 passibilitas scōz corp⁹ resultabit ex na-
 tura qnti corp⁹. i. qntē essentie. Sed hoc
 nō est vcz. q: nihil de qnto corp⁹ venit i
 cōpositione materialū corp⁹ inferiorū
 Differētia est inter impassibilitatē corpo-
 rū sanctorū ⁊ ade in statu inocētie ⁊ pue-
 roz. q: impassibilitas scōz erit nō posse
 pati. Impassibilitas Ade fuit posse non
 pati. Impassibilitas puerorū erit nihil
 pati. ⁊ hoc nō ē ex potētia resistēdi lesio-
 ni extrinsece quā nō habebūt. sz ex ordi-
 ne diuine misericordie q nō pmitit aliqd
 eis adhiberi per qd possint ledi. Ex quo
 patet q si tales pueri ponerent. ad ignē
 post resurrectionem lederentur ab eo nī-
 si obstaret diuina misericordia. Secus ē
 de corporibus gloriificatis q si ēt ponerē-
 tur in inferno nō sentirēt aliquā lesionē

Supelitas est tertia dos que aufert gros-
 sine corpis tãtã ex materialitate elementi
 ⁊ ex ppositiõe elemẽtalũ qualitãtũ. Ita
 ta q duplex ẽ subtilitas. Una. s. lex rari-
 tate priũ statũ nõ ppinque s; ex tali sub-
 tilitate efficit corpus facile diuisibile q nõ
 erit in corpib; glorificatis. Alia est ex pfe-
 cta victoria forme sup materiã ⁊ huius sub-
 tilitas est vnice sube. sicut d; celũ subtile.
 hoc mō erũt corpa sanctorũ subtilia. Et ẽ
 sciẽdũ q duo corpora nõ glorificata non
 pũt eẽ simul in eodẽ loco. sicut nec duo
 glorificata. Alioqn sequerẽt q in vno cor-
 pore glorificato eẽt potẽtia intrandi ptes
 alteri corpis. in alio vō eẽt ipotẽtia resi-
 stẽdi Corpus vero glorificatũ pōt esse sil-
 cũ corpe glorioso. s. m dictũ. antiquorum
 qd tñ nec fides h; nec auctoritas ⁊ ratio
 cōtradicit. hñt tñ aliqd apparẽtie pro se.
 Itã sicut i corpib; nõ gloriosis ipa grossi-
 ties ipedit ne duo corpa possint eẽ i eodẽ
 loco q: vnum alteri resistit. ita grossities
 ista p glorie subtilitatẽ tollet adeo q cor-
 pus nõ gloriosũ nõ possit resistere glorio-
 so. ita q corpa gloriosa penetrabunt alia
 corpa nõ ea diuidẽdo. s; subitrando ma-
 nẽte distinctiõe diuisionũ vtriusq; corpis
 Quarta dos corpis est agilitas q tãta erit
 sicut dicit Aug. q p̃tinus vbi vole sp̃s
 ibi erit corpus. Ceterũ sicut melior ani-
 ma corpus habebit lucidius. ita ⁊ agili-
 ita tñ q volũtas sanctorũ erit cōiuncta om-
 nino rōni. Unã volũtas eorũ nũq; appe-
 tet qd nõ d; s. d. volũtas aie melioris vo-
 let rōnabiliter cũ moueri corpus suũ q
 alterius. ⁊ sp̃s minoris glorie nõ volet
 corpus suũ tã cito moueri sicut alterius.
 Unde p; q i oib; verificabit dictũ Au.
 q vbi volet sp̃s p̃tinus erit corp; Quia
 re mō corpa sunt tarda ⁊ tñc agilia. hec ẽ
 rō. q: nũc i corpore duplex ẽ meto: s. na-
 tura elemẽti p̃dominãs q mouet ad me-
 diũ locũ. ⁊ volũtas aie q mouet indiffe-
 renter ad quẽlibet locũ. Itã autẽ corpa
 tarda sũt ex p̃traria inclinaciõe nature ad
 volũtatẽ. q: terra p̃dominãs naturaliter
 deorsum trahit. In futuro autem natura

erit totaliter subiecta volũtati. vnde ⁊ tñ
 corpus mouebit ad impũ sp̃s.
 De aureolis in gñe.

Caplin.

29.

Aureola ẽ mētis sp̃ale gaudiũ ve-
 nĩes ex ope p̃cellẽti ⁊ p̃uilegiato.
 Sciẽdũ aut q sicut ex gaudio p̃e-
 mĩ eẽtialis qd est aurea redũdat in cor-
 pore qdã decor q ẽ in gloria corpis ita ex
 aureole gaudio resultat aliqd in corpe. vt
 sic aureola p̃ncipaliter sit i mēte sed per
 quãdã aĩ redũdantã fulget etiã in carne.
 Sciẽdũ tñ q decor cicatricũ q i marty-
 rĩ corpib; appebit. nõ pōt dici aureo-
 la. q: martyres aliq cicatrices nõ hēbunt
 vtpote q submersi sũt vel q famis inedia
 v; squalore carceris interẽpti. ⁊ isti tñ au-
 reolã hēbunt. Tribus gñib; boĩum de-
 bet aureola. qd p; multiplici rōe. Pri-
 mo ex operib; excellẽtib; triũ aie poten-
 tiarũ Excellẽtissimũ aut opus p̃cupiscibi-
 lis est obfũatio castitatis virginis. Ex-
 cellẽtissimũ vō opus rōnalis est p̃dicatio
 veritatis. Excellẽtissimũ opus irascibilis
 ẽ percellio mortis. Unã p; q virginibus
 p̃dicatoib; ⁊ martyrib; debet aureola
 ⁊ p; ex hostib; quos p pugnas magnifi-
 cas viciũ q sũt mūd; caro demonia
 Ad martyres. n. viciũt mūdum. Virgines
 carnẽ. Idedicatores diaboli quẽ nõ so-
 lũ de se. s; ẽt de cordib; alienis expellũt.
 Tertio p; id p victoriã triplicũ passionũ
 Sũt. n. passiones innate illate ⁊ in cordib;
 alienis inflite. s; passiones innatas supe-
 rat virginitas illatas martyres. illas aut
 q sũt in cordib; alienis p̃dicatores. Quar-
 to distingunt aureole s. m q agimus ea
 qd xpo nobilissime cōformamur. Ipse
 fuit doctor veritatẽ manifestãdo. Mar-
 tyr a mūdō passionẽ sustinẽdo. Virgo
 puritatẽ seruãdo. Quinto sumunt aureo-
 le s. m purificaciõe in veteri testũ. tria
 nãq; hēbãt aureolas. s. altare inẽstĩ area
 federis. ⁊ mēsa ppositiõis p̃ma signifi-
 cat aureolaz marty; q corpa sua sup alta-
 re passionis imolauerũt. Scda significat
 aureolã virginũ. q: sicut archa federis su

fit intus et extra auro decorata. ita virginitas interius et corpore decoratur et ornat. Ter-
tia significat aureolam predicatorum qui sunt in
mensa propositiois ministrantes panem doctrine
Aureola diminutive dicitur. et hoc in compa-
ratione ad auream. Unde nota quod inter aure-
am et aureolam. et palmam dicitur. Aurea
enim premissa est substantialis. quod metaphori-
ce dicitur corona. tamen ex parte meriti. quod non re-
spodet generi operis. sed radici charitatis
tamen etiam ex parte premissi. quia per hoc efficitur homo per-
ficeps divinitatis. et per premissam regie prestantis.
tamen et ratione perfectionis quod significat signu-
ra circularis Aureola dicitur premissa acci-
dentale. non tamen quodlibet premissum acci-
dentale sed illud quod refertur operi excellentie
et privilegio. scilicet virginitati martyrio. et
predicationi Palma est premissa accidentale quod nec
radici nec operi debet sed voluntati. Tale pre-
missum habuit sanctus martyr ex eo quod marty-
rium desideravit sed opus non fuerit subsequen-
tium. Unde de ipso dicitur. Quam si gladium per
secutoris. scilicet aiam non abstulit tamen palmam
martyrii non amisit. Idem autem palma nec
aurea nec aureola dicitur dicitur.

De aureolis in specie.

Capitulum.

30.

Aureola prima debet martyrii. quia
bus perfectissima victoria est de ipso
gnatibz exteriori. et hec perfectio victoriae
consideratur ex duobus. primo ex magnitudine
passionis quia inter omnes passionis illatas exte-
rior mors superius tenet locum. Et preterea do-
lor tactus omnibus aliis doloribus preeminet. et ideo
in hoc gloriosior victoria est. Secundo consideratur
ex causa pugne quam ipse christus est. Martyr enim.
non facit pena sed causa. id est mors pro christo suscep-
ta. Sciendum quod martyrio non debetur
premissum finem quod ab exteriori infligitur. sed
sed hoc quod voluntarie pro christi nomine sustinetur
quia non meremur nisi per ea que sunt in no-
bis. et non per ea que sunt extra nos. sicut
nec demeremur nisi per ea que sunt intra
nos. Quanto autem id quod quis sustinet vo-
luntarie difficilius est voluntati sustinere
tamen voluntas que pro christo id sustinet con-
ditur firmius in christo fixa. et ideo excellen-

tius ei premissum debetur. Aureola secunda de-
bet virginibus propter singularem victoriam
quam de carne obtinet contra quotidie bel-
lum gerit. Quamvis autem et videtur pugnare con-
tra carnem perfectius tamen virginibus quam nobilibz
simul generis victorie est nunquam hosti cessasse.
Illis virginibus tamen debetur aureola quod
vel quam habuerint propositum suum virginita-
tem. Quibus hoc propositum sit interruptum in te-
ritate tamen carnis manente. dummodo in fine
vite inveniatur ad propositum redisse. quia vir-
ginitas mentis reparari potest. sed non virgi-
nitas carnis. Si aliquis sit virgo et si propositum
tamen non habuit perpetuo servandi virginitatem
non est tamen dubium quoniam bitor sit spirituale gau-
dium de incorruptioe carnis super continentiale gau-
dium. sicut et innocentes de hoc gaudebunt
quia immunes a peccato fuerunt quibus
peccati opportunitatem non habuerunt. Nota
quod aliqua potest corrumpi carne. nec tamen au-
reola amittit sicut illa quam violenter oppri-
mit. Unde Lucia sancta dixit. Si iniunctas
me corruptas merces mihi duplicabitur
ad coronam. quod non est intelligendum de au-
reola duplicata. sed quia duplex premissum repor-
tabit. Unum per integritatem suam. Aliud per
iniuriam quam passa est. Insuper sciendum
est quod virginibus debetur fructus celestium. et
hoc quia celestem vitam dicunt quam significat per ce-
lestium. quia numerus ille de lena transit ad dexte-
ram. Uiduis debetur fructus sexagesimus
quia tales exercere se debent in operibus
misericordie que signantur per sexagin-
ta. Coniugatis autem debetur fructus tri-
gesimus. quia talibus sufficit implere de-
calogum in fide trinitatis. Ex ductu. n.
ternarii in denarius sunt triginta. Aureo-
la tertia est predicatorum. quia perfectissi-
ma victoria contra diabolum obtinet. quan-
do diabolo impugnati non cedit. sed etiam
ipsum de regno eius expellit. et non solum
a se sed etiam ab aliis. Nec est dicendum
ut quidam voluerunt quod aureola a predicatori-
bus debeatur tantummodo illis quibus
competit predicare ex officio et docere. sed quod
buscumque exercitibus licite actum istum. Aureola
itaque debetur hauricola quibus habeant officium

predicandi nisi actu p̄dicet. q̄ aureola nō
debet haberi. sed actu p̄ugne. s̄m illud
apostoli. nō cōsabit nisi q̄ le. cer. p̄dic
dicare & docere cum sit actus misericor
die inter sp̄rituales elemosynas cōputat
De enumeratione celestium gaudiorum.

Capitulum.

V In timo celorum gaudia sub ep̄logo
enumeremus nō q̄dē singula ge
nerū. sed ḡna singulorum. tot. n. sūt gaudia
p̄ticularia q̄ q̄bet h̄z in se vel in aliis. q̄
ea solius dei noticia comprehendit. & illi
quos sūma sapiētia voluerit ea scire. Tā
tūz nāq̄z gaudebit q̄sq̄z d̄ bono alterius
q̄tū de bono p̄p̄io. q̄ tñ nō ē itelligēdūz
de intēione gaudii. sed de numero gau
diorum. Tot igit̄ sunt gaudia ibi q̄ oēs ari
thmetici huius mūdi nō possent ea nu
merare. nec geometrici mensurare. nec
grāmatici dialectici & rhetorici explicare.
q̄ nec ocul⁹ vidit. nec au. audi. &c. Gau
debūt scī supra se de dei visione & infra
se de creaturā pulchritudine. intra se d̄
corporis glorificatione. extra se de ange
lorum & hominum associatione. Deus oēs sen
sus sp̄itales ineffabili delectatione reficiet
cū ipse sit futurus obiectum oīum sensū
sp̄itālūz. Erit nāq̄z deus speculum visui
cylindrica auditui. v̄ gustui balsamū olfa
ctui. flos tactui. Ibi erit cādo: lucis efflu
lis. amenitas vernalis abscondita autum
nalis. requies hyemalis. Ibi teste Aug.
fulget q̄d nō capit locus. sonat q̄d nō ca
pit tps. olet. q̄d non spergit flatus. sapit
q̄d nō minuit edacitas. nō erit q̄d diuel
lat satietas. Itē Aug. Ibi deus videbit̄
sine fine. sine fastidio amabit̄. sine fatiga
tione laudabitur. Ibi videretur stultitia
sapientia salomonis. Ibi esset deformi
tas pulchritudo asalonis. Ibi esset tar
ditas velocitas asaelis. Ibi indicaret̄ iſir
mitas fortitudo sanfonis. Ibi eēt morta
litas longa vita matusalē. Ibi esset pang
tas regnū angustū. Ibi s̄m Augu. nihil
obest nihil deest. affluit. nihil deficit. ni
hil est extra q̄d nihil intra q̄d fastidiatur
Ibi s̄m Ber. erit rōni plenitudo deus.

lux voluntati. multitudo pacis. memorie
cōtinuatio eternitatis. Itē Augu. de cor
poris & aīa misera vita. O caro illa vitaz
amplecti d̄buit vbi vita sine morte. vbi
inēt? sine senectute. vbi lux sine tenebris.
vbi gaudiū sine tristitia. vbi pax sine di
scordia. vbi volūtas sine turbatiōe. vbi
fignū sine mutatiōe. Ber. d̄dices scōz
tam magna est q̄ nō pōt mēsurari tam
multa q̄ nō pōt numerari. tam cupiosa
q̄ non potest finiri. tam preciosa q̄ non
potest estimari. Itē Augu. Illud quod
p̄mittit deus fide nō capit. spe nō attin
gitur. caritate nō cōprehendit. desideria
& vota trāscendit. acquiri pōt. estimari nō
pōt. Ibi carmina nō desunt. p̄mia nō d̄
ficiūt. ibi nihil q̄d amabit̄ d̄erit. ibi nihil
desiderabit̄ q̄d nō adsit. illa beatitudo si
cut ait Aug. in duobus cōsistit. s̄ in neces
saria p̄ntia oīs boni. & in necessaria absē
tia oīs mali. Itē Aug. O vita vitalis dul
cis & amabilis & semp memorabil. vbi
sūma securitas. vbi secunda trāq̄litas. vbi
tranquilla iocunditas. vbi iocunda falli
tas. vbi felix eternitas. vbi eterna beatitu
do. vbi beata certitudo. vbi certa visio &
sine fine laudatio. Ibi absēntia d̄sultiaz
influentia delictaz & cōsuetia bonorum.
Deniq̄z de gaudiis celestib⁹ repleat nos
dei filius q̄i cum patre & sp̄itu sancto
vivit & regnat deus. Amen.

Explicit compendium theologicę veri
tatis. Impressum Venetiis per Symonē
alias benilaqua d̄apicē. 1492. die 10
Octobris.

Registrum.

ab c d e f g h i k l

Omnes sunt quaterni.

